26161

Отаниёз Девон Охунд

Девони Ниёзий

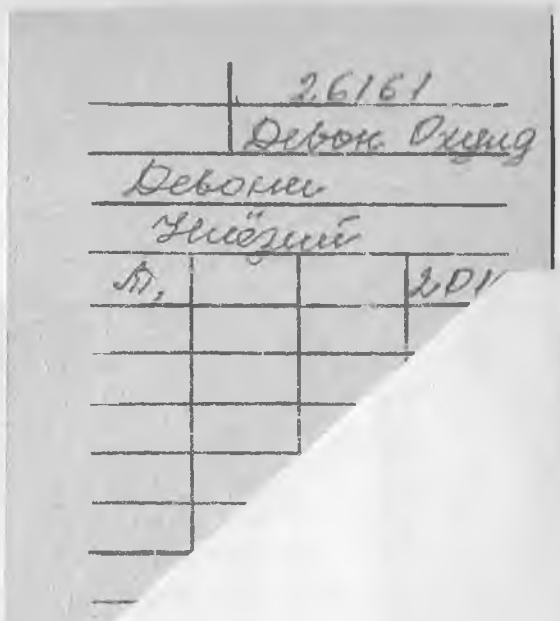

26161

Девон. Охунд

Девони

Ниёзий

Т, 201

УЎК 821.512.133-1
КБК 83.3(5Ў)6
О 94

Табдил, сўзбоши, луғат ва изоҳ муаллифлари
Маҳмуд ҲАСАНИЙ,
Ҳамидулла АМИНОВ

Масъул муҳаррир:
Қосимжон СОДИҚОВ, филология фанлари доктори

Тақризчилар:
Ҳамидулла ЛУТФУЛЛАЕВ, тарих фанлари номзоди;
Салима ФАЙЗИЕВА, филология фанлари номзоди

Отаниёз Девон Охунд (вафоти 1928 й.) машҳур хонанда Комилжон Отаниёзовнинг падари бузрукворидир. Ниёзий тахаллуси билан шеър ёзган шоир ва давлат арбоби ўзидан ғазаллар девони колдирган. Девоннинг тўртта қўлёзма нусхаси Тошкент давлат шарқшунослик институти ҳузуридаги Шарқ қўлёзмалар маркази хазинасида сақланмокда. Мазкур девон шу қўлёзмалар асосида нашрга тайёрланди.

Китоб «А-1-117 Тошкент давлат шарқшунослик институти ҳузуридаги Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқ қўлёзмалари маркази фондида сақланаётган филологияга оид қўлёзмаларни илмий тавсифлаш» гранти доирасида тайёрланиб, марказ илмий кенгаши томонидан нашрга тавсия этилган.

ISBN 978-9943-28-820-1

© М. Ҳасаний, Ҳ. Аминов, 2016.
© «O‘ZBEKISTON» НМИУ, 2016.

Отаниёз Девон Охунднинг ушбу китоби унинг эл севган фарзанди Комилжон Отаниёзов тавалудининг 100 йиллигига бағишланади

СЎЗБОШИ

Буюк аждодларимизнинг бебаҳо илмий-маънавий меросини тиклаш, қадр-қимматини жойига қўйиш, уларнинг қадамжо-зиёратгоҳларини обод қилиш каби савобли ва хайрли ишлар ёшлар қалбида ватанпарварлик, ифтихор туйғуларини уйғотади. Айни пайтда, ёшларда соғлом дунёқарашни шакллантириш баркамол авлодни тарбиялашнинг муҳим шартларидан бири саналади. Бинобарин, илм-фаннинг турли соҳаларида ижод қилган юртимиз алломаларининг маърифатпарварлик ғоялари билан йўғрилган ижоди, улар қолдирган улкан илмий-маърифий мерос беқиёс аҳамиятга эга.

Бу борада Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов «Ўрта асрлар Шарқ алломалари ва мутафаккирларининг тарихий мероси, унинг замонавий цивилизация ривожидаги роли ва аҳамияти» мавзусидаги халқаро конференциянинг очилиш маросимида: «Абу Абдуллоҳ Рўдакий, Фирдавсий, Низомий Ганжавий, Саъдий, Ҳофиз Шерозий, Жомий, Алишер Навоий, Бобур ва бошқа кўплаб буюк файласуфлар, шоир ва маърифатпарварларнинг ижодий меросида донишмандлик ва борлиқ оламни гуманистик англашнинг жуда улкан, битмас-туганмас хазинаси сақланиб келмоқда. Бу мерос ҳақиқатан ҳам жаҳон аҳамиятига молик бебаҳо бойлик ҳисобланади», – деб бежиз таъкидламаган.

Мамлакатимизда нодир қўлёзмалар ва қадимги босма китобларни сақлаш ҳамда тадқиқ қилиш масалаларига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Шу мақсадда ҳукумат томонидан махсус дастурлар ишлаб чиқилиб, грантлар ажратилмоқда, уларни бажаришда манбашунос ҳамда матншунос олимлар билан бирга, мустақиллик йилларида тарбия топган ёш олимлар ҳам фаол иштирок этишмоқда.

Тошкент давлат шарқшунослик институти ҳузуридаги Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқ қўлёзмалари маркази фондида математика, астрономия, ҳандаса, тиббиёт, тарих, фалсафа каби фаннинг турли соҳаларига тааллуқли қўлёзма ва тошбосма манбалар сақланади. Шу билан бирга, тил ва адабиётга оид қўлёзмалар фонднинг салмоқли қисмини ташкил этади. Жумладан, адабиётга доир – девонлар, ғазаллар, баёзлар, тазкиралар, ҳикоялар, достонлар, қасидалар, тилшуносликка оид – сарф, наҳв, луғат тўпламлари ва соҳага тегишли бошқа рисолаларнинг 5000 дан зиёд нусхалари мавжуд. Ўз навбатида, ўзбек ва форс-тожик адабиётининг машҳур намояндалари билан бир қаторда, ҳали ўрганилмаган ёки кам ўрганилган асарларнинг қўлёзмалари ҳам етакчи ўринни эгаллайди.

Матншунос ва манбашунослар томонидан 11 жилдли «Собрания восточный рукописей» («Шарқ қўлёзмалари тўплами») номли фиҳрист ва тарих, табобат, табиий фанлар, тасаввуфга оид ҳамда «Шарқ миниатюралари» каталоглари ҳам нашр этилган. Айни пайтда, филологияга оид қўлёзмаларни каталоглаштириш долзарб масалалардан бирига айланган.

«Тошкент давлат шарқшунослик институти ҳузуридаги Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқ қўлёзмалари маркази (асосий) фондидаги филологияга оид қўлёзмаларни илмий тавсифлаш» амалий гранти доирасида айнан шу мақсадда тадқиқотлар олиб борилмоқда. Унда IX–XX асрларда Марказий Осиё олимлари томонидан таълиф этилган ёки бевосита фойдаланилган филологияга оид асарлар тадқиқ қилиниб, қўлёзмаларнинг илмий тавсифи тузилади.

Шу ўринда айтиш керакки, филологияга доир қўлёзмалар орасида «Девон» туркумидаги асарлар муҳим аҳамият касб этади. Зеро, халқимизда азалдан китобга муҳаббат кучли бўлган, ҳар бир хонадонда камида 10 га яқин шоирлар девони бўлиб, улар оила даврасида мутолаа қилинган. Маҳалла ва гузарларда ана шу девонлар асосида шеърхонлик ва мушоиралар ўтказилган.

Шарқ қўлёзмалари маркази фондида энг кўп нусхадаги девонлар сифатида Аҳмад Яссавийнинг «Девони ҳикмат» (200 га яқин), Бедилнинг «Девони Бедил» (100 га якин), Хусравнинг «Девони Хусрав» (20 дан ортиқ), Нозимнинг «Девони Нозим» (20 га яқин) асарларини санаб ўтиш жоиз. Ушбу адабий асарларнинг турли даврларга тегишли қўлёзмаларини тадқиқ этиш орқали маълум даврда муайян ҳудуддаги адабий муҳит, илмий салоҳият, маънавий-маърифий ҳаёт билан боғлиқ масалаларни ўрганиш ва уларга аниқлик киритиш мумкин.

Марказ фондида ҳали илмий истифодага киритилмаган девонлар анчагина бўлиб, «Девони Ниёзий» ана шундай асарлардан бири ҳисобланади. Қўлингиздаги ушбу девон Шарқ қўлёзмалари маркази (асосий) фондидаги филологияга оид қўлёзмаларни илмий тавсифлаш амалий гранти доирасида тадқиқ қилинди. Девон муаллифи Домла Отаниёз Охунд бўлиб, у машҳур ҳофиз Комилжон Отаниёзовнинг отасидир.

Домла Отаниёз Охунд шоир ва давлат арбоби бўлиб, Ниёзий тахаллуси билан ўзидан ғазаллар девони қолдирган. Ниёзий девонининг учта қўлёзма нусхаси Шарқ қўлёзмалари маркази фондида сақланади. «Девони Ниёзий» шу қўлёзмалар асосида нашрга тайёрланди. Муҳими, юртимизда, хусусан, Хоразмда яшаб фаолият кўрсатган яна бир шоир Домла Отаниёз Охунд тўғрисидаги маълумотлар ва унинг пурҳикмат мисралари битилган девони илмий муомалага киритилди.

Неъматулло МУҲАМЕДОВ,
Тошкент давлат шарқшунослик институти
ҳузуридаги Абу Райҳон Беруний номидаги
Шарқ қўлёзмалари маркази директори,
тарих фанлари номзоди, доцент

НИЁЗИЙ ВА УНИНГ ДЕВОНИ ҲАҚИДА

Муаллифнинг тўлиқ исми Домла Отаниёз Қора Охунд бўлиб, Хоразмда туғилган. Хива мадрасаларида таҳсил олган. Шоир араб ва форс тилларини мукаммал билган, ғазалларида бошқа шоирлар кам ишлатган арабча сўзларнинг кўплиги ҳам унинг араб тилини ғоятда яхши эгаллаганини кўрсатиб турибди. У етук хаттот бўлиб, бир неча асарларни хаттотлик услуби билан кўчирган. Навоийнинг «Лисон ут-тайр» китоби шулар жумласидан бўлиб, Шарқ қўлёзмалари марказида 8503 рақами остида сақланмоқда[1]. Унинг ғазаллари Хоразмда ўзи яшаган даврда тузилган 20 га яқин баёзларнинг барчасида учрайди.

Шоирнинг Шарқ қўлёзмалари маркази (ШҚМ)да тўртта девони сақланмоқда. Улардан бирининг рақами 902/1 бўлиб, битта муқовада Ниёзий, Юсуфий, Надимий, Чокар ва Музнибнинг девонлари жойлаштирилган. Девоннинг биринчиси Ниёзийники бўлиб, унда шоирнинг ғазаллари, мухаммаслари, мусаддаслари, қасидалари ва таърихлари ўрин олган. Девон қуйидаги матлаъ билан бошланади:

Зиҳи зоти қадиминг шаънида йўқ ибтидо пайдо,
Бу янглиғ бўлмоқи мумкин эмасдур интиҳо пайдо.

Девон 1908 йилда Домла Абдурраззоқ махдум қори томонидан кўчирилган. 79 варақдан иборат. Муқовада эса «Муҳаммад Раҳим саҳҳоф» номи ёзилган бўлиб, муқовани шу киши тайёрлаганини билдиради.

[1] Қаранг: Собрание восточных рукописей Академии наук. – Т:,Изд-во «Наука», Т. 7, № 5094.

Унинг 7093 рақамли девони қуйидаги байт билан бошланади :

Зиҳи осори сунъингға не поёну не ҳад пайдо,
Не мулкинг ҳифзиға бўлғай нигаҳбону расад пайдо.

Бу девон ҳам 79 варақдан иборат. Бироқ, унинг кўчирувчиси ва кўчирилган йили кўрсатилмаган.

Учинчи қўлёзманинг рақами 6677 бўлиб, бу мажмуадан Доьий, Ожиз, Ҳакирий, Хокий, Ниёзий, Юсуфий ва Ҳабибий девонлари ўрин олган. Девоннинг бошланишида Ниёзийнинг номи «Домла Отаниёз девон ал-мутахаллис Ниёзий» деб кўрсатилади. Девоннинг кўчирувчиси ва кўчирилган йили номаълум.

7086 рақамли қўлёзма ҳам девонлар мажмуасидан иборат бўлиб, унда Ниёзий, Юсуф, Ҳабиб ва Иноятнинг девонлари бор. Улардан биринчиси Ниёзийники бўлиб, у ҳам 902/1 рақамли қўлёзмадаги матлаъ билан бошланади. Девон 57 варақ (114) саҳифадан иборат. Кўчирувчи ўз номини қуйидагича келтиради: «Котиб мулла Бўлатниёз алмутахаллис бин-Надимий валади уста Қурбонниёз мулаққаб ба Харрот турур».

Ниёзий девонларининг нисбатан тўлиқроқлари 902/1 ва 7086 рақамлиларидир.

Ниёзийнинг таржимаи ҳоли Ҳасанмурод Лаффасий томонидан ёзилган «Хива шоир ва адабиётчиларининг таржимаи ҳоллари» номли тазкирада келтирилган. Бу тазкира 1944 йили ёзилган. Тазкирага 52 шоирнинг таржимаи ҳоли киритилган. Тазкиранинг 60-бетида Отаниёз Охунд ҳақидаги маълумотлар жойлашган.

Лаффасийнинг ёзишича, Ниёзий қишлоқда камбағал деҳқон оиласида туғилган. Дастлабки таълимни отасидан, сўнг қишлоқ мактабидан олган. Отасининг йўлланмаси билан Хива мадрасаларида таҳсил олиб, «хатми кутуб» қилган (мадраса дарсликларини ўқиб тугатган). Ниёзий ўзининг илми ва етук хушхат хаттотлиги билан ном чиқаргач, унинг шуҳрати Хоразм хони Муҳаммад Раҳимхон Феруза етиб

боради. Муҳаммад Раҳимхон уни текшириб кўриб, ишонч ҳосил қилгач, девонга ишга олади.

Лаффасийнинг ёзишича, кўнглида тасаввуфий ғояларга эга бўлган Ниёзийни девондаги ишлари унча қониқтирмайди, у ўз ота касби – деҳқончилик қилишни доимо орзу қилади.

Ниёзий хоннинг кўрсатмаси билан ўз ғазалларини тўплаб, девон тузади. Лаффасий унинг ғазаллари ҳақида қуйидагиларни ёзади: «Ниёзийнинг ҳар бир шеъру ғазаллари бир гавҳари бебаҳо бўлиб, илм дарёсининг ғаввослари садаф ичидан дурру жавоҳирлар териб олар эдилар[1]». Унинг етук хаттотлиги ҳақида шундай сатрлар бор: «Ниёзий шундай хушхат ва хушхон булувдурким, замон Арастуву Афлотунлари Ниёзийнинг қалам рахшин чобуксувор саҳифалар майдонида хушрафтор суришиға мусаллам хатти(ни) берур эрдилар[2]».

Девонларда унинг ҳаммаси бўлиб 290 та шеъри бор. Асосини ғазаллар ташкил қилади. 20 та мухаммас бор. Мухаммаслар Навоий, Мунис, Феруз, Содиқ, Равнақ, Холис, Султон, Нодим каби шоирларнинг ғазалларига боғланган.

Девон охирида шоирнинг баҳорга бағишланган «Қасидаи баҳорийя», «Фасли баҳор», «Ҳамд онга» деган маснавий достонлари берилган. «Қасидаи баҳорийя» Муҳаммад Раҳимхон Ферузга бағишланган.

Ниёзий девонлари шу пайтгача олимлар томонидан ўрганилмаган. Собиқ Иттифоқ даврида Комилжон Отаниёзов отасининг девонини нашр қилишга уринмаган. Бунинг сабаби эса ҳаммага маълум.

Халқ орасида Қора Охунд лақаби билан машҳур бўлган шоир 1928 йилда Хоразмда вафот этади.

Ниёзий ғазалларига назар ташлайдиган бўлсак, унда ишқий, фалсафий, тасаввуфий ва одоб-ахлоқ мавзулари олд

---

[1] Ҳасанмурод қори Муҳаммад Амин ўғли Лаффасий. Хива шоир ва адабиётчиларининг таржимаи ҳоллари. Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқ қўлёзмалари маркази, инв. №9494, 60–61 бетлар.

[2] Ўша асар, ўша бетлар...

ўринларда турганини кўрамиз. У ўз ғазалларида инсоний фазилатлар одамнинг зийнати экани ҳақида ёзиб, камтарлик ва хокисорликни тарғиб қилади:

Ҳар кишиким хоксор ўлмоқдур онинг хоҳиши,
Ҳодисоти дахрдин ранжу алам мардуд анга.

Демак, шоирнинг фикрича, ҳар ким ўзига камтарликни одат қилса, замон ҳодисаларидан унга ғаму алам етмайди.

Шоир ёшларга мурожаат қилиб, нафси амморага берилмасликка чақиради. Кимки нафснинг кўйига кирса, оқибатда турли кулфатларга дучор бўлишидан огоҳлантиради:

Нафси аммора ҳавосида қилиб саъйи балиғ,
Бўлмағил озурда хотирким, бу навъ ғавғодин ўт.

Ёки:

Нафси шайтон душманингдур, муддате онлар билан,
Тутма улфат, дўст бўлма, балки кўргузгил алас.

Шоир ёшларга насиҳат қилар экан, ўз ҳаёти ҳақида гапириб, умрининг беҳуда ўтганини, бу ғам эса унинг қоматини эгиб қўйганини, ёшлик эса ўтиб кетганини афсус билан тилга олади ва ёшларни ҳушёр бўлишга, умрни беҳуда ўтказмасликка чақиради:

Келиб журмим гарон хам бўлди қомат,
Дариғ ўтди абас мандин шабобат.

Ёшликни қайтараман дейиш бу – нодонликдир, уни қайтариб бўлмайди, демак ёшликнинг ҳар бир дақиқасини беҳуда ўтказмаслик, бунинг учун эса фойдали иш билан шуғулланиш керак:

Шабобат ражъатиға йўқдур имкон,
Таманноси эрур айни балоҳат.

Шоирнинг фикрича, ёмонлар билан дўст бўлмаслик керак, ярамас одам сени ҳам ва ички оламингни ҳам тушунмайди:

Ҳамнишининг бўлмасун зоҳирда асҳоби ҳадас,
Билмагайлар ботини сиррингни арбоби хабас.

У ёшларга насиҳат қилиб, кексаларни ҳурматлашга чақиради, кимки кексаларни ҳурмат қилса, ҳаётда шоду хандон яшайди, ўзи ҳам муносиб кексаликка етади, деб ишонади:

Тутсанг улуғлар ҳурматин уммид эрурким кўргасен,
Фарҳат била даврон аро шайхухат ила шобблиғ.

Ёшлар ёшлигига ғурурланмаса, ақл билан иш тутса, одамларга нисбатан тавозеда бўлса, умрига нуқсон етмайди, барака топади:

Умрингга нуқсон етмагай топмай шабобатдин ғурур,
Бўлсанг тавозуъ айлабон элга басе ободлиғ.

Шоир мурувати йўқ ошнолардан кўнгил узишга, хушфеъл ва хулқи чиройли одамга яқин бўлишга ундайди, хулқи пок одамдан қочиш эмас, балки унга яқин бўлишга чақиради:

Бемурувват ошнодин хўб эрур узмак кўнгил,
Эҳтироз этмак абас хушхўйлиғ бегонадин.

Лаффасий юқорида эслатилган китобида, Ниёзий ғоятда ҳалол ва покдомон одам бўлгани учун саройдаги амалдорларни ёқтирмагани ҳақида ёзган эди. Шоир ғазалларида замондан ва баъзи одамлардан шикоят қилиб ёзган мисралари ҳам талайгина. У баъзан тушкунликка тушади, одамлардан безор бўлиб, бошқа ерларга кетиб қолишни ўйлайди:

Диёрим аҳлидин жуз ранжи меҳнат кўрмадим ҳаргиз,
Ажаб йўқ кетмагим бошим олиб, ташлаб диёримни.

Унинг ёзишича, фалак унга кўплаб хиёнатларни рўбару қилган, менинг гуноҳим нима эди, деб ўксинади шоир:

Эй фалак, турлук хиёнатларни изҳор айладинг,
Билмадим журмим не эрди, эл аро хор айладинг.
Ҳодисоти даҳрдин ранжида айлаб хотирим,
Турфа иллатлар била жисмимни бемор айладинг.

Аммо бу шикоятлар бошқа шоирлар ижодида бўлгани каби, унинг ижодида ҳам ўткинчи ҳодиса эди. Шоир ғазалларида ҳаётни севиш, яшашга интилиш, табиат гўзалликларидан ибрат олиш, севимли ёр билан боғу гулзорларда сайру саёҳат қилиш, ёр севгисидан лаззатланиш, баҳор ва наврўз нашидаларидан баҳра олиш муҳим ўринда туради. У «Фасли баҳор» номли қасидасида қувониб ёзади:

Шукркким, келди фалак давронидин фасли баҳор,
Сафҳаи ғабро, тонг эрмас, бўлса акнун сабзазор.

«Эрур» радифли қасидаси ҳам баҳорга бағишланган бўлиб, унда баҳорнинг барча гўзаллиги, табиатнинг гулга бурканган манзаралари тавсиф қилинади:

Очилиб гуллар, гулистон ичра булбуллар иши,
Тинмайин ишқида онларнинг дами афғон эрур.
Жилва қилди сарвлар юз ноз ила бўстон аро,
Қумрилар ағсони ҳайратда туруб нолон эрур.
Чарх жавфи сунбулу гул бўйидин мўл бўлдиким,
Боғ-роғ устида елга жунбушу жавлон эрур.

Маълумки, адабиётда мадҳия жанри мавжуд бўлиб, шоир бу жанрнинг бир йўналишида ўзининг шеърларини мактайди ва қобилиятини изҳор қилади. Ниёзийда ҳам шундай ғазални кўрамиз. У ўз ғазаллари қандай лаззатга эгалигини, ўтмишдаги ва ўз замонидаги шоирлар унга ҳавас қилишини ёзади. Бу ғазални ўқир эканмиз, шоир ўтмишдаги салафларнинг ижодини чуқур ўрганганини ва ўз замонидаги қайси шоирлар билан ҳамнафас бўлганини билиб оламиз:

Бўлса, тонг йўқ, нутқи мадҳинг лаззатидин шаҳди ком,
Фаррухий, Султонийу Саъдий, Муродий хушкалом.

То абад васфингни қилса, мумкин эрмас бўлмоқи,
Фазлийу Қудсий, Умархон, Равнақу Зийрак тамом.

Етганидин партави нуринг замойир ичрадур,
Огаҳий, Мунис, Ироқийларға дил ойинафом.

Фикр этиб зотингға мисли топмади олам аро,
Чокару Роғиб, Камолий, Содиқу Мирзо давом.

Даҳр аро ҳуснинг зуҳуридин топибдур волалиғ,
Соҳибу Хоқонийу Лутфий, Киромий хосу омм.

Комилу Рожий, Баёний, Оқилу Холис, Рафиъ,
Гарди кўйинг кўзларига сурма қилди субҳу шом.

Даргаҳинг тавфи аро чобуклик изҳор этгали,
Доъийу Хокий, Ҳақиру юз Ниёзийдур имом.

Ўз даврининг етук давлат арбоби ва шоири Муҳаммад Раҳимхони соний Ферузнинг Ниёзий ижодига бефарқ бўлмагани, унинг ғазалларини ўқигани ва унга девон тузишни буюрганининг ўзиёқ шоир Ниёзийнинг шеъриятдаги иқтидорини кўрсатиб турибди.

Маҳмуд ҲАСАНИЙ,
тарих фанлари доктори;
Ҳамидулла АМИНОВ,
тарих фанлари номзоди

«Девони Ниёзий»нинг биринчи бети

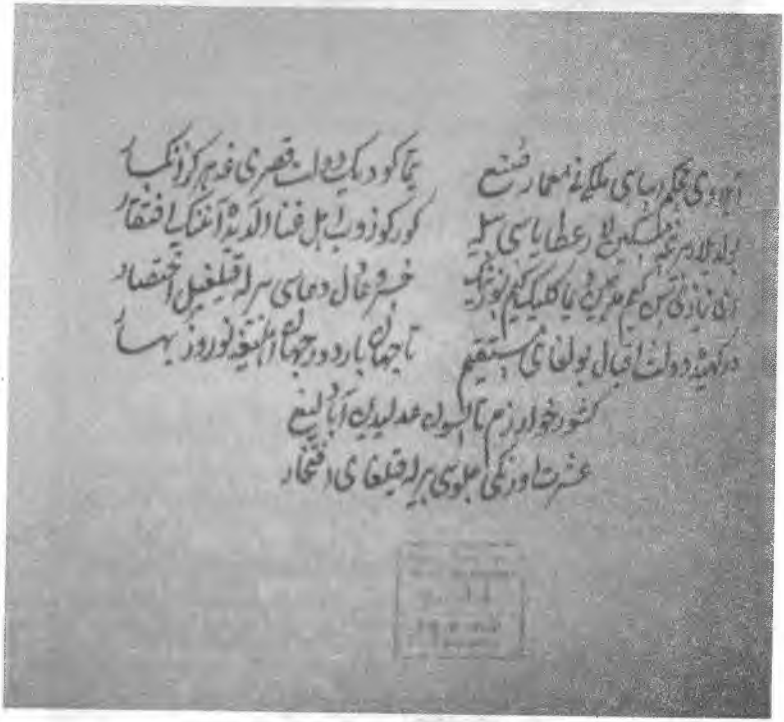

«Девон»нинг охирги бети

Ғазаллар

Бисмиллаҳир роҳманир роҳийм ва биҳи настаъийн[1]

1

Зиҳи осори сунъингға не поёну не ҳад пайдо,
Не мулкинг ҳифзиға бўлғай нигаҳбону расад пайдо.

Эмас ҳайрат маҳалли ҳомиду зокирларинг сори,
Таважжуҳ қилғоли гар бўлмаса жинси адад пайдо.

Ирода айлабон ер сатҳида авлоди Одамни,
Муқим этмакни қилдинг барча абларға валад пайдо.

Аносир бир-бирига гарчи зиддур жамъи сунъингдин,
Муҳайё бўлмаса қайдин эрур жирми жасад пайдо.

Жаҳон тасхири тасҳилин Сикандарға карам қилдинг,
Ва гар на қайда Яъжуж олдиға имкони сад пайдо.

Муаззаз бўлмоқ аввал ваҳла гар бўлса саодатдин,
Недин шайтонға бўлди даргаҳингдин сўнгра рад пайдо.

Ниёзий баҳри исён ичра ғарқ ўлди, эмас мумкин,
Қутулмоқ бўлмаса гар лутфи фазлингдин мадад пайдо.

2

Зиҳи, зоти қадиминг шаънида йўқ ибтидо пайдо,
Онингдек бўлмоқи мумкин эмасдур интиҳо пайдо.

Халал мулкингга етмас не тағайюр даргаҳинг сори,
Хираддин фикринг этгач бўлмади чуну чаро пайдо.

[1] Меҳрибон ва раҳмли Аллоҳ номи билан бошлайман ва ундан мадад тилайман.

Фазо меъморидин кавнайн мулкин барқарор айлаб,
Бирига айладинг зоҳир бақо, бирига фано пайдо.

Сикандарға муяссар айладинг миръоти оламбин,
Онингдек жомдин Жамшидға гетийнамо пайдо.

Жаҳолат хамри бирла дарди сарға мубталоларға,
Тааллум шарбатин тотдурмасанг бўлмас даво пайдо.

Сани топмоқ машаққатдур ва лекин мумтанеъ эрмас,
Далил улдурки «Фатлубний тажидний»[1] деб садо пайдо.

Чароғ атрофин айланғоч каби парвона шавқингдин,
Балобилларға гулшанларда оҳангги наво пайдо.

Гадойи кўйинг ўлса қурбатинг саҳбосидин сармаст,
Тонг эрмасдур, анга шаҳлардин ўлмоқ марҳабо пайдо.

Ниёзий инкисор айвониға кирди умид айлаб,
Атуфинг партавидин бўлмоқини раҳнамо пайдо.

3

Ё мунъим ал-бариййа, лака-ш-шукру ва-с-сано,
Минка-л-вужуд йаншаъ сумма-л-адам лано![2]

Меъмори сунъинг айлади кавнайн уйларин,
Тийни фаноу хишти бақо устига бино.

Минқоши қудратингға нигориш ҳусулидин,
Ғайрға нақш сатҳ эди гардунға инҳино.

---

[1] «Мени қидирсанг, топасан» – «Қасидаи сурёний»дан олинган.

[2] Маъноси:
Эй ердагиларни неъматлантирувчи, сенга шукр ва санолар бўлсин,
Сендан пайдо бўлиш бошланди, биздан эса йўқ бўлиш.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
SHARQSHUNOSLIK INSTITUTI
KUTUBXONASI
INV. RAQAMI 26161

Бу турфадурки, бири сукун ранжини қабул
Айлар, бирига пўя аро жавҳари ‘ано[1].

Икки жаҳон ҳимояти мухтасс келиб санга,
Топғондек ихтисос ўз ишқингға иқтино.

Зайлар маоши(ю) ҳам осойиш (олмоғи) чун,
Шому сабоҳға қилдинг ато зулмату сабо.

Мишкоти чарх аро ёкибон Меҳр шамъини,
Сундурмак истасанг етишур сарсари фано.

Ҳуснинг зуҳури лам йазали келди, не ажаб,
Ушшоқинг ўлса беадад ишқинг била муно.

Ё рабб, Ниёзий журмларин афв қилмасанг,
Нафъ айламас бу маҳликада фақр, не ғино.

4

Эй, рисолат хайлиға нуринг шуъоъи раҳнамо,
Жабҳасидин интиқол этган дегай «во, ҳасрато!».

Партави нуринг ҳусулидин шараф топғон жабин,
Кимсагадурким дер ул «аҳлан ва саҳлан, марҳабо[2]!»

Ҳар киши бу ламъа бирла муттасил бўлди онинг,
Эгнига бўлди нубувват кимёсидин ливо.

Бошиға тожи рисолат, эгнига дожи шараф,
Ҳосил ўлғоч кўрсатиб таблиғ ишин олам аро.

Жумласининг ашрафи ҳам ақдами бўлсанг, не тонг
Ким, туфайлингдин келибдур барча бечуну чаро.

[1] Сўз олдидан тескари вергул белгисининг келиши шу сўз арабча «айн» ҳарфи билан бошланганини билдиради.

[2] Хуш келибсиз.

Ҳар киши чекса тариқи мустақимингдин қадам,
Дуди ҳасратдин қиёматда бўлур юзи қаро.

Суннатин маҳкам тутуб бўлсанг, Ниёзий, пайрави,
«Умматим», деб рўзи маҳшарда эшитгайсан садо.

5

Нутқи мадҳинг шарбати ширинлигидин, Аҳмадо!
Еткурур исён алилиға дурудингдек шифо.

Марқадингға таслийа, таслим этар Ҳақдин нузул,
Олу асҳобингға андоқким «ила йавми-л-жазо»[1].

Мўъжизотинг бириси етгач луъобинг қатраси,
Бўлди мўл бўлғон қудуқ чандин замон сувдин хало.

Юрмаки мақлуъ ўлуб ердин шажарға турфа ҳол,
Бўлмаса фармонпазир, етгач жанобингдин нидо.

Нуҳнинг ўғли тирилди, сидқингға сурди калом,
Заббадек масмуъ ўлуб сандин каломи жонфизо.

Айлаб уммиди шафоат ҳазратинг сориға майл,
Рўзи маҳшарда қилурлар шоҳ бўлсун ё гадо.

Не ғами бўлғой Ниёзийнинг анга бўлсанг шафеъ,
Номасини гарчи исён дуди қилмишдур қаро.

6

Ҳақдин анга таҳиййату таслими беинтиҳо,
Топсун нузулин олу ҳам асҳобиға яно.

Мишкоти нури қасри вужуд ичра ёруди,
Икки жаҳоннинг уйларига етгудек зиё.

[1] Қиёмат кунигача.

Онинг туфайли эрди адамнинг тарабгаҳи,
Бўлди адам, либоси вужуд кийди моъадо.

Меърожи вақти рахши изин бўса қилғоли,
Жинси мулкидин ўлди тўлуғ арсаи само.

Васф ўлғонини зотиға рутба билиб басе,
Фахру фахомат айладилар ҳилм ила ҳаё.

Мадҳи ичида бўлғонидин ифтихорини
Кўргузди, нозиш айлади ўз нафсиға сахо.

Имкондин ортуқ бўлса Ниёзий жаройими,
Йўқдур ғами, шафоати мавжуд ҳашр аро.

7

Экмак исён базрини, ё раб, саноатдур манга,
Ҳосилоти жамъи ҳар ҳолатда одатдур манга.

Етмасун деб бу зироат хирманиға ногаҳон,
Тавбадин ахгар басе фикри жароҳатдур манга.

Битди вақтим гулшани ичра залолатнинг гули,
Не ибодат бўйи онда, не надоматдур манга.

Эмди фикр айлаб қувонинг заъфидин топтим вуқуф,
Ғафлат ичра умр ўтурмак турфа ҳолатдур манга.

Маъсиятдин айламак тоат сариға рағбатим,
Саҳлдур сандин, вале лутфу иноятдур манга.

Раҳматинг оби била маҳв этмак исён чиркини,
Мушкил эрмасдур санга, лекин назофатдур манга.

8

Нигорим васли фикрини ниҳонда,
Қилурман бетахаллуф ҳар маконда.

Иноят этмасга кар бўлса шуурим,
Туну кун зикрини қилғум лисонда.

Даме васлиға жон нақдини берсам,
Не қолғой жон топиб суддин зиёнда.

Муродим луълуъини саъй бирлан,
Не мумкин топмоқ истаб баҳри конда.

Сориғ чеҳрам ажаб йўқ лолагундур,
Оқиб кўз мардумининг қони онда.

Муридинг бўлғаман, биллаҳ, эй шайх,
Висолин ваъда гар қилсанг жинонда.

Фано қасриға кирсанг, эй Ниёзий,
Бўлурсан даҳр ранжидин омонда.

9

Жамило, фикрати фарҳат падийдорингға салламно!
Баногаҳ рўъйати роҳат намудорингға салламно!

Узоринг гулбини жон қушларининг орзусидур,
Кўнгул булбулларин чеккувчи гулзорингға салламно!

Жабининг ламъаси ушшоқ эли қалбин қилур ёғду,
Юзинг хуршидидин бу навъ анворингға салламно!

Эрур жон маншаъи ширин сўзинг Исо каломинг,
Улук тиргузгучи лаъли шакарборингға салламно!

Нигоҳинг кимгаким ҳушу хирад бўлди анга маслуб,
Олур ишқ аҳли жонин чашми хумморингга салламно!

Фано дайриға ташрифи қудуминг эътироф айлаб,
Ружуъ кўргуздинг икрорингдин инкорингга салламно!

Ниёзий маҳвашинг мадҳида назму наср кўб сурдинг,
Сўзинг тазйинида такрири афкорингга салламно!

10

Манзурим ўлди бир гўзал, эй дил, букун гулзор аро,
Ҳусн ичра якто мабдаъи ҳилму адаб, кони ҳаё.

Гулбинға гуллар ул замон қилди муборакбодлиқ,
Ҳам таҳния оҳангида булбуллар этгандек садо.

Хўбларға султон бўлмоқи шаъниға ансабдур басе,
Ким билдилар ҳукмин карам фармонини кулфат раво.

Бу турфадурким, топмади истаб назирин ишқ эли,
Гўёки чекмиш бебадал сурат анга килки қазо.

Меҳри жамоли талъати ҳусн осмони узрадур,
Ишқ олами ҳар кун топар онинг шуъоъидин зиё.

Дайри фаноға қилдилар зуҳд аҳли масжиддин ружуъ,
Маҳбуб васли анда деб гўё эшитмишлар нидо.

Ишқиға бўлса мубтало ҳар ким Ниёзийдек онинг,
Кўргай фироқи даштида ҳар лаҳза юз турлук бало.

11

Чарх рухсорингға қилсун Меҳри рахшонин фидо,
Айланиб атрофинги ҳам моҳи тобонин фидо.

Кўргач анжум кўзлари зебо жамолинг айласун,
То абад нозир бўлуб, бошингға давронин фидо.

Тонг йўқ, амволи жаҳон бўлса саринғнинг садқаси,
Ким қилибдур ул макини бирла имконин фидо.

Сунбулинг ториға дунё банда айлаб аҳлини,
Сарвдек қадингға қилсун боғи бўстонин фидо.

Олам этсун кўзларинг жаллодиға хайлин асир,
Даврингга қилсун замини бирла азмонин фидо.

Даҳр золи неча муддат лутфингга муҳтож ўлуб,
Мақдамингға айласун вайрону ‘умронин фидо.

Кишвари кўнглин Ниёзийнинг мусаххар айладинг,
Эмди қилмасму олохону оломонин фидо.

12

Файз келмас базм аро саҳбойи ваҳдат бўлмаса,
Онийа бу май учун ақдоҳи ҳиммат бўлмаса.

Қизмағай бу базм то гулчеҳралиғ соқийлари,
Пок тийнат орифи рози муҳаббат бўлмаса.

Аҳли диллар файз топмас ушбу мажлис муршиди,
Ишқ сиррин англағон донойи ҳикмат бўлмаса.

Роҳати май нашъасидин олмағай базм аҳликим,
Маст этарга муршиди комилда журъат бўлмаса.

Ҳар киши бу маҳфил ичра неча йиллар бўлса ҳам,
Кашфи асрори Ҳақ ўлмас саъйу ғайрат бўлмаса.

Хуш дурур бу барча жамъ ўлғон макон ичра суруд,
Ҳеч бирининг кўнглида осори ғафлат бўлмаса.

Қолмангиз маҳрум ишрат завқидин, эй дўстлар,
Қайси одам киргай ул мажлисда лаззат бўлмаса.

Зоҳидо, май манъин этдинг, эмди ел кайфиятин,
Гар замирингда кудурат бирла хиссат бўлмаса.

Эй Ниёзий, кирмак истарсан бу базм ичра дилбар,
Қўй қадам дунё сари гар санда рағбат бўлмаса.

13

Узоринг узра мушкин хат била бўлғоч рақам пайдо,
Кўнгилнинг сафҳасида бўлди чандин нақши ғам пайдо.

Бўлуб андин фузун ҳуснинг таҳайюр ичра қолдимким,
Басе жонимға бўлди иштиёқингдин алам пайдо.

Лабинг атрофида то Хизр кўрди сабзаи хаттинг,
Дегай сарчашмаи ҳайвонға бўлмишдур алам пайдо.

Висолинг орзусидин сиришкимға бадалдур қон,
Мунга юз шукрким, шавқими қилдинг дам-бадам пайдо.

Хаёли васлинги билмай ғанимат эмди ҳажрингдин,
Бадандур музтариб кўнглим аро юз минг надам пайдо.

Нигоро, фурқатинг дарди аро ўлмаклигим мажзум,
Тараҳҳум бирла гар сандин эмас лутфу карам пайдо.

Қошинг меҳроби ҳар ён кўз очарман жилвагар бўлди,
Юрак ондин топиб сўзиш бўлур қаддимға хам бўлди.

Ажаб хуш манзилидур ишқ дашти ҳар киши киргач,
Бурунғи комида бўлғой анга мулки адам пайдо.

Ниёзий фақр аро оби жигарни жорий этгилким,
Бағир аввал эзилмай бўлмағуси кўзда нам пайдо.

14

Эй, жамолинг бир кўруб ҳайрону зор ўлдим санга,
Мубталолиғ шиддатидин бемадор ўлдим санга.

Заъфлиғ ҳаддин фузун бўлмиш фироқинг ичраким,
Кўрки бу навъ ҳолати ошуфтавор ўлдим санга.

Кўйинг ичра пўя урмоқ эмди бўлди одатим
Ким, фалак ёнглиғ туну кун беқарор ўлдим санга.

Орзу айлаб висолинг зор йиғлаб субҳу шом,
Байт ул-аҳзонимда асру интизор ўлдим санга.

Фасд этиб мумтоз ўлур не ишқинг аҳлидин басе,
Жону кўнглим топшуруб, беихтиёр ўлдим санга.

Ақлу ҳушимни муҳаббат фартидин олдурмишам,
Панд эшитмай шайҳдин мажнуншиор ўлдим санга.

Ишқ рамзин билмайин манъ этма, эй зоҳид, мани
Водийи ҳижрон аро гар ошкор ўлдим санга.

Эй Ниёзий, шавқи маҳбубинг учун овворалиғ,
Муғтанамдур гарчи беномусу ор ўлдим санга.

15

Лабларингнинг шавқидин қисмат ғизо қондур манга,
Жоми васлинг бир даме етмак ҳаросондур манга.

Эй пари, ҳажрингда тарк этди бадан мулкин кўнгил,
Тоқат айлаб бу таъабға чиқмоғон жондур манга.

Гарчи ишқинг кофири имонға келмасдур ва лек,
Кофири ишқ ўлғоним, ҳаққоки, имондур манга.

Жисм уйин жоним қўёрға майл қилди, негаким,
Зиндагонлиғда макон маъвоси ҳижрондур манга.

Қолмади ман ютмағон хуноби ҳижрон, соқиё,
Эмди май бер, йўқса, қон ютмоқ не имкондур манга.

Умр ўтурсам ўзгалар васлин таманно айламай,
Тонг йўқ, гар ўлсам хаёлингда не армондур манга.

Бўлмишам озурда чекмакдин фироқинг шиддатин
Ким, бу ёнглиғ умрдин ўлмаклик осондур манга.

Панд берма, носиҳо, тарки муҳаббат қил дебон
Ким, азалдин ишқ аро ўлмакка фармондур манга.

Эй Ниёзий, чарх жавридин паришон бўлмағил,
Даври гардун кўз юмуб очғунча меҳмондур манга.

16

Хуш фиъол улдурким, ўлса фақр уйи мақсуд анга,
Аҳли даврондин ҳамиша ғам эрур мафқуд анга.

Ҳар кишиким хоксор ўлмоқдур онинг хоҳиши,
Ҳодисоти даҳрдин ранжу алам мардуд анга.

Ул уй ичраким фано туфроғин айлабдур бисот,
Ўзгалар зарбафтидин бу бистарида суд анга.

Ғам сипоҳи, бас, фақир атрофида йўл топмади,
Бу жиҳатдинким, эрур олти жиҳат масдуд анга.

Фақр эли устига чекса шоҳлар хайли ҳашам,
Оташолуд оҳи бирла бўлғуси нобуд анга.

Расми султондур жаҳон кишварларин фатҳ айламак,
Эҳтироз этмак жаҳондин одати маъҳуд анга.

Ўзлугин тарк этмаган оламда кўрмас ҳеч суд,
Кимки қўйди ўзлугин ондин эрур беҳбуд анга.

Гарчи дарвешлар хароб аҳвол эрур, масрурдур
Ким, нуқуди дину миллат бордурур манқуд анга.

Эй Ниёзий, айлагил маъво адамнинг кулбасин,
Дарду кулфатнинг шароридин ёвушмас дуд анга.

17

Эй, сенинг васлинг хаёли бирла бўлғон комёб,
Тонг эмасдур маҳв қилса то қиёмат хурду хоб.

Етмаги мумкин эмас мулкингга осори халал,
Минг жаҳон гар бўлса учқуни бирла хароб.

Аввалинг ошиб азалдин ҳам абаддин охиринг,
Бўлмоқи бу икки мазмуннинг яқин беиртиёб.

Кунҳи зотинг фикратида ақли кулл мабҳут эрур,
Ҳам сифотинг фикрида шахси хирадға печутоб.

Ваҳдатинг саҳбосидин субҳи аласт мадҳушлиғ
Етган эл, ҳуш аҳли айланмас «ила йавми-л-ҳисоб».

Иттико ҳажринг бисотида хаёлинг болини
Айлаган, топди камолот авжиға роҳи савоб.

Дарҳақиқат, кишвари ишқинг гадоси шоҳдур
Ким, қилур барча салотин қуллуқини иртикоб.

Не ажаб шавқингдин олса роҳате ҳар кимки ул,
Даргаҳингда итларингнинг итидин топди ҳисоб.

Фурқатинг даштин ғанимат тутғон элга бўлғуси,
Чашми бемори сиришки ҳар бири дурри хушоб.

Қурбатинг мумкин эмасдур ул кишига ой-у йил,
Маърифатни муршиди комилдин этмас иктисоб.

Бодаи лутфинг Ниёзийға иноят қилмасанг,
Даҳр ранжу меҳнатидин қайда қилғой ижтиноб.

18

Зиҳи, рифъатинг авжиға йўқ маоб,
‘Уружинг далил эрди беиртиёб.

Муқаддам келиб нуринг ажносдин,
Анга насси қотиъ бўлубдур китоб.

Туфайлингдин ўлди жаҳонға вужуд,
Вужудингдин аҳли жаҳон комёб.

Қазои қадар осмони аро,
Тулуъ қилмади сан каби офтоб.

Муборак қудуминг жаҳонға етиб,
Фараҳ топди аҳли жаҳон беҳисоб.

Мунаввар бўлуб дини ислом юзи,
Рисолат қўлинг ондин олғоч ниқоб.

Доғи куфру ширк чеҳрасин ҳам кўзин,
Қўлинг кўр этиб чекти чандин ҳижоб.

Наким Ҳақдин они савол айладинг,
Эшитдинг онинг бахшишиға жавоб.

Ниёзийға ғам йўқ агар айласанг,
Ҳасби ҳоллар аҳқаридин ҳисоб.

19

Ишқ дардининг иложи йўқ, магар васли ҳабиб,
Топмоғунг ҳар неча қилсанг саъй чора, эй табиб.

Инкисору ажз бўлса мубталосиға мудом,
Тонг эмасдур, шаҳди вуслат ногаҳон бўлса насиб.

Бўлмаса ёвар муҳаббат аҳлиға фақру фано,
Қайси хислат бирла бўлғайлар гўё қариб.

Улки эрди ўз диёри ичра ҳижрон маҳрами,
Кўргил они истасанг ўз кишварида ғариб.

Айлагай ишқ аҳли тинмай кечалар то тонгғача,
Чеҳраи уммедини кўрмак учун фикри ажиб.

Ҳодисоти даҳрдин озурда хотир бўлмағай,
Аҳли дил ҳар дамда бўлса мунқалиб боло-у шийб.

Эй Ниёзий, кир фано даштиға, бўлғил ондаким,
Кўрмайин десанг замона аҳлидин ҳаргиз қариб.

20

Висолинг орзусида кўнгилни зор қил, ё Рабб,
Ҳарими қурбатинг ичра они саршор қил, ё Рабб.

Кўнгилким истади қурбинг они лутфинг била ёр эт,
Ва гар на фурқатинг дашти аро бемор қил, ё Рабб.

Мутиъи амринг ўлмоқдин кишиким инҳироф этди,
Юрак-бағрин фироқ олмосиға дучор қил, ё Рабб.

Фано ишратгаҳида нотавон кўнглимга таскин бер,
Тариқат маслакида раъфатингни ёр қил, ё Рабб.

Адашсам ғафлат уйқуси била роҳи шариатдин,
Мани ул уйқудин фазлинг била бедор қил, ё Рабб.

Ҳақиқат соғаридин журъае кўнглим сафолиға,
Етургил ҳам атуфингни манга ғамхор қил, ё Рабб.

Ниёзийни тараҳҳум бирла ишқинг аҳлидин айлаб,
Доғи ишқ лаззатин билмакка бархурдор қил, ё Рабб.

21

Нишотим қасд этиб гардун нуридин асру ром айлаб,
Музайян зийн солиб, бошиға олтундин лижом айлаб.

Кийиб гулгун, миниб рахшиға кулбам сариға юрди,
Шуурсиз қўйди ўздин элни пинҳоний хиром айлаб.

Бу сайрида хилофи одат айлаб кўргузуб суръат,
Арақ селобидин меҳри узорин лолафом айлаб.

Бу навъ ҳолат била кулбамнинг олдиға келиб бир тун,
Қафуғ қокди «ғарибим» деб лазиз савтини томм айлаб.

Мажолим йўқ эди турмоқға гўё тоза жон кирган,
Кишидек, чусту чобук боб очиб чиқдим салом айлаб.

Кириб ўлтурғоч ойди: ҳоли зоринг сўрғоли келдим,
Кўруб хуш ишқ элидин сан ҳазинни эҳтимом айлаб.

Доғи дедики: эй мазлуми ҳижроним, нечукдурсан,
Кўнгил зарфин неча йил заҳри ҳижронимға жом айлаб.

Бу аснода оёқиға тушуб, ўздин борибдурман,
Қўли бирла бошим рафъ этди чандин эҳтиром айлаб.

Тараҳҳум айлабон ширин такаллум бирла сўз сўрди,
Хижолат терига ғарқ айлади турфа низом айлаб.

Ажаб ҳоле манга юзланди жонпарвар каломидин,
Жавоб айтмоқ не мумкин ҳар неча қасди калом айлаб.

Бу хилватда Ниёзий маҳрам ўлдинг инкисорингдин,
Муни ким топғуси умри аро ўзни ғулом айлаб.

22

Юзинг нури эрур нури илоҳий меҳриға мансуб,
Ажаб йўқ, олам ичра йўклиқи сандек узори хўб.

Вужудинг барча мумкинлар вужудиға келиб боис,
Бу хислатдин улусға бўлди зотинг ёлиқин маҳбуб.

Санинг жудинг келиб элга, доғи жуд аҳлиға шомил,
Не жудинг олдида эл жуди бўлғай жуддин маҳсуб.

Улусға раҳматинг омм ўлди андин барчаси келди,
Атуфинг соясида роҳат олмоқға бўлуб мандуб.

Бўлуб даҳр ичра лутфингдин ададсиз мўъжиза шойеъ,
Нуқуддин ислом сиккаси исминггадур мазруб.

Қаро сатр этди Каъба ҳижратингдин мотаме бўлғоч,
Нечукким, хасратингдин хайли ғам ичра эрур мағлуб.

Ниёзий шафқатингдин бўлмади навмид ондинким,
Шафоатни гунаҳкор элдин асло қилмадинг маслуб.

23

Эй, кўргали рухсоринги кўнглим аро фикри ажиб,
Нақш ўлдиким, дил кулбаси топди бу музайян бирла зеб.

Душвор эрур таскин ангаким, золи чарх айлаб ҳасуд,
Ҳижрон сариға макр этиб, келтурди бас берди фириб.

Кўргач кулуб ал-ошиқин жамъиятин ҳижрон аро,
Онлар дедилар: «Марҳабо, бизлар каби бўлдинг ғариб!»

Фурқат биёбони аро бу жамъ ила улфат тутуб,
Тинмай замоне дедилар: «Айна-л-висол, айна-л-ҳабиб?!»[1]

Маъшуқ қурби эмди бу бечораларға қайси кун,
Чарх айланиб иқболиға бўлғой экан, оё насиб.

Ул маҳрами васл ўлғуси дайри фано кунжи аро,
Сокин бўлуб бир неча йил гар айласа сабру шакиб.

Қўйди кўнгил тан кулбасин шояд Ниёзий ул доғи,
Бу гулшан ичра қайтадин қилғой ружуъ чун андалиб.

24

Кўнглим ичра тушди ўт ўтлуғ узоринг бир кўруб,
Раҳм қилмассан фироқинг заҳматин кўб еткуруб.

Доми ишқингға асир ўлғонлиқим билдинг ва лек,
Келмадинг кулбам сариға лутф этиб ҳолим сўруб.

[1] Қайда висол, қайда дўст.

Тан уйиға солди ҳижронинг басе ўт, оҳким,
Нетди сўндурсанг висолинг чашмасидин сув уруб.

Лабларинг лаълин кўнгил ичра ниҳоний фикр этиб,
Шуълаи шавқи била бағрим кул этдим куйдуруб.

Гарчи жисмим байт ул-аҳзонимда эрди мустақим,
Жони зорим даргаҳингда турса тонг йўқ телмуруб.

Фақр ажзин туҳфа қилмоқға кўнгил кўйинг сари,
Қилди оҳинг эмди битгай, гаҳ йиқилса, гаҳ туруб.

Даргаҳинг тавфи Ниёзийға қачон бўлғай насиб,
Дашти ҳижронинг ичида тинмайин йўртиб юруб.

25

Дедим: мани таб ларзаи ҳажрингда қўйма титратиб,
Дедики: қўйғум рашк ўтин кўнглингда эмди ўрнатиб.

Дедим: тараҳҳум айлагил атрофим олди хайли ғам,
Деди: алардур мунисинг, танҳо қолурсан тарқатиб.

Дедим: дариғ этма манга саҳбойи васлинг журъасин,
Деди: кетар ҳушу хирад нетгунг аларни тебратиб.

Дедим: жафову жаврдин озурда бўлмасму дилинг?
Деди: демакка бошладинг ҳар сўзи забонинг ўргатиб.

Дедим: қилурсан зулму кийн журмим на эркан билмадим,
Дедики: ишқинг сиррини фош этдинг элга англатиб.

Дедим: келурдин кўйингга комим рикобинг бўсидур,
Дедики: эмди келмагил, келсанг юборгум қовлатиб.

Дедим: Ниёзий хотирин ҳаргиз паришон қилмағил,
Деди: фироқ андуҳидин ўлтургум они ингратиб.

26

Ҳаводис шаҳнасидин бағрими қон қилмағил, ё Рабб,
Самум бодидин кўнглим паришон қилмағил, ё Рабб.

Залолат арсасиға қилмағил мойил инонимни,
Таҳассур хонаси додида гирён қилмағил, ё Раб.

Жаҳолат хамридин нафсимға еткурма масарратни,
Канори баҳри ирфонингда ҳайрон қилмағил, ё Рабб.

Макон этгил тавассул боғини кўнглим ниҳолиға,
Таҳажжур санжида маҳбуси зиндон қилмағил, ё Рабб.

Асир этма ҳавои нафс Яъжужиға шахсимни,
Маъосий корида мунқоди Шайтон қилмағил, ё Рабб.

Мани маҳбуби дигар ишқида ошуфта ҳол этма,
Доғи нори фироқи ичра сўзон қилмағил, ё Рабб.

Ниёзий аҳли ишқинг чокаридур, лутф этиб они,
Муроди чеҳрасин олдида пинҳон қилмағил, ё Рабб.

27

Дайр пири ишқ аро ўлмакни дер роҳи савоб,
Шукр бори манга бу хислат эрур беиртиёб.

Не учунким, ман ҳазинға неча муддатлар эди,
Ёр ишқи шиддатидин тарк ўлубдур хўрду хоб.

Онча мумкин бошими урдум балийят тошиға,
Кимки кўрди кўзларидин келди хунолуда об.

Кўйи ичра зор йиғлаб неча кунларда, оҳким,
Бўлмадим бир дам висоли бодасидин комёб.

Остонбўсин савол этсам неча дарбонидин,
Истимоъ этмак, не мумкин, манъидин ўзга жавоб.

Ишқ йўлида далиле топмадим жуз инкисор,
Ўзлугин тарк этмаган ишқ аҳлидин топмас ҳисоб.

Ўзлугинг кўйғил, Ниёзий, гар жаҳон ошубидин,
Тушмасун десанг кўнгилга зарра ёнғлиғ печутоб.

28

Қилғонимдин ул пари ишқини аввал иртикоб,
Ақли ҳушим фурқати даштида топди интихоб.

Гар эмас ҳусн ичра якто не учун кўнглим они,
Айламишдур хўбрўлар зумрасидин интихоб.

Нотавон кўнглимга етди ҳажрининг таб ларзаси,
Эмди, тонг йўқдур, хамиша топса ондин изтироб.

Деб эмиш, лутф айлагумдур, кўз тутарман неча кун,
Ўтди воши сўзидин, раъйи топибму инқилоб.

Вомиқу Фарҳоду Мажнун бўлса эрдилар ҳаёт,
Ишқ фаннин мандин этгай эрди онлар иктисоб.

Даъби ишқ улдур фироқи шиддатининг ранжини,
Чекмак-у, бўлмоқ ризоси маслакиға иртикоб.

Эй Ниёзий, ишқ водийсиға кирдинг, рост бўл
Ким, бу водийда не янглиғ суд қилғой инҳидоб.

29

Эй, жамолингни кўруб арбоби лаб,
Ҳайратидин дедилар: «Айна-н-насаб?»[1]

Урдилар афвоҳиға муҳри сукут,
Жинси одам дерларин кўрмай адаб.

Хўблар султони дерлар зотинги,
Ким, сангадур осмоний бу лақаб.

Сайри гулзор этмагинг айлаб хаёл,
Андалибу қумриға етмиш тараб.

Аҳли ишқингни ажал топса шаҳид,
Бу шаҳодатға фироқингдур сабаб.

Улки, ҳажрингдин фанонинг даштиға,
Борса кўрмасдур ҳаводисдин таъаб.

Бўлди кўйингда Ниёзий мустақим,
Ўлса жисми, қолса онда не ажаб.

30

Эдим бир кеча кулбам ичра уйқуни ҳаром айлаб,
Замирим лавҳиға маҳбуб васлин иртисом айлаб.

Муборак мақдами ташрифи кўнглимда эди маржув,
Фироқи хайли ғам аскарлариға ихтисом айлаб.

Борурдин кўйига фосид хаёлим манъ этиб дерким,
Нигаҳбонлар сани тутғун қилурлар иттиҳом айлаб.

[1] Насаби қайда?

Лагадкўби фироқи, санг борони, ғами фарти,
Таним мажруҳ этибдур саршикастин ихтитом айлаб.

Бу аснода келиб ошуфта ҳолимдин савол этди,
Лаби майгунидин ҳар лаҳза турлук ибтисом айлаб.

Кетиб ҳушу хирад ўздин бориб сўз дерга имкон йўқ,
Кўзум қонлиғ ёшини ҳазратида инсижом айлаб.

Ниёзийға бу давлат умрида бир кеча берди даст,
Тариқи фуркатини васли роҳиға инзимом айлаб.

31

Оразинг хуршиди олдида мукаддар офтоб,
Инфиъолидин тақаррурсиз ҳамиша пўяёб.

Барча маҳвашларға ошиқларнинг ишқи бит-тамом,
Топмоқи жазмидур ишқнинг маъдани сори иёб.

Қайси оқилким, тааққул айлади ўз комини,
Ло муҳола сан замирида эрурсан мустатоб.

Кимла қўймасдур забонидин ҳабиби зикрини,
Мустамеъ бўлсанг ҳақиқатда жанобингға хитоб.

Қай пари пайкарға мажнуннинг жунуниға хирад,
Берди нисбатким, санинг ишқингға топғоч интисоб.

Элга бордур кўйи маҳбуби сари чандин тариқ,
Ҳар биридин солик ўлмоқда эрур кўйинг маоб.

Гар фано дайрида марзотинг бўлса мустақим,
Топғуси ҳар дам Ниёзий матлабиға фатҳбоб.

32

Зиҳи, лутфинг насими кимга етди, чекмади заҳмат,
Санинг мақҳуринг ўлғон кўрмади умрида жуз меҳнат.

Агар-чи тўрт унсур асли хилкатда эрур аздод,
Намуна қудратингдин келди онлар тутмоқи улфат.

Муҳайё айладинг хони жаҳонда турфа матъумот,
Қилиб эрдинг азалда барчасин жон аҳлиға қисмат.

Қувойи хамсани зий руҳларға айладинг такрим,
Онингдекким, бериб онларга зоҳир ботини неъмат.

Мазоҳир истадинг ҳуснингға маҳвашлар узорини,
Муҳаббат аҳлининг кўнглига ондин еткуруб ҳирқат.

Фалак айланмоқи, ер сакнати амринг била мўътод,
Бири масбута келди, бирига ҳосил бўлуб рифъат.

Само тазйинин этдинг хайли анжум бирла омода,
Субут сайри тақдиринг била бу барчаға хислат.

Қилиб эл манзарида жилвагар дунё арусини,
Анга ошуфта айлаб жумласин бердинг неча кулфат.

Ниёзий чиқмоқи мумкин эмасдур баҳри исёндин,
Ҳидоят бирла тавфиқинг анга гар қилмасанг раъфат.

33

Айши укбо мақсадингдур ишрати дунёдин ўт,
Йўққи ишрат, эй кўнгул, дунёю мо фийҳодин ўт.

Нафси аммора ҳавосида қилиб саъйи балиғ,
Бўлмағил озурда хотирким, бу навъ ғавғодин ўт.

Даҳр қасри бебако эркан, лекин билдинг яқин,
Йўқ асос бермагил дил бу сифат маъводин ўт.

Чарх золи ишвасиға алданиб қўйма кўнгил,
Васли арзондур ва лекин суди йўқ савдодин ўт.

Истасанг файзи тажаррудни агар даврон аро,
Ким, тааллуқ жомида мазруф ўлон саҳбодин ўт.

Дашти худбинликни тай қил, қўй фано сори қадам,
Мақсад истарсан бу янглиғ дашт ила саҳродин ўт.

Олам ичра, эй Ниёзий, гар жафо кўрмай десанг,
Ҳурвашлар таркини тутғил, малак сиймодин ўт.

34

Эй, солиб меҳри жамолинг чашми хунборимға ўт,
Ахгари шавқинг урубдур жони беморимға ўт.

Тиғи ҳажрингдин етушгон захмларда қон эмас,
Гўйиё бу тиғ солмиш жисми афгоримға ўт.

Оразингнинг оташи бир турфа машъал ўтидур,
Ким тушар парвонадек ондин дили зоримға ўт.

Сақламоқ ишқингни пинҳон жон аро душворким,
Шуълаи оҳим солур ҳар дам йўқу боримға ўт.

Субҳи васлингда узоринг меҳри гар қилса тулуъ,
Зоҳир ўлғой фурқатинг ичра шаби торимға ўт.

Лабларингнинг ҳасрати тан кулбасин ёқди тамом,
Кўзларинг бас солди жон меҳнат осоримға ўт.

Эй пари пайкар, Ниёзий қайда сокин бўлғуси,
Ким, солибдур фурқатинг ҳомуну кўҳсоримға ўт.

35

Эй кўнгул, арсаи ишқ ичра ададсиз даражот,
Бор эрур, англаки, ҳар бирида сонсиз файзот.

Кимки бу дашт аро кирмак не таманно айлар,
Келди лозим анга одоб ила қилмоқ ҳаракот.

Ўтмаган ўзлукидин кирса бу водийға далир,
Топғуси қайси маҳаллида саботу саканот.

Маркаби ажз била фақру фанодин олот,
Ушбу манзилға етарға келиб эрмиш адавот.

Ўзлуки уқбасидин улки ошиб топди файз,
Даҳрдин етмагай асло анга ранжу заҳамот.

Ишқ сирриға қачон зоҳид ўлубдур огоҳ
Ким, онинг мақсади сайр ўлмоқу топмоқ шаҳавот.

Зулмати фақр аро гар кирса Ниёзий топғой,
Ишқ сарчашмасининг даврида чандин ламаъот.

36

Сабо пайки сабоҳ вақтида дилдоримни бедор эт,
Менинг ҳоли низорим қўймайин олдида изҳор эт.

Тағофул шевалиғдур гулузорим ёнида зинҳор,
Қилурда шарҳи ҳолим ўксумай бир неча такрор эт.

Фироқим дардини айтурда манъ этса такаллумдин,
Мани маҳзун тарафдин маъзират бобин намудор эт.

Ўлар ҳолатға етдим, эй кўнгил, сан ҳам сабо бирлан
Бориб, ёниға ажзим бирла ўз ажзингға иқрор эт.

Эмас бесабр, беоромлиқ ишқ аҳли даъби деб
Итоб этса, қасамёд айлабон албатта инкор эт.

Фано зарбафти бирла нақди динни туҳфаси айлаб,
Ҳарим даргаҳида нолаю зоринг падийдор эт.

Ниёзийсан доғи жон тандадур кўйига азм этгил,
Бориб ул кўйи аро қабринг учун бир ерни тайёр эт.

37

Эй ёр, етганидин ширин лабингға шарбат,
Кўрди ўзи таажжуб зоти аро азубат.

Бу рутба бўлди боис ишқингдин ўлган элни,
Тиргузмак ўлди онинг ширбида навъи хислат.

Лаълинг луъоби етгач, Хизр айлабон тараддуд,
Тонг йўқ, анга етушмай умрида чекса ҳасрат.

Даъвоға тилни очди ҳайвон зулоли ондин,
Хижлатда қолғонидин қилди ерини зулмат.

Қанд этди лаззатини, сўз солди мажлис ичра,
Бу беадаблигидин жисмига етди зарбат.

Эмди жалодат аҳли хомуш бўлди, андоқ
Ким, тишлатиб асобеъ, аснонлариға ҳайрат.

Бир қатрасини ондин ичган Ниёзий ёнглиғ,
Гар кўрмаса ажаб йўқ умрида дарду меҳнат.

38

Бир коса ичмакини умрида ёр шарбат,
Истаб ҳамиша эрди даҳр ичра зор шарбат.

Етмай лабига гарчи жунбушиға қодир эрмас,
Топғон эмас замоне сабру қарор шарбат.

Олтун қадаҳ шароби ҳар дам эрур муҳайё,
Замға хижолатидин топмас мадор шарбат.

Боисдур инкисори ногаҳ ҳаловат истаб,
Кўрганда ичган эрмиш бир кун нигор шарбат.

Лаълиға етганидин шуҳрат топиб улусға,
Олам аро бўлубдур овозавор шарбат.

Ҳайронлиғ айлаб эрди ошуфта ҳолин эмди,
Комини топди қилди кўб ифтихор шарбат.

Дайр ичра бўл, Ниёзий, қилсанг талаб қўлингдин,
Бир коса ичмакини умрида ёр шарбат.

31

Солди ишкинг инс била жон ичра ўт,
Балки урди аҳли даврон ичра ўт.

Куфр эли исломға бўлғай далиллик,
Солса ҳажринг кофиристон ичра ўт.

Тушгуси ўтлиғ узорингни кўруб,
Сайр этарда боғи бўстон ичра ўт.

Иштиёқингдин анодилға фиғон,
Солғуси ҳар дам гулистон ичра ўт.

Солмаса шавқинг недин сув қариға,
Кирди ҳар тун меҳри рахшон ичра ўт.

Оҳим этди эски гунбазни харош,
Ҳажринг урғоч жисми вайрон ичра ўт.

Дарди ишқингдин Ниёзий ноласи
Урса, тонг йўқ, хори ҳижрон ичра ўт.

32

Бу кеча дайр ичра келди гул каби хандон йигит,
Кўрмадук бу навъ маҳвашни кўруб чандон йигит.

Бодаи гулранг ичиб, гулгун юзин гулфом арақ
Тутди, қилди ҳуснига дайр аҳлини ҳайрон йигит.

Маст ўлуб бебокликдин шўхлиқ айлаб басе,
Қилғоли қасд этди эски дайрни вайрон йигит.

Муддатидин сўнг чиқиб сайр этгали гулзорни,
Ҳажрида қилди харобот аҳлини гирён йигит.

Гулшан аҳли гулларин қилғоч оёқиға нисор,
Кетди, қилди ғунчаи кўнглин аларнинг қон йигит.

Кўзлари ислом элин қатл айлагач жон қушларин,
Банд этиб зулфиға берди тоб ила печон йигит.

Эй Ниёзий, кулбаи дилни мусаффо айласанг,
Бўлғуси ҳар кечада бу уй аро меҳмон йигит.

33

Ҳолим забундур фурқат ғамидин вақти тараҳҳум, жоно,
бу соат.
Йўқдур мавониъ лутф айларингдин недур зиёнинг,
эй сарвқомат.

Гурдуни хоин турфа иш этдиким тиғи ҳажринг жонимға етди,
Тан кулбасини дил кўйди кетди эмди не мумкин бўлмоқ
саломат.

Сарви равоним қилсанг, аммуқ сабру қарорим кўргунг
тафарруқ,
Шаҳло кўзингга жоним тасаддуқ саҳбойи васлинг қилғил
каромат.

Лаълинг зулоли, эй моҳитобон, жонбахшлиқни қилди
намоён,
Ҳайвон суйиға зулматда пинҳон бўлмоқға қилди хижлат
далолат.

Лайлидин афсун ҳусни жамолинг ширинға не ҳад топмоқ
камолинг,
Даҳр аҳли дерлар кўрмай мисолинг васфингға мумкин
эрмас ниҳоят.

Васлинг хаёли ороми жоним қаддинг ниҳоли руҳи равоним,
Чиқмоқға етди ҳажрингда жоним бир дам атуфинг
қилғил иноят.

Кўйингда манзил ман бенавоға ўтлиғ фиғоним етди самоға,
Тушди шарора мотамсароға нафъ этмас эмди ҳаргиз надомат.

Эй, куфри зулфинг имонға офат исломиға йўқ обидға тоқат,
Фикрингда қилса йўқлиқни одат зуҳд аҳли топғой
албатта роҳат.

Бордур Ниёзий ишқингда ноёб ҳижронинг ичра кўб ютди
хуноб,
Эй моҳ, айлар ишқингға асбоб бир туғар деб меҳри саодат.

34

Эй нутқ, санга сабъаи сайёра шабиҳот,
Ажсоми навотиқ келиб андоққи самовот.

Таълиму тааллуминг этиб мавжиди қилди
Эл ичра гаронмоясини вожиб биззот.

Худ турфа эрур кечаву кундузда тулуъинг,
Матлаъи учун омода бўлуб неча буружот.

Зулумоти адам нуктадин айрилиб нединким,
Олам эли афвохида нурингға шубуъот.

Ислом эли тасдиқиға бўлғон каби сандин,
Куфр аҳли такозибиға осору зуҳурот.

Авлоди Абулбашарға судинг етди,
Оламға етиб бу навъким нафъи нужумот.

Ўз урфида ҳар воҳид инсонға такаллум,
Зотингдин ўлуб шарафлиғ анвоъи мулоқот.

Мажлис қизодур вужудинг ар муршиддин,
Аҳлиға онинг етушгувси турфа фуйузот.

Васфингға тилин Ниёзий очса юз йил,
Мингидин бирини демак не мумкин, ҳайҳот!

35

Не ажаб ҳусн аҳлиға гар бўлса султон ул йигит,
Ким, қилур комича маҳвашларға фармон ул йигит.

Манъ этарга кўйида нопокларни ишқидин,
Хайли ғамдин қўйди юз турлук нигаҳбон ул йигит.

Кўзларининг куфриға табдил этиб исломни,
Аҳлидин торож қилди нақди имон ул йигит.

Ўртанур жонлар муҳаббат ўтиға мажлис аро,
Айласа ўтлиғ юзин ногаҳ намоён ул йигит.

Чашми ом айларда тузса мезбонлиқ расмини,
Қилмоқ ансаб соҳати дунёни айвон ул йигит.

Раҳм қилмай фурқатида ташлабон ишқ аҳлини,
Кўзларидин қилди қон ёшини сайлон ул йигит.

Мустақим ўлсанг, Ниёзий, неча йиллар кўйида,
Шояд этгай раҳм этиб ўзига сагбон ул йигит.

36

Келиб журмим гарон хам бўлди қомат,
Дариғ ўтди абас мандин шабобат.

Шабобат ражъатиға йўқдур имкон,
Таманноси эрур айни балоҳат.

Балоҳат сарнавиштимдурму, оё,
Мурур этди замоним беибодат.

Ибодатсиз кечиб вақтим шабоби,
Эрур этмак ишим эмди надомат.

Надомат шайхлиқ ҳолатда мандин,
Умидим эрди бу бўлғой саодат.

Саодатким азалда васфи маҳмуд,
Келиб мазмума андоққим шақоват.

Шақоват аҳли саъдиға тутар кўз,
Муни билгай кишиким зий фаросат.

Фаросатиға иш тутмоқ тариқи,
Убудийятни то топғай ҳаловат.

Ҳаловат истасанг киргил Ниёзий,
Фано дайри аро қилғил ибодат.

37

Қаю замон деса ул дилбари ягона ҳадис,
Мухотаб аҳлиға қилғуси хусравона ҳадис.

На ишки қасди эди битмакида саъйи балиғ,
Қилурлар ишқ эли айларда ҳокимона ҳадис.

Етишгуси эди зиндаликка ўлган эл,
Муқобилида агар қилса меҳрибона ҳадис.

Ҳама масиҳнафас чокар ўлсалар, тонг йўқ,
Нединки, бордур анга неча гавҳарона ҳадис.

Улусни эмди қилур бўлса сайд, ажаб эрмас,
Хатарни дом этибон нуқтасини дона ҳадис.

Тушарда лаълидин айру китобат ичра магар,
Қилибму жомаи мушкинни мотамона ҳадис.

Ниёзий, назминг этар ёр кўнглига таъсир,
Гар ўлса бошдин аёқ барча ошиқона ҳадис.

38

Бевафолар ишқида ўзни ҳалок этмак абас,
Фурқати шамширидин кўксини чок этмак абас.

Кеча-кундуз тинмайин ҳасрат чекиб ҳижрон аро,
Мотамийлардек кўнгилни дарднок этмак абас.

Васлини айлаб таманно кўйида маскан тутуб,
Жисми афгорини бу кўй ичра хок этмак абас.

Ишқ ўтиға куйдуруб танни онинг хокистарин,
Еткуруб дил кўзгусиға асру пок этмак абас.

Меҳрсиз маҳбубнинг васлида шод ўлмоқ учун,
Ҳажри ранжини ҳавас бебийму бок этмак абас.

Бу сифат маъшуқу маъшуқи ҳақикий ишқида,
Волалиғни дамбадам би-л-иштирок этмак абас.

Эй Ниёзий, бевафо маҳбубларнинг ҳажридин,
Тан уйин ҳушу хираддин инфикок этмак абас.

39

Кўнгил куймаккадур ўтлуғ узоринг кўрмаким боис,
Ажаб эрмас кўзимдин бўлса қон ашк ўрниға ҳодис.

Бу ҳирқат бирла дил кўйингга борғач мўътакиф ёнглиғ,
Тақаррур муддатин жазм этмай ўлди дойимо лобис.

Етиб руҳи равоним даргаҳингға турфароқ буким,
Қафуғда мустаманд соил киби бўлғон эмиш мокис.

Тани зоримға мақсад, жону кўнглимға бўлуб пайрав,
Муқаддас боргоҳинг тавфи ичра бўлмоқи солис.

Бориб Юсуф, қолиб ҳусни онинг бу даҳр аро мерос,
Қазо қилғон эмиш гўё сани танҳо онга ворис.

Фалак зулм айлабон сочди замирим мазраъи ичра,
Фироқинг тухмидин ҳар неча бор эрди бўлуб ҳодис.

Висолинг фикрини ўлгунча қилғум деб қасам қилди,
Ниёзийни фироқинг дарди ногаҳ қилмоғой ҳонис.

40

Ҳамнишининг бўлмасун зоҳирда асҳоби ҳадас,
Билмагайлар ботини сирринги арбоби хабас.

Нафси шайтон душманингдур, муддате онлар билан,
Тутма улфат, дўст бўлма, балки кўргузгил алас.

Бўлса ҳушинг кир фано кўйига, бўлма танпараст,
Бермагил зийнат баданға, ҳам чу Мажнун бўл шаъас.

Сарнавиштинг ҳар наким бўлди кўрарсан ложарам,
Иззу жоҳни килмоқинг эмди талаб келди абас.

Ризқ мақсум эрканин билдинг, қаноат пеша кил,
Этмагил зоҳир каноатсизликинг мисли шабас.

Айлагил асҳоби ҳимматдин ўзингни бир даме,
Бўлма томеъ гарчи боис бўлса ўлмакка ғарас.

Даҳр аро бўлсанг Ниёзий айши ишратда давом,
Фикр қил, охир борур жойинг эрур байт ул-жадас[1].

41

Зиҳи, арвоҳи қудсий фарқиға рахшинг изидин тож,
Сенинг мўъжизларингдин бириси келди шаби меърож.

Тутуб таблиғ умурин шаръ аҳкомини фош этдинг,
Тариқи ростинг келди туруқ ичра басе минҳож.

Умиди сандин ўлди барчанинг, эй саййиди кавнайн,
Агар осиййу обид филмасал ҳажжож ила ҳаллож.

Уружинг оқшоми чун ломакон авжида ер тутдинг,
Санинг коминг учун етди иноят баҳриға маввож.

Тилаб уммат гуноҳин барчаси топди ҳамон бахшиш,
Шафоат нақдиғаким, бўлғусидур сан каби харрож.

[1] Байт ул-жадас – қабристон.

Тавофи маркадингға дамбадам хайли малак нозил,
Онингдек ҳар тарафдин Каъба тавфиға келур ҳажжож.

Ниёзий чиқса, тонг йўқ, журму исён зулматидинким,
Шафоат меҳри сандин осмоний лутф уза ваҳҳож.

42

Эрур ошуфта кўнглим, эй пари, рухсоринги кўргач,
Тонг эрмас, бўлса шайдо ул киши дийдоринги кўргач.

Қилур жон булбули фарёду афғонин фузун ҳар дам,
Узоринг гулшанида ногаҳон гулзоринги кўргач.

Кўзим кўргач жамолингни сиришк ўрниға қон тўкди,
Жило топди кўнгил миръоти меҳри анворинги кўргач.

Қилур куфр аҳли ислом зумрасиға ўзларин дохил,
Фироқинг оташи ичра тушуб озоринги кўргач.

Этарда боғ сайрин сарвқадлар инфиъолидин,
Хижолат хуниға ғарқ ўлди хуш рафторинги кўргач.

Висолинг орзусида кечар ишқ аҳли жонидин,
Ҳаётафзо лаби жонбахшлиғ гуфторинги кўргач.

Жунун дашти аро бўлмоқ Ниёзийға эмасдур айб,
Юзинг хуршиди бирла лаъли шакарборинги кўргач.

43

Эй фалак, комимға юрмай зоҳир этдинг иъвижож,
Етмади сандин замирим ичра бир дам ибтиҳож.

Макр ила дунё арусиға мани домод этиб,
Гарчи йўқдур хоҳишим ўртаға солдинг издивож.

Улки мақсудим эди ондин баъид айлаб мани,
Кўрсатурсан нега кўз тутсам манга юз эҳтиёж.

Басталик солдинг тамоми кориға зулм айлабон,
Бир ишимга саҳв этиб бермай кушоду инфирож.

Мунча бас эрмасму бир гулчеҳранинг ишқи аро,
Нотавон кўнглимға солдинг изтиробу ихтилож.

Ҳажрида қилдинг басе бемор, ҳужжат истасанг,
Чеҳраи зардим била заъфим қилурман эҳтижож.

Эй Ниёзий, шиква қилма чархи дундинким қазо,
Дарду ғамға айламиш жисминг хамирин имтизож.

44

Агар айш истасанг укбода дунё ишратидин кеч,
Хирад асҳобидин бўл, аҳли дунё ҳурматидин кеч.

Олиб комингча роҳат, ғарра бўлма иззу жоҳингға,
Такассур пеша қилғил даҳр элининг иззатидин кеч.

Кўпайсун деб матоъу моли дунё ўзни ранжитма,
Агар оқилсан онлар қиллатидин, касратидин кеч.

Фирифта бўлмағил гарчи эрурсан омма мақбули,
Они фазли илоҳий бил, доғи эл рифаътидин кеч.

Вафосиз даҳрнинг маҳвашлариға берма кўнглингни,
Висоли роҳатидин ҳам фироқи меҳнатидин кеч.

Замон гулрухларининг саъйи бирла васли мумкиндур,
Ва лекин бевафодур, чекма заҳмат, қурбатидин кеч.

Ниёзий, воқиф ул эрмас фазодин ҳеч шаъй хориж,
Мулозим бўлма душманларға дўстлар миннатидин кеч.

45

Фалакнинг рифъати сандин доғи ер лавҳиға тастиҳ,
Мунга пастликда ружуълиғ онга рифъат била таржиҳ.

Малоик зумраси афлок уза фармонпазирингдур,
Ким, онлар тилларида дойимо таҳлил ила тасбиҳ.

Башар хайли ҳама аҳкоми шаръ жўяндаси бўлди,
Хитоботи каломинг бўлғоли аҳком учун тасриҳ.

Набототу жамодот барчаси амрингғадур мункод,
Бу мажмуъға етурдинг вирду азкоринг била тарвиҳ.

Паривашларни мазҳар айладинг ҳуснинг шуъоъиға,
Жамолиға жамолинг партави бирла бериб тавзиҳ.

Алар ишқида чандинларни қилдинг шифтаву мажнун,
Фироқи сўзишидин дилларига еткуруб танқиҳ.

Мажози ишқ бирла ишқ элин ҳайрону зор этдинг,
Басе аҳволиға солдинг паришонлиқ аро тақбиҳ.

Қилиб баъзиларин ишқи ҳақиқий ганжиға восил,
Солурсан жони бирла кўнгли ичра файздин тафриҳ.

Илоҳий, қил Ниёзий кўнглини ўз ишқинга роғиб,
Ҳидоят ҳожиби бирла бу жонибға қилиб талмиҳ.

46

Эй, азалда қилди Ҳақ асру узорингни сабиҳ,
Бўлмади ҳаргиз жаҳон ичра сенингдек бир малиҳ.

Ҳар хатойиким, санга таблиғ учун нозил эди,
Айладинг ондин такаллум, ул эрур бешак саҳиҳ.

Ойни икки бўлмакинг, келтурмагинг ашжорни
Топди шуҳрат, келдилар сидқингға бурҳони сариҳ.

Мояи эъжоз сандин ҳар нафас жонбахшлиғ,
Гарчи жон берди ўлукка, бўлмади сандек масиҳ.

Инқиёду сабрнинг авжи уза бўлдинг басе,
Топмади ул рутбани саъй айлаб Айюбу забиҳ.

Зий шараф зотинг балоғат ҳам фасоҳат маъдани,
Кўрмади даҳр ичра даҳр аҳли санинг ёнглиғ фасиҳ.

Мумкин эрмасдур Ниёзийға муносиб мидҳатинг,
Бўлмоқи басдур сани мадҳ этгувчиларга мадиҳ.

47

Эй, қилиб ишқинг қанини моҳиридин муфтатаҳ,
Англамай мушкиллигини элга бўлдим муфтазаҳ.

Айладим васлинг тафаккур ҳар замон ҳижрон аро,
Бўлди бу фикрат била кўнглим баногоҳ муншараҳ.

Дарди ҳижронинг мани андоқ қилибдур бекарор
Ким, танимдур музтараб бўлди забоним муқтараҳ.

Нафс ити бирла хирад чангиға поён бўлмади,
Бўлмоқим бўлди абас ўрталарида мусталаҳ.

Инкисор айвониға зинҳор киргил, эй кўнгил,
Токи бўлғайсан фано анвори бирла муттазаҳ.

Кирмайин дайри фаноға фориғулбол ўлмағунг,
Зоҳидо, ҳар кеча кўз ёшингни қилсанг мунтазаҳ.

Бевафо маҳбуб ишқида Ниёзий чекди ранж,
Бўлмайин аҳбоблар пандиға қатъан мунтасаҳ.

48

На хуш бўлғай икавлон маст бўлсоқ боғ аро то субҳ,
Солиб ишрат бисотин гул чоғи бўстон аро то субҳ.

Ўтурсанг дамбадам ҳар кечани фарҳат била би-л-кулл,
Қилиб омода айш асбобини бу базм аро то субҳ.

Ошурдим нолаву зоримни гардун соҳатидинким,
Йилондек тўлғонур ҳар кеча жисмим боғ аро то субҳ.

Юзинг хуршиди фикри бирла уйқудин мубарроман,
Не суд, урсам бошим юз қатла ғам тоши аро то субҳ.

Паришон бўлди ҳолим изтироб этди бадан мулки,
Хаёли сунбулинг бўлғоч аён кўнглим аро то субҳ.

Қошинг меҳробини айлаб тафаккур кеча ҳар соат,
Қадим рокеъ бўлурдин айб эмас бу фикр аро то субҳ.

Не имкон сақламоқлиқ кўзларинг жаллодидин жонни,
Хирад ҳомий бўлуб солса, ҳисори сабр аро то субҳ.

Етушмас тири мижгонинг агар айлар вужуд аҳли,
Ҳадаф ўтрусида тан кулбасин ҳар шаб аро то субҳ.

‘Иноят «айн»[1]идин бўлсанг Ниёзий ҳолиға нозир,
Кўрарсан фурқатингдин ҳар кеча афғон аро то субҳ.

49

Сансизин мажлис эрур чун барзах,
Йўққи, барзах дегил они дўзах.

[1] Иноят сўзи арабча «айн» ҳарфи бошланишига ишора, «айн» эса булоқни ҳамда қуёшни билдиради.

Аҳли майхонаға ҳосил бўлмас
Файз, гар келса анга зоҳиди йах.

Худ абас дайр элиға зуҳд аҳли,
Манга жаннат дебон ар урса занах.

Бўла билмаслар ажалга дофиъ,
Гарчи ходимға адад муру малах.

Тавба оби била асҳоби хирад,
Оритур ботинида бўлса васах.

Кўрмагай аҳли замондин алами,
Кимки йўқ қилса вужудин, эй ах.

Ўзни қил дайри фанода маҳрус,
Зулм саринчасидур асру шах.

Ишқ сиррин вараъ аҳли билмас,
Ахтариб ҳар неча анвоъи нусах.

Гар Ниёзийға адам зарбафти,
Бўлса не ғам йўқидин жомаи нах.

50

Хонақоҳ ичра кириб ҳар кеча ғавғо қилди шайх,
Содда дил бечораларни асру расво қилди шайх.

Чин-у ёлғонин каромот англағон элни мурид
Айлабон, сўфи деб, ахлоқиға шайдо қилди шайх.

Гарчи феъли зишт эди, макр айлабон атрофида,
Неча нодонларни ўз таврида пайдо қилди шайх.

Жаҳр зикри ушбу деб, бу барчаға таълим учун,
Лафзи қайни оғзидин ҳар лаҳза ифшо қилди шайх.

Ҳар даме фарёд этиб, сакраб қокиб ангуштларин,
Ҳалқада чандин мушъабадлиқ ҳувайдо қилди шайх.

Ичкаридин тўқ чиқиб, хорижда ўзни рўза деб,
Кизб ила ўз жониға зулмини умдо қилди шайх.

Дайр пирининг иродат бирла бўлғил бандаси,
Ким, улусдин моли дунёни таманно қилди шайх.

Истасанг хомушлиқ дайр ичра кир, эй аҳли ҳуш,
Кўрки, ҳар дам хонақоҳ ичра алоло қилди шайх.

Шукри Борий, эй Ниёзий, манъ этиб майдин мани,
Билохир сажжодасини раҳни саҳбо қилди шайх.

51

Фироқинг дарди аҳволим паришон айлади, эй шўх,
Ишимда телба атворин намоён айлади, эй шўх.

Ғами ишқинг аро тан кулбасининг асли бунёдин,
Сиришким селининг туғёни вайрон айлади, эй шўх.

Жамолинг партави гулшанда ногаҳ мунжалий бўлғоч,
Кўзимнинг мардумини асру ҳайрон айлади, эй шўх.

Юзингдин бўлғоним айру кўнгилга жисм уйин гўё
Ажаб қаттиғ аламлиғ байт ул-аҳзон айлади, эй шўх.

Висолинг иштиёқи неча йиллар тийра кулбамни,
Ҳамоно жисми беморимға зиндон айлади, эй шўх.

Хаёли васлинги ишқ аҳли кўнгли ичра ҳар соат,
Муҳаббатлиғ тасаввур бирла меҳмон айлади, эй шўх.

Ниёзийнинг гуноҳи йўқ эди, ҳажрингда куйдирдинг,
Магар ишқингни кўнгли ичра пинҳон айлади, эй шўх.

52

Эй, жамолинг нуридин олам мунаввар то абад,
Заррадек бул нур аро ҳайрону саргардон хирад.

Анбиё хайли малоик зумраси фикр этмади,
Қилса тонг йўқ ақли куллни кунҳи зотинг фикри рад.

Батни моҳийдин салим чиқмоқ, гулистон бўлмоқ ўт,
Қудратингнинг қувватиға келди мингдин бир санад.

Ҳикматингдур Хизр топмоқ обиҳайвон чашмасин,
Ҳам Сикандар чекмаки Яъжуж эли олдиға сад.

Толибингдур аҳли масжид ёки аҳли дайрдур,
Ул кишига сан ғараздурсан «санам» дер ё «самад».

Чиқмоқи баҳри залолатдин не имкондур анга,
Етмайин тавфиқ ҳабли бирла лутфингдин мадад.

Гарчи бўлмишдур Ниёзий баҳри исён ичра ғарқ,
Раҳматингдин мағфират уммедин айлар, ё Аҳад!

53

Зиҳи, маҳбуб йўқ сандек жаҳонда оқибат маҳмуд,
Туфайлингдин эрурлар ҳар наким бор эрдилар мавжуд.

Рисолат осмони узра кўб кавкаб тулуъ қилди,
Ҳама саъд ўлса ҳам зотинг қуёшидек эмас масъуд.

Нубувват хайлидин бирри талаттуфда не сандекким,
Ҳама умматларинг узра атуфинг сояси мамдуд.

Вужудинг икки дунёнинг вужудиға сабаб келди.
Онингдекким, санинг зотинг эрур кавнайндин мақсуд.

Зуҳур этгач сенинг дининг ҳама динлар бўлуб мансух,
Бу важҳдин барча адён боби келди эл аро масдуд.

Уружинг кечаси матлуб васлида бўлуб масрур,
Ўзингдин ўзлугингни, балки ўзни айладинг мафқуд.

Агарчи номаси бўлса сиёҳ дуди гунаҳ бирлан,
Ниёзийни шафоат кишваридин қилмағил мардуд.

54

Кўнгил тинмай чекар ун, эй паризод,
Дамодам урғонингдин тиғи бедод.

Фироқинг қилди кўнглим кулбасини,
Муҳаббат дашти ичра меҳнатобод.

Ёқиб ҳажринг ўти кул қилса жисмим,
Ғамим йўқ этса ҳам бу гулни барбод.

Ажаб йўқ шуълаи кўнглимға тиғинг,
Суйи етгач қилурдин оҳу фарёд.

Кетургил кўнглинга ашким суйинким,
Сув етгач тез бўлғой яхши фўлод.

Май ичма, тарки ишқ эт, дема, эй шайх,
Мангадур дайр пиридин бу иршод.

Ғаминг бузди Ниёзий хотирини,
Хаёли васлинг аммо айлади шод.

55

Ишқида жон бердим, аммо, билмади жонон, не суд,
Билса ҳам билмасга солди ҳайф бўлди жон, не суд.

Васл тухмин мазраъи кўнглимға сочдим ҳар неча,
Бу базрдин ҳосил этдим хирмани ҳижрон, не суд.

Нақд авқотимни бердим сунбули савдосиға,
Ушбу савдода топибдурман басе нуқсон, не суд.

Демангиз, аҳбоб, жон бер, васлинг этсанг орзу,
Васл эмас жону жаҳон бермак била имкон, не суд.

Лутфу эҳсон қилмоқини неча ваъда айлади,
Оҳким, бўлди тамоми ваъдаси ёлғон, не суд.

Оқил эрсанг тарк этиб, нафъу зарарни бўл адам
Ким, пушаймон бўлғонингдин сўнгра, эй нодон, не суд.

Эй Ниёзий, кўз тутарсан оразин кўрмак учун,
Войким, илгач узорин айлади пинҳон, не суд.

56

Қилиб саҳбони пири дайр ижод,
Манга дайр ичра ичмак қилди иршод.

Санам олдида шурб этмаклигимга,
Басе қилди талаттуф бирла имдод.

Бу ҳолатда қилиб маҳбуб фикрин,
Ишим бўлди онинг васлиға ирсод.

Не журм этдим фалак маъшуқ кўйин,
Менинг қасдимға қилди асру ибъод.

Фироқи тийра борониға гардун,
Этибдур нотавон жисмимни эъдод.

Мани мумтоз этиб ошиқларидин,
Ғами ишқи аро айлабдур ифрод.

Ниёзий қилғоли меҳрини даъво,
Кетурди дарду андуҳини ишҳод.

57

Майи майхонадин ман нотавонни манъ этар зоҳид,
Магар файзи илоҳий бориға бу иккида жоҳид.

Вараъ аҳлиға жаннат ичра бўлсун ҳур ила кавсар,
Манга дайр ичра саҳбо бас эрур, тутғой они шоҳид.

Бўлур маҳбуб боши олдида мажнун кўнгул малкуб,
Онингдекким, жунун аҳли бўлур меҳроб аро сожид.

Жаҳон шавқи аро беҳуда истарсан вафо, эй дил,
Бу бозор ичра билгил ул матоъ асру эрур косид.

Ҳама ишқ аҳли бўлса муттафиқ бардошт бермаслар,
Муҳаббат бориғаким, бўлмамишлардур манга ворид.

Тараҳҳум қилмоқин дунё арусидин тамаъ қилмоқ,
Хаёледурки, зиллат мужиби бўлғой доғи фосид.

Назар қилмас нисор этмак учун маъшуқ аёқиға,
Дилу жон бирла дин нақдин муҳайё қилса ҳар ноқид.

Иноният ни қўй, эй нафс, аслинг тийра туфроқдур,
Ададсиз умр кўрсанг, ложарам, бўлғунг анга оид.

Ниёзий чархи золин ақд қилғонлар ҳама борди,
Талоқ этгил они, бўлсанг агар ўз нафсинга оқид.

58

Лабларингни шарбатидур оби ҳайвондин алазз,
Оби ҳайвон демайинким, бал эрур жондин алазз.

Куфри зулфинг ишқ элини коми бўлди негаким,
Шаҳдин онинг кўрмиш онлар шаҳди имондин алазз.

Кўзларинг имосидин лаззат етар дилларғаким,
Рамзиға лаззат румузи, чашми хўбондин алазз.

Дарди ишқингдин ўлум ҳолиға етганларғадур,
Нутқи жонбахшинг Масиҳ анфосидин ондин алазз.

Васл уммеди бирла бўлғон фурқатинг ушшоқ аро,
Ноумидликдин етушган доғи ҳирмондин алазз.

Зулмати ҳижронда қолғонларғадур шамъи рухинг,
Дарҳақиқат, юз туман шамъи шабистондин алазз.

Хотирингдин маҳв қилма бир даме маҳбубни,
Эй Ниёзий, ёр ёди зикри султондин алазз.

59

Зиҳи, сунъинг насими етганидин бўлмаса малзуз,
Недин тинмай фалак жирми ҳубубидин бўлур манфуз.

Масаррат топмаса сайр ичра амринг инқиёдидин,
Нечун пўя урар сайёра бир дам бўлмайин мавқуз.

Савобит маъмани ҳайратда эрди ҳикматингдинким,
Ҳамиша бўлғуси ондин сукун ичра оло манзуз.

Замон давронидур эл устига ҳукминг била дойир,
Йўқ эрса ҳар бири нечун жаҳон айвонидин маҳзуз.

Жамол аҳли жамолинг партавидин гар жамил эрмас,
Недин васли аларнинг ишқ эли ичра эрур малҳуз.

Башар бирла малак хайли куяр эрди гар ўртарда,
Ҳижомоти касира қудратингдин бўлмаса махбуз.

Ниёзийға ажаб йўқ раҳматингдин айламак уммед
Ким, ул «*Ло тақнату*»[1] мафҳуми жамъидин эмас маждуз.

60

Халойиқға қазо меҳкомидин ҳар ҳукм эрур нофиз,
На маҳкум ўлса тутмоқ лозим андоққим тутар ножиз.

Ғанимат ҳар нафас бемуҳлат айёми аро билмак,
Керакким, ҳар даме эл қатлиға эрмиш ажал шоҳиз.

Наким манҳийдур ондин ижтиноб айлар худ аҳли,
На аҳкомики шаръий эрди ул бўлғой анга охиз.

Жаҳон раъноларининг бебақо эрканлиги мажзум,
Вале йўқдур вафоси ҳам жафову жавридин нобиз.

Матоъи молу дунё буду нобудин хаёл этмак,
Қилур хотирни андуҳгин толеъларғадур воқиз.

Маосий нафси зулмотиға келди одати маъҳуд,
Ва лекин бўлғусидур ишқу ишрат сориға лоҳиз.

Ниёзий нафси дуннинг хоҳишиға бормағил зинҳор,
Ки шояд қалбинг ўлғой файзи руҳоний била лозиз.

[1] Қуръон оятига ишора: «Аллоҳ раҳматидан ноумид бўлманглар».

61

Ишқ элига бил қатиғ мушкил фироқи ёр эрур,
Васл уммеди бирла бўлса бедушвор эрур.

Зикри исми, зикри васлининг таманноси бўлуб,
Ҳар нафасда дарди афзун, меҳнати бисёр эрур.

Кўзларига келмайин уйқу даме ҳасрат чекиб,
Турфадурким, кечаву кундуз ар бедор эрур.

Ҳожат эрмас дилларининг қиссаси изҳориким,
Юзларида ашк қонидин анга асор эрур.

Маъмани ушшоқ бўлмиш кишвари ажзу ниёз,
Ногаҳон чиқди, фироқи дардидин бемор эрур.

Ниш заҳри ишқ элига нўш таҳсили учун,
Шаҳди ширидур басе аммо қачон озор эрур.

Эй Ниёзий, ёр васли гулшани фақр ичрадур,
Дедилар, истарман они ул қаю гулзор эрур.

62

Оразин кўрган замон кўнглумдин олғон ихтиёр,
Қайдадурким, шавқидин асру бўлубман беқарор.

Истадим, эй дўстлар, сирри муҳаббатни ниҳон,
Бешуур ўтлиғ фиғоним қилди они ошкор.

Чашми хумморин тасаввур айлабон ўздин бориб,
Йиғларам бошим уруб юз қатла ерга зор-зор.

Сунбули савдосидин ҳар неча жамъ истар кўнгул,
Не ажаб бўлсам кўнгул би-л-охири мажнуншиор.

Қошлари қавси қачон мижгон ўқин олғой дебон,
Рашкдин ўтрусида жисми низорим интизор.

Ишқининг саҳбосида бир журъа етгандин ҳамон,
Олам аҳлига нишотимни қилурман ифтихор.

Кўргали сиймин занахдонин хирад бегонадур,
Ташлаб ўздин кўйига борғон эмиш номусу ор.

Бўлмоқи васли муяссар мумкин эрмасдур ва лек
Бодаи васлин топар келтурган ажзу инкисор.

Эй Ниёзий, мақсад истарсан фано дайриға кир,
Топғасен пири муғон олдида шояд эътибор.

63

Бўл воқиф, эй жону кўнгил, жононингиз келмакчидур,
Тонг йўқ, десам жононингиз, ҳам жонингиз келмакчидур.

Йиллар они ҳажри аро муштоқ эрурсиз кўргали,
Бу дам сўрарға ҳолингиз сирдонингиз келмакчидур.

Неча висоли ваъдасин этган ҳамон қилғон хилоф,
Лутф айлабон ул ваъдаси ёлғонингиз келмакчидур.

Омода айланг кўз уйин мардум хабардор ўлмасун,
Ағёрдин пинҳон бўлуб, меҳмонингиз келмакчидур.

Ҳажрида бемор айлабон, ишкида зор этган басе,
Бу тун шифобахш ўлғали дармонингиз келмакчидур.

Гулгун узори партави оламға солғон рустахез,
Исонафас лаъли гуҳар афшонингиз келмакчидур.

Тил чек Ниёзий васфидин ногаҳ шуурсиз қолмағил,
Ким, кишвари ҳусн аҳлиға султонингиз келмакчидур.

64

Маҳвашо, ҳуснинг гули бир неча кун хандон эрур,
Қадрини бил эсгуча боди хазон меҳмон эрур.

Бўлди чун фарсуда ондин сўнг пушаймондин не суд,
Вақтини тутмоқ ғанимат шеваи хўбон эрур.

Ошиқи ошуфта ҳолидин тағофул айламак,
Лойиқ эрмасдур ва лекин хислати жонон эрур.

Маст эмас васлинг майидин ишқ аҳли негаким,
Қисмат айланғон аларға сўзиши ҳижрон эрур.

Шод эрур васлинг таманноси била маҳзун кўнгил,
Бўлмаса юз орзу олам анга зиндон эрур.

Фурқат айёмида гар ушшоқинга раҳм этмасанг,
Жонлари кошонасида оташи сўзон эрур.

Эй Ниёзий, бу паришон сўзларингни тарк этиб,
Узрини қилғил, йўқ эрса, мужиби ҳирмон эрур.

65

Турфа ноз ила ўйнар нозанин ўғлонлар,
Барча оразини нузҳат авжи узра рахшонлар.

Ишқ эли боқар чоғда юзлари очар юз гул,
Борму боғи жаннатда бу сифат гулистонлар.

Юз уза ёзиб зулфи анбарини қилдилар,
Хотири ҳазинимни қайтадин паришонлар.

Айб айламангиз, аҳбоб, андалиб шайдодек
Еткурур эсам кўкка ишқи ичра афғонлар.

Мунфаъил қуёшу ой рафъи бурқаъ айларда,
Нега буржи ҳусн узра барча моҳи тобонлар.

Кўргач ул париларнинг лабларини шавқида,
Ишқ элини кўнглидур ғунчадек тўла конлар.

66

Эй дил, масаррат бирла бўл, бу кеча сайёринг келур,
Ошуб солғон даҳр аро сарфитна айёринг келур.

Сели сиришкимни кўруб йўқтур ажаб раҳм этсаким,
Эл қатлиға шайдо кўзи ҳар дамда тайёринг келур.

Васл айлар эрсанг орзу дайри фанода қил ватан,
Сайрида суръат кўргузуб, дайр ичра у ёринг келур.

Роҳат насимин эсдируб ақдомининг ташрифидин,
Тан кулбасининг ҳирқатин йўқларға жабборинг келур.

Хуршиди рухсорин очиб, ҳусн аҳли(н) айлаб мунфаъил,
Тадрижи рафтору хиром авжида тайёринг келур.

Ҳижрон шабини тийрагун этган фироқ андуҳидин,
Кулбангни равшан қилғоли маркуб қиёринг келур.

Бўлғил Ниёзий мустаъид жон нақдин айларга нисор,
Лутф айлабон хайратинг қилмоқға хайёринг келур.

67

Бўлғил фараҳнок, эй кўнгил, букун малоҳатинг келур,
Топғунг қудумидин шараф, сарви шарофатинг келур.

Нозу адосин ўзгача истаб тараҳҳум қилғоли,
Айлаб такаллум жонфизо табъи саломатинг келур.

Меҳри узори жилваси оламға солғон рустахез,
Марғубликда хўблар ичра зарофатинг келур.

Ширин забон, писта даҳон, айлаб ўзин элдин ниҳон,
Жон шахсин истаб мезбон сўзда фасоҳатинг келур.

Лутфу карам бобин очиб, лаъли лабидин дур сочиб,
Ҳоли низоринг сўрғоли юзи назокатинг келур.

Зулм-ситам тааллумини олғон азал дастонидин,
Қошу кўзи бедодидин фахру фахоматинг келур.

Юз ганжи Қорун ганжидек сарф айласанг камдур ҳануз
Ким, хўбларинг ҳусни хуршиди жоҳинг келур.

Зоҳидо, гар дайри фано ганжида бўлсанг мунтазир,
Бошқарғали ирфон сари олим карроматинг келур.

Бўлсанг Ниёзий муфтақир тутғил қаноат гўшасин,
Гам чекмагил бир дам анга хотамсаховатинг келур.

68

Жамолинг ламъасидин олам анвоъи мунаввардур,
Нединким, мазҳар ўлмоқ барчаға яксар муқаррардур.

Агар ошуфта ҳар ажнос ҳуснингни зуҳуридин,
Фалак ажроми нечун пўя урмоқда мушаммардур.

Вужуҳи партави нуринг етушгач жавҳари азмон,
Даме топмай тарохий мумкинот узра мудаввардур.

Насими хуш хўйин дарди ижодинг аён қилди,
Димоғи барча зий рух, зий вужуд ондин муаттардур.

Шуъоъи ҳикматинг олам аро фош ўлмаса қайдин,
Тун-кун навбати бирлан мушаммасдур, муқаммардур.

Таваллудға сабаб абб бирла умм келмак эрур ҳукминг,
Йўқ эрса абб била умм не абб, не умм муяссардур.

Ниёзийни илоҳий баҳри ғуфрон ичра ғарқ этгил,
Ва гар на кишвари исён анга, ваҳким, мусаххардур.

69

Жаҳон айвони, эй дил, бир куҳан кошона эрмишдур,
Умид этмак онинг ободини вайрона эрмишдур.

Кишиким, амният саҳбосини онда қилур уммед,
Хирад саҳбосидин билма они девона эрмишдур.

Баробар англағон суду зиёнин, буду нобудин,
Халойиқ ичра ҳиммат соҳиби мардона эрмишдур.

Ониким маскани роҳат демасдур ҳам кўнгул бермас,
Эрур ҳуш аҳлиға, бал оқили фарзона эрмишдур.

Жаҳон раъноларидин битмагусидур кўнгул коми,
Нечунким ишқ аҳли ҳар бириға пайкона эрмишдур.

Вафо кўз тутмадилар аҳли диллар даҳр шавқидин,
Жиҳат буким, жафолиғ бевафо жонона эрмишдур.

Ниёзий даҳри дундин ишқи роҳат топмағунг ҳаргиз
Ким, ҳасрат маҳалли, балки бир ғамхона эрмишдур.

70

Юзда холинг мисли барги гулга мушкафшон эрур,
Хатларинг лаълингда гўё зулмати ҳайвон эрур.

Жону дил булбуллари кўргач узоринг гулшанин,
Навҳа оғоз айламак бирла басе ҳайрон эрур.

Сунбулинг абри узоринг узра чун бўлди ниқоб,
Шавқидин ўртанди жоним, кўзларим гирён эрур.

Мунфаъил эрмас юзинг хуршидидин гар офтоб,
Не жиҳатдин ҳар кеча ер остида пинҳон эрур.

Ғафлат аҳли истагайлар сандин уммед узмаким,
Дилбаридин кимга узмак кўнглини имкон эрур.

Топмағай мури ажал ҳаргиз нишоним ахтариб,
Ким, вужудимдин асарни кўймағон ҳижрон эрур.

Гарчи зоҳид мадҳ этар жаннатни майл этмон анга,
Не сабабдин жаннати кўйинг манга яксон эрур.

Эй Ниёзий, тут ғанимат ҳар нафаснинг дафъини,
Ким, бу авқотинг манга андак замон меҳмон эрур.

71

Мажлисим аро бу тун келди турфа жононлар,
Йўққи, топди жонсиз тан тозадин ширин жонлар.

Тийра кулбам ёғду қилдилар шуъоъидин,
Хўблиқ сипеҳрида офтоби тобонлар.

Элга мужиби ғавғо аҳли ишқ аро ошуб,
Мумкин онча солғучи неча чашми фаттонлар.

Хизматида бел боғлаб чокару хадимидин,
Ҳар париғадур пайрав сунбули паришонлар.

Ғамза била нозанин баъзиси менинг сори,
Жон олурни қасд айлаб отди тири бурронлар.

Топди жону дил лаззат сўрғонидин аҳволим,
Лаъли шакарафшонлар, нутки шаккаристонлар.

Бахт ўлуб Ниёзийға ёвар этдилар масрур,
Зор кўнгилни келгач мунча моҳи тобонлар.

72

Билмадим бу кеча ул моҳи тамомим қайдадур,
Ёруғон шамъи руҳидин тира шомим қайдадур?!

Ҳар тарафға фурқати даштида пўя урғоман,
Гарчи йўқ эрди шууримким қиёмим қайдадур?!

Чиқди жоним дарди ишқидин, сабо, бергил хабар,
Лаъли жонбахшим масеҳосо каломим қайдадур?!

Ақлу ҳушим нақдини торож этиб мисли жунун,
Айб эмас расволиғимким нангу номим қайдадур?!

Ҳажрида мандин хирад пайкона бўлди оқибат,
Эмди не мумкин вуқуфим васли комим қайдадур?!

Сайди васлини умид айлаган ман зордин,
Фурқатининг ваҳшийси ҳар дамда ромим қайдадур?!

Туррасиға, эй Ниёзий, банд эрур кўнглум қуши,
Тайри руҳим сайд этарга зулфи домим қайдадур?!

73

Васл базмида лаби лаълиға хуммор ўлтурур,
Фурқати тиғи қилиб бағримни афгор ўлтурур.

Бир тарафдин нотавон жонимға ҳижрон шиддати,
Қасд қилғоч доғи бирдин рашки ағёр ўлтурур.

Дилбарим ҳажри шиканжида таноби зулфидин,
Бўғзима солдики кўз тутғонда дийдор ўлтурур.

Қатл этарга дарди ғам хайли хужум айлаб мани,
Зинда топмаским, хаёли чашми хунхор ўлтурур.

Кўзу қошу лаълдин айру бир ўлмак саҳлким,
Ҳар замон юз катла, бал ҳар дамда сад бор ўлтурур.

Ҳажр аро ғурбатсаро дод айлабон зору залил,
Васлиға йўл бермай асло чархи ғаддор ўлтурур.

Эй Ниёзий, поклик бўлсун шиоринг ишқ аро,
Йўқса маъшуқинг фирокида қилиб хор ўлтурур.

74

Пайкари нақшин кўнгул ҳар кечада меҳмон килур,
Субҳдин мағрибга тегру тинмайин афғон қилур.

Фикратидин юзланибдурким ажаб ҳолат анга,
Ҳар тарафға толпинуб пийроҳанини қон қилур.

Жисм уйи кўйи аро бормаслиғин гар истади,
Нотавон дил шавқ ўти бирла они вайрон қилур.

Ҳусн гулзори тамошосин замир этгач хаёл,
Йўқ ажабким, булбули руҳи равон нолон қилур.

Иштиёқи лашкари жону кўнгулни дастгир
Этдилар, эмди бузуқ тан кулбасин зиндон қилур.

Ҳажр тиғи ғайри маръий қатъ этиб жон ришгасин,
Не жиҳатдурким, баданнинг суратин бежон қилур.

Ишқнинг ғоратгари ҳуши хирадни нақдини,
Қасд этиб ҳар дам кўнгулнинг махзанин толон қилур.

Оташи ҳижронини зиндиқ кўргач дафъатан,
Йўқса ғам хайли ташаддуд кўргузуб туғён қилур.

75

Кўргали ҳуснингни, эй сийминбадан, гулгунузор,
Мумкин эрмасдур топилмоқ ман каби бир хоксор,

Даҳр аро гар ахтарилса аҳли ишқингни тамом,
Шавкдин йиғларман андоқким саҳоби навбаҳор.

Иштиёқимдин кўнгулда не қарору не сабот,
Қолди не ҳушу хирад, кетди шакиби истибор.

Тутғонидин куфри зулфинг риштасини оҳким,
Қолмади ҳабли диёнат, не тутарға ихтиёр.

Касрати таъни маломатдин сенинг кўйинг сари,
Муддатедурким, топибман бормоқимдин инзижор.

Кирганимдин водийи ишқинг аро, эй ҳурзод,
Бўлмасам расми муҳаббатда на беҳбуд устувор.

Даргаҳинг тавфиға васлингнинг таманноси била
Айб эмаским, топса кўнглимни иъънони ичра ор.

Базми васлингда фироқингни тасаввур айласам,
Не тавақкуф кўзларимни бўлмоқида ашкбор.

Дашти ҳижронингда саргардонлиғидин неча йил,
Телбалиғда топди эл ичра Ниёзий иштиҳор.

76

Кулбаи аҳзоним ичра йиғлар эрдим зор-зор,
Сўрғали кайфиятин келди бу дам ул гулузор.

Деди, йиғларға сабаб бедоди давронму экан,
Ёки бир пайкаргадурсанму басе ошуфтавор.

Қайси маъшуқ ишқида оввора бўлдинг бу сифат,
Қайси маҳбубға муҳаббатдин эрурсан жонсипор.

Рост ойғил, қай санамни зулфи қуллоби била,
Нотавон кўнглинг асир ўлғоч бўлубсан беқарор.

Сўзларин англаб муҳиббона дедим, эй ҳурзод,
Дарди ишқингдин бутуб(дур)ман бу янглиғ бемадор.

Онча сўзинг ўзга маҳваш ишқидин бир лангмудур,
Қасдинг ўлса, бил, кўнгил уйинда ишқинг гўшвор.

Деди огоҳлиғ Ниёзийнинг камоли ишқиға,
Масканиға чекди раъйим риштасин, эй хоксор.

77

Пайкарининг нақшиға наққоши хоқон бандадур,
Шаклиға суратгари махсуси султон бандадур.

Оразининг офтобиға фалакнинг ахтари,
Бўлғони янглиғ тасаддуқ моҳи тобон бандадур.

Қуллуқ изҳор айлади жонбахш лаълиға Масиҳ,
Лабларини шарбатиға оби ҳайвон бандадур.

Сунбулиниториға ишқ аҳли кўнгли сайд эрур,
Йўқ кўнгулким, ҳалқасида инс ила жон бандадур.

Ўзни қурбон булбул этгандек юзи гулзориға,
Ҳолим ичра ҳар наким бордур гулистон бандадур.

Айлагил яхши тафаккур, не учун аҳли вараъ,
Ул париваш бўлмаса маҳбуби субҳон бандадур.

Камтарин чокарларидин тут, Ниёзий, ўзниким,
Даҳр анга бўлди ризожў, аҳли даврон бандадур.

78

Йўқму шууринг, эй кўнгул, бу кеча дилдоринг келур,
Ғамға нишотингни бадал қилмоқ учун ёринг келур.

Қилғил муҳайё тан уйин жон нақдин олғон сўзлари,
Жон бермакига тозадин эмди масиҳворинг келур.

Ишратни асбобин қилиб, омода бўлғил мунтазир
Ким, ҳусн мулки тахтиға зоти сазоворинг келур.

Кўргузганидин сайрида хуршид янглиғ суръатин,
Комидур огоҳ бўлмоқи ҳолингға сайёринг келур.

Кони ҳаёни мазҳари, нури уйидур афсари,
Меҳру вафо ойиниға донову ҳушёринг келур.

Дин ҳажразиға нақб уруб нақдини ислом аҳлидин,
Жаҳру хуфя олғучи айёру таррорinг келур.

Билгил, Ниёзий, муғтанам бу турфа давлатдур санга,
Ким, масканингга ҳолинги сўрмоқға ғамхоринг келур.

79

Меҳр кўргач бўлди хижлатдин юзингни, эй нигор,
Шармисору шармисору шармисору шармисор.

Топмади оламда бир маҳваш сенингдек ҳусн аро,
Иштиҳору иштиҳору иштиҳору иштиҳор.

Бўлмади лаълинг зулоли ёнида ҳайвон суйи,
Хушгувору хушгувору хушгувору хушгувор.

Васлинг уммед айлабон қилдим фироқинг шиддатин,
Ихтиёру ихтиёру ихтиёру ихтиёр.

Тут ғанимат вақтинги, эрмас жамолинг зийнати
Пойдору пойдору пойдору пойдор.

Бемуҳаббат, зоҳидо, зуҳдингга қилғондин не суд,
Ифтихору ифтихору ифтихору ифтихор.

Эй Ниёзий, гар фано қасриға шояд топғасан,
Эътибору эътибору эътибору эътибор.

80

Эй пари, кўйингда саргардон кўнгул мажнунмудур,
Ё кўзунгни фитнаси бирла басе мафтунмудур?

Ҳар неча панд этибон раддиға қодир бўлмадим,
Билмадимким, хони алтофинг била мамнунмудур?

Нечалар топмоқ висолинг ваъдаси бирла фириб,
Рост андоқким, бу мийъодинг била маъбунмудур?

Неча муддатлар сари кўйингда маскан айлади,
Бас, замири қурбатинг фикри била машҳунмудур?

Қудрати тебранмакига етмаган беморму,
Дарди ишқинг димоғим даштида маҳзунмудур?

Зуҳду тақво аҳлининг сажжодасидин биридир,
Соҳати кўйингни ёпди, май учун марҳунмудур?

Борди, қайтиб келмади кўнгли Ниёзийдин умид
Уздиму ё тири мижгонинг била мафъунмудур?

81

Хуш тут нишотинг, эй кўнгул, бу тун севар ёринг келур,
Шамшод қад, жаллод кўз, хуршид намудоринг келур.

Ҳолингдин истифсор учун кулбанг сариға азм этиб,
Ҳилму малоҳат маъдани товус рафторинг келур.

Ичгил маишат бодасин, ишрат бисотин солғали,
Гардун нуридин сакратиб ул чашми хумморинг келур.

Ийсосифат жонбахшлиғ шаъниға насабдур вале,
Еткургали ўлганга руҳ ҳар дамда тайёринг келур.

Йиллар фироқи шиддати ҳолинг забун айлаб эди,
Эмди тараҳҳум қилғоли шўхи ситамкоринг келур.

Ислом уйини зулфининг куфри хароб этган ҳамон,
Боғланғон ишқи куфрида белга зуннорinг келур.

Қилғил, Ниёзий, дил уйин жон нуқуши ғайрдин,
Меҳмон бўлурға бу кеча ул роҳатосоринг келур.

82

Бўл фараҳнок, эй кўнгул, бу тун малоҳатлинг келур,
Ҳам қудуми бошараф асру шарофатлинг келур.

Оразининг жилваси оламға солғон рустахез,
Хўбликда хўблар ичра зарофатлинг келур.

Маҳваши пистадаҳан айлаб ўзин элдин ниҳон,
Жонни истаб мезбон сўзда фасоҳатлинг келур.

Ҳар карам бобин очиб, лаъли лабидин дур сочиб,
Ҳоли зоринг сўрғали юзи назокатлинг келур.

Ҳам ситам таълимини олғон азал устодидин,
Қошу кўз бедодиға фахру фахоматлинг келур.

Муддаосин ўзгача айлаб тараҳҳум қилғоли,
Лаълин айлаб жонфизо табъи саломатлинг келур.

Ганжи Қорун ганжидек сарф айласанг оздур ҳануз,
Хўбларнинг аҳсани хуршид жоҳатлинг келур.

Зоҳиди дайри фано кунжида бўлсанг мунтазир,
Комжўйи ирфон сари олим карокатлинг келур.

Эй Ниёзий, сидқ ила тутғил қаноат гўшасин,
Ғам емай бир кун яна Ҳотам саховатлинг келур.

83

Манга деди бу кун ул чашми хунхор:
Эрурсанму висолимға харидор?

Оқизғум қонинги, бу муддаони,
Эл ичра ҳар қачон қилғунгдур изҳор!

Дедим: ишқингда асру мубталоман,
Не лойиқ ишқ боби ичра инкор.

Не қилсанг роминга тутдим муфавваз,
Муҳаббатға бўлуб олдингда иқрор.

Назар қилсанг мурувват чоғидур бу,
Бўлубман барча ҳажрингдин накусор.

Табассум қилди, деди: куфр зулфим
Била коминг белига боғла зуннор.

Фано дайрида матлубинг, Ниёзий,
Кир, ондин чиқмағил зинҳор-зинҳор.

84

Осмони ҳусн уза хуршиди рахшон сизмусиз,
Топмағон ҳаргиз заволе моҳитобон сизмусиз?

Маҳфили даҳр ичра ҳар тун зоҳир этган нурини,
Тунда элдин сўнмаган шамъи шабистон сизмусиз?

Фитналар барпо қилурға арсаи офоқ аро,
Элга тиғи кин чекиб ошуби даврон сизмусиз?

Гулшани олам аро шамшод ё сарв саҳи,
Ё гули аҳмар ва ё навғунча хандон сизмусиз?

Водийи ҳижронда ишқ аҳлини саргардон қилиб,
Ишқ ўтиға айлагон бағрини бирён сизмусиз?

Кўрсатиб меҳри жамолин фоний дунё аҳлини,
Айлаган мажнунсифат ҳусниға ҳайрон сизмусиз?

Топғонидин сунбули зийнат қазонинг муштидин,
Истаган ошиқлар аҳволин паришон сизмусиз?

Нечаларнинг гулшани уммедини маъмур этиб,
Қилғучи бир нечаларни хонавайрон сизмусиз?

Ишқ дардининг ҳужумидин Ниёзий хотирин,
Бузғали қилғон кўзини кавсарафшон сизмусиз?

85

Бўлмади ул гулбинининг ғунчаси хандон ҳануз,
Булбули васлинг бу янглиғким анга меҳмон ҳануз.

Дарду ғам еткурмагин бас қилмадиким гўйиё,
Мандин ўзга ишқин аҳлин топмади ҳижрон ҳануз.

Етти самъимға неча қатлим тааҳҳуд қилғонинг,
Билмадим монеъ на эркан, қилмадинг фармон ҳануз.

Меҳри рухсорингдин айру тийра бўлди рўзгор,
Бу жиҳатдин даҳр уйи эрди манга зиндон ҳануз.

Ҳусн иқлими аро аҳли замоннинг кунлари,
Онча истаб кўрмадилар сан киби султон ҳануз.

Оразинг меҳрин аён қилғон ҳамондин мулкини,
Айладинг вайрон басе колди доғи вайрон ҳануз.

Фурқатинг ичра Ниёзий неча йиллар чекди ранж,
Қайда лутфинг бўлмаса ранж чекмаки имкон ҳануз.

86

Битмайин дунё арусидин муроду комимиз,
Не тақаррур дашт аро, не шаҳр аро оромимиз.

Не ибодат масдаримиз, не саховат мазҳари,
Бир киши йўқким, сурурига сабаб инъомимиз.

Бўлмади ҳилму адаб ҳаргиз шиорим эл аро,
Кимса кўргандур замоне иззату икромимиз.

Қайда дониш қалбимиздур, жаҳл накди махзани,
Не ажаб, топса жаҳолат ичра шуҳрат номимиз.

Ложарам, кирдинг фано дайриға, бўлдуқ майпараст,
Дайр аро пири муғоннинг тарҳидур ошомимиз.

Майдин этмас манъ агар аҳли вараъ ҳушёрдур,
Бодаким, ғам мусқити, гетийнамодур жомимиз.

Эй Ниёзий, сайд этарга васл ваҳшийсин қуруб,
Қилмади беҳуда макру ҳийламиздин домимиз.

87

Нигоро, ман нетай фирдавси файз осорни сансиз,
Фародис ичра, андоқким, гули гулзорни сансиз.

Ниҳоли қаддинг эрди сайрдин бўстон аро мақсуд,
Ва гар на найлагумдур ўзга хушрафторни сансиз.

Тузардин мажлис анда эрди мақсудим сани васлинг,
Не янглиғ истарам бир соҳиби асрорни сансиз.

Қарорим бўлмағай саҳрода, ҳам шаҳр ичра, эй дилбар,
Не қилғум боғни, не боғ аро асморни сансиз.

Агарчи ҳурвашдур базм эли бўлмиш манга ағёр
Ким, анда истамасман кўзлари хумморни сансиз.

Жаҳон маҳвашларидин қайси биридур санга матлуб,
Демай маҳвашим нетгум пари рухсорни сансиз.

Ниёзий маҳв қилмас хотиридин бир даме фикринг,
Начу маҳв айлаб истар ўзга дилдорни сансиз.

88

Муҳаббат даштида раҳбарсиз урғондек қадам ёлғуз,
Кўрарман даҳри дундин дамбадам зулму ситам ёлғуз.

Тараб ишратгаҳида бўлмоқимни орзу айлаб,
Даме йўқ кўрмаган ман зорға ранжу алам ёлғуз.

Фано бўлмади қазойи ишқ аро кирган киши янглиғ,
Замон ўтмас мани маҳзунға етмай дарди ғам ёлғуз.

Эмасдур хўблар султонини севмак маниng ҳаддим,
Не мумкиндур гадоға бу сифат урмоқға дам ёлғуз.

Хиёнат зоҳир этди чархи кажрафтор ҳар соат,
Қачон бағримни қилмай қон қилур кўзларда нам ёлғуз.

Етушмай дарду ғам, ранжу алам, зулму ситам ҳар дам,
Манга оё етарму даҳр шўхидин карам ёлғуз.

Ниёзий, айлагил аъмоли солиҳ ҳар на мумкиндур,
Умид эт, кетмагайсан ногаҳон мулки адам ёлғуз.

89

Ман ҳазинни, дўстлар, сайр ичра йўлдош айлангиз,
Ким, гирифт ўлмиш димоғим, базм аро бош айлангиз.

Иттифоқо қилсангиз ҳар ерга ташрифи кудум,
Ҳамроҳингиз айлабон асрорингиз фош айлангиз.

Гарчи адноман, манга зиллатни нисбат бермайин,
Чокарингиз бўлғоли ўртода қаллош айлангиз.

Ҳар қусури содир ўлса айб қилмангизлар мани,
Кўзларимда панд бермаклик била ёш айлангиз.

Тушсангиз маъшуқ кўйи итлари ўртосиға,
Анда онлар туъмасиға жисмими лош айлангиз.

Ишқ сиррин англамас бўлсам агар мажлис аро,
Англатурға рамзни албатта сирдош айлангиз.

Гар жунун ортар Ниёзийға тани урёниға,
Отғали санги фалохунни қаттиғ тош айлангиз.

90

Ҳазратида арз этиб ҳар неча ажзу ниёз,
Ишқ элидин кўргуси қайси бири ғайри ноз.

Хўйи тағофул эрур этмагим эмди не суд,
Шавқининг изҳорида нутқими дуру дароз.

Тори муҳаббат уза урмади тирноғини,
Зулмининг оҳангида тузганида турфа ноз.

Турраси таррорidин нақдиға сориқ бўлур,
Дин эли устига гар азм этар ул турктоз.

Масжид ичига духул айлаган мукаррар недин,
Қошлар меҳроб аро бўлмаса гар жилвасоз.

Этмас эди бир даме обид ибодатға майл,
Кўнглинга шавқи онинг бермаса қаттиғ гудоз.

Борғонидин кўйига эрди Ниёзийға ком,
Юзини бир кўрмага чиқса гар ул сарвиноз.

91

Шиддати ҳажринг олғоли дил уйидин қароримиз,
Кулбаи танда, не ажаб, қолмаса гар мадоримиз.

Кўргали ҳуснинг, эй пари, ақлу димоғ этиб видоъ,
Ишқи жунун даштини телбаи номдоримиз.

Турфа таҳайюр ичрамиз самъига етмади ҳануз,
Гарчи етушди ҳар даме кўкка фиғону зоримиз.

Фарти муҳаббатинг била кўйинга ҳар неча бориб,
Восили мақсад ўлмайин кетди ўз эътиборимиз.

Бошими саркашинг босиб, сайр этарингда ўтса деб,
Бўлди тариқинг устида рўзу шаб интизоримиз.

Марҳамат этсанг ўрнидур ишқинг элидин ўлғали,
Дамбадам айлади фузун фурқатинг инкисоримиз.

Зиндалигида бўлмади васлинг агар Ниёзийға,
Мадфани аҳли ишқ аро бўлмоқи бас мазоримиз.

92

Токи манзур ўлди бўлдуқ мубтало дийдорингиз,
Бу жиҳатдур бўлмоқимға ишқинг ичра розингиз.

Сарсари оҳим била ашким суйидин сунмаки,
Мумкин эрмас мунфаъил фурқатда ёлғон борингиз.

Айламак зулму ситам бўлмиш шиоринг, ишқ элин
Оташи ҳижронинг ичра ташламоқдур коринг из.

Даргаҳингдин айру кўб ҳасрат чекиб қон йиғлади,
Лутфинга лойиқдур эмди кўзлари хунборингиз.

Гарчи ишқ аҳли қатли чашми хунхоринг ҳаёт,
Ҳар нафас еткургусидур нутқи руҳосорингиз.

Тинмайин фарёд этиб гулзори ҳуснингдин йироқ,
Тушгали тайри кўнгул эрди заҳаб минқорингиз.

Гар Ниёзий ҳолиға қилсанг тараҳҳум ўзлидур,
Ким таашшуқ дардидин ул муддати беморингиз.

93

Фалак нетдим сани комимча даврон қилмадинг ҳаргиз,
Дамс йўққим юрак-бағрим тўлуғ қон қилмадинг ҳаргиз.

Неким мақсудим эрди айлабон ондин мани маҳрум,
Замоне бормудур чашмим не гирён қилмадинг ҳаргиз.

Гуруҳи ғам таҳассур хайли кўнглум кишварин олди,
Бу кишварда фараҳ шоҳини меҳмон қилмадинг ҳаргиз.

Ажалнинг бистариға дарду меҳнат йиқди жисмимни,
Мунга гарчи шууринг бўлди дармон қилмадинг ҳаргиз.

Замона аҳлидин ўтлуғ ситам ҳар дамда еткурдинг,
Топилмас муддате бағримни бирён қилмадинг ҳаргиз.

Муродимча кўзунг қасд қилдинг ўтмаки бир дам,
Эмас мумкин бу қасдингдин пушаймон килмадинг ҳаргиз.

Эмасму мунча бас бир дилрабо ишқида зор айлаб,
Замон борму асири дарду ҳижрон қилмадинг ҳаргиз.

Мани бегона қилдинг ақлу диндин аҳли ишқ ичра,
Киши бормуки дин мулкини вайрон қилмадинг ҳаргиз.

Ниёзий, ложарам, дашти адамни илтизом этти,
Нединким йўқ киши ер била яксон қилмадинг ҳаргиз.

94

Эй қабули даргаҳинг ажзу ниёз,
Раъфатинг бечораларға чорасоз.

Келди мардудинг замона халқидин,
Айламаклик кибру истиғноу ноз.

Кўйи ишқингда муҳаббат аҳлидин,
Бўлди лозим топмоқи нуру гудоз.

Мағфират роҳи сулукат аҳлиға,
Қудратингдур бўлмоқи дуру дароз.

Бўлдилар ҳирмони зиллат мужиби,
Ҳикматингдин иттимоъу ҳирсу оз.

Навъи инсон илтифотингдин топиб,
Нутқ ила ҳайвон ичида имтиёз.

Бўлмаса лутфинг Ниёзийға муъин,
Топмоға(й) амсоли ичра эътироз.

95

Эй, жамолингға бўлуб хўбони олам ишқбоз,
Даргаҳингда кўрсатурлар ҳар даме ажзу ниёз.

Дилбари мумтоздурсен йўқ эрур олам аро,
Бир кишиким, бўлмағай ишқинг ўтиға жонгудоз.

Кимки топмишдур муҳаббат шарбатидин катраи,
Аҳли ишқ ичра топар наздингда навъе имтиёз.

Бир даме йўкким сенинг лутфингдин этмаслар умид,
Гулшани дайр ичра бўлғон ҳар гулу ҳар сарву ноз.

Турфа маҳвашсан ҳамиша ишқнинг бемориға,
Илтифотинг фартидин ҳар дамда бўлғунг чорасоз.

Бу ажабдур еткуруб баъзиға ҳажрингдин алам,
Баъзини килдинг висолингда қурбу сарфароз.

Ишқ аро бизни далил этдинг, бировни айладинг,
Қурбатингдин файз топмоқ бирла соҳиб эътизоз.

Барча авсофи мадиҳа зотинга лойиқ эрур,
Бу жиҳатдин келди алйақ сандин истиғнову ноз.

Эй Ниёзий, ажз мақбул эрканин билдинг яқин,
Илтизом эт они, қил худбинлигингдин эҳтироз.

96

Эй, сўзинг ушшоқ базми ичра хуштарму эмас,
Зикри авсофинг алар комида шаккарму эмас.

Нукта айтилмоқ жанобинг соридин дил роҳати,
Ошно пайғоми янглиғ руҳпарварму эмас.

Рўзгор аҳли қилурлар боғу саҳро сайрини,
Ишқ элиға боғу саҳро кўйи дилбарму эмас.

Дилбаро, кўнглумни ёқдинг худ янглиғ баҳр аро,
Дам урарманким ғамингда дуди маҳмудму эмас.

Сансиз оқшомни шабкўр айлагай ошиқ хаёл,
Ул сифатким, субҳ ҳар кун субҳи маҳшарму эмас.

Мунисим дарду ғамингдур тийра кулбам ҳар кеча,
Уйқу келмай кўзга зикрингдин мунавварму эмас.

Ҳажр аро ўлмакка етдинг, эй Ниёзий, ёр учун,
Хотирингда журъати васли мусаввармў эмас.

Эй, гўзал қаро бўлғай юзинг, бўлдинг мажлисда бош,
Сиррим ниҳон эрди, они қилдинг халойиқ ичра фош.

‘Ужбу такаббурдин нигаҳ қилмоқ улусға хўб эмас[1]

97

Сойир ўлуб Маккадин чеккан учун имтирос,
Яъни, кўруб аҳлидин ранжу алам беқиёс.

Солди Мадина аро ранж чекиб сайрдин,
Шахсини ўз зотиға қилмоқ учун эҳтирос.

Сайлади масжид бино қилмоқ учун бир маҳфил,
Етмагини айлабон Ҳақдин онинг илтимос.

Сори эди кориға Ҳақ била кўнгли бўлуб,
Бўлди иморат тамом бешаку беилтибос.

[1] Бу ғазалнинг давоми ёзилмай қолган.

Сомили таблиғ ўлуб бешак умматин,
Дин йўлиға халкни қасди эди ихтилос.

Собиқ этиб куфрини, қасди ҳам инкор ўлуб,
Баъзилари топдилар ўз йўлида эҳтибос.

Солим эди топдилар баъзилар ўз табъидин,
Истамагин наздидин мўъжизалар инзимос.

Сойир эканни билиб мўъжиза изҳор этиб,
Ой икки бўлдилар муддат анга эътибос.

Сом тирилди анга мадад эди сўзлари,
Сидқи учун қуббадек бешакку беиқтибос.

Сосими шамшоддек неча сеҳр титратиб,
Олдиға амри била келди қилиб иртижос.

Сойири лайли ‘уруж жисми била эрди ул,
Лаҳзае эрмиш анга бормоқ ила иртикос.

Сочди сўз улким анга йўқ деб ақлан ‘уруж,
Ўн икки йил муддате лаҳза дурур индирос.

Сокити лоғар фарас муддате ондин топиб,
Бўлди сабук тезрав чун шарафи ифтирос.

Сориб ўлуб тез-тез Маккага фатҳ этгали,
Топди бирор нонидин аскаре тоза ҳавос.

Сокир ўлуб хамридин аскар гуфторнинг,
Топмадилар қатл учун бўлдилар асру иёс.

Совади ул дин учун фатҳ этибон Маккани,
Хоки Ниёзий анга охиридин инжилос.

98

Зиҳи, ишқинг жаҳон мулкида меҳросому эрмас,
Адам зулумонидин чиққан анга дучорму эрмас.

Жамолинг мазҳаридур ломуҳолий барча маҳсусот,
Тафаккур бирлаким, кўз очди Мажнунда борму эрмас.

Эди ҳуснинг зуҳури даҳр аро бешак они кўрган,
Бўлуб хотирпаришон, сийнаси афгорму эрмас.

Хусус аҳли муҳаббат дарди ишқингдин бўлуб мағлуб,
Замоне сиҳҳати имкони йўқ беморму эрмас.

Эрур шавқинг била афлокнинг ижроми даврони,
Заминнинг марказида гўйиё паргорму эрмас.

Ҳавойи файзи ишқинг бирла васлинг орзу айлаб,
Харобот аҳли хору масжид аҳли зорму эрмас.

Ниёзийдек муҳаббат аҳлиға қилдинг фано қасрин,
Карамким, онда роҳат ўзгача атворму эрмас.

99

Эй, дегони йўқдур шуур мандин санга лойиқ сипос,
Ким, кунҳи зотинг даркидин келди басе қосир ҳавос.

Қадарот мусалламдур санга, топди ҳама ашёву худ,
Аздоддин йўқса нечук бир-бирига мумкин масос.

Гардун қиёми беимод ақлан эрурму дилпазир,
Гар устувориға онинг сунъинг эмас комил асос.

Кулли нақойисдин эрур зотинг муназзаҳ би-л-яқин,
Улким, бу мазмунға бўлур музмин эрур ул ҳақшунос.

Келди хираддин мумтаниъ аҳли вужуд афродидин,
Бир фардини қилмоқ сенинг зоти қудумингға қиёс.

Жинси башар ‘урён эди хилқатда лутф айлаб басе,
Қилдинг карам сатри учун онларға анвоъи либос.

Қилғил Ниёзийни фано саҳбосидин мадҳушким,
Ҳуш аҳлидин айланмағой зойил бўлуб ушбу палос.

100

Зиндалик сури мамоти кулфатиға арзимас,
Асру роҳат жонға назъи меҳнатиға арзимас.

Айш агар имкондин ортуқдур, вале айш аҳлиға,
Даҳр аро чеккан замони ҳасратиға арзимас.

Ҳаддин афзун сайр бордур кимсагаким дурдин,
Бир даме етган малолу ‘усратиға арзимас.

Эй кўнгул, дунё ‘арусидин муродинг орзу
Қилмағил, васли балойи фурқатиға арзимас.

Ишрат асбобин тамаъ бирла муҳайё айламак,
Лозими жаннат ва лекин зиллатиға арзимас.

Қилмағил равшанзамирингни сирожи ҳирсдин,
Эй Ниёзий, ул надомат зулматиға арзимас.

101

Эй (пари), гулзор юзинг кўнглум чаманму айламас,
Қаддинг хаёли пайкарим сарву суманму айламас.

Манзуринг ўлғоч кошларинг ғамзанг отиб мижгон ўқин,
Багрим уй манзилгаҳи новак фиканму айламас.

Фаттон кўзинг чеҳрам сари қилса нигоҳе ногаҳон,
Қонлиғ юракни кулбаи турлук фитанму айламас.

Оромгоҳи кўнглуми бузди фирокинг шиддати,
Эмди они хилватгаҳи ранжу миҳанму айламас.

Ишқ аҳли қилғоч орзу васлинг гулин ҳосид фалак,
Онларға хори фурқатинг ҳар дам тиканму айламас.

Осуда ҳол ўлмоқ тилар бўлса кишиким даврдин,
Ўз нафсига фақру фано ганжин ватанму айламас.

Ҳар кимга шўхи даҳрни бўлса муяссар вуслати,
Ўтмай замон ҳижрон аро чархи куҳанму айламас.

Шамшири ишқинг би-л-охир айлаб Ниёзийни шаҳид,
Эски тўнин ‘урён тани узра кафанму айламас.

102

Дил аҳли дилбаридин ўзга ҳикоят этмас,
Ҳар неча зулм етгач, ондин шикоят этмас.

Ўз маҳвашидин айру маҳвашлар илтифотин,
Гар кўрса ҳаддин афзун ҳаргиз сироят этмас.

Чин ошиқ ул эрурким, маъшуқдин етушса,
Ранжу алам ададсиз, шавқин ниҳоят этмас.

Ҳар навъ бўлса қилғай маҳбубининг ризосин,
Ўзга ҳабибларнинг васлин риоят этмас.

Кўнгли рамида бўлмай ҳижрон ғамин чекардин,
Кўйидин ўзга ерга асло ҳидоят этмас.

Ужбу риё музирдур, эй шайх, теркин этгил,
Йўқ эрса, ёр қурбин лутфу иноят этмас.

Васл аҳли даргаҳидин қовманг Ниёзийниким,
Ўз ҳолин англағондур, эмди жиноят этмас.

103

Ошиқ улким, дилбари бедодидин дод айламас,
Кўнглини дарду бало домидин озод айламас.

Кўйида неча ҳаводисдин басе ранжу алам,
Шиддатидин ўлгудек ҳолатда фарёд айламас.

.....
Ул халилосо замони навҳа бунёд айламас[1].

Қайғу, кулфат, хайли ғам бўлғай ҳамиша муниси,
Хотирини базми васлида даме шод айламас.

Кўнгилда фикри, тилида (ул) маҳбуби бўлуб,
Ўткарур умрини бир дам ғайрини ёд айламас.

Алданиб дунё аруси макриға ҳар нечаким,
Жилва қилса ўтрусида ўзни домод айламас.

Аҳли дилнинг мурдасидин бўл Ниёзийким, алар
Ўзларин ҳаргиз вужуд аҳлида теъдод айламас.

104

Дариғо, ул париваш моли дунёни назар қилмас,
Басе қаттиғ кўнгилдур, фақру истиғно асар қилмас.

[1] Бу байтнинг аввалги мисраси тушиб қолган.

Жаҳон султонимға табъи онинг ҳаргиз қабул эмас,
Музайян қутр аро-ю ранги жам узра мақарр қилмас.

Ажибдур ҳимматеким, мажлис шоҳидин ор айлар,
Мунаққаш бистарин зар риштани болин айар қилмас.

Маҳалли ҳайрат эрмас бўлмаса ишқ аҳлиға нозир,
Муҳаббат аҳлининг кошонаси сори гузар қилмас.

Кийиб гулгун қабосин, бодпойин сакратиб ҳар дам,
Жаҳон раъноларидек олам ичра шўру шар қилмас.

Саропо мажмаъ ичра ҳилму тамкин манбаъидурким,
Нукот изҳор этарда мажлис аҳлидин ҳазар қилмас.

Ниёзий ул гўзал васли учун топшурса жон мулкин,
Маломат лойиқи эрмас дурур, чунким зарар қилмас.

105

Зўри бозу бирла уммединг гули хандон эмас,
Эҳтимомингдин ҳусули мақсадинг имкон эмас.

Хўблардин балки элдин қатъи пайванд айласанг,
Дарду ғам бирла сиришк ўрниға кўздин қон эмас.

Ҳодисотиким, муқаддардур табойиъға гарон,
Келгусиким, дафъи анинг нолаву афғон эмас.

Турфаким, саъйи балиғ айлар улус коми учун,
Кўрким, онларға муроди соате меҳмон эмас.

Улки бўлди муниси ҳушу хирад ёзмай бисот,
Ғафлат авранги узра роҳат учун нодон эмас.

Ғайр нақшидин кўнгил кўзгуси холи бўлмаса,
«Биҳи йанжалий би-казо» мазҳари жонон эмас.

Эй Ниёзий, сан киму ким машқи абёт айламак,
Шеър фанни асру мушкилдурки, қурси хон эмас[1].

106

Жаҳон раънолари ағёрға зулму ситам қилмас,
Ва лекин ишқ элига бир даме лутфу карам қилмас.

Жафоу жавр этардин ўксумай раҳм этмайин асло,
Сурардин тиғи кийнни дам-бадам ҳаргиз надам қилмас.

Эмас манзури диллар жоми юзлар кўзгуси, яъни
Сикандар кўзгусин кўзгуси жойин жоми Жам қилмас.

Мурур этмас замоне ул жафоу жаврларға, эй аҳбоб,
Ки, ошиқдур онинг фурқатида юз ранжу алам қилмас.

Аларнинг илтифоти била сурур айланур ҳар ким,
Мукофотиға йўқдур муддате ғам узра ғам қилмас.

Жафо зебин вафо ўрниға қилмишдур қазо табдил,
Ки, лавҳи дилларида ҳам мурувватдин рақам қилмас.

Вужуд айвонида чекди Ниёзий бениҳоят ранж,
Нечук эмди маконин манзили кунжи адам қилмас.

107

Эй, кўргач ишқинг донасин кўнглум қуши тортар хуруш,
Ондин терарни фикр этиб, ҳар дам топар завқу хуруш.

Ортар фиғони дамбадам кўйинг сари азм этгали,
Боис не эркан билмадим қатъан эмас ҳар дам хамуш.

[1] У билан шундай жило топади.

Бу навъ фарёди аро чарчаб ўзидин кетганин,
Билгач, анга пайрав бўлуб қилди видоъим ақлу ҳуш.

Дарди фироқингдин ўлар ҳолатға етдим, войким,
Худ иштиёқинг ҳолати солди юрак-бағримға жўш.

Олти жиҳатдин хайли ғам атрофим олди, эмди ким,
Махлас берур бу хайлидин гар қилмасанг лутфингға дўш.

Дайри фаноға қўй қадам, эй шайх, нафъ этмас санга,
Ботинда худбинлик била зоҳирда бўлмоқ зинда бўш.

Тутғил Ниёзий муғтанам умринг гули авқотини,
Саъй айлагил то бўлғосен ирфон хумидин боданўш.

108

Зиҳи, кавнайн аро йўқдур сенингдек аҳлами башшош,
Нуқуши ҳилмдин тасвир юзингға қазо наққош.

‘Уружинг кечаси зотинг сирожиға малак хайли,
Бўлуб парвонадек арвоҳи қудсий гўё хаффош.

Ёруб гардун навардинг тузидин анжум кўзи би-л-кулл,
Қудуминг йумнидин Суббуҳ ила Қуддуслар ҳашшош.

Рисолат бирла таблиғингға мункир бўлғон эл бўлди,
Жаҳолат даштининг зулумотида умри аро тайёш.

Қилиб баъзилари тасдиқи шаръинг инқиёдидин,
Фараҳ топди ҳидоят бўстонида қилиб ‘айёш.

Муборак марқадинг атрофида коми эрур бўлмоқ,
Улус султонлариға гар муяссар реш ила фаррош.

Ҳама жонлар шафоат кўйига борса қаландардек,
Ниёзий руҳини рад қилмағилким ул эрур қаллош.

109

Эй кўз, каро бўлғай юзинг, тўкдинг мажолисда ёш,
Сиррим ниҳон эрди они қилдинг халойиқ ичра фош.

‘Ужбу такаббурдин нигаҳ қилмоқ улусға хўб эмас,
Авбошға Ҳақ дўсти мумкин эрурким, бўлса ёш.

Маълум эмасдур солиҳу фожирға уқбо эртаси,
Олам аро манзуридин аҳволға ҳусни маош.

Ибрат била кўргил салаф миннатсиз этдилар карам,
Гарданлариға ғайрнинг силлисидин қилмай талош.

Қачонким, ўз матбахи атрофида андокки дуд,
Ҳасрат чекар жавр аҳлининг кўриб қазони ичра ош.

Манъ этди дунё корини ҳар дамда кўруб ўтниким,
Дафъ айлагай укбо ишин ҳар лаҳза теъдоди қамош.

Кўрмас муҳаббат файзини ўтмай вужуди кофидин,
Айлаб Ниёзий жустужў кўксида гар синдурса тош.

110

Хато қилдинг адувнинг қавлиға гўш,
Ки, аҳди дўстни айлаб фаромуш.

Қаттиғ кўнглинг эмас ҳолимға воқиф,
Қилурман дег янглиғ дам-бадам жўш.

Халос ўлмас кўнгил фикринг қўлидин,
Магар вақтики бўлсам масту мадҳуш.

Агар бўлса, даргоҳинг бўлса қилғум,
Муяссарким, эмас мумкин ҳам оғуш.

Ғамим кўнглумда мастур эрди, ваҳким,
Насими субҳ ондин олди сарпўш.

Хирад, дер, урма ҳаргиз ишқдин дам,
Қабул этмас кўнгул бўлмокни хомуш.

Паришон сўз Ниёзийдин тонг эрмас,
Анга бегона бўлмиш акл ила ҳуш.

111

Бировнинг дилбариким, лаҳза ағёра ёр ўлмиш,
Ўзин рашк ўтиға солмасға не янглиғ қарор ўлмиш.

Йиқилғон ишқ дарди шиддатидин топинур чоғи,
Турарға қайда вуслат шаҳдидин ўзга мадор ўлмиш.

Ғанимат васл базмин билмади мунглиғ кўнгил, лекин
Қилиб кўйида маскан, эмди бир кўрмакка зор ўлмиш.

Кишиким, бевафо маҳбубнинг ишқи танобини,
Солибдур гарданға водийи фурқатда хору зор ўлмиш.

Ҳавойи файз ишқи нечаларни кўйига чекди,
Бориб ётмас аларға ул маҳал фирдавсвор ўлмиш.

Иҳота айлаб атрофим, балийят тоши жисмимни,
Саги бегонадин ҳифз этгудек маҳкам девор ўлмиш.

Висоли ваъдаси албатта ёлғонким, Ниёзийдек,
Вафо уммедин этганлар ҳолати интизор ўлмиш.

112

Эй, дарди ишқинг этган аҳволими мушавваш,
Кўнглум саҳифасида меҳри рухинг мунаққаш.

Ҳар неча ром этай деб фикринг қушини қилдим,
Саъй узра саъй, лекин табъи эрур муваҳҳаш.

Ихлосу эътиқодим розилиқингдур аммо
Маълум ўлур қилинса атворими мунаққаш.

Фирдавси ёдинг эрмиш асбоби айш кони,
Тонг йўққи, бўлса ондин ошиқларинг муайяш.

Баъзини лутф бирлан қилсанг агар сарафроз,
Бўлмасму ул висолинг бўстонида мушаббаш.

Йўқ қилмаса Ниёзий ўзлукни ҳаргиз ўлмас,
Йўқлиқни ошёни авжи уза муашшаш.

113

Эй, оразинг ҳусн авжида сунъи илоҳийдин қуёш,
Бу турфадурким, шаб ўлуб эрмиш қуёш устида қош.

Не тонг, ҳукми сунъдин ҳусн оламининг арсасин,
Равшан қилур бўлса агар, айлаб юзингдин нур фош.

Гардун хироминг изига эл юзларин суртмак учун,
Кўйинг аро айлаб ҳужум ҳар дам қўёр бош узра бош.

Сайринг аро кирса улус ногаҳ жамолинг тушгуси,
Ўт жонлариға, кўзлари қилғой жигар қонини ёш.

Ҳажринг асири ишқ эли бўлғоч фиғону ноласи,
Ором олурда руҳдин айлар фалак чўфин харош.

Зоҳид хиромингни агар боғ ичра кўрса ногаҳон,
Маслуб ўлуб ақли, тузар девоналар бирла маош.

Маҳзун Ниёзий даргаҳинг ходимларидин бўлмоқи,
Мумкин эмасдур итларинг силкида бўлғой эрди кош.

114

Кўзларинг бедодидин жонлар кўнгул шоҳиға дод этмиш,
Ўзи кўрган ситамни шаҳ раъиятларға ёд этмиш.

Шууринг бўлғоч онлар дод-бедодиға ойининг,
Тағофулдур, вале ҳажринг алар додин зиёд этмиш.

Ажаб маҳбуби мавлодурсан, олам аҳли фахр айлаб,
Мунгаким ўзларини хидматингда хоназод этмиш.

Улус ҳар сориға сайр айлабон топмай мисолингни,
Сани ҳақ аҳлининг султонидур, деб эътиқод этмиш.

Фалак ушшоқнинг мақсуди сори ҳаргиз айланмас,
Вале ағёрни комича даврон бирла шод этмиш.

Ҳужум айлаб фироқинг оташи тан мулкиға тушгач,
Муайян бил аломат қўймайин қатъан румод этмиш.

Ниёзий ишқинг ичра арз этар ажзу ниёзини,
Нединким, ишқ уйиға ажзни сонеъ имод этмиш.

115

Эй, меҳри рухсорингға зеб ўлғоч қаро кўз бирла қош,
Ҳар дам назардин ўт солур жонлар аро кўз бирла қош.

Ислом эли мағлуб ўлуб, бирига бири қон ютуб,
Оламни қилди аҳлиға мотамсаро кўз бирла қош.

Икки қилич бирла икки субок эрурлар, эй кўнгул,
Хупрезликда айлаган кўб можаро кўз бирла қош.

Шамширлиғ сайёддурким сунбулинг доми аро,
Қилмоқға жонлар сайдини чархи яро кўз бирла қош.

Ишқ аҳлининг қатли учун омодадурлар дам-бадам,
Бу ишда не имкон демак чуну чаро кўз бирла қош.

Тифли бало тоши учун зоҳид сенингдек нечани,
Бу ишда не имкон демак чуну чаро кўз бирла қош[1].

Кўргач Ниёзийни шаҳид дашти ишқинг дардидин,
Кўйида шабранг киймаки йўқ ифтиро кўз бирла қош.

116

Фалак ойини ‘имронлар вайрон айламак эрмиш,
Доғи вайронларни ерга яксон айламак эрмиш.

Замона аҳлидин баъзисининг комин раво айлаб,
Неча кунлар масаррат ичра хандон айламак эрмиш.

Мазаллат хокиға пайваст этиб баъзиларин ҳар дам,
Мушавваш хотирин чашмини гирён айламак эрмиш.

Йироқ айлаб ватандин бизни ғурбат даштиға солиб,
Хиёнат қилмоқида неча имкон айламак эрмиш.

Муқим айлантуруб бизни маконида карам бирлан,
Маишатхонани олдида чандон айламак эрмиш.

Бировни бир париваш ишқида зору ҳазин айлаб,
Оғинг ҳажри аро чоки гирибон айламак эрмиш.

[1] Бу мисра икки марта такрорланган.

Ниёзий чарх қасри эски меҳмонхонаедурким,
Иши ҳар тун сенингдекларни меҳмон айламак эрмиш.

117

Шоҳиди нозик бадан мажлис аро келса кош,
Базм эли қўйғой эди ул дам оёқиға бош.

Шод ўлуб этгай эди барчаси бирдин фиғон,
Торими аъло юзи топғудек ондин харош.

Шобб гар шайхдур юзини кўргач бўлур,
Телбасифат ҳам топиб тайри хирад эҳтивош.

Шок дил рашкдин тайри чаман душмани,
Бўлғуси гулшанда гар ораздур нур фош.

Шод муҳаббат била орази гулгунини,
Кимки кўрубдур бўлур пайкар анга имтиҳош.

Шофийи асқомдур шарбати лаъли онинг,
Нуктаси жонбахш, жон ондин ўлур иртиёш.

Шоҳини дилдур басе жонға фараҳ еткурур,
Хотир аро топмоқи ҳайъат аро интиқош.

Шойибаси ғайрнинг ишқ элига еткуруб,
Ўзгача ранж, ўзгача рашк била иҳтимош.

Шоққа эрур ҳажр, ҳажр ўти рашк ўтидек бу иков,
Муттафиқ ўлса агар даҳр элиға интитош.

Шомиҳ эди васлининг қасри агар аҳли ишқ,
Етмагуси неча йил айласалар инкимош.

Шояд ул ой фурқати йиллар ўтуб васлиға,
Бир дам ўлуб дастгир бўлғай эди имтирош.

Шоми ғарибон анга бўлғай эди бир туни,
Зикри ҳабиби била тонгғача тузса маош.

Шорид эса аҳли ишқ, тонг йўқ, они кўйига,
Ғайрида рашк ўтидур, топмас алар интиъош.

Шоъил эрур ишқ ўти киргали қўймас хирад,
Ёнмоқ иш эрди анга, ул бўлодур марди тош.

Шоири шаҳ бўлмоқи эрди Ниёзийға бас,
Бўлмаса, шоирлари силки аро роҳдош.

118

Дилбарим эрканини жони жаҳоним билмиш,
Ҳажрида эканини оғрима жоним билмиш.

Ишқ домиға гирифтор эканимни неча кун,
Бир нигаҳ айлагали қоши камоним билмиш.

Нақди жон бирла талаб васли қамошин қилурим,
Рад этибдур магар ул писта даҳоним билмиш.

Дашт аро сайрда ифроти жунунимни кўруб,
Асру зийраклигидин сирри ниҳоним билмиш.

Васлини ваъда Ниёзийға қилибдур гўё,
Ишқ аро пок эканин сарви равоним билмиш.

119

Ёр васлинг бирла қилғил дарди ҳижрондин халос,
Йўқса айларман биҳил қоним қил жондин халос.

Ўт уруб этмиш кўнгул кошонасин ишкинг хароб,
Жонға миннатким они қилди бу вайрондин халос.

Дарду ғам хайлин азал қилмиш вужудим бастаси,
Тайри ваҳший бўлмаса, тонг йўқ, Сулаймондин халос.

Улки амрингдин белига боғламиш зуннорини,
Ким, қачон фармонпазиринг бўлғой имондин халос.

Гар(чи) ҳуббинг нуридин ёғду муяссардур манга,
Истамон бир дам бўлурни нури имондин халос.

Чекди масжиддин мани майхонаи ишқинг давом,
Илтифот этди басе қилди бу зиндондин халос.

Эй Ниёзий, ёрнинг васлин таманно айласанг,
Гўшаи тут, қил ўзингни аҳли даврондин халос.

120

Зиҳи, сур аҳли лутфингдин эрурлар дамбадам раққос,
Бўлур сук аҳли қаҳрингдин маошиға басе наққос.

Башар жинси мусаддақ содиқ ўлмоқ раъфатингдиндур,
Қазо устоди тақдиринг била бўлғон эди хаввос.

Қилиб суратда хотам ҳалқасидек хайли анжумни,
Фалакнинг сафҳасида сабт этарга ҳикматинг фассос.

Атуфингдин жаҳон султонларидин ҳукмдур нофиз,
Йўқ эрса, боғийларға не учун бўлғой алар ваққос.

Тариқат аҳли ваҳдат гавҳарин гар истамас бўлса,
Недин бўлғой баҳори маърифатни қаъриға ғаввос.

Ниёзий ҳамма журмиға афвинг хомасин чеккил,
Агарчи бўлса ҳам лаззати жисмоний учун ҳаррос.

121

Эй, топиб ҳақ русул ичра маротибда хусус,
Ким, анга акволи меърожинг эрур гўё нусус.

Ул куни тутдинг нубувватни хўжаста ҳалқасин,
Сўнгра мумкин бўлмади инсонға ул янглиғ қусус.

Мўъжизотинг гарчи кўрди нечалар такзиб учун,
Очдилар тил, топмадилар куфр домидин хулус.

Шаръи дининг арсаи оламда шуҳрат топғали,
Қайси адён пардаси қолди бу тун бўлмай дусус.

Тезрав ҳам фарбеҳ ўлди маркабинг бўлғон ҳамон,
Ул фуруским, эрди аввалдин ниҳоятда нуҳус.

Улки эрмас маърифат сидқингға дини нақдини,
Олди шайтон хуфятан, андокки, мухарраздин лусус.

Мунфаъил бўлғой Ниёзий журмидин лутф этмасанг,
Ҳашр аро этгач шафоатни ливосиға нуҳус.

122

Фироқинг дардидур жонимға махсус,
Қоши шамширидек қонимға махсус.

Тахайюл рахшини фикрида сурмак,
Кўнгул васфида майдонимға махсус.

Кўзи ўлтурса жон бермак сўзидин,
Менинг ул лаъли хандонимға махсус.

Не мумкин элга билмак ишки май пок,
Ким, улдур сирри ниҳонимға махсус.

Муҳаббат аҳлини қатлиға сурмак,
Жафо тиғини жононимға махсус.

Бало ажноси ғам хайлиға топмоқ,
Тамаккун тийра айвониға махсус.

Ниёзий онча шўришким кўрарсан,
Бори ошуби давронимға махсус.

123

Эй дил, тиларсан бўлмоқинг доми тааллуқдин халос,
Дашти адамда нафсинг эт элга тафаввуқдин халос.

Гар ботинингға хубсни алойишидин поклик,
Истарсан, ўлғил хўйи бад била тахаллуқдин халос.

Мақбули омма бўлмоқинг гар матлабингдур, айлагил
Аҳли замон била маош ўзни таҳаққуқдин халос.

Дайри фанода топғасан файзи муайядни агар,
Элдин алоқа қатъ этиб, бўлсанг таҳаллуқдин халос.

Авқоти умринг саҳл эрур, айши учун фикр айлабон,
Инжитма дилни бир даме бўлғил тааммуқдин халос.

Дунё арусидин агар ранжу ино кўрмай десанг,
Кўнглинг висолиға анинг қилғинг ташаввуқдин халос.

Қўйсанг Ниёзий ўзлукинг аввал натижа бу эрур,
Аҳволинг ўлғой ҳар даме жинси тағаррудин халос.

123

Эй, хуш ул кун эрди, эрдим базми васлинг ичра хос,
Фурқатингдин иш манга эмди бўлубдур эътисос.

Билмайин кори муҳаббатни зиёда шиддатин,
Шуғл қилдим ногаҳон кўрдим ман ондин илтиҳос.

Ишқ бозори ҳароратлиғ эрур, ҳар ким анга,
Кирса, дастидин матоъ ихтиёри индилос.

Ҳар киши қилса ҳузуримда ҳикоят васфинги,
Истарам итмомидин аввалроқ они иқтисос.

Гар муяссардур рикобинг бўси жон нақдин бериб,
Хуш кўрарман, чунким аввал бордур зиёда ирниҳос.

Айладим ишқим камолин орзу ҳажринг аро,
Қўрқарам онинг ҳужумидин топар деб интиқос.

Эй Ниёзий, қил тарабгоҳи фанони ихтиёр,
Топмағунг йўқса ҳарими маҳвашингда ихтисос.

124

Эй, етиб юзинг шуъоидин маҳи анварға файз,
Сайр аро андоққи етмишдур шаҳи ховарға файз.

Мазҳар ўлғоч тоиди бир кайфияти анботни,
Пўя тинмай урди етгач гунбази ахзарға файз.

Етмаса гулшан уза гулзори ҳуснингдин насим,
Бўлди булбулга наво қайдин, гули аҳмарға файз.

Зоҳир ўлғондин бири ашёда ҳуснинг жилваси,
Ҳосил айлар хослар қилса назар мазҳарға файз.

Гар етурмас раҳматинг майхона сори зиллини,
Етди қайдин ул уй ичра акбару асғарға файз.

Ичмагандек ваҳдатинг саҳбосидин бир қатрани,
Етмагай кавнайн аро ҳаргиз бани асғарға файз.

Сол Ниёзий кўнглига, ё Рабб, висолинг шавқини,
Токи етгай дамбадам бу афқару аҳқарға файз.

125

Субҳи азалда оразинг хуршиди рахшондин ғараз,
Шоми абадда, ул сифатким, моҳи тобондин ғараз.

Аҳли муҳаббат топмоқи зулматда ҳайвон чашмасин,
Не комиким, лаълинг суйидур оби ҳайвондин ғараз.

Васлинг муяссар бўлмоқи маҳшарда ушшоқ аҳлиға,
Чекмаклари умри аро кўб дарди ҳижрондин ғараз.

Бу турфадурким, бир даме орифға марзотинг эрур,
Рўзу шаб ичра тинмайин ўзга султондин ғараз.

Топмоқ харобот аҳлиға майхонада файзу сурур,
Ҳар кун хуммори дафъиға ул сари жавлондин ғараз.

Хуррамлиқингни истамак куффору ислом аҳлиға,
Бирига эрди куфрдин, бирига имондин ғараз.

Эмди Ниёзийға адаб тарк этганини афвидур,
Кўз ёшини жорий қилиб, фарёду афғондин ғараз.

126

Куёшдек ул пари ҳусн авжида нишон қилур ораз,
Кавокибдек ҳама маҳрўйлар пинҳон қилур ораз.

Узорим ишқ дашти ичра суръатидин қизарғондур,
Эмас мумкин демак рангин сиришки қон қилур ораз.

Умидим тийра шомин лутф этиб ногаҳ висолини,
Етурса, субҳи уммедим касе рахшон қилур ораз.

Ажаб дурдин матоъи қасдиға ҳинду қароқчисен,
Ҳамиша сафҳасининг устида меҳмон қилур ораз.

Не тонг, бу юз жодусидин ғамза рангин этиб зоҳир,
Қиёмат шўришин олам аро чандон қилур ораз.

Табассум чоғида лабдин зулол шукрин мавжуд
Этар, сўзларда лекин жўшиши ҳайвон қилур ораз.

Жамоли рўъятин қилғоч таманно бурқаъин солиб,
Ниёзийға умиди кулбасин зиндон қилур ораз.

127

Эй, нубувватда келиб сидқинг каломи ифтироз,
Кофир ўлди улки тасаддуқингдин этди ифтироз.

Чунки равнақ топди динининг арсаи офоқ аро,
Қайси бири қолди у ёндин етушмай интиқоз.

Маркабинг тузидин айру бўлғали олам кўзи,
Қайда кўргай ёғдуким, зотингға йўқдур эътиёз.

Рахшинг изига ‘уружинг кечаси суртуб юзин,
Қолдиким, кўз кўрмади руҳи русулдин инхифоз.

Топмағондин сандин ашфаънинг вужудин аҳли дин,
Пўя урғой ҳазратингға топса олам инқироз.

Куфр хайли чанд исломинг мушаддад кўрдилар,
Топдилар бўлмай муқобилликға имкон инҳизоз.

Марҳамат қилғил Ниёзий ҳолиға маҳшар куни,
Бўлмағой шояд гуноҳи касратидин имтизоз.

128

Эй сабо, қилғил забун ҳолимни гул ёримға арз,
Айлагил такрор этарда меҳри рухсоримға арз.

Васл саҳбосиға ҳижронида хуммор ўлғоним,
Баъда ухро марратан[1] қил чашми хумморимға арз.

Муддаъийларни сўзидин бўлғонимни талхком,
Неча мумкин айлагил лаъли шаккарборимға арз.

Саҳв этармукин тағофул кўргузуб айлар жафо,
Илтимос улдурким, они қил жафокоримға арз.

Ўлгудек ҳолатға етдим, сустлиқ қилма они,
Келди лозим қилмоқинг ул шаҳди гуфторимға арз.

Қилғонимни жон дилдин ишқини куфрин қабул,
Дамбадам қил сунбули мушкини зунноримға арз.

Хонақаҳдин дайр сориға Ниёзий азмни
Айламак бўлди муносиб, шўхи айёримға арз.

129

Топмағунг, эй дил, жаҳон айвонида ҳаргиз нашот,
Не фароғат, не фараҳ манзилидур бу работ.

Аҳлидин асло тама қилма мурувват жавҳарин,
Йўқ аларға раҳмдин андозаи раъсу-л-хиёт.[2]

Тарк эт улфат тутмоқинг онлар билаким, дарду ғам,
Кўрди улким, айлади бир дам алар бирла халот.

---

[1] Биттадан сўнг такрор.

[2] Раъсу-л-хиёт – игнанинг учи миқдорича.

Батни ғабро манзилингдур, охири не суд эрур,
Муддате умринг агар кўк атласин қилсанг бисот.

Англағил мисдоқи оламға бақонинг йўқлиғин,
Бўлмағондек лафзи оламнинг ҳуруфиға нуқот.

Ҳаддин афзундур ҳаётингнинг агарчи муддати,
Сустлиқ юзлангуси сўнгра бўлуб афзун муҳот.

Эй Ниёзий, тинмайин Ҳақ зикрига машғул бўл,
Шояд ондин бўлмағойсан бастаи доми қулот.

130

Эй, аносирға камоли қудратингдин иртибот,
Етмаса, ажсом аро қайдин топарлар ихтилот.

Мумкин эрмас бўлмаса сандин арода топмоқи,
Бир-бирига истиқоқу иртифоъу инҳибот.

Ҳар мавжудеки, қабзиятни қилмиш илтизом,
Ҳикматингдиндур анингдек улки топмиш инбисот.

Турфа тақдирики кофир ваҳдатинг такзиб этиб,
Келди тасдиқи онинг ислом элиға иштирот.

Кимга лутфинг афсари илму адаб бошидадур,
Қаҳринг ўлса жаҳл роҳида топар ул илтифот.

Улки мақбулинг эди эл ичра топти иззу жоҳ,
Етти мардудинг ҳисоби пардасиға инхирот.

Баҳри ғуфронингға жўшиш мунжазим келди, не ғам,
Гар Ниёзийға жарима қофдиндур имтиғот.

131

Сафҳаи рухсоринг унда хол эмас кўймиш нуқат,
Котиби тақдир анга ёзмоқ учун зангор хат.

Хатдин аввал нуқтанинг изҳори асру турфадур,
Қайси котибдин нуқат хатдин бурун топғай сиқат.

Ҳаддин афзундур муҳаббат нотавон кўнглум аро,
Ул сифатким, дарди ҳижронинг басе келди шатат.

Фурқатингдин онча имкон йиғладим, Фарҳоду Қайс
Зинда бўлса топмағайлар кўз ёшим рудиға шатт.

Баҳри ашким ғарқ ўлди куруғ жисмим они,
Кўрган эл қилғой хайл андоққи юзмиш сувда бат.

Ишратинг ағёр ила ишқ аҳлидур зору ҳазин,
Қайси бир дилдорға кирдор келди бу намат.

Маскан этгил фақр кўйин, ажзинг изҳор айлагил,
Бўлмағой шояд Ниёзий дилбаринг бир дам сахат.

132

Зиҳи маҳбубким, ишқи била ҳажри эрур махлут,
Висоли тавсанидур ‘ажз, эски ҳасбиға (?) марбут.

Таажжубдурки, маҳжуриға қабзият ёвушмаским,
Хаёли васлидин бўлғуси ул ҳар ҳол аро мабсут.

Бировким инкисор ўлди, шиори йўқ ажаб ҳар дам,
Висолининг нишоти етганидин бўлса ул маншут.

Муҳаббат маркабига нозу истиғно юкин қўйғон,
Тариқи ишқида албаттадур умри аро малқут.

На мустасно гўзалдур рутбасининг рифъати ҳадсиз,
Онингдекким, жалол иззати асло эмас маҳбут.

Тавассул соғарин саршор кўрди хонақаҳ аҳли,
Вараъ била онинг шурбини истаб бўлдилар мағлут.

Ниёзий базми васли ичра бўлмоқ орзу қилсанг,
Вужудингдин кечиб оламда фоний бўлмоқинг машрут.

133

Эй кўнгил, хизмат қилурни айласанг ҳар бор шарт,
Дайр пириға этарни айлагил зинҳор шарт.

Воқиф ўлғилким, бу навъ хизматни қилсанг илтизом,
Маҳкам айларга белингни бўлғуси зуннор шарт.

Гар тиларсан ишқ даштини анга тарғиб учун,
Хушлиқо маҳбубу маҳваш кўзлари хуммор шарт.

Чунки кирдинг ишқ водийси аро, хомуш бўл,
Ким, онинг аҳлиға ҳаргиз келмади гуфтор шарт.

Ҳажр ўтиға куймакингга бўлди мужиб бузёқинг (?),
Бевафони суймайин деб айлабон такрор шарт.

Ошкор этма жаройимдин айбинг эл аро,
Ким, эмасдур тавбанинг асҳобиға изҳор шарт.

Эй Ниёзий, фоний ул озурда қилма кимсани,
Ким, фано ойинида қатъан эмас озор шарт.

134

Куфри ишқинг мубталоси қилмағой имонни ҳифз,
Шоғили Инжилдекким, айламас Фурқонни ҳифз.

Улки васлинг фикрин, исминг зикрин этти, қайдадур
Қилмоқи олам аро афсонаи давронни ҳифз.

Бўлмағон йиллар висолинг бирла бир дам комёб,
Қилғон эрса, тонг эмасдур, дафтари ҳижронни ҳифз.

Ишқинг аҳлиға фалак ёғдурди борони фироқ,
Йўқ шумори кимса қилғой қатраи боронни ҳифз.

Муҳбиси дунёда маҳбус эрди улким айлади,
Иштиёқингдин ҳама дарду ғам зиндонни ҳифз.

Шаҳди зикринг зоиқидур хонақаҳ аҳли, не тонг
Қилсалар асрорлардин зоҳиру пинҳонни ҳифз.

Раҳматинг борида беғамдур Ниёзий, гарчи ул
Журми базрин сочсун, этсун хирмани исённи ҳифз.

135

Не навъ лаҳн эди бу жонға офат, эй ҳофиз,
Ки, олам аҳлиға солди қиёмат, эй ҳофиз.

Унунгда нағмаи Довудға ҳусул эмди,
Бўлурму булбули жонға саломат, эй ҳофиз.

Ажабки, савтинга жонлар қулоқлари сомеъ,
Магар анга эди асру шарофат, эй ҳофиз.

Ул эрди аҳли надомат тиловатинг вақти,
Ёнингда қилмади бир дам иқомат, эй ҳофиз.

Ўлук тирилмаки коми эди Масиҳ дамидин,
Не қасдинг этгали жонни каромат, эй ҳофиз.

Эшитса аҳли вараъ мустақим лаҳнингни,
Кетар алар ишидин истикомат, эй ҳофиз.

Ўқурда келди Ниёзий жанобинга акнун,
Не ҳуш қасрида бўлғай давомат, эй ҳофиз.

136

Ҳамиша тилда зикринг эрди малфуз,
Бу янглиғ дилда фикринг бўлди малҳуз.

Унутдум ҳарфи васлинг телбаликдин,
Фироқинг дафтари кўнглумда маҳфуз.

Ичарман фурқатинг заҳрин дамодам,
Бўлай деб шаҳди васлинг бирла маҳзуз.

Жамолинг тушда кўрмак бўлса мумкин,
Тиларман уйқуким, андин не мавқуз.

Муҳаббат аҳли эрмас улки бир дам,
Бало тоши бошидин бўлса мавкуз.

Дема, эй шайх, пандинг ман ҳазинға,
Не воиз бўлди манзурим, не мавъуз.

Ниёзий ишқ бозусиға мағлуб,
Агарчи бозусидур асру мағлуз.

137

Эй, қилиб кўнглим уйида дарду ҳижронингни жамъ,
Айладинг хуни жигарни кўзда ашк ўрниға дамъ.

Нолаи зорим эшитган элга ғам юзлангуси,
Марҳамат гўшидин они қилмадинг бир қатла самъ.

Фуркатинг зулумотин айлар орзу мунглуғ кўнгул,
Негаким, васлинг хаёли машъалидур онда ламъ.

Иштиёқинг гавҳарин ҳар неча тергач жону дил,
Турфадурким, бўлмади онларға бир дам ҳирсу тамъ.

Улки, густохона ишқинг кўйиға қўйди қадам,
Кўргуси хайли балодин лаҳзада юз зарбу қамъ.

Дашти ҳижронинг аро ўлди Ниёзий, бўлдиким,
Қайда топғай қабрин эл ёқмоқ учун устига шамъ.

138

Эй, ‘уружинг кечаси келди маконинг муртафеъ,
Не макон ондин рафиъ ўлғой, не манзил муттасеъ.

Келди сайрингга замон ўтмай ниҳоятлар макон,
Бўлди зотингдин замон янглиғ маконинг мунқатеъ.

Турфадур ҳақ заъфға не манзил ўлди, не макон,
Хурдадонларни ‘уқули бўлди ондин мундафеъ.

Ҳақ қилиб таслимдин сўнгра «ҳабибий» деб нидо,
Жон қулоқидин каломиға бўлубсан мустамеъ.

Ҳар на матлубинг ижобат бирла бўлди иқтирон,
Барча мақсудинг ҳусули бирла топди мужтамеъ.

Ражъатинг бирла ‘уружинг вақти бир он бўлмади,
Ким, бу сайр ижодиға Ҳақ зоти бўлмиш мухтареъ.

Заҳри исёндин Ниёзий бехуд ўлса ҳашр аро,
Айлагил они шафоат шарбатидин мунтафиъ.

139

Зиҳи, шоирки, абёти қабул айлабдурур тақтиъ,
Анингдекким, бори алфоз рангиғадур тасжиъ.

Аруз илмиға моҳирдурки, қонуниға бўлмишдур,
Мувофиқ ғар ғазал ондин зикри тахмис ё таржиъ.

Тамоми баҳр авзонида ашъори келиб бешак,
Ва лекин самъидин сомиълариға етмайин тасдиъ.

Тузубдур риштаи жонларға сўз гавҳарларин гўё,
‘Абас келди анга авқотини қилди демак тақниъ.

Бировким, қофия файхони билмай шеърдин сўз дер,
Анинг ҳаққида агар айтилса ансаб бўлғуси ташниъ.

Машаққат келди қилмоқ назм ила алфозни тардин,
Тасомуҳ роҳиға йўқдур онинг боби аро тавсиъ.

Ниёзий машқи ашъор айламакни илтизом этсанг,
Тафаккур рахшиға кўргуз онинг майдонида тасриъ.

140

Эй, жамолинг партави бўлди бори ашёда шоъ,
Улки, бул нур андадур, қилмас вужудиға вадоъ.

Аз вужуди бирла улким, даҳр аро бедор эди,
Топди йўқлик хобини йўқ бўлғоч андин бу шуъоъ.

Хоҳишингдин халқ аро амну фароғатға зуҳур,
Бу сифатким, воқиъ ўлмоқ шўру шарр, сулҳу низоъ.

Барча мавлудот ижоди ироданг ғар эмас,
Не таваллудға сабаб бузмондадин шаръан жимоъ.

Топди лутфингдин тамоми амкина маъмурлиқ,
Раъфатингдиндур доғи би-л-кулл хароб ўлмоқ буқоъ.

Шавқи васлингдин харобот аҳлиға файзу сурур,
Хонақаҳ аҳлиға ишқингдин етар жазбу самоъ.

Баҳри ғуфронингға ғарқ этгил Ниёзий жисмини,
Қолмағой бошида исён дардидин асло судоъ.

141

Раҳм қилмас ул санамға зоҳир этсам бандалиғ,
Боис улдурким, шиорим бўлди сарафкандалиғ.

Телбалар янглиғ жунун тоси таним урён қилиб,
Кўйида ҳаддин зиёд ўлди манга шармандалиғ.

Хизматида ҳар неча чобуклик изҳор айладим,
Кўрмадим ҳаргиз талаттуфдин лабини хандалиғ.

Оразидин кеча сайрида магар олмиш ниқоб,
Йўқса ахтар жинсиға қайдин эрур рахшандалиғ.

Ҳусниға зийнат қазо килки етурди, ҳайфким,
Қилмади деб вафо бирла анга зебандалиғ.

Ишқ аро не шуфъат топғай ғани зарбафтин,
Не мафаррат кўргусидур жандасидин жандалиғ.

Эй Ниёзий, муддатедурким висолин истадинг,
Аҳли ишқ ичра мусалламдур санга жўяндалиғ.

142

Эй дил, жаҳон айвонида мумкин эмасдур шодлиғ,
Не фарҳат ул манзилдаким, эрди хароб ободлиғ.

Шўхиға мағрур ўлмағил, бўйи вафо йўқ андаким,
Домиға банд этмак учун кўргузгай ул сайёдлиғ.

Ондин етушган ҳузну ғам бир дамда нобуд ўлғуси,
Айшу тарабдекким топар бир лаҳзада барбодлиғ.

Жавру жафо ойинидур фикр этса арбоби хирад,
Англарлар онинг эрканин эл бошиға бедодлиғ.

Маҳкам асос эрканлиги келди муайян, негаким
Бу гунбази ахзарғадур сув устига бунёдлиғ.

Топар даври имкон халкнинг хайриятин андеша қил,
Бу хислатинг шуҳрат топиб бўлғой улусға ёдлиғ.

Дунё аруси ақдини қилма, Ниёзий, ихтиёр,
Ҳуш аҳли бўлғон айламас ҳаргиз анга домодлиғ.

143

Абруларингға чин солиб, кўнглумни килдинг тоблиғ,
Бўлмасға не имкон юрак-бағрим басе зардоблиғ.

Кўрди итобинг шиддатин, кўз мардумини айбким,
Топса ўзининг доманин ҳар дам аро хуноблиғ.

Тутсанг улуғлар ҳурматин уммед эрурким кўргасен,
Фарҳат била даврон аро шайхухат ила шобблиғ.

Аҳли муҳаббат сар сафида ўлғоч мукаррам тутмоқинг,
Ансабким, элига муҳтарам ул кечаким маҳтоблиғ.

Умрингға нуқсон етмагай топмай шабобатдин ғурур,
Бўлсанг тавозуъ айлабон элга басе ободлиғ.

Не нафъ бергай комиға ишқ аҳлининг раҳм этмасанг,
Бўлмоқ тамаъ ул даҳр аро ҳаддин фузун асбоблиғ.

Кўйингдин айру билмагил ҳаргиз Ниёзий жонини,
Ким, гарданидур ҳалқаи зулфинг била қуллоблиғ.

144

Эй, даргаҳингнинг арсаси келди басе ободлиғ,
Йўқса недин ҳосил бўлур хавфида асру шодлиғ.

Бу соҳат ичра қилғуси ҳар дам бани Одам ғулув,
Нечунким, анда бор эрур ғам қайдидин озодлиғ.

Шаҳлиғ мусалламдур санга бешак эрур мисл этмаги,
Ҳар дам жанобинг сориға улкимки эрди додлиғ.

Лутфинг била шурб этса эл ногаҳ муҳаббат бодасин,
Баъзиси хомуш ўлғуси, баъзилари фарёдлиғ.

Ҳар ҳукмким нишондур, сандин они айлаб қабул,
Марзотинг этмак орзудур шони одамзодлиғ.

Манҳийдин ўлмай мужтаниб, амрингга қилмай инқиёд,
Вақтин кечурса ул эрур ўз жониға бедодлиғ.

Ташлаб Ниёзий ўзлукин кирди муҳаббат қасриға,
Бу нотавонға раҳм этиб, қилғил они бунёдлиғ.

145

Кўрубдур кимса эл бедодидин озор ман янглиғ,
Лагадкўби замондин ким экан безор ман янглиғ.

Фалакнинг зулмидин йўқтур манга осуда ҳол урмоқ,
Киши бормуки қилсам дардими изҳор ман янглиғ.

Етиб осиби даврон нотавон кўнглим эрур мажруҳ,
То билсам дил шикаста даҳр аро бемор ман янглиғ.

Ҳаводис шаҳнаси торож қилди хонумонимни,
Магар ул топмади яғмоға фақросор ман янглиғ.

На хушдур, улки кўрмай аҳли давроннинг жафосини,
Замон ўткарса бўлмай кўзлари хунбор ман янглиғ.

Харош этса, тонг эрмас, оҳу зорим кўкниким қилди,
Балийят тоши кимнинг кўксини афгор ман янглиғ.

Ниёзий, оқил эрсанг, қатъ этиб элдин маошингни,
Ўзингни анжуманға солмағил зинҳор ман янглиғ.

146

Кўнглум қушидин олғали бир дилбари зебо фароғ,
Бўлмас анга тан кулбаси манзил, не манзил боғу роғ.

Айлаб тараҳҳум ҳолима шоми умидим зулматин,
Зойил қилурға ёқмади бир қатла васлидин чироғ.

Бу турфадурким, гулшани васлида қилмиш ошён,
Бечора булбулға бадал айлаб ўзин боғ ичра боғ.

Фарҳод қозди Бесутун, ман янглиғ эрмас ҳажр аро,
Ким, қозди ғам хоросидин тирноқи фикрим неча тоғ.

Ҳажрида бағрим қонини кўз мардуми жорий қилиб,
Рашк ўти қўйғоч пайкарим устига гўё қуйди ёғ.

Ишқни тарк этгил дебон пандини носиҳ қўймади,
Бедариғлиғдин босди ул дил чокиға доғ узра доғ.

Гум бўлди ҳажри даштида жону кўнгул, онларниким
Топмоқ Ниёзийға эмас мумкин неча айлаб сўроғ.

147

Бўлмайин фоний муҳаббат бобида кўргузма лоф,
Ким, вужуд аҳлиға ондин сўз демак келди газоф.

Дашти ишқ ичра вужуди уқбасидин ўтмайин,
Кимса кирди, қилди қонуни муҳаббатға хилоф.

Бўлса бу хислат муяссар ишқ водийси сари,
Майл кўргузсанг сени арбоби дил тутғон маоф.

Шерким, манзилгаҳи бўлмиш они кўҳи вужуд,
Қайда йўқлиқ туфроқи мури била қилғой масоф.

Ул санамким, маншаъи ишқинг эди фармонидин,
Токи жонинг тани додвар кўргузмагайсан инҳироф.

Айласанг роҳи фано бирла тариқи ишқни,
Муттасил меҳри умидингға етушмас инкисоф.

Эй Ниёзий, қил вужудингни адам даштидаким,
Ким ҳаво зулмотидин топғай замиринг инкишоф.

148

Эй, арсаи ишқинг дарду бало хайли салаф,
Андоқ чекилмишким, борур жонидин ул тараф.

Анвоъи олам хоҳишинг бўлмай нечук топғай вужуд,
Ҳуснингга мазҳар бўлмайин қайдин топар ашё шараф.

Амрингга бўлдиму самар марзотинг айлаб орзу,
На хуш эдиким, бу сифат авқот ўтурди мин салаф.

Дунё уйидин аҳлиға лозим этиб падрудини,
Қилдинг видоъ этгувчилар ўрниға ҳар турлук халаф.

Сандин ирода бўлмайин борони найсондин нечук,
Тутғой замирида дури яктони ажноси садаф.

Улким, халойиқ аҳқари эрди, далер ўлғай басе,
Бир дам жанобингдин анга масмуъ бўлсалар туҳаф.

Ҳар ҳол аро айлаб дема, истар Ниёзий раҳматинг,
Умид этарким, бўлғай ул тири ижобатға ҳадаф.

149

Васл уммеди бирла урдим пўя чандон ҳар тараф,
Тонг эмас, бўлса манга фархунда зиндон ҳар тараф.

Бўлмағондин ишқ дашти ичра комимға вужуд,
Нотавон кўнглимга бўлмиш нори сўзон ҳар тараф.

Кўзларимдин лолагун ашким тўкарман дамбадам,
Не таҳайюр бўлса гар эди бу навъ қон ҳар тараф.

Масканим дашти жунун бўлди муҳаббат дардидин,
Навҳа қилдим бўлди ваҳшийлар намоён ҳар тараф.

Ишқ иксири азалдин даҳр аро мавжуд эрур,
То абад асор эрур ондин паришон ҳар тараф.

Кимки кўнгли сифриға бу кимёдин заррае,
Етса файз, олса ажаб йўқ, қилса жавлон ҳар тараф.

Эй Ниёзий, водийи фақр ичра бўлсанг маҳвашинг,
Боқғоч-ўқ манзуринг ўлмасға не имкон ҳар тараф.

150

Найладим, юз ранж ила бағрими қон қилдинг, фироқ!
Рашк ила они қўшуб кўздин равон қилдинг, фироқ!

Эътиқодимни муҳаббатда хаёл айлаб қусур,
Айши вуслат лойиқи эрмас гумон қилдинг, фироқ!

Занги ғамни еткуруб, дил кўзгуси узра басе,
Ё нақшини тафаккурдин ниҳон қилдинг, фироқ!

Азм этолмасдек кўнгилни ёр кўйи сориға,
Ғусса қайдида ҳамиша нотавон қилдинг, фироқ!

Ҳажр даштида ҳалокат вартаси ичра не ғам,
Раҳм қилмай ташлабон бехонумон қилдинг, фироқ!

Неча йиллар берди комим сари майл этмайин,
Душмани зотийлиқинг би-л-кулл аён қилдинг, фироқ!

Топмадинг гўё Ниёзийдек ўзингга мунисе,
Ким, онинг кўнгли уйи ичра макон қилдинг, фироқ!

151

Англағил элни жаҳон қасрида меҳмон, эй рафиқ,
Сўнгра падруд айламас келгони имкон, эй рафиқ.

Дарҳақиқат саҳв эрур меҳмонлиқ исноди недин
Ким, ўлумлиғдин алар маҳбуси зиндон, эй рафиқ.

Қилмоқ умиди масарратдур абас даҳр ичраким,
Чарх кимнинг комича кўргузди даврон, эй рафиқ.

Кимсага ногаҳ замон ўлса хиёнат кўрмайин,
Қолдиму бўлмай фалак ондин пушаймон, эй рафиқ.

Қил тафаҳҳуским, ҳама амсоли акронингға ҳол,
Даҳрдин авкотида ютмоқ эрур қон, эй рафиқ.

Кимни гардун этди амният шароби бирла маст,
Қилмади ул кимни ер остида пинҳон, эй рафиқ.

Қилмағил дунё арусиға Ниёзийдек назар,
Бўлмайин десанг онинг ҳусниға ҳайрон, эй рафиқ.

152

Юзингни хурду хобинг таркидин зард айла, эй ошиқ,
Муҳаббатдин ҳама аъзоларинг дард айла, эй ошиқ.

Муродинг узлат ўлсун, бўл адам даҳр ичра андоғким,
Вужудинг анжуманда бўлса гар фард айла, эй ошиқ.

Алойиқ риштасин қатъ этгил олам аҳлидин акнун,
Кўнгулни шўҳи дунё меҳридин сард айла, эй ошиқ.

Ҳамиша гулшани ишқ ичра бўлсун масканинг ондин,
Бағални гул терардин гўйиё дард айла, эй ошиқ.

Муҳаббат аҳли пойи остиға жисми низорингни,
Солиб, онлар лагадкўби била сард айла, эй ошиқ.

Кўрарсан ишқнинг даштини муҳлик бўлмайин хунсо,
Бу водий ичра ўзни солғоли мард айла, эй ошиқ.

Риёзат бирла Ҳақ йўлини тай айлаб Ниёзийдек,
Юзингни хурду хобинг таркидин зард айла, эй ошиқ.

153

Бир бевафоға бўлмишам мафтуну ҳайрон, эй рафиқ,
Ушбу сабабдин тортарам фарёду афғон, эй рафиқ.

Ҳажрида етсам ҳам дағи ўлмакка ман зору ҳазин,
Бир раҳм қилмас ҳолима ул номусулмон, эй рафиқ.

Ул маҳваши номеҳрибон ҳижрону андуҳи аро,
Дард молим бўлғуси беҳадду поён, эй рафиқ.

Ул дилбари дилдорни ойдек жамолин базм аро,
Вах, кўрмагай эрдим мани бемору гирён, эй рафиқ.

Ул гулрух ширинзабон зебо қадини ёдидин,
Тонг йўқ, эсам қумри киби ҳажрида нолон, эй рафиқ.

Ул нозанин маҳлиқо, вах, найлайинким, айласа,
Ғайри сариға қоматин сарвдин хиромон, эй рафиқ.

Тонг йўққи, базмида куюб юз очса ул рухсор гул,
Қилса Ниёзий жонини қурбони жонон, эй рафиқ.

154

Дилбарим қилса, не айлай, майли ағёр, эй рафиқ,
Рашк тиғидин қилиб кўксумни афгор, эй рафиқ.

Ул кўзи кофир париваш, маҳжабину дилрабо,
Еткурур жонимға ҳар дам жавру озор, эй рафиқ.

Кўргали мафтуну шайдову асири бўлмишам,
Ул парини кўрмагай эрдим мани зор, эй рафиқ.

Ул суманбўларни шоҳи кўргузуб расми ситам,
Борҳо бўлғуси ағёр аҳлиға ёр, эй рафиқ.

То ул ойни кўргали рухсори оламтоби(ни),
Бўлмишам юз меҳнату ғамға сазовор, эй рафиқ.

Бўлмайин десанг агар олам аро хору залил,
Қил ўзингга дойимо яхшилиғ атвор, эй рафиқ.

Олди оромин Ниёзийнинг адову ноз ила,
Бир пари рухсор ёр, шўху ғамхор, эй рафиқ.

155

Зиҳи, хилқатда юзинг келди собиқ бу-л-башар масбуқ,
Туфайлингдин вужуд айвониға кирди бори махлуқ.

Халойиқ ичра чун фош ўлди шаръинг ул сифатким, меҳр
Ҳама у ён келиб мансуха ҳақдин бўлдилар мафруқ.

На аҳкомеки, содир бўлди лутфингдин улус сори,
Ўрур мақбули бешак жону дил бирла доғи мавсуқ.

Эмасдур маърифат бўлғон ҳадисинг ҳукмидин хориж,
Қаю нотиққи билди баъсатинг мадҳинг анга мантуқ.

Ишорат айладинг куфр аҳлидин шаккоклар кўрди,
Баробар икки жонибға қамарни қурсини машқуқ.

Уружинг кечаси Ҳақ ломаконға еткурди зотинг,
Муҳаббат бирла вуслат топди анда ошиқу маъшуқ.

Ниёзийға муяссар шаҳди ғуфрон раҳмати Ҳақдин,
Қиёмат қасрида бўлғай шафоат хонида марзуқ.

156

Эй, дилраболар орази ҳуснинг китобидин варақ,
Заъфинг дабиристонида ишқ аҳлиға ондин сабақ.

Келди намуна шамснинг завъи жамолинг нуридин,
Ул навъким бўлмиш асар онинг шуъоъиға шафақ.

Ишқингда саргардон шумор ажроми бўлмиш бу сифат,
Хомушу сукнат бирла ер келди табақ узра табақ.

Инсонни ҳайвон жинсидин бир навъ этиб афродини,
Бу турфадурким, айладинг ҳикмат била сонсиз фирақ.

Чекдинг таносул риштасин ижоди мавлудот учун,
Вусъат била андин етиб оламға анвоъи насақ.

Гардуни дунни зулмидин йўқдур ҳаёт имкониким,
Лекин баданда қудратинг осоридур жондин рамақ.

Ҳоли Ниёзийни басе ошуфтадур исён аро,
Бу журмини лутфинг била афв этгил, эй рабб ул-фалақ.

157

Эй дилрабо, қатлимға юз қўйғоч муқаввас қошларинг,
Мижгон ўқидин қадаме қилди мунаккас қошларинг.

Тири бало пайконидин бедодидин айлаб шикор,
Жоним димоғин қилдилар ҳар дам муаттас қошларинг.

Эминлик истаб қайда ер қочмоқға топғум эмдиким,
Чандин тарафдин сайфини қилмиш муассас қошларинг.

Фитна румузин демаса, ҳар дам қулоқинг сориға,
Мултамиш дурурлар бошларин нечун муқаллас қошларинг.

Ҳуснинг гулиға зеб учун топмиш қазо наққошидин,
Оҳу кўзинг узра ғариб сурат мукаддас қошларинг.

Меҳробин этгач жилвагар, бўлди улус сажжодагар,
Дин аҳлини ондин қилур гўё мумажжас қошларинг.

Тонғунг Ниёзийни шаҳид, ким ишқ эли қатли учун,
Айлаб эмишдур тиғи тез чархи муқарнас қошларинг.

158

Гулузоринг узра то бўлди ҳувайдо кокилинг,
Кўргач – оқ қилди ҳазин кўнглимни шайдо кокилинг.

Ҳалқаи занжири ишқингға гирифтор ўлмишам,
Солғоли олам аро ошуби савдо кокилинг.

Истамас бўлса муқайяд телба кўнглум не учун,
Риштасида чин узра чин қилди пайдо кокилинг.

Тийра бўлди рўзгорим зулмати меҳрингдаким,
Рўзу шабни фурқатингдин қилди пайдо кокилинг.

Кошки бир ториға жон бирла кўнглум қушларин,
Банд қилғой эрди букун, хоҳ фардо кокилинг.

Мушк исидин нафрат этсам не ажаб еткургали,
Сунбулинг бўйин машомим сори ‘умдо кокилинг.

Кўнглини банд этсаториға Ниёзийға не ғам,
Жисмиға маскан бўлурдин кўҳи пайдо кокилинг.

159

Жилва қилғоч еткуруб оламға офат қоматинг,
Ошкора қилди ғавғойи қиёмат қоматинг.

Боғ аро шамшоду сарви озод зебодур ва лек
Сайрида еткургай онларға хижолат қоматинг.

Жон алифсиз бўлса, топғай лафз ҳам маъни тағайюр,
Не тағайюр жон аро бўлса саломат қоматинг.

Бўлмағуси сарви қадлар қомати қаддинг киби,
Эътидоли авжида чун топди шарофат қоматинг.

Неча навраслар ниҳоли қоматиға муфтахир,
Кўрсатурдин мунфаъилдурлар малоҳат қоматинг.

Шайхлардин мулкини яғмоға берди негаким,
Айлади зуннор боғларға ҳидоят қоматинг.

Не ғами етгай Ниёзийға бир оқшом айласа,
Кулбаси ичра хиромини иноят қоматинг.

160

Ҳусн аҳлин айлар шармнок, эй сиймпайкар, қоматинг,
Маҳзун қилур ишқ аҳлини кўргач суманбар қоматинг.

Сайр этганингда боғ аро бўлди паришон, негаким
Қолди самарсиз кўргали сарву санавбар қоматинг.

Ўтлуғ юзинг кўрган ҳамон жон қушларини айлади
Ким, шавқидин ул ўт аро гўё самандар қоматинг.

Аҳли жаҳон кишварлари фатҳиға майл этмас эди,
Ажз уйини маскан қилиб кўрса Сикандар қоматинг.

Даҳр аҳли бўлмоқ тобеъинг эрмас таҳайюрға маҳал,
Ким, эл вуҳуш сайдида гўё ғазанфар қоматинг.

Шўхлиқ қилиб ё кирдиму ушшоқ эли қони аро,
Ё кесдиму гулрангини бўлмишдур аҳмар қоматинг.

Тонг йўқ, Ниёзий дайр аро кирса бўлуб ошуфтаҳол,
Ким, бир назар қилғоч они қилди қаландар қоматинг.

161

Эй, оразинг хуршидиға шиб ўлди зебо қоматинг,
Пайванд учун мунбатмудур гўёки боло қоматинг.

Боғ ичра сайримдин ғараз эрмасдурур кўрмаклигим,
Сарву санавбар ҳам саҳи қадларни оро қоматинг.

Вомиқ ҳаёт ўлса ўқур мандин муҳаббат дарсини,
Тишлар таҳайюр бормоқин гар кўрса Узро қоматинг.

Ширин қадини Кўҳкан кўрганда қозди Бесутун,
Ман кўрган-ўқ бўлдим басе ошуфта шайдо қоматинг.

Баҳром қилди зулму кийн ороми жонидин кечиб,
Кўрган ҳамон жоним фидо қилдим дилоро қоматинг.

Саҳрода ваҳшийлар била улфат эди Мажнун иши,
Не шаҳрдур маълум манга, кўргач не саҳро қоматинг.

Шамшод қадлар инфиъол авжида бўлса, не ажаб,
Бу даҳр бўстони аро борида раъно қоматинг.

Зуҳду вараъ таркин қилиб, зикрин унутғой шайхлар,
Ул дамдаким, масжид аро бўлса ҳувайдо қоматинг.

Бўлса Ниёзийға не ғам олам эли ошубидин,
Қаддинг хаёли кўнглида, жонида пайдо қоматинг.

162

Қилиб дарду ғам лашкари бирла жанг,
Не андоқ ёфун айлади, не фаранг.

Шикастиға қодир бўла олмадим,
Ким, онлар шумориға йўқдур ранг.

Ҳазимат қачон топғуси ул гуруҳ,
Ки, рўйина тан барчаси ҳамчу санг.

Ажаб хайлдурким, аларға эмас,
Мудофеъ неча бўлса тиру туфанг.

Асар йўқ мурувватдин онлардаким,
Не кийн тиғи мафлул ва не тутди ранг.

Киши қолмади даҳр аро кўрмаган,
Оёк - қўлларидин лагад бирла жанг.

Қаю жинслар шиквасин айлади,
Ниёзий чекибму хуммор узра банг.

163

Кўнглум ичра мунтақаш қилди хаёлин қоматинг,
Экдиму дил боғида гўё ниҳолин қоматинг.

Жисм уйин ташлаб хирад бегона бўлди кўргали,
Нечаларнинг қилғонин ошуфта ҳолин қоматинг.

Ихтиёрила даҳрни бўстонларини сарбасар,
Сарвқадлар ичра топдурмас мисолин қоматинг.

Кўрсатиб кўйинг аро ҳайрону зор этти мани,
Ногаҳон усрук чиқиб зебо жамолин қоматинг.

Гарчи қаддинг алифдек жоним аро топти макон,
Ҳажрида кўнглумга солмишдур малолин қоматинг.

Олам аҳлин водийи ҳайрат сориға йўллади,
Зоҳир айлаб даҳр қасрида камолин қоматинг.

Шармисор ўлса паривашлар хижолатдин, не тонг,
Кўрсатурдин шавкати бирла жалолин қоматинг.

Сайд этарда домиға жону кўнгул ваҳшийларин,
Ўзига ҳамроҳ этибдур чархи золин қоматинг.

Гар Ниёзий гулшани фақр ичра маскан айласа,
Еткурурдин манъ қилмасдур висолин қоматинг.

164

Рухсоринг ўтлуғ мижмарин қилмиш мижмар кокилинг,
Йўқса, нединким ҳалқасин айлар мудаввар кокилинг.

Бўлғой ҳувайдо атрофа бу гўё қазо санъатгари,
Омизиш айлаб атру уд этмиш муаттар кокилинг.

Ё мушки нофа жавҳарин ҳайвон зулолидин қўшуб,
Чекмиш азал суратгари шаклин мухаммар кокилинг.

Ё анбари соро била топмиш қадар наққошидин,
Нақшу нигоришдур ажаб ҳайъат муанбар кокилинг.

Зулфинг саҳобидин ҳар кеча лутфинг насими тебратур,
Ул дам аро бу кеча не қилғой муқаммар кокилинг.

Жон хайлиға бўлмоқ омон эмди эрур душворким,
Эл жонининг доми учун бўлмиш муқаррар кокилинг.

Тонг йўқ, агар ошуфта ҳол ўлса Ниёзий негаким,
Чеҳрангни ёпғоч кўнглини айлар мукаддар кокилинг.

165

Мубтало бўлдим санга кўрган замон қошу кўзинг,
Ақлим олди ошно бўлғон замон қошу кўзинг.

Тиғи кийн сурмак не ҳожат ишқ эли қатли учун,
Бир назарда ўлтурур бир ёр омон қошу кўзинг.

Ўт аро солди ўзин кўнглум қуши қақнус киби,
Бир даме бўлса тасаввурдин ниҳон қошу кўзинг.

Ҳар бири тўккай улусни қонини раҳм этмайин,
Гўйиё хунрезликда тавъамон қошу кўзинг.

Турфадурким, даҳр аро ошуби яғмолар солиб,
Топмағойлар суд кўрмаслар замон қошу кўзинг.

Эл ҳаёти риштасин қатъ айламакка бўлдилар,
Раҳмсиз жаллод тиғи дудмон қошу кўзинг.

Зулм этардир бир даме осуда бўлмоқ ман киби,
Нечаларни айлади бехонумон қошу кўзинг.

Еткуруб аҳли вараънинг атқосига халал,
Накддин торожини қилди аён қошу кўзинг.

Аҳд қилмишлар олурмиз деб Ниёзий жонини,
Эмди топди мақсадин ороми жон қошу кўзинг.

166

Жоним ичра ўт солиб мушкин қаро қошу кўзинг,
Қилдилар тан кулбасин мотамсаро қошу кўзинг.

Қолмади эмди бу тун узвим этиб мижгон ўқин,
Айлади жисмимни сар то сар яро қошу кўзинг.

Шўру шаррдин даҳри қасри холи эрмас негаким,
Фитналар барпо қилур олам аро қошу кўзинг.

Дини исломим нуқудин, ақлу ҳушим жавҳарин,
Кўрди, торож айлади яғмогаро қошу кўзинг.

Не ажаб васлинг майидин қатъи уммед айласам,
Ким, ишорат бирла дерлар «*лан таро*» қошу кўзинг.

Жону кўнглум қушлари кўйингда парвоз айласа,
Дер аларға рамз ила утруқ гаро қошу кўзинг.

Йўлунгга чиқса Ниёзий кўрмасун деб сайр аро,
Ражъатингдин кўрсатурлар қаҳқаро қошу кўзинг.

167

Ўтлуғ узоринг тобидин бўлди мусалсал кокилинг,
Тақдир мушти зарбидин бўлғоч мухалхал кокилинг.

Ошуби яғмо даҳр аро хуршиди рухсоринг солур,
Зоҳир қилиб олам аро ҳар дам муғалғал кокилинг.

Сайр айласанг бўстон сари печида қилғил сунбулинг,
Йўқса фалак бунёдиға солғай музалзал кокилинг.

Нўш айларида шарбати васлингни ушшоқ аҳлиға,
Аждарларини заҳрини қилди муҳалҳал кокилинг.

Хайли малойик кўрсалар зулфинг анбар афшонлиғин,
Зикри забонин қилғуси ҳар дам мувалвал кокилинг.

Гулгун юзинг(ни) сатридин аҳли жаҳон чеккач фиғон,
Ишқ аҳлини ҳасрат била қилғой муқалқал кокилинг.

Эй, офтоби оразинг устига то бўлди ҳижоб,
Қилди дамодам кўзларим қонин мушалшал кокилинг.

Меҳри рухингни кўрмагин айлар Ниёзий орзу,
Ким, муддатедурким, они қилди мубалбал кокилинг.

168

Эй гулбадан, кўрган замон еткурди ғам қошу кўзинг,
Журмим не эркан билмадим, айлар ситам қошу кўзинг.

Фарёду афғоним менинг тун-кун фузун ўлса нетай,
Ким, фурқатингдин еткурур ранжу алам қошу кўзинг.

Ҳажрингда бўлсам додгар суд айламасдур негаким,
Бедодин албатта зиёд айлар бу дам қошу кўзинг.

Баҳри вужудим мавжида ғарқ эрдим, аммо турфадур,
Ким, қўймади бу баҳрдин кўзларда нам қошу кўзинг.

Оҳим шарорини кўруб бу нийлгун торум аро,
Раҳми келиб бир қилмади лутфу карам қошу кўзинг.

Солмас назар гар айласам жону кўнгулни жавҳарин,
Ойинаи Искандарий ҳам жоми Жам қошу кўзинг.

Андоқ назарда кимёдурсан агар қилсанг назар,
Кўҳисор майдонин қилур Боғи Эрам қошу кўзинг.

Дин нақдин олди шайхдин бермакка васли заръини,
Гўёки ўртада қилиб байъи салам қошу кўзинг.

Мунглиғ Ниёзий кўнглини ҳайрат фазосиға солиб,
Жавру жафосин қилмади бир зарра кам қошу кўзинг.

169

Ҳусн осмони меҳрму, эй моҳи пайкар, оразинг,
Ким, моҳвашлар оразин айлар мунаввар оразинг.

Олам гулистони доғи мажмуъи гуллар жавҳари,
Маншур ўлунғон баргида бир варди аҳмар оразинг.

Бўлса жамол аҳли хижил ҳайрат макони бўлмағой,
Кўргач қадинг нахли била хуршиди анвар оразинг.

Бу турфадурким, неча йил килса мурур суръат била,
Бўлмас азал кўзгусидек ҳаргиз мукаддар оразинг.

Эл қатли коминг бўлмаса абрўларинг шамширини,
Туғрода кўргузди недин элга мусаддар оразинг.

Ишратгаҳингдин тийра тун хорижға қўйсанг гар қадам,
Ул бўлса ялдо кечаси айлар муқаммар оразинг.

Кўк атласида гўйиё хуршид эмасдур, тушди ўт
Ким, ташлағондин даҳр аро суръатда ахгар оразинг.

Шабгуна зулфингни магар сақларға ҳуснинг ганжини,
Икки тарафда қилдиму худ икки аждар оразинг.

Васлинг хаёлида недин топмиш Ниёзий шодлиғ,
Гар бўлмаса кўнгли аро ҳар дам мусаввар оразинг.

170

Маҳв этиб васли ниҳоди шоми ҳижроним менинг,
Тийра кулбамни ёрутди меҳри рахшоним менинг.

Айлади саҳбойи васлидин хумморим мундафеъ,
Бу мурувватнинг фидоси жисм ила жоним менинг.

Соя солди бошима қурбат ҳумоси эмдиким,
Тиғи фурқат тўкса садқа бошиға қоним менинг.

Ногаҳон кулбам аро келди магар билмишдур ул,
Неча йиллар нотавон ҳажрида бўлғоним менинг.

Кўрсатиб гулгун юзин дил булбулин қилди халос,
Қайди ғамдин кўрди гўё ўтлиғ афғоним менинг.

Ишқида ўзликдин ўтдим, дайр аро кирдим далир,
Ким, вужуд аҳли не билсун сирри ниҳоним менинг.

Эй Ниёзий, истама дунё арусидин вафо,
Бевафо эрканликига бордур изъоним менинг.

171

Эй, қаҳри қаттиғ дилбарим, бир қилмадинг хандон лабинг,
Лутфинг сориға чекмадинг ҳаргиз инони шабҳабинг.

Меҳру вафони ўрниға жавру жафо ойинини,
Баф этмак ўлмиш даҳр аро ҳар дам азалдин манқабинг.

Шамшири зулминг тез этиб, ишқ аҳли қонин тўкмагинг,
Тарк этмадинг они ҳалол айлантурубму мазҳабинг.

Ҳажринг аро йиллар бўлуб васлинг ҳусули қайдаким,
Бир дам муяссар бўлмади бўси рикоби маркабинг.

Айланди холинг ҳиндуси жонлар нуқуди сориқи,
Бўлса макони не ажаб ихфода чоҳи ғабғабинг.

Қилғойму ёғду, эй гўзал, ишқ аҳли шоми тийрадур,
Ҳусн осмони ахтари ичра мунаввар кавкабинг.

Дайри фироқинг шиддати олди Ниёзий жонини,
Бу турфа мужда эл ароким, ҳосил ўлди матлабинг.

172

Даҳр айвонида айлаб фитналар пайдо кўзинг,
Солди элнинг бошиға турлук қаттиғ савдо кўзинг.

Шўру шарр таскини мумкин йўқ жаҳон бозорида
Ким, қилур мавжуд ҳар дам ичра юз ғавғо кўзинг.

Гарчи лаълинг шарбатида мурда топди тоза руҳ,
Турфадурким, зиндаларни ўлтурур шаҳло кўзинг.

Водии ишқинг аро ётмишдурур сонсиз қатил,
Қайси кофир қилғай онларни шаҳид илло кўзинг.

Дину имон махзани маҳфузини вайрон қилиб,
Айламиш онлар нуқудини басе яғмо кўзинг.

Жону дил йўққим, эмас қуллоби зулфинг бастаси,
Ким, қилур сайд айламакка дамбадам иймо кўзинг.

Айб эмас кирса Ниёзий дайр аро ошуфтаҳол,
Кимни қўйди қилмайин ишқ аҳлидин шайдо кўзинг.

173

Ситамгар маҳвашо, ҳажрингда бағримни кабоб этдинг,
Нетай кўз мардумин қон била худ олуда об этдинг.

Ниёзу ажз ила аҳволи зорим арз қилғондин,
Ғазабнок ўлдинг асру, лек носозо итоб этдинг.

Борурдин кўйига манъ этдинг, аммо борғоним билгач,
Тузуб зулму ситам расмини қаттиғ ижтиноб этдинг.

Не журмим бор эдиким, қаҳр этиб бу нотавонингдин,
Фироқинг кўҳсори ичра қўйдинг ижтиноб этдинг.

Танимни оташи шавқинг аро солмоқ била ҳар дам,
Кўнгулни дамбадам ўз манзилида печутоб этдинг.

Қошинг шаклини меҳроб ичра кўрмак орзусида,
Муҳаббат касрини аҳли вараъға фатҳбоб этдинг.

Бошимни ўйнатиб саркаш самандинг босдуруб ўтдинг,
Ниёзийни бу янглиғ марҳаматдин комёб этдинг.

174

Ҳижрон ғамидин, эй дил, етушди
Гардунға ҳар дам пайкони оҳинг.
Фурқат сипеҳри шояд тушургай,
Вуслат ерига хуршиди моҳинг.

Тан маҳбасидин саъй ила чиқдинг,
Лекин қутулдинг зулмони уйидин.
Бу жидду жаҳдинг мусрурликға,
Табдил этибдур ҳоли табоҳинг.

Жисмоний эрмас эмди шуҳудинг,
Нуроний бўлмоқ васфи вужудинг.
Фош ўлғонидин олам вужудинг,
Рифъатда бўлмиш худ иззу жоҳинг.

Зотингдин айлаб ўзлукини зойил,
Қилсанг ҳабибинг кўйида манзил.
Бўлмокликингдин ажз ила ҳомил,
Вуслат қариби ойланди роҳинг.

Ғайри сориға солма кўзингни,
Қўй остони узра юзингни
Ашк оташиға солма ўзингни,
Ким, ғайр сайди шоҳини шоҳинг.

Дунё арусин нафсингга олдинг,
Сонсиз балоға шахсингни солдинг.
Қатъан вафоси йўкликни билдинг,
Ўз гарданиға эмди гуноҳинг.

Ҳар дам ҳабибинг фикрида бўлғил,
Тинмай замоне зикрини қилғил.
Мунглиғ Ниёзий пандимни олғил,
Ким, заман эрурман худ хайрихоҳинг.

175

Эй фалак, турлук хиёнатларни изҳор айладинг,
Билмадим журмим не эрди, эл аро хор айладинг.

Ҳодисоти дахрдин ранжида айлаб хотирим,
Турфа иллатлар била жисмимни бемор айладинг.

Фош этиб афъоли ношойистами дахр аҳлиға,
Ижтиноб айлар коминдин асру бадкор айладинг.

Кўрсатиб бир дилрабони орази гулгунини,
Ишқида чандин балоларға гирифтор айладинг.

Бермайин васлиға йўл ҳаргиз онинг ҳижронида,
Кўзларим гирён қилиб, бағримни афгор айладинг.

Нотавон жонимни ташлаб водийи фуркат аро,
Неча муддат бир кўрарга гул юзин зор айладинг.

Бир даме очмай Ниёзийнинг муроди чеҳрасин,
Ҳар адоватким, анга олам аро бор айладинг.

176

Ҳусн аҳли ичра бўлдинг шоҳи замон муборак,
Ҳусн авжи узра бўлмоқ хуршиди шон муборак.

Шамшоду сарву аръар нахли қаддинг хиромин,
Кўрганида инфиъол сарви равон муборак.

Гўёки хотамини қўймиш санга Сулаймон,
Фармонпазиринг ўлмоқ аҳли жаҳон муборак.

Зулфинг бўлуб паришон, еткурди нукҳатидин,
Эл ичра турфа роҳат анбарфишон муборак.

Дайр элига жамолинг ҳар дамда фикр этардин,
Ғам нақди инкишофу сирри ниҳон муборак.

Кўйинг аро Ниёзий бир камтарин ғуломинг,
Чокарларинг ичида бу нотавон муборак.

177

Эй кўнгул, кўрдинг жаҳон аҳлиға бордур турфа ҳол,
Зоҳириға ботини тавфиқи имкони маҳол.

Инфироди муддатида хабс эрур андишаси,
Ло муҳола, ижтимоъи ичра асру қилу қол.

Не тавозуъ, не адаб кўргунг жавони эрдин,
Бўлғусидур тарларида не мурувватдин хаёл.

Қилмағил хайрот умидин алардин шафқате,
Аҳли авлодиға етмасликдадурлар бемисол.

Аксарининг диллари машҳун нифоқ осоридин,
Бўлмағой сиғмоқ муҳаббатға алар ичра маҳол.

Айламишдур элни дунё шўхи мағбун солғуси,
Барча авқотида ғафлат ичра бу маккора зол.

Фориғулбол ўлмоқ онлардин, Ниёзий, орзу
Айласанг, сатр эт фанодин гарданиға эски шол.

178

Қилурға мажлисим, эй ҳурваш, рашки жинон келгил,
Дили ағёр воқиф бўлмасун, элдин ниҳон келгил.

Муҳайё бўлди имкондин фузун ишратнинг асбоби,
Маишат бирла топғунг коминги беҳадди сон келгил.

Қасамёд айлагум андин замиринг қилғудек тасдиқ,
Муҳаббат бобида содиқликимға бегумон келгил.

Ҳадафдур тири мижгонингға кўксум чоки гар кўрсанг,
Тараҳҳум айлагунг албатта, эй қоши камон, келгил.

Фироқинг даштидин жонға беоромлиғ мавжуд,
Сукуни мужиби жуз васл эмас, ороми жон, келгил.

Талаттуф бирла васлинг бодасидин комёб айлаб,
Қўёрға нотавон кўнглумға чандин имтинон келгил.

Ниёзий ўлгудек бемор бўлмиш дарди ишқингдин,
‘Иёдат келди лозим мақдами роҳатрасон келгил.

179

Бўса қилғоч дастинги кўрди ўзини тоза гул,
Бу жиҳатдин ранги бўйин топти беандоза гул.

Субҳ васлингнинг насимидин егандин кожни,
Келгуси ҳар кун ажойиб шакл ила парвоза гул.

Боғ аро ногоҳ хиромингни тафаккур айлабон,
Урди мақбулинг учун ҳар дам юзига ғоза гул.

Гар яқосин чок этиб, ишқинг аро ҳайрон эмас,
Дамбадам нечун балобул бирладур дамсоза гул.

Гулшани ҳусн ичра чун бўлди ҳувайдо оразинг,
Ложарам, ишқ аҳлиға қилди ўзин ҳамроза гул.

Андалибу гулнинг ўртосида робит сан эдинг,
Бўлди булбул вола, топди шуҳрату овоза гул.

Ғунчаи лаълинг қошида хўблиғ даъво қилиб,
Оғзидин қони келиб ахтарди чора соза гул.

Келмакин боис хазониға Ниёзий англади,
Ҳусниға ҳуснингни ўтрусида ҳирсу оза гул.

180

Гулузорин боғ аро қилғоч намоён ул ўғул,
Гулни хомуш айлади, булбулни нолон ул ўғул.

Жон насими сунбулидин бў таратиб айлаб хароб,
Сарв ила сунбулни қилди зору ҳайрон ул ўғул.

Рашк ўтини нотавон кўнглумга урди, оҳким,
Айлабон ағёр ила сайри гулистон ул ўғул.

Кўрсатиб ноз уйқуси олуда бўлғон кўзларин,
Қўймади наргисға кўз юммоқға имкон ул ўғул.

Ғайр ила ишрат бисотин саҳни гулшанда солиб,
Қилди бағримни ҳамиятдин тўла қон ул ўғул.

Ҳожат эрмас нуктаи мадҳида сўз қилмоқ тавил,
Ким, келибдур даҳр аро жонларға жонон ул ўғул.

Эй Ниёзий, маскан этсанг фақр кўйин, тонг эмас,
Бўлса лутф айлаб санга бир қатла меҳмон ул ўғул.

181

Меҳри оразинг зулфинг мағрибида пинҳон қил,
Кўрмай эл, келиб, кулбам шаркидин намоён қил.

Ўлтуруб, солиб чинни коса ичра гулгун май,
Журъасиз чекиб они, лаълинги дурафшон қил.

Ҳолими сўруб ширин сўз била қилиб масрур,
Илтифоту ноз ойин онча бордур имкон қил.

Муддате эрур ҳажринг нишидин алил ўлдум,
Бу маризингға васлинг нўши бирла дармон қил.

Зулм хайлини акнун торқатиб талаттуфдин,
Адлинг аскарин кўнглум кишвариға фармон қил.

Мунча марҳамат кўргач амринг инқиёдидин,
Доғи инҳироф этсам, мубталойи ҳижрон қил.

Рашк ўти Ниёзийни ёқмасун десанг танҳо,
Келтуруб жанобингға даргаҳингда дармон қил.

182

Бўлмағил ҳаргиз вафосиз ёрға ёр, эй кўнгул,
Баста бўлма зулфи қуллобиға зинҳор, эй кўнгул.

Даҳр шўхидин вафо кўз тутмаким, айёрадур,
Бўлмоқинг келди абас васли учун зор, эй кўнгул.

Хўблар ҳусниға наққоши азал берганда зеб,
Қилмади қатъан вафо нақшини изҳор, эй кўнгул.

Ишқи позиға ман янглиғ бўлуб ошуфта ҳол,
Қилма ўзни қайд ишқиға гирифтор, эй кўнгул.

Бўлмоқингдин чашми фаттониға мафтун суд йўқ,
Бешувр алданмаким, ул сарви маккор, эй кўнгул.

Орзу айлаб висоли бодасини фурқатин,
Ихтиёр этма, ўзингни қилма хуммор, эй кўнгул.

Маст ўлуб саҳбойи ғафлатдин Ниёзийдек мудом,
Зойеъ этма умринги бўл эмди ҳушёр, эй кўнгул.

183

Қасри жаҳонда қилмағунг эҳсоси роҳат, эй кўнгул,
Онда фараҳ умид этиб, топғунг надомат, эй кўнгул.

Танг тут зиёну судини собиқларингдин барчаси,
Жуз дарду меҳнат кўрмади навъи шарофат, эй кўнгул.

Тарк айла балким нафъини, ўлгум тилаб беҳбудини,
Кўрди ҳаёти ахтари ондин касофат, эй кўнгул.

Истаб эл ўз хайриятин, айлаб талабда жустужў,
Кўрмас мурод(и) чеҳрасин илло хиёнат, эй кўнгул.

Айлаб тама даҳр аҳлидин ранжитма ўзни бир даме,
Очғил кўзунг масдуд эмас бори қаноат, эй кўнгул.

Они вужудинг иззат жоҳиға бўлма муфтахир,
Йўқлиқға қилсанг ўрнидур фахри фахомат, эй кўнгул.

Бўлди Ниёзий мунисинг ганжи адамни қил ватан,
То топғосен маҳбубинга ондин қаробат, эй кўнгул.

184

Кўрсатиб икки гўзал ўтган кеча турфа низом,
Келдилар кулбамға айлаб ман ҳазинни эҳтимом.

Мажлисим ганжида ўлтурғоч икковлон маст ўлуб,
Қилдилар гўё бу фурсатда они доруссалом.

Лабларидин нукта дерда маҳфил аҳлидур хамуш,
Истимоъ этмак учун жон гўшидин ширин калом.

Базмими андоқ кизитдиларки аҳлиға онинг,
Совумас ҳирқат ҳусулидур ила йавм ал-қиём.

Маст этиб онлар жамоли бодаси ҳуш аҳлини,
Кўзларига қилди бу оқшомда уйқуни ҳаром.

То абад ҳушёр бўлмас аҳли жалис негаким,
Тонгғача ло журъа чекдилар тўлуғ май бирла жом.

Эй Ниёзий, муғтанам билгил бу тунда ишратинг,
Сендин ўзга кимсага мавжуд бўлди бўйла ком.

185

Эй рафиқ, ўлса ҳаётингда тариқинг мустақим,
Олами боқийда ҳаргиз кўрмагунг ташвишу бийм.

Ҳашр бозорида косид қалб рўйи андуҳ эрур,
Нуқраи холисни кўргилким, чиқар ўтдин салим.

Айб агар бегонадин пўшидадур кўргай Басир,
Феълким, ҳамсоядин пинҳон эрур билгай Алим.

Нафси аммора юзи сори мойил бўлмайин,
Қоил ул феълини қилғойким, эди амри Ҳаким.

Роҳ навмидини тутмоқ феъли султондур, умид
Айламак лозим мақом аҳлиға афв, эй карим.

Гарчи Ҳақдин банда афъоли учун ваъду ваъид,
Раҳмати омм ўлди, лек андокки асқоми амим.

Сўз демак бирла Ниёзий кечди, умрим қолдиму,
Узр этарга муддате «астағфируллоҳ ал-азим».

186

Бир парининг ишқи кўҳсорида ҳайрон ўлмишам,
Телбадек ваҳшийлар ичра дийда гирён ўлмишам.

Ўткариб фарёду афғоним фалакдин фурқати,
Фикрати қурби аро чоки гирибон ўлмишам.

Азм этиб дашти муҳаббатға ўгут қилма қабул,
Эмди би-л-кулл мубталойи дарди ҳижрон ўлмишам.

Айлабон васлин на хил пўя урдим дамбадам,
Онгладим айру олохону оломон ўлмишам.

Англангиз неки суруримни кўруб, эй дўстлар,
Тушда кўйида онинг бир кеча меҳмон ўлмишам.

Қисматим ҳажрида меҳнат чекмак ўлмиш, эй ажал,
Жонни чеккиму ҳазор маҳбуси зиндон ўлмишам.

Асрай олмайсан Ниёзийдек муҳаббат сирридин,
Ишқи фоний қулласи узра намоён ўлмишам.

187

Бўлса, тонг йўқ, нутқи мадҳинг лаззатидин шаҳди ком,
Фаррухий, Султонийу Саъдий, Муродий хушкалом.

То абад васфингни қилса, мумкин эрмас бўлмоқи,
Фазлийу Қудсий, Умархон, Равнақу Зийрак тамом.

Етганидин партави нуринг замойир ичрадур,
Огаҳий, Мунис, Ироқийларға дил ойинафом.

Фикр этиб зотингға мисли топмади олам аро,
Чокару Роғиб, Камолий, Содиқу Мирзо давом.

Даҳр аро ҳуснинг зуҳуридин топибдур волалиғ,
Соҳибу Хоқонийу Лутфий, Киромий хосу омм.

Комилу Рожий, Баёний, Оқилу Холис, Рафиъ,
Гарди кўйинг кўзларига сурма қилди субҳу шом.

Даргаҳинг тавфи аро чобуклик изҳор этгали,
Доъийу Хокий, Ҳақир юз Ниёзийдур имом.

188

Ул париға ўзга Мажнун зор эканни билмадим,
Фуркати дашти аро бемор эканни билмадим.

Кўйиға усрук бориб, атфол тоши захмидин,
Жисми сар то сар басе афгор эканни билмадим.

Дарди ишқида саргардон бўлуб лайлу наҳор,
Дарду меҳнат шиддатидин хор эканни билмадим.

Ширкати ишқи аро рашк оташи сўнмас ва лек,
Азм этар чоғда бу ўт душвор эканни билмадим.

Бевафо эрканликига воқиф ўлдим, оҳким,
Жон фидо қилмоқ анга бекор эканни билмадим.

Ҳажрида кўб ранж чекдим васлин айлаб орзу,
Лек ул маҳвашға ғайри ёр эканни билмадим.

Соддаваш айлаб тахаййул кетти қўлдин ихтиёр,
Мубтало айлар чоғи сардор эканни билмадим.

Беибо кўйди Ниёзий ишқ Қофиға қадам,
Бошиға эмди на кулфат бор эканни билмадим.

189

Жону кўнглум била жонон сориға қилдим азм,
Ғам сипоҳи била ҳар дамда қилиб турлук базм.

Ногаҳон кўрди, салом этти, табассум қилди,
Айладим марҳаматин турфа саломидин жазм.

Индоди мажлисиға, тузди нишот асбобин,
Онча мумкин эди, қилдим, кеча жонон ила базм.

Мани меҳмон неча кунлар қилурға паймон,
Боғладиким, анга йўқ ғайри сўзи бирла ҳазм.

Ҳар кеча базмида ишрат била бўлдим саршор,
Неча алвон ниъам анда бўлуриға йўқ жазм.

Эй Ниёзий, санга бу навъ мурувват бўлмоқ,
Топғонингдин неча қаттиғ раҳи ишқи аро дазм.

190

Зиҳи, ҳилм авжида шаҳларға келди ниятинг аҳлам,
Ҳаё бўстонида етмиш ниҳоли қоматинг ақдам.

Муборак фурқатинг узра ифтихор айлаб адаб тожи,
Онингдекким, тутуб ўзни ҳумойи ҳиммatинг афхам.

Қаноат кишвари мафтуҳи зотинг тутса, тонг йўқким,
Тама хайли келурдин даргаҳингға зотинг аслам.

Карам аҳли кўруб жуду вужудинг шармисор ўлди,
Нединким, билдилар боби карамда хилқатинг акрам.

Инод аҳлиға кўйинг сори келмакликка журъат йўқ,
Аларға кўрсатур Вожиб таоло савлатинг аъзам.

Карам айлаб дуогўйингга халъат сарафроз этдинг,
Анга қуллук била бўлди дуойи давлатинг алзам.

Ниёзий гарчи аҳқардур, дуогўйинг аро онинг,
Дуосин касрати наслингда килди раъфатинг адвам.

191

Ҳукмронлиғ кишвари ҳусн ичра шонингға атамм,
Ким, билибдур қуллуқингни хўблар хайли аҳамм.

Хўблар йўққим ҳама ишқ аҳли боғлабдур камар,
Хизматингда жазм этиб фармонингни айни карам.

Ҳақ қилиб имкондин ортуқ иззу жоҳингни рафиъ,
Салтанат аҳлиға бўлсун пойи бўсинг мултазам.

Айшу ишрат мажлисинг ичра икомат этмакин,
Фахр қилсун ўзларига, балки тутсун муғтанам.

Чекмасун даҳр аҳлидин ҳаргиз малолат хотиринг,
Етмасун гардуни хоиндин замирингға алам.

Чарх максудингча даврон қилмокидин бир даме,
Инҳирофин саҳв этиб, кўз кўрмасун бўлмай надам.

Шурби лаълингни модиҳ мадҳининг таҳриридин,
Ложарам, шаккни забони устида топди қалам.

Орзу айлаб висолинг фурқатинг дашти аро,
Пўя урғоч нечалар қилди вужудин ка-л-адам.

Сирри ишқингни Ниёзий асради элдин ниҳон,
Аҳд этиб асло муҳаббат даъбидин урмасға дам.

192

Ҳазин кўнгил тилади, маҳвашо, висол бу тун,
Тараҳҳум этмасанг ўлғой ажаб ҳол бу тун.

Музоъаф истаганим базми айш асбобин,
Этарни ранжа қудуминг қилиб хаёл бу тун.

Башорат ўлмаса кулбам сари хиромингдин,
Манга ғамингда тирик қолмагим мажол бу тун.

Мунаввар ўлса фирокинг шаби, тонг эрмасдур,
Нединким, авжи жамолингдадур ҳилол бу тун.

Нужум кўзларини чарх юммайин бир дам,
Малоҳат ичра санга кўрмади мисол бу тун.

Йўлунгға чиқмағонимға сабаб эрур улким,
Баданга қолмағони турғоли мажол бу тун.

Муродим улки, санга ғайри бўлмағой йўлдош,
Агарчи жон эрур ул тортарам малол бу тун.

Совуқ нафас била дил кўзгуси ғубор топар,
Бас айла ваъз аро, эй шайх, қилу қол бу тун.

Муяссар ўлса, Ниёзий, санга висол шаби,
Йўқ айла фарҳатиға мол ила манол бу тун.

193

Тағофул одат айланғон каби ул лаъли хандондин,
Тазаллум илтизоми расм эрур ман зор ҳайрондин.

Кўзум ногаҳ жамолин кўрди, ишқи дардини эмди,
Кўнгилга текканини билдим бу қон олуда домондин.

Бўлур гулзори ҳусни рўъйатидин ғунчаи кўнглум,
Кушода, гарчи очилмас эди сайри гулистондин.

Фироқи даштида васли хаёлин муғтанам билмак,
Керак, ҳар дам эмас мумкин бақо бу кўҳна айвондин.

Мурувват истамаклик хўбрўлардиндур андоқким,
Тамаъ иззатни қилғой соҳиби кошона меҳмондин.

Адам ганжида бўлсун улки амнийят таманноси,
Бўлуб кўрмай деса анвоъи меҳнат аҳли даврондин.

Дуойи давлатин субҳу масо айлар, тонг эрмаским,
Ниёзий кўрса турлук марҳаматни эмди султондин.

194

Кўруб юзи қарокўз оразинг нигор бу кун,
Тар ўлди домани дил топди изтирор бу кун.

Сиришким ўрниға оқтурди ул жигар қонин,
Нединки, бўлди доғи бир кўрарга зор бу кун.

Десам, нечун боқибон бу балоға қолмишсан,
Дегайки, учради ногаҳ бу шаҳсувор бу кун.

Кўнгил хаёлинг ила нотавон эди би-л-кулл,
Ким, ўлди шавқинг аро эмди асру хор бу кун.

Жунун аро мутамаккин бўлуб ман амри маҳол,
Хирадға тан уйида топмоқи қарор бу кун.

Ниёзий жозим эрур келса хўблар шоҳи,
Қилурға жону кўнгил нақдини нисор бу кун.

195

Ҳабибо, нуктаси жон бергувчи жононни истабман,
Эдим онсиз ўлук, эски ўлукдек жонни истабман.

Очилмас бўлса гулшан сайридин, тонг йўқ, ҳазин кўнглим,
Нединким, орази гул, лаблари хандонни истабман.

Не жон роҳат топар гул мавсими бўстон насимидин,
Ки, ҳусни боғи ичра сунбули райҳонни истабман.

Онинг кўйи сори майл айласа жон булбули йўқдур,
Ажабким муддатедур равзаи ризвонни истабман.

Тўкарман кўзларимдин водийи фурқатда ашкимни,
Дамодам Нуҳ янглиғ гўйиё тўфонни истабман.

Ўтурдим зулмати ҳижрон ичра субҳ ила шомим,
Сикандардек магар сарчашмаи ҳайвонни истабман.

Агарчи даҳрнинг ошубидин озурда хотирман,
Ниёзийдек ажабдур фитнаи давронни истабман.

196

Эй, оразинг базм ичра гар келсанг қилиб гулгул бу кун,
Бўлғой наво оҳангида жон мутриби булбул бу кун.

Чобук кўнгилни устига пўшиш қилиб жон ҳулласин,
Чексам ҳануз оздур агар бу навъ неча дулдул бу кун.

Эй дил, бу янглиғ базм агар умрингда бир кун берса даст,
Ичгил висоли бодасин айлаб қадаҳ мулмул бу кун.

Олдида айлаб бандалик, кўргуз нишотинг дамбадам,
Ким, демагинг алзам эрур, мийно киби қулқул бу кун.

Майл этса гар падрудиға ҳушу хирад беихтиёр,
Занжири зулфи ҳалқасин бўйниға қил ғулғул бу кун.

Бу мажлис ичра бўлса гар зоҳид ҳузури золи чарх,
Гўёки солмиш ош аро туз ўрниға фулфул бу кун.

Айши тарабни васл аро тутғил, Ниёзий, муғтанам,
Етса фироқи зарбати жисминг қилур кул-кул бу кун.

197

Беморинг уза келдинг, эй сарви равон, бул кун,
Эмди, тонг эмас, топса жисми аро жон бул кун.

Ваҳким, на эди монеъ бўлмоқлиқиға мавжуд,
Мақсудинг эди сўрмоқ ҳолини жаҳон бул кун.

Қистоғ била келгандек, кетмакка шитоб этдинг,
Пўя аро, андоққим, хуршиди жаҳон бул кун.

Ҳолин суруб ўлтурмай бир лаҳза ружуъ этдинг,
Жайронлиғ ила қилдинг кўз ёшини қон бул кун.

Гар мунча эрур топди ташрифи қудумингдин,
Ўлган тани маълулинг худ руҳи равон бул кун.

Чун ожизингга бўлди бу марҳаматинг, тушди
Рашк ўтиға ишқ аҳли ҳам аҳли замон бул кун.

Комил экани ишқинг эл ичра Ниёзийға,
Бу лутфинг ила бўлди бешубҳа аён бул кун.

198

Истама, эй дил, вафо бўйини гул рухсордин,
Ким, ҳавойи андалиб имкони йўқ гулзордин.

Қил тааққулким, адам сориға ушшоқ аҳлидин,
Қайси бири кетди кўрмай дарду ғам дилдордин.

Гар итоб осонки бир қатла қилса асрамоқ,
Қайда мумкин элга жонин кўзлари хунхордин.

Муддате умрингда осойиш таманно айласанг,
Аҳли дунёдин бири бўл, балки бу ғаддордин.

Чарх золидин тама қилма мурувват негаким,
Кўрмади даҳр аҳли бу хислатни ул маккордин.

Хонақаҳ аҳли муҳаббат сирриға воқиф эмас,
Иста они дайр аро ҳар тун саҳар бедордин.

Дамбадам ўзни жафо чекмакка мўътод айлагил,
Жуз жафони кўрмагунгдур, эй Ниёзий, ёрдин.

199

Хусраво, авлоду аҳфодингға нуқсон бўлмасун,
То абад онлар шуморига ҳадду сон бўлмасун.

Ҳазратингдин имтидодиға таносул ҳублодек,
Риштаи тавлидинг маддиға поён бўлмасун.

Давлатинг ҳаддин фузун, Хизр умри бўлсун қисматинг,
Хотиринг ҳаргиз бу аснода паришон бўлмасун.

Шавкат ичра бўл Сулаймондек ҳамиша барқарор,
Офариниш чиқмоқи ҳукмингдин имкон бўлмасун.

Пўя урсун дамбадам коминг сори гардуни дун,
Бу сифат давронидин асло пушаймон бўлмасун.

Англабон хоки даргаҳингни кўзларига сурмасон,
Жабҳасин ихлос ила еткурмагон хон бўлмасун.

Субҳи жудингнинг насими бутрасун ул навъким,
Ғунчаси очилмайин қолғон гулистон бўлмасун.

Муддати умрингда фархат хайли олам арсасин,
Айласун мўл, анда ғам фардойи жаҳон бўлмасун.

Кимки авқоти Ниёзийдек бу навъ айём аро,
Чеҳраи мақсудни кўрмай бағри(да) қон бўлмасун.

200

Эй, қадинг нақши кўнгил ганжида пинҳонму экан?
Ё ҳулул этган қазодин нотавон жонму экан?

Оразингдурму жамол афлокида меҳри мунир,
Йўқса кўргузган тулуъин моҳи тобонму экан?

Ишқ элин қатл этгали ҳуммордурму кўзларинг,
Фитна хайлин кўзғамоқға ёки фаттонму экан?

Турфаким, олам насими мушксоро бўйиму,
Муддате ё зулфи мушкининг паришонму экан?

Ёпдиму жон шираси лаъли лабингга инзимом,
Ё анга омизиш ўлғон оби ҳайвонму экан?

Сончилур кўксимга ҳар дам хори ҳижронингмудур,
Чиқғон абру қавсидин ё тири мижгонму экан?

Соате васлинг муяссарму Ниёзий зорингга,
Ё анга қисмат азалда нори ҳижронму экан?

201

Висолинг учун бермагим нақди жон,
Аёну аёну аёну аён.

Бу ишдин эрур суд йўқдур манга,
Зиёну зиёну зиёну зиён.

Қилурман талаб қурбатинг ҳар неча,
Замону замону замону замон.

Манга шавқинг элтурда кўйингга йўқ,
Инону инону инону инон.

Фироқинг аро ўлмайин қолмақим,
Гумону гумону гумону гумон.

Манга бўлса кўйинг аро кошки,
Нишону нишону нишону нишон.

Ниёзий не тил бирла васфинг қилур,
Баёну баёну баёну баён.

202

Истаган бўйи вафо бу гунбази вайронадин,
Тутди кўз гўё вафо даҳр ичра ҳар жононадин.

Бемурувват ошнодин хўб эрур узмак кўнгил,
Эҳтироз этмак абас хушхўйлиғ бегонадин.

Жон қушини ишқ ўтиға ўртамак таълимини,
Ишқ элиға олмоқи лозим эрур парвонадин.

Фикри истеҳкоми дунё амри мустаҳсан эмас,
Ким, кўрубдур кетмайин қолғонни бу ғамхонадин.

Доимо жоми ажал андоғ тўлуғдур, бўлмағой
Холи, ҳаргиз нечалар шурб этса бу паймонадин.

Мард эмас улким, муҳаббат дардидин қилди ҳазар,
Жуз таҳаммулни кўрулмас муддате мардонадин.

Эй Ниёзий, чирки ғам етмас замириға онинг,
Дайр пири бирла бўлса чиқмоқин майхонадин.

203

Атуфинг соясини излаган бехонумонингман,
Муҳаббат даштида оввора бўлғон нотавонингман.

Бало хайли сафини мунҳазим қилғон шакибидин,
Вафо майдониға ишқингда кирган қаҳрамонингман.

Сиёҳгўши ғамингдин фуркатинг Мозандаронида,
Муқим ўлғон таваҳҳум қилғамен шеру жаёнингман.

Маваддат ганжининг ҳифзи учун ғам кўҳининг ғорин
Мақом этган ўзига аждари оташфишонингман.

Адолат айнидин гар нозир ўлсанг зулми кўб кўрган,
Бори ушшоқ аро ҳажрингда беному нишонингман.

Висолинг оби ҳайвонини ҳижрон зулматин истаб,
Не мумкин топмоқим, бўлсам агар Хизри замонинг ман.

Ниёзийға не ғамким, деса маҳбуби анга бир кун,
Ҳаётинг боиси жисминг аро руҳи равонингман.

204

Мубтало қилди мани ишқингда ул гул пийраҳан,
Кўргали ҳам юзланур жонимға юз турлук миҳан.

Ногаҳон фаттон кўзи манзурим ўлғоч бошими,
Ташлади хайли балоға келтуруб сонсиз фитан.

Қошларининг қавсини бир дам тахайюл қилмоқим,
Нотавон кўнглумға берди беадад новакфикан.

Соате кўйида айрилмоқ не имкондур манга,
Ким, таноби шавқи бўйнимда узулмасдек расан.

Деб эмиш олғум Ниёзий жонини ҳижрон аро,
Бу мурувват садқаси жон деб тамом этдим сухан.

205

Эй пари, ишқинг фазосида жаҳонимни жунун
Олди, мағлуб ўлди ақлим, гарчи эрди зуфунун.

Дашт аро мажнун басе сайр этди гўё бўлмади,
Ман киби қадди муҳаббат бори бирла вожгун.

Дарди ишқингдин манга йўқдур таҳаррукка мажол,
Турфа буким, ишқ аро Фарҳод қозди Бесутун.

Қайди зулфингдин хирадға бўлмади мумкин нажот,
Ким, кўзинг жодуси қилмишдур магар они фусун.

Олган ўлса хурдабинларға забон васфинг аро,
Тонг эмасдурким, мисолинг кўрмади аҳли қурун.

Саъй ила моҳиятингни билмагай аҳли вараъ,
Қойдин англар кунҳи зотинг илмидур асру кумун.

Имтиёз этмак муҳаббат аҳлини мушкил эрур,
Эй Ниёзий, ишқ нахлиға ададсиздур ғусун.

206

Фироқинг шиддатидин субҳ ила шомимни билмасман,
Шуурим бўлмайин жунбишға оромимни билмасман.

Не ман огоҳ эрурман хеш кимдур, ажнабий кимдур,
Не исмиға аларнинг, балки ўз номимни билмасман.

Не етди ақлу ҳушим, қайси жонибда эрур беҳбуд,
Азимат қай тарафға, қайда ақдомимни билмасман.

Жунун андоғ иҳота айлади бу нотавонингни,
Бараҳна ёки мастур эрди андомимни билмасман.

Не хористони фурқат, не гулистони висолингдур,
Муродим маъмани бу турфадурким, комимни билмасман.

Қайдадур хонақаҳ, масжид қайдадур, дайр қайсидур,
Дсбон кимдин сўрарни, қайда анжомимни билмасман.

Ниёзий сафҳаи ишқ ичра сабт этди неча сўзни,
Не сўз мазмуни маълумимдур арқомимни билмасман.

207

Гул юзинг фикрида бўлдим гулга зор, эй гулбадан,
Гулшану гул сайрин этдим ихтиёр, эй гулбадан.

Тавсанинг гулгун либос, оразинг андоқки гул,
Бас, назиринг қайси гулзор ичра бор, эй гулбадан?

Гулларин олам гулистони очиб кўргач сени,
Айлагай тинмай оёқингға нисор, эй гулбадан.

Гулбину гулни на айлай сансизин, эй гулузор,
Бу икковга ҳажр аро йўқ эътибор, эй гулбадан.

Орзу қилдим кўнгилдин равзаи ҳуснинг гулин,
Лек қўркарман қилурдин ошкор, эй гулбадан.

Кўргали гулгун саройингда сени, эй гулжабин,
Мубтало бўлғон кўнгил хору назор, эй гулбадан.

Войким, лутфинг дариғ этсанг Ниёзий ҳолиға,
Ўлгали етди чекиб кўб интизор, эй гулбадан.

208

Эй пари, бўстонда қилсанг сайри гулзору чаман,
Айлагай манзуринг ўлмоқ орзу сарву суман.

Чарх золи мақдамингға ҳар кун ифшо қилғоли,
Нур нақдидин тўлуғ боши уза олтун лаган.

Ҳажр хористонида қолдим таҳаррук қилмоқим,
Сончилурнинг мужиби жисмимға юз турлук тикан.

Бир даме қилмоқ муқаввас қошларингнинг фикрини,
Нотавон кўнглумға бўлмоқ не ажаб новакфикан.

Фурқатинг даштида истаб ишқ элин кўрди ажал,
Фақр қабрида фано зарбафтин устида кафан.

Ҳусн аро Ширину Лайло топмади сандек жамол,
Бўлмади ишқ ичра мандек Қайс бирла Кўҳкан.

Дарди ишқингдин Ниёзийнинг фиғониға не суд,
Ким, азалда қисмати қилмишдур они зу-л-минан.

209

Зиҳи, ҳуснинггадур ишқ аҳли ҳайрон,
Таҳайюр бирладурлар дийда гирён.

Не тонгким, барча ҳусн аҳлиға зотинг,
Жамол авранги узра бўлса султон.

Омон топмоқ не мумкин кўзларингни,
Қилибдур сунъи килки офати жон.

Жаҳон аҳлиға рустахез солдинг,
Вужудингдур магар ошуби даврон.

Фироқинг шиддатидин аҳли ишқинг
Ороким, қолди бир дам ютмағон қон.

Муқим ўлди кўнгил кўйингда ҳажринг,
Они қилғон эрурму хонавайрон.

Хароб этдинг масаррат манзилини,
Манга ғамдин халос ўлмоқ не имкон.

Етушдим дарди ишқинг касратидин,
Ажаб ҳолатға етди чиқғоли жон.

Тараҳҳум қил Ниёзий сирри ишқинг,
Ҳамиша хотирида қилди пинҳон.

210

Айлагил бедод этардин ижтиноб, эй маҳжабин,
Бўл карам бирла муҳаббат аҳли шаънида амин.

Ишқ элининг оҳи оташнокидин парҳез қил,
Кимки қилди эҳтироз ондин ул эрмиш хурдабин.

Шўхлиқ айлаб тағофул ичра солма ўзниким,
Дод эрур ушшоқдин гар фикр этарсан асру чин.

Бўлмаса лозим тараҳҳум фақр элига айламак,
Не учун севди аларни анбиёву мурсалин.

Кимки ошиқ, ложарам, бечорадур ҳижрон аро,
Хўб эмасдур айламак дарвешларға зулму кийн.

Навъи инсондиндур улким тузди адл ойинини,
Топди ондин комини, бўлди шаҳи рўйи замин.

Марҳамат қилғил Ниёзий қўймади зикринг даме,
Дашт аро бўлди гаҳи, гоҳи макон ичра макин.

211

Вужудинг салб қилсанг жилвагар бўлғай ҳабиб ўтру,
Онингдек мосивонинг нафйидин исботи «илло Ҳу».

Кўнгилдин нафси зулмонийни маҳв этгилки, Ҳақ нури
Мужалло бўлсин анда, ул сифатким, зангсиз кўзгу.

Убудийят камоли коминг ўлса хавфи укбодин,
Шариат ҳукмини тут, кўзларингга келмасун уйқу.

Ташовиши жаҳондин фориғ этгил ўзниким, андин
Агар имкони бўлса, айлабон тан кулбасин яксу.

Тамаъ қилма фараҳни даҳр золи издивожидин,
Они акд этди, ташлаб кетди, сандин ўзга чандин шу(й).

Бўлуб хомуш мумкин бўлса қилма кулгу изҳорин,
Абас келди улуғ кўпрукдин ўтмасдин бурун кулгу.

Ниёзий иртикоб этгил шикастинг фақр кўйида,
Бўлуб сокин таваккул доманин тут, қилмағил қайғу.

212

Ҳусн боғи қоматинг янглиғ ниҳоле топдиму?!
Сафҳаи ғабро юзинг нурини холи топдиму?!

Қайда кўрди оразинг меҳринг адилин чарх,
Ўйлаким, абру камон хаддаш ҳилоли топдиму?!

То жамолинг партавини офтоби ховарини,
Кўрмайин журми аро зеби жамоли топдиму?!

Бўлғали шоҳини ишқинг сайди хайрим тойири,
Пар била ондин халос ўлмоқға боли топдиму?!

Қурбатингни ҳар неча фикр айлабон мухбир кўнгил[1],

Зойил ўлди ҳар на ким топди камолот дамини,
Турфаким зойил берур умрим камоле топдиму?!

Эй Ниёзий, дегайсан айшим гули очилмади,
Бўстон васлидин бир дам шамоле топдиму?!

213

Ўтлуғ узоринг ҳажридин кўнглим аро тушди олов,
Ёқди гугирд ўти каби жони ҳазиним лову лов.

Хайли жунун фатҳ айлади бул кун хираднинг кишварин,
Ким, чекмиш эрди саф онинг атрофида оқгаҳи ёв.

Ишқ ичра шаҳдурман сияҳ дарду бало хайли эрур,
Сайримға фурқат арсаси бас оташин оҳим ёлов.

Гар бўлса мушкин қошларинг жазаъиға тахжир орзу,
Жону кўнгилни истарам бўлмоқ учун онларға ов.

[1] Байтнинг кейинги мисраси тушиб қолган

Боғ ичра гулшан саҳнида гулзори ҳуснинг ҳайъатин,
Кўргач, кўнгилнинг булбули, тонг йўқ, агар бўлса сақов.

Қатлим агар коминг бўлуб, сурсанг самандинг ман сори,
Қилғум биҳил қонимниким, чекма бу қасдингдин жилов.

Тарк эт, Ниёзий, ўзлугинг ишқ ичра гар ҳушёрсан,
Дунё аруси гар сени истар, анга бўлма куёв.

214

Кўнглум айлар орази хуршидисони орзу,
Тифлдекким, айлагай қурси самони орзу.

Гулшани ҳуснини кўргач, айламас жон булбули,
Даҳр аро ҳар гулшани роҳатфизони орзу.

Келди уммеди мурувват хўбрўдин истамак,
Айлагандек чарх золидин вафони орзу.

Фурқати зулмотида ул солик эрмас, қилмасун
Лаълидин васли аро оби бақони орзу.

Кимга бўлса ишқ иксири муяссар, қилмағой
Умри борида замоне кимёни орзу.

Хонақаҳ аҳлиға жаннат ком эрур, гар аҳли дайр,
Қилса, тонг йўқдурки, кўйи дилрабони орзу.

Гар муҳаббат аҳлидиндурсан Ниёзий қилмағил,
Байту-л-аҳзонинг аро ноошнони орзу.

215

Не тонг, афғону зорим кўкка етса ёрдин айру,
Анингдек нолаи булбул чекмагай гулзордин айру.

Хуморим бода ичмак бирла қайдин мундафиъ бўлсун,
Маишатхона ичра кўзлари хуммордин айру.

Не янглиғ маскани сабр ўлғусидур нотавон кўнглим,
Ҳамиша фурқат ичра васли файзосордин айру.

Эмас кўнглим писанди хўбрўлар сухбати ҳаргиз,
Масиҳосо нафаслиғ шаккарин гуфтордин айру.

Нечук топғай машомим боғ аро гул исидин роҳат,
Гулосо ораз узра зулфи анбарбордин айру.

Ҳазин тутма ўзингни ҳамиша ағёр бўлди деб,
Қачон гул бўлғусидур, эй Ниёзий, хордин айру.

216

Эй кўнгил, маҳзунлиқим ороми жоним билдиму?
Келди ҳолимни сўрарға ёки раҳми келдиму?

Кўрганимни ҳажридин бедоди дод айлаб эдим,
Адл этиб они қабулиға мукорин қилдиму?

Кўзларимдин ашкнинг ўрниға ҳар дам қон келур,
Ҳар тарафдин фурқати шамшири бағрим тилдиму?

Кўрганим англаб тарабгоҳи муҳаббатни даме,
Чархи ҳосид шодлиғ бобини катъан илдиму?

Ишқ аро Мажнун менингдек бўлмоқи мумкин эмас,
Ким, муҳаббат даштида тинмай замони елдиму?

Эй Ниёзий, қон тўкар ушшоқларнинг кўзлари,
Хўблар они мурувват дасти бирла силдиму?

217

Зиҳи, маҳбуб эрурким, барча жононларға жондур бу,
Не жондур дарҳақиқат фитнаи охир замондур бу.

Жамол авранги бирла ҳусн мулкининг хидеввинди,
Малоҳат афсарининг соҳиби щоҳи жаҳондур бу.

Такаллумдин берур жон кўзлари ўлтурса ишқ аҳлин,
Ажаб хислатлар изҳор этгувчи мўъжиз нишондур бу.

Муанбар бўлди офоқ арсаси сайр ичра зулфидин,
Сабо таҳрики бирла гўё анбарафшондур бу.

Муҳаббат аҳли кўйи сориға азм этди ондинким,
Ҳаводис шаҳнасин дафъ этгувчи дору-л-амондур бу.

Мани манъ этса зоҳид ишқдин, тонг йўққи, не билсун,
Анинг файзининг аҳли бўлмағонлардин ниҳондур бу.

Ниёзий хотиринг осуда истарсан фано даштин,
Ватан қил хайли ғамдин фориғ ўлғудек макондур бу.

218

Гар ошиқ эрсанг оташи ишқ ичра қил бағрингни сув,
Чирки вужудинг қўймайин бу сув била қалбингни юв.

Қилғил адам хилватгаҳин маскан убудийят сори,
Азм этки ғарра бўлма, эл қилса рикобингда ғулув.

Марзоти маҳбубинг агар мақсудинг ўлса бўлмағил,
Ўз нафсинг ороми учун комиға ҳаргиз комжў.

Тиғи ситам бирла улус кўнглин жароҳат қилмағил,
Ким, бу жароҳат ҳар неча тадбир ила топмас руфу.

Қилсанг қабулин орзу савму салотинг ҳар нафас,
Изҳори ажзинг бирла сидқ ибриқидин қилғил вузу.

Чеккил алойиқдин қадам то танда жонинг, Ҳақ йўлин
Тутғил, замоне қўймайин мунглиғ кўнгилдин зикри Ҳу.

Ҳақ раҳматидин ноумид ўлма, Ниёзий, ҳар неча
Кўбдур гуноҳинг, журм эли ҳақидадур «*ло тақнату*».

219

Зиҳи, изҳор этиб ҳуснингни ашё мазҳари бирла,
Қилурсан волаи ишқ аҳлини зебо манзари бирла.

Карам айлаб ангаким ҳусн ганжин истадинг зоҳир,
Бўлурни анбарин гесуларининг аждари бирла.

Жаҳон айвонидин ҳар субҳ зулматнинг гуруҳини,
Паришон айладинг бир қурси аҳмар анвари бирла.

Кишиким, дашти ишқинг ичра мажнунвор саргашта,
Азалда кўнглини туздинг муҳаббат зевари бирла.

Шабистон тийрасини айладинг зойил уфқлардин,
Нужуми сабъадин бир журми абйаз пайкари бирла.

Ҳавойи нафс зангин қалби орифдин этиб маъдум,
Мусаффо шишадек қилдинг таарруф жавҳари бирла.

Ниёзий меҳринг истаб, фурқатинг дардини келтурмиш,
Нечук радди муносиб чеҳрасининг асфари бирла.

220

Жамолин орзу айлаб, боқиб ҳар ёна-ҳар ёна,
Кўзум келмиш фироқи дардидин гирёна-гирёна.

Паришон бўлмақим кўргач узорин турфа эрмасдур,
Агар нутқида қилмас лабларин хандона-хандона.

Агар(чи) ўлмаким бўлмиш муайян дарди ишқидин,
Урарман билмасун деб эл қадам мардона-мардона.

Висолин фикр этарман кеча-кундуз тинмайин эмди,
Таҳайюр даштида оввораман ҳайрона-ҳайрона.

Муяссар бўлса умри Нуҳ, йўқ ондин парвойимким,
Не дунё жойи шоди, балки бир ғамхона-ғамхона.

Абас манзилгаҳинг таъмири келдиким, кўруб билдинг,
Ҳама маъмурларинг бўлмоқин вайрона-вайрона.

Вужуди қасридин чиқсун Ниёзий гар фароғ истар,
Ва гарна солғусидур худ ўзин зиндона-зиндона.

221

Йўқдур бақонинг зийнати бу гунбази давворға,
Не истидомат зебидур собит била сайёрға.

Ҳуш аҳли истаб чархнинг золидин амният басе,
Зоҳир қилурда макрини майл этмас ул маккорға.

Оқилға таъсир этмагай дунё аруси жилваси,
Ким, солмади қасддан назар бул шеваи айёрға.

Коминг замона аҳлидин битмас тама таркини қил,
Изҳори мақсудинг абас бу зумраи ғаддорға.

Бир кун маконинг сориға эсгай фанонинг сарсари,
Ул дамда не бордур гунаҳ нажжор ила амморға.

Қўйғил риёи ужбники, эй шайх, бўлғил мункир,
Ким, нақди дининг кетмасун нафсу ҳаво таррорға.

Кўз тут, Ниёзий, мағфират дарёси мужиб сориға,
Зору тазарруъ айлабон тинмай даме Ғаффорға.

222

Эй маҳваши сархуш низом, келсанг на бўлғой бу кеча,
Кулбам сари айлаб хиром, келсанг на бўлғой бу кеча.

Шавқингда чексам иштиёқ, фикрингда ман ширин мазоқ,
Лутф айлабон, эй сиймин шиқоқ, келсанг на бўлғой бу кеча.

Ишқингда асру зорман, субҳу масо беморман,
Ушшоқинг ичра хорман, келсанг на бўлғой бу кеча.

Атрофим олғоч хайли ғам, кўргуздилар зулму ситам,
Эй, хусрави соҳиб карам, келсанг на бўлғой бу кеча.

Эмди эрур ҳолим хароб, тарк ўлди би-л-кулл хўрду об,
Пўя аро айлаб шитоб, келсанг на бўлғой бу кеча.

Фурқат замони шиддати, кўнглимга солди фурқати,
Йўқларға бу навъ меҳнати, келсанг на бўлғой бу кеча.

Гул чеҳралиғ, бодом қафоқ, хуммор кўз, йўфқа дудоқ,
Ўлгурди андуҳи фироқ, келсанг на бўлғой бу кеча.

Васлинг хаёли хўбдур, зикринг доғи марғубдур,
Лекин хирад маслубдур, келсанг на бўлғой бу кеча.

Бўлғоч Ниёзий дардлиғ, ишқингда топди фардлиғ,
Солмай ороға сардлиғ, келсанг на бўлғой бу кеча.

Тараҳҳум айлаб ул чобуксувор оҳиста-оҳиста,
Бузуқ кулбамни қилди ихтиёр оҳиста-оҳиста.

Қаро шомимни равшан қилғоли бошим уза келди,
Кулимсиб ноз ила хуршид узорим оҳиста-оҳиста.

Фироқи ранжидин руҳим бориб эрди висолидин,
Басе жон топди жисми мадор оҳиста-оҳиста.

Такаллум айлади жонбахш лаълидин сўруб ҳолим,
Деди, эй фурқатим даштида оҳиста-оҳиста.

Менинг ҳажрим аро чандин замон сабру шикеб этдинг,
Висолим бирла бўлғил эмди ёр оҳиста-оҳиста.

Бу фурсатда муродинг барчаси ҳосил бўлур мандин,
Йўлумда гарчи чекдинг интизор оҳиста-оҳиста.

Муҳайёдур агар нозик миёним иштимол этсанг,
Тиларман бўса қил, эй хокисор, оҳиста-оҳиста.

Дедимким ўткарибман ишқинг ичра моҳу солимни,
Талаттуф эмди бўлғай пойдор оҳиста-оҳиста.

Таманно айлабон васлингни чеккандин бало борин,
Бўлубман элга Мажнуни номдор оҳиста-оҳиста.

Биҳамдиллоҳ, бу дам саҳбойи васлинг бирла маст ўлдим,
Бу бўлғой то қиёмат барқарор оҳиста-оҳиста.

Агар ишқ ўлса комил кимга ул бўлғой Ниёзийдек,
Тавассул гулшанида ошкор оҳиста-оҳиста.

224

Ошимға қотди заҳрни ҳижронинг оғу устина,
Эрмасму бас қўйди ушнонин ушбу устина.

Гўё жамолинг мазҳари айланди меҳр ховари,
Онча жило зоҳир қилур бу навъ ёғду устина.

Гулранг бўйин истамас ҳуснинг гулидек ранги бў,
Манзурим ўлғоч ўзгача бу ранги бў устина.

Тушда узоринг кўрмаким, гар мумкин ўлса истарам,
Бир уйқуниким бўлмағой уйқу бу уйқу устина.

Мушкин ҳилолинг устига чин солди қаҳринг шиддати,
Титратма тушгай кўнглима ҳар дам бу қўрқув устина.

Сурсам фироқинг даштида гар фикратимнинг рахшини,
Ортар сўзимда телбалик лағви аё лағв устина.

Еткургусидур жонима офат тахайюл қилмоким,
Қошу кўзингнинг суратин ҳар лаҳза гулрў устина.

Роҳат Ниёзий истасанг, силкит вужудинг хокини,
Қатъан назар қилма анга, балким илик юв устина.

225

Асир қилди орази хуршиди рахшон бу кеча,
Чиқмағой чунким хижилдур моҳи тобон бу кеча.

Партави меҳри рухидин ёрутуб олам уйин,
Даҳр шўхин айлади ҳусниға ҳайрон бу кеча.

Боғ нахли кўрди қаддин гул юзин гулшан гули,
Нахл баргин тўлдуруб гул бўлди хандон бу кеча.

Шамъи рухсорин шабистон ичра кўргач жону дил,
Қилдилар парвонадек гирдида тайрон бу кеча.

Нотавон кўнглим они кулбам сари келгай дебон,
Фикр этиб жон шахсини қилди нигаҳбон бу кеча.

Хонақаҳ шайхи жамоли ламъасининг файзини,
Топмаса қилғой недин афғону нолон бу кеча.

Мастлиғ саҳбойи васлидин Ниёзийға умид,
Гар йўқ этгай дайрнинг тоқини вайрон бу кеча.

226

Маҳвашим сайр этдиму бўлди муқаммар бу кеча,
Не учун бўлғусидур йўқса мунаввар бу кеча.

Оразининг ламъасидурму ҳама офоқни,
Тутди равшанлиғ даме бўлмас мукаддар бу кеча.

Орзу айлаб кўнгил минди тахайюл маркабин,
Бир кўрарни айлабон ўзни мушаммар бу кеча.

Сайрида қилди магар ошуфта мушкин сунбулин,
Йўқса дунё арсаси қайдин муаттар бу кеча.

Муҳаббат аҳли бу ёғду аро баҳраёб ўлғай,
Негаким бадр оқшоми янглиғ мусаввар бу кеча.

Дайр пирининг замириға маваддат партави,
Тушдимудир кошки бўлғай мукаддар бу кеча.

Гар Ниёзий ахтари васл осмонида тулуъ,
Қилмаса, ўлди анга ўлмак муқаррар бу кеча.

227

Ҳажрининг борин чекарға йўқ мадорим бу кеча,
Раҳм этар ҳар ким эшитса оҳу зорим бу кеча.

Васли умидин кўнгилдин салб қилдим, лек шавқ
Олди мандин қўймайин сабру қарорим бу кеча.

Пайкари нақши дилимда сабтидин бўлди фузун,
Изтиробим ҳаддин ошди, изтирорим бу кеча.

Иштиёқининг таноби кўйининг тавфи учун,
Чекккусидур дамбадам жисми фигорим бу кеча.

Дарди ишқидин жунун дашти аро овворалиғ,
Бошим узра тушди, йўқдур ихтиёрим бу кеча.

Раҳм этиб гар байтулаҳзонимға келсанг бор эрур,
Мақдамиға ашк дурридин нисорим бу кеча.

Рашк тиғи санчилур бағримға эмди ўлгаман,
Эй Ниёзий, биткариб қўйғил мазорим бу кеча.

228

Кулбамни равшан қилди ул рухсори моҳтоби била,
Йўқлаб хуморим васлининг саҳбойи ноёби била.

Ширин такаллум лаълидин айлаб табассум кўргузуб,
Ақлимни олди ўзгача икрому одоби била.

Фикр этмак эрди варзишим, кўрсам жамолини онинг,
Ҳолимни арз этсам дебон ийжозу итноби била.

Ваҳким, кўрунгач орази мадҳушлиғ юзландиким,
Комимға не мумкин вужуҳ изҳори асбоби била.

Ийсо дами, ҳайвон суйи гарчи ўлукни тиргузур,
Бўлмас баробар оғзининг анфосу жуллоби била.

Мушкин қошининг ҳайъатин хотир фаромуш этмасун,
Деб, шайх бўлди рўбарў масжиду меҳроби била.

Гул барги бирла шабнамин нетсун Ниёзий, бўлмади
Ўхшаш тароватда онинг рухсори сурхоби била.

229

Анвоъи сафо даргаҳи аълосида давра,
Юз файзи ажаб қасри муаллосида давра.

Гар бўлса масаррат куррасин кўргали қасдинг,
Азм эт ангаким, соҳати маъвосида давра.

Холи хатининг сафҳаи рўйида нуқуши,
Аҳсанлиги худ сурати имлосида давра.

Ҳайвони Масиҳ басе хижил лабларидинким,
Жонбахшлиғи нуктаси фаҳвосида давра.

Дин нақдини элдин алодур кўзлари куфри,
Ҳам қатлиға насс қошлари имосида давра.

Бу тоқи куҳанға солиб ўт ишқи шарори,
Шўришлари дайр аҳли алоласида давра.

Ишқида агар Ниёзий истар ўлмак,
Ҳижрон ғамининг турфа муаммосида давра.

230

Рафиқо, бил бу эски корхона,
Бақосиз, кетма боқий деб гумона.

Тахайюл қилма маҳкам деб асосин,
Абас келди демаклик жовидона.

Кўнгил берма агарчи қасри жоҳинг,
Рафиъ, андоққим, ўлсун хусравона.

Йироқ ул чархи золи фитнасидин,
Бошингға солма ошуби замона.

Ниёзий янглиғ авқотингни зойеиъ,
Кечурма, пўя урма бехудона.

231

Қўйсанг маконимға қадам кўз устина, кўз устина,
Ғам хайлини айлаб адам кўз устина, кўз устина.

Чунким бузуқ кошонаға келдинг забун ҳолим кўруб,
Этсанг талаттуф дамбадам кўз устина, кўз устина.

Қилсанг такаллум лутф ила ўлган таним жон топғуси,
Турфа нафасдур, турфа дам кўз устина, кўз устина.

Ишқингни пинҳон асрамай, ифшо қилурдин қаҳр этиб,
Чексанг манга тиғи дудам кўз устина, кўз устина.

Ҳусн аҳлининг султонисан, додимға етсанг миннатинг,
Эй соҳиби хайлу ҳашам, кўз устина, кўз устина.

Амрингдин этсам инҳироф, тиғи фироқинг бошими,
Шақ қилса, андоққим, қалам кўз устина, кўз устина.

Бўлди Ниёзий ошиқинг, гўёки кечмиш жонидин,
Ҳар дамда қилсанг юз ситам, кўз устина, кўз устина.

232

Эй, гарди пойинг сурмасон кўз устина, кўз устина,
Вей, мақдаминг партавфишон кўз устина, кўз устина.

Кулбам сари азм айладинг, осудалиғни ўзгача,
Топғай эди бу мезбон кўз устина, кўз устина.

Лутфингға мамнун бўлғаман, йумни қудуминг бергуси,
Ўлган танимға тоза жон, кўз устина, кўз устина.

Сўрмоқға қасдинг ҳолими, топса тааллуқ раҳм этиб,
Қилғил хиром элдин ниҳон, кўз устина, кўз устина.

Лутф осмонидин тулуъ, этганда зотинг ахтари,
Гўёки йўлдур каҳкашон, кўз устина, кўз устина.

Бир тун масаррат манзили кўнглимни қилсанг нукта деб,
Айлаб мурувват бекарон, кўз устина, кўз устина.

Келсанг Ниёзийға иёдатға ул онда еткурур,
Лутфинг ҳаёти жовидон, кўз устина, кўз устина.

233

Эй, ишқинга пайвасталиғ, жон устина, жон устина,
Ондин етушган хасталиғ, жон устина, жон устина.

Кўргач ҳилолингни қаддим хам бўлмоқидин ғунчае,
Хандонинга дил басталиғ, жон устина, жон устина.

Жисмим ушолғондек жунун тоши била ҳажрингдаким,
Кўнглим аро шикасталиғ, жон устина, жон устина.

Ишқинг фазосида қадам, тинмай урарман чархдек,
Ким, бу сифат баржасталиғ, жон устина, жон устина.

Ҳар кеча кўйинг сориға, азм этганимда гоҳ-гоҳ,
Тезлик била оҳисталиғ, жон устина, жон устина.

Айлаб таманно васлинги, қилдим вужудимни адам,
Йўқлиқ била во расталиғ, жон устина, жон устина.

Юз минг балийятға Ниёзийдек фироқинг даштида,
Топмоқликим шойисталиғ, жон устина, жон устина.

224

Ҳажринг ғами, эй нозанин, жон устина, жон устина,
Ҳар неча сурсанг тиғи кийн, жон устина, жон устина.

Ҳусн аҳлининг султонисан, ҳар амриким ман зорға,
Сандиндур, эй аврангнишин, жон устина, жон устина.

Келсанг самандек сакратиб, лозим билурман демаким,
Суртуб туёқиға жабин, жон устина, жон устина.

Меҳри жамолинг кўрсатиб, қўйсанг муҳаббат борини,
Турфа карам эрди ҳазин, жон устина, жон устина.

Ишқ аҳлиға қилсанг солиб, ангушт узра ҳар ҳукмким,
Эмди Сулаймондек нигин, жон устина, жон устина.

Беҳуда афғоним кўруб, турлук итоб айлаб манга,
Солсанг агар қошингға чин, жон устина, жон устина.

Ёдинг Ниёзийға эрур, баским фироқинг дардидин,
Бўлса тўлуғ рўйи замин, жон устина, жон устина.

225

Кулбамға солсанг гулбадан, бош устина, бош устина,
Ғам хайлиға солиб шикан, бош устина, бош устина.

Қонимни айларман биҳил, қатлим учун гар келса ул,
Мижгонидин новакфикан, бош устина, бош устина.

Гулзори ҳуснин кўрсатиб, кўнглимга еткурса фараҳ,
Раҳм айлаб ул гул пийраҳан, бош устина, бош устина.

Дашти фироқи тавфида, афгор жисмимға агар
Сончилса юз турлук тикан, бош устина, бош устина.

Қоздинг ғами хоросини, эй дил, келиб Ширин лиқо,
Бир қатла деса Кўҳкан, бош устина, бош устина.

Чарх анжумидин бошиға бир кун нисор этмак учун,
Қўймиш тўлуғ инжу лаган, бош устина, бош устина.

Бошлаб Ниёзийни тарабгоҳи висоли сориға,
Гар қўйса анвоъи минан, бош устина, бош устина.

226

Гар келсанг инак хонамиз, бош устина, бош устина,
Лутф айлабон жононамиз, бош устина, бош устина.

Гар байту-л-аҳзоним эмас итёнингга алйақ, вале
Кўрдинг келиб кошонамиз, бош устина, бош устина.

Фурқат ғамидин чиқғоли жон етган эди кўрдингиз,
Юз шукрким, вайронамиз, бош устина, бош устина.

На соати саъд эрдиким, қилдинг фараҳ манзилгаҳи,
Бир дам келиб ғамхонамиз, бош устина, бош устина.

Сеҳри узоринг манзилим, қилди мунаввар эмдиким,
Фармон надур мардонамиз, бош устина, бош устина.

Етди қудумингдин шараф, гўёки аввалдин очуқ
Бўлғон экан пешонамиз, бош устина, бош устина.

Итёнингиздин гар фиғон этса Ниёзий шод ўлуб,
Айб айламанг девонамиз, бош устина, бош устина.

227

Бўлмағой фирдавс себи маҳвашим рухсорича,
Гулшани жаннат эмасдур ҳуснининг гулзорича.

Сунбулу анбар топиб, эл ичра шуҳрат мушкдек,
Магар маст бобида бўлмас, зулфининг бир торича.

Офтоб ховариким айлади изҳори нур,
Қайда бўлмоқ орази хуршидининг анворича.

Дарду ғамким, кўрсалар ҳижрон аро Фарҳоду Қайс,
Тоқат этмас эрдилар дарду ғамим миқдорича.

Ишқ аро содиқликимға эътирофи ғайрнинг,
Ҳаргиз ўлмас кўнглим олғон дилбарим инкорича.

Зуҳду такво мажлисиға бормағилким, бўлмоқи
Мумкин эрмасдур муҳаббат дайрининг мизморича.

Нечалар даъво қилибдур ул ситамгар ишқини,
Бўлмадилар ишқ аро ҳижронида ман зорича.

Салтанат қасрини кўрсам, эй Ниёзий, фақр эли,
Роҳатафзолиғда эски дайрнинг деворича.

228

Дарду ғам ишкаста бошим узра ғавғо қилдило,
Олди атрофим жунун хайли алоло қилдило.

Оҳким, онлар муҳаббат олами ичра мани,
Аҳли ишқ ўрталарида асру расво қилдило.

Кечалар маҳбуб фикри тонгғача ҳаддин фузун,
Қисматим бўлди фазо ишқ ичра шайдо килдило.

Жони зоримни солиб, оташгаҳи ичра фироқ,
Коми ранжитмак экан сўзиш ҳувайдо қилдило.

Орзуйи асрорини пинҳон сақлар эрдим тилайин,
Чашми хунборим сиришки элга ифшо қилдило.

Эй Ниёзий, ишқ ўтиға ёнмоқинг килки қазо,
Гўйиё лавҳи замиринг узра иншо қилдило.

229

Жону кўнглум ёрни истарда йўлдош ўлдило,
Йўлида бири қаландар, бири қаллош ўлдило.

Кирдилар дашти жунун ичра алар қисматлари,
Найлагум дард илаки сафолидин тош ўлдило.

Ёшурун истар эдим, ишқини, ваҳким, бу иков,
Айладилар бевафолиқ эл аро фош ўлдило.

Етди комим, бўлдилар бегона мандин, боиси
Рашк ўтин солғон ароға ул қароқош ўлдило.

Топмайин гулзори ҳуснин шўя урмоқдин субҳ,
Булбули шому кеча монанди хуффош ўлдило.

Айлади фурқати дарди юрак-бағримни қон,
Кўзларимда ҳамдами қонлиғ бу навъ ёш ўлдило.

Эй Ниёзий, бил ғанимат мунча давлат бас санга,
Ким, алар ишқи ичра ишқ аҳлига бош ўлдило.

230

Эй саодат ҳамраҳи, ғамзангға нуқсон бўлмағой,
Қисматинг бўлсун фараҳ, кўнглингда армон бўлмағой.

Айши ишрат мажлисингда дойимо бўлғай муқим,
То абад осори ғам анда намоён бўлмағой.

Лутфи Ҳақдин Нуҳ умридек ҳаётинг муддати
Бўлсун, аммо хотиринг ҳаргиз паришон бўлмағой.

Дамбадам комингча даврон, айласун гардуни дун,
Бу сифат давронидин асло пушаймон бўлмағой.

Барча авқотинг масаррат бирла бўлсун тавъамон,
Ранж ила меҳнатға бу аснода пайкон бўлмағой.

Раҳбаринг бўлсун ҳидоят ахтари кўнглинг аро,
Тай қилурда Ҳақ йўлин васвоси шайтон бўлмағой.

Наслига осиби даврондин газанди етмагай,
Ҳам таносул риштаси маддиға поён бўлмағой.

Айласун авлоду аҳфодинг Ҳақ дуойи давлатинг,
Ўйлаким, теъдод аро афродиға сон бўлмағой.

Пешаси бўлмиш Ниёзийнинг дуойи давлатинг,
Лек бу лутфу карам вақтида бисёр бўлмағой.

231

Зиҳи, зулфинг хаёли кечада кўнглимга айлонди,
Йилондек жисми беморим сабоҳға тегру тўлғонди.

Фирокинг шоми дардолуд фарёдим бўлуб боис,
Жаҳон аҳли лазиз уйқуларидин сачраб уйғонди.

Дилу жоним сенинг кўйингга борғоч ҳар бири танҳо,
Йўлуқуб иккиси ул кеча туфроқини ёстонди.

Доғи кўйинг итига учрашиб ҳамроз бўлдилар,
Анга фош этди пинҳон сирларин ёлборди, йиғлонди.

Тани зорим бу навъ ҳолатни англаб ҳушдин кетди,
Не борди ҳушдин рашк ўти бирла куйди, ўртонди.

Басе хўб ўлди кўнглим ишқинг ичра дайр пиридин,
Магар мажнунликим кўрган замон кетмакни ўйлонди.

Висолингни таманно қилғонимни ногаҳон англаб,
Фироқинг хайли атрофим олиб қатлимға юзлонди.

Ниёзий кўксуни чок этди ҳажринг тиғи буррони,
Гумон қилма они беҳуд дебон, албатта ўлгонди.

232

Эй, шарофат буржида келдинг саодат ахтари,
Кўрмас эл сандек латофат дуржида хуш гавҳари.

Осмони ҳусн уза меҳри узоринг талъатин,
Кўрди хижлатдин қизорди офтоби ховари.

Бўйла мустасно гўзалдурсан, бадал топилмағой,
Охтарилса сарбасар жинси башар, хайли пари.

Тавсани ҳиммат миниб, олам аро сайр айлабон,
Кўрмадим қасри висолингға мушобиҳ манзари.

Хони алтофинг васиъ, андоққи, гунжойиш берур,
Бир кичикроқ хиргаҳинг бўлса фалак нилуфари.

Ҳайъатинг зеб айлагон чоғда азал наққошидин,
Ҳайфдурким, чекмади нақшу вафодин зевари.

Хўблар хайли мусаххар бўлди андоқким санга,
Бўлғон эрди фатҳ арбоби, малоҳат кишвари.

Ўтлиғ афғоним фироқингдин фалак тоқи аро,
Тушса гар боли малойик чурганур бир ахгари.

Ишқинг авжиға Ниёзий асру қилмишдур уруж,
Ким, бўла олғой басе ушшоқларинг(ни) раҳбари.

233

Эй, хаёлинг дилда айшим, ўзга ишратни нетай,
Бўлмаса фикринг кўнгилда жонға фурсатни нетай.

Шеваи фақру фано бўлса муяссар эрди бас,
Йўқса, иззу жоҳ ила дунёда шавкатни нетай.

Қилмасам қаддим убудийят юкидин асру ғам,
Найлагум вақти шабобат, белга қувватни нетай.

Тилда гар зикринг ҳамиша бўлмади, маъдум қил,
Бу даме оламда бўлмоқлиқға муддатни нетай.

Гар кўнгилда файзи ишқинг орзуси бўлмаса,
Саъй этиб васлинг учун кўйингга қурбатни нетай.

Кечаю кундуз тутарман даҳр аро марзотинги,
Йўқса, мунглиғ бошима анвоъи кулфатни нетай.

Кўйинга етмак Ниёзийдек агар комим эмас,
Пўя урмоқликда ҳар дам мунча суръатни нетай.

234

Эл дегайлар: қилса ул дилбар ҳувайдо ҳуснини,
Қилди гўё Юсуфи Мисрийнинг иншо ҳуснини.

Борғонидин кўйига ишқ аҳлининг коми эрур,
Кўрмаки гул сайрига чиқғонда зебо ҳуснини.

Ўзгача овоз эшитмак даҳр аро эрмас ажаб,
Ким, улус қилмиш магар кўрганда ғавғо ҳуснини.

Хонақаҳ аҳли самоъи даҳр эли фарёдининг,
Мужибидур қилмоқи оламда ифшо ҳуснини.

Эл машомиға етурди тонг шамоли турфа бу,
Анбарин зулфин очибдур ё гулосо ҳуснини.

Хазр хатти лаъли жонбахши бериб зийнат басе,
Қилдилар ҳар дам бурунғидин мусаффо ҳуснини.

Нукта сурмак мадҳида не ҳадд Ниёзийға агар
Хотириға фикрида келтурса барно ҳуснини.

235

Тун келурман деб эди, ул меҳрибоним келмади,
Ваҳки, монеъ на экан писта даҳоним келмади.

Интизори шиддатидин келди жон оғзимғаким,
Хулфи ваъд этди магар ороми жоним келмади.

Ҳар замон чиқдим йўлиға васлини айлаб умид,
Ўртади фурқат ўти жону жаҳоним келмади.

Кўзларимга келмай уйқу ҳажридин то тонғғача,
Талхком ўлдум басе ширин забоним келмади.

Йиғладим андокки қон рагларда эмди қолмади,
Чиқди жоним кўргали, Ийсо нишоним келмади.

Водийи ҳижронда муҳлик ташналабликдин нажот,
Бергали бошим уза Хизри замоним келмади.

Нолаву зорим магар кўнглига таъсир этмади,
Гарчи етди самъиға ўтлиғ фиғоним келмади.

Изтиробу изтирорим ҳаддин ошди нетгаман,
Сокин айларга даме қоши камоним келмади.

Толиби содиқ эмас эркан Ниёзий гўйиё,
Йўқса, келгай эрди ул сарви равоним, келмади.

236

Муҳаббат дил уйидин олғоли сабру қароримни,
Жунун дашти сори роғиб кўрарман жони зоримни.

Қўюб тан мулкини ҳар дам кетарга айлагай оҳанг,
Кўнгил бирла мувофиқ бузмоқ истар рўзгоримни.

Фалак зулми таним хок этгач, олди сарсари бедод,
Қачон топғусидур эл тўтиёлиқға ғуборимни.

Диёрим аҳлидин жуз ранжи меҳнат кўрмадим ҳаргиз,
Ажаб йўқ кетмагим бошим олиб, ташлаб диёримни.

Тараҳҳум айлагай ҳолимға куфр аҳли агар кўрса,
Кўзим хунобидин олуда қон бўлғон узоримни.

Тириклик бодасидин, эй ажал, бошим гарон бўлди,
Бериб бир қатла заҳринг эмди дафъ этгил хуморимни.

Шаҳиди ишқ эрурман, дўстлар, маҳбуб кўйида,
Кўрунгудек муҳаббат аҳлиға айланг мазоримни.

Тузук йўлға далолат қилмоқинг, эй шайх, кўйғилким,
Фазо илкида чун кўрдинг инону ихтиёримни.

Ниёзий жонибидин ёр сари, эй сабо, еткур,
Фироқи шиддатидин турфа ажзу инкисоримни.

237

Эй кўнгил, билгил ғанимат базми васл айёмини,
Муддате умридаким сипқорди ишрат жомини.

Бўлмади ишқ аҳли вуслат бирла ҳаргиз комёб,
Қатъ этиб то солмайин бошдин вужуди домини,

Чарх давридин тама қилма фароғи хотиринг,
Ким, фароғат истади, олди онинг оромини.

Кимни кўрдингким, муҳаббат аҳлидин бу даҳр аро,
Жовидони айш ила топғон ҳамиша комини.

Англағилким, ул замири пок эмасдур ишқ аро,
Маҳваши шамъи рухи асло ёрутмас шомини.

Қил ҳазар дунё аруси макр ила ҳар дам сачи,
Кўрсатур роғиб қилурға орази гулфомини.

Эй Ниёзий, қилмасун мафтун сани таҳсини эл,
Суд билмаслар аларнинг аҳли дил икромини.

238

Бир шикаста дилни ул кимса сарафроз айлади,
Билгил они Каъба ободиға оғоз айлади.

Эй кўнгил, тарк эт муҳаббатсизни, мойил бўл анга
Ким ҳамиша дўстлиғ қонунини соз айлади.

Одам улдур фарқ этиб бедард ила дард аҳлини,
Зоҳиру ботинда ҳар бирини ифроз айлади.

Бил жавонидин адаб топмай, шабобидин ғурур,
Ҳурматин кўргач улуғни, тутди эъзоз айлади.

Муъмини комилдур ул олимға айлаб эҳтиром,
Вориси мурсал билиб эл ичра мумтоз айлади.

Тобеъи нафсу ҳаводур кимки дунё шўҳининг,
Қасдида ҳаддин фузунроқ ҳирс ила оз айлади.

Пок эмас ишқинг, Ниёзий, йўқса нечун дилбаринг,
Фарти истиғно била ҳар дамда юз ноз айлади.

239

Эй, жамолинг кўрмак истаб даргаҳингда топилай,
Балки умре итларингнинг зумрасиға тоқилай.

Ғунчаи кўнглим фироқинг даштида гар бастадур,
Гулшани фикри висолингда ҳамиша очилай.

Доимо дилда хаёлинг, тилда зикринг айлайин,
Ногаҳон гар келса тилга ғайри зикри ёнгилай.

Дайр пирининг каломи англатур ирфонниким,
Жаҳл саҳбоси била мадҳушлиғдин ойилай.

Бандадурман, золи дунёни Ниёзийдек талоқ
Этмасам, кобин учун тақсир ўзимдин сойилай.

240

Ўлукни тиргузурсан нукта деб, эй хўблар шоҳи,
Не ғам, ўлтурса ишқинг аҳлини кофир кўзинг гоҳи.

Суйи ҳайвондин, Масиҳ анфосидин елни топиб гўё,
Қадинг нахли таодул сориға топғон эрур роҳи.

Рамида бўлди мандин тайри руҳим, ҳалқаи зулфинг
Анга маскан эрурму ёки манзили ғабғабинг жоҳи.

Мунаввар тийра кулбам қилди ҳар тун оразинг фикри
Ким, они равшан этмас эрди ҳаргиз чархнинг моҳи.

Гадову шоҳнинг ҳар биридин ажз ўлди мақбулинг,
Писандинг тушмади, лекин биридин иззу ҳам жоҳи.

Етушмас ишқ эли доди муалло ҳазратинг сори,
Агарчи нардбондур етмакига оташин оҳи.

Фано дайриға киргил, эй Ниёзий, шояд ўлғойсан,
Сафар қилғучиларға кўҳи маҳбубингға ҳамроҳи.

241

Телбалигимни ул пари ишқида билмади, нетай,
Ҳолима вофиқ ўлди чун чора қилмади, нетай.

Бистари мавт уза солиб фурқати нотавон таним,
Шарбати васлидин даме комим эзилмади, нетай.

Гарчи муҳаббатим фузун дамбадам ўлди, бас анга
Мутталиъ ўлса ҳам мани кўзига илмади, нетай.

Шиддати ҳажри айлади ҳоли низорими забун,
Биргина қотла ҳолатим сўрғоли келмади, нетай.

Оқди Ниёзий кўз ёши, турфаки тинмади даме,
Ҳаргиз анга қўли етиб, лутф ила силамади, нетай.

242

Келиб базмимға дилбар суръат изҳор этди-ю кетти,
Нишастидин магар мажлис аро ор этди-ю кетти.

Намоён қилди гулгун оразини турмайин бир дам,
Кўнгилга келмагудек турфа ҳанжор этди-ю кетти.

Кўрулди ихтироъи одат эрмас манъи мумкинким,
Замириға они шойиста атвор этди-ю кетти.

Висоли бодасин кўрганда фикр этдим саботини,
Замоне собит ўлмай асру хуммор этди-ю кетти.

Ажабдур рашк ўтин ҳам дарди ҳажрин тозадин қўйди,
Туганмас дарди ишқи узра бемор этди-ю кетти.

Нечук тоқат қилур мунглиғ кўнгил раҳм этмайин они,
Бало-ю меҳнат афвожиға дучор этди-ю кетти.

Ниёзий файз топмоқликда ишқидин эди мумтоз,
Они фарқ айлаб ушшоқиға сардор этди-ю кетти.

243

Бир гўзал ҳолим кўруб, меҳрини чандон айлади,
Турфаким, оқшом ўзин кулбамға меҳмон айлади.

Хусравона илтифот айлаб ўзи марзотида,
Мустақим ўлмоқлиқ ўтрусида фармон айлади.

Масти саҳбойи висол ўлдим ва лекин тонгғача,
Марҳамат сонсиз мурувват онча имкон айлади.

Ишрат асбобин муҳайё айлаб эрдим бекарон,
Шўхликдин шодлиғ беҳадду поён айлади.

Тонг шамоли эсди, чун ражъатни айлаб ихтиёр,
Кўргузуб падрудини бағрим тўлуғ қон айлади.

Манзилимни гарчи ўтган кечада фирдавсдек,
Айлаб эрди, кетгач они эски зиндон айлади.

Эй Ниёзий, мунча хуррамлиғ доғи маҳзунлиғинг,
Кимдин ўлсун барчасин ошуби даврон айлади.

244

Эй, дарди ишқинг шиддати жон олғуси, жон олғуси,
Шавқингда кўнглим риққати жон олғуси, жон олғуси.

Ағёр ишрат мажлисин кўйингда тузди, оҳким,
Рашк оташининг ҳирқати жон олғуси, жон олғуси.

Васлингдин айру ишқ эли уммеди шоми тийрадур,
Шамъи жамолинг фурқати жон олғуси, жон олғуси.

Лаъли лабингнинг шарбати ўлганға жон бахш айлагай,
Қотил кўзингнинг рўъйати жон олғуси, жон олғуси.

Мижгонларингнинг сурати руҳи равоннинг офати,
Абру камонинг ҳайъати жон олғуси, жон олғуси.

Ҳар ким муҳаббат роҳиға гар кирса кечсун жонидин,
Ким, дарди ишқинг меҳнати жон олғуси, жон олғуси.

Ҳажринг Ниёзийға эрур бодинг била фарҳатфазо,
Нисёни зикринг муддати жон олғуси, жон олғуси.

245

Ҳижрон туни чекмак алам жон олғуси, жон олғуси,
То тонгғача юз дарду ғам жон олғуси, жон олғуси.

Маҳжур(ни) ҳоли ўзгача эрди етушгач ногаҳон,
Гар аҳли даврондин ситам жон олғуси, жон олғуси.

Васлига муддат ўтмайин фурқат анга мулҳақ бўлур,
Дилбардин ул навъ карам жон олғуси, жон олғуси.

Маҳбубсиз шурб айламак саҳбойи ишрат мўл қилиб,
Ошиқға бердим жоми Жам жон олғуси, жон олғуси.

Йўқлиқ муҳаббат қасриға кирмак учун боби васиъ,
Қилмаслиқ ўзлукни адам жон олғуси, жон олғуси.

Кўҳи вужуд эрмиш рафиъ то кечмай ондин саъй ила,
Ишқ авжиға урмоқ қадам жон олғуси, жон олғуси.

Кирсанг, Ниёзий, водийи ишқ ичра жонинг борича,
Саъй айлагил, йўқса надам жон олғуси, жон олғуси.

246

Қотил кўзинг ман зорни ўлтургуси, ўлтургуси,
Ишқ арсасида хорни ўлтургуси, ўлтургуси.

Дарди фироқинг касрати рашк оташи ифротидин,
Ғам хайлиға дучорни ўлтургуси, ўлтургуси.

Мушкин қошингни ҳайъати ногаҳ муҳаббат дардидин,
Худ ўлгудек беморни ўлтургуси, ўлтургуси.

Қилмоқ тахайюл пайкаринг зебоси бирла ҳайъатинг,
Ҳажрингда дилафгорни ўлтургуси, ўлтургуси.

Вуслат шароби ўрниға фурқат самандин бермагинг,
Охир мани хумморни ўлтургуси, ўлтургуси.

Кўйингда ҳар ёндин отиб тифли бало, санги ситам,
Бир кун бу мажнунворни ўлтургуси, ўлтургуси.

Раҳм эт Ниёзий ҳолиға ҳажринг ғами қон йиғлатиб,
Эмди кўзи хунборни ўлтургуси, ўлтургуси.

247

Ишқ аҳлини ул турфа шоҳ ўлтургуси, ўлтургуси,
Айлаб итобосо нигоҳ ўлтургуси, ўлтургуси.

Бу турфароққим, кўйига эл келмагин манъ айлабон,
Ҳар кимса бўлғоч додхоҳ ўлтургуси, ўлтургуси.

Ондин ужубадурки, бўйла муҳаббат аҳлидин,
Ул кимниким, ҳоли табоҳ ўлтургуси, ўлтургуси.

Мақбули васлин топғуси, жовидким мардудининг,
Ҳижрон қилиб бахтин сиёҳ ўлтургуси, ўлтургуси.

Билгил висоли қадрини, йўқса, фироқи дардидин,
Ҳусн осмони узра моҳ ўлтургуси, ўлтургуси.

Кўйида бўлмоқ иззату жоҳинг эрур ул рутбадин,
Айру сани афғону оҳ ўлтургуси, ўлтургуси.

Эмди, Ниёзий, жозим ўл, рашк ўти ичра ғам сани,
Албатта бул кун ё пагоҳ ўлтургуси, ўлтургуси.

248

Лаъли лабини қўзғотиб, жон бергуси, жон бергуси,
Нутқи насимин бутратиб жон бергуси, жон бергуси.

Гулзори ҳусни саҳнида қошу кўзин базм ичраким,
Мажлис элиға ўйнатиб, жон бергуси, жон бергуси.

Ишқида ўлганларга ул Ийсонафас анфосидин,
Бир қатла иксир ўрнатиб, жон бергуси, жон бергуси.

Маҳжурларнинг комиға еткурса оғзи шарбатин,
Оби бақоға ўхшатиб, жон бергуси, жон бергуси.

Ишқ аҳли эски марқади устидин ўтгач ул Масиҳ,
Жонбахшлиғни кўрсатиб, жон бергуси, жон бергуси.

Марг аскари эл жонларин қабз этгач, ул топса вуқуф,
Хайли ажални торқатиб, жон бергуси, жон бергуси.

Ўлсанг Ниёзий кўйида ногаҳ етиб бошинг уза,
Раҳм айлаб они титратиб, жон бергуси, жон бергуси.

249

Кулбамға келгач сиймбар жон бергуси, жон бергуси,
Лаъли суйи ҳайвонасар жон бергуси, жон бергуси.

Шуҳрат топибдур эл аро ҳар дамда руҳафзолиғи,
Жон кишварин олмиш магар жон бергуси, жон бергуси.

Бу турфадурким, қаҳр эли қилса нигаҳ ўлтургуси,
Лутф айлабон қилса назар жон бергуси, жон бергуси.

Оғзи онинг сарчашмаи ҳайвон эрурким, айлабон,
Зулмоти зулфида мақарр жон бергуси, жон бергуси.

Ийсонафасдур ул пари оламға гарчи солса ҳам,
Фаттон кўзидин шўру шар жон бергуси, жон бергуси.

Гар сайр қилса лутф ила гардун навардин секратиб,
Тўлса ўлукдин баҳру бар, жон бергуси, жон бергуси.

Қайғурмағил жонингниким, ҳаргиз Ниёзий топмағунг,
Кўйи аро ўлсанг зарар жон бергуси, жон бергуси.

250

Эй, мадҳалинг кулбам аро тиргузгуси, тиргузгуси,
Жонсиз танимни марҳабо тиргузгуси, тиргузгуси.

Ийсо санга йўқ ҳамнафаским топса токи санам даминг,
Тонг чоғида эсган сабо, тиргузгуси, тиргузгуси.

Ишқинг қатлиға не ғам сўздин лабинг жон бутратиб,
Офоқ аро ул жонфизо, тиргузгуси, тиргузгуси.

Ўлганга ҳижрон фартидин лаълинг тарашшуҳ чоғида,
Еткурса гар оби бақо тиргузгуси, тиргузгуси.

Аҳли муҳаббат жисмининг туфроқи узра қилмоқинг,
Ногаҳ бориб «қум!» деб нидо тиргузгуси, тиргузгуси.

Меҳри узоринг сунбулинг зиллидин айру айлабон,
Жонсизға кўргузсанг лиқо, тиргузгуси, тиргузгуси.

Бўлмиш Ниёзийға ҳаётидек мамоти кўзларинг,
Ўлтурса лаълинг борҳо тиргузгуси, тиргузгуси.

251

Нутқинг бериб ўлганга жон, тиргузгуси, тиргузгуси,
Айлаб ҳаётин жовидон, тиргузгуси, тиргузгуси.

Ҳажрингда ўлган ишқ эли қабри уза қилса агар,
Шунқори васлинг ошиён тиргузгуси, тиргузгуси.

Эй, курди зотинг бистарим устига келгач бермайин,
Марги аждаҳосиға омон, тиргузгуси, тиргузгуси.

Ишқ аҳли гўристонидин қилсанг гузар бир қатлаким,
Йумни қудуминг жонфишон, тиргузгуси, тиргузгуси.

Навъи талаттуф кўргузуб, болиним узра келмагинг,
Чиқғон чоғи руҳи равон, тиргузгуси, тиргузгуси.

Оғзинг сувиға бўлмаса, ҳайвон сувининг хилқати,
Қойдин ўлукни тавъамон, тиргузгуси, тиргузгуси.

Лаълинг зулоли борида ўлса Ниёзий, не ажаб,
Гарчи қароғинг тўкди қон, тиргузгуси, тиргузгуси.

Мухаммаслар

ОГАҲИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

252

Аё, гардунға сунъинг килкидин нақши ҳадаб пайдо,
Келиб ғайри мусаттаҳ чўфидин кони заҳаб пайдо,
Жаҳон аҳлиға ҳуснинг завқидин асру рағаб пайдо,
Зиҳи, жонларға васлинг шавқидин айшу тараб пайдо,
Гаҳи дарди фироқинг хавфидин ранжу таъаб пайдо.

Замонеким, вужуд айвониға арвоҳлар кирди,
Вужуди тунд бодиға адам хошокини берди,
Жамолинг боғидин гўё таашшуқ дардини терди,
Эди ишқингга жонлар мубтало, ул чоғдаким эрди,
Не тан, не танда бош, не бошда юз, не юзда лаб пайдо.

Эл арбоби тахайюл эрдилар билкулл хайлингга,
Не билди кунҳи зотинг тутди кўз лутфи наволингга,
Таманно қилдилар миръотни акси жамолингга,
Чу мазҳар айладинг оламни ҳусни бемисолингга,
Бу кўзгу ичра бўлди неча нақши булажаб пайдо.

Улус баъзилари олди саодат авжида роҳат,
Шақоват қисмат ўлғонларға келди фисқ иши одат,
Бировнинг қаддини хам айлади жунбойиши тоат,
Биров ҳусн ичра топди, сарвдек оройиши қомат,
Биров ишқ ичра қилди қумриосо ларзу таб пайдо.

Идоми хубз учун топмас бировлар қатраи мосил,
Бировга куфру ислом байнида бўлмай хирад фосил,
Биров бўлмай ҳабиби қурбиға умри аро восил,
Бировга гулмасаллик орази гулгун бўлуб ҳосил,
Бировда булбулосо бўлди юз шўру шаъб пайдо.
Ҳама мавжудлар ижоди тақдиринг зуҳуридур,

Бориға хони алтофинг била роҳат ҳузуридур,
Аларға чарх даври вақт мақсуми муруридур,
Халойиқ хилқаги бир-бирига яксар заруридур,
Эмасдур қудратингдин жумла ашё бесабаб пайдо.

Ливойи салтанатни баъзиға фазлинг қилиб рофиъ,
Адолатдин сан они айладинг зулм аҳлига дофиъ,
Қўлин жабр этгувчилар юзларига айлабон софиъ,
Шабу рўз аҳли оламға эрур бир-биридин нофиъ,
Эмас беҳуда бўлмоқ ҳикматингдин рўзу шаб пайдо.

Таманно маъманининг мужиби фармойиши нутқинг,
Мақосид қасрини обод этардин йўқдурур зуъфинг,
Башар саъйин ҳабо этмасга меъёдингға не хулфинг,
Муроди манзилига восил этгай ҳодийи лутфинг,
Киши гар сидқ бирла айласа саъйи талаб пайдо.

Ниёзий бўлса даргоҳинг гадойи аҳқаридинким,
На хуш айланса ҳам аҳли муҳаббат кишваридинким,
Ажаб йўқ воқиф ўлса жамолинг мазҳаридинким,
Не тонг, огоҳ бўлса Огаҳий ишқинг сиридинким,
Анга беҳуда эрмас осмондин бу лақаб пайдо.

ОГАҲИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

253

Ул хўбдурки асли вужуди аён анга,
Тоат ишида саъй ила кечса замон анга,
Асрори ишқ кўнглида бўлса ниҳон анга,
Ҳар кимки фақр гўшаси бўлмиш макон анга,
Хотир ҳамиша даҳр ғамидин омон анга.

Беҳад мухавваф муҳлик адам дашти ичра йўл,
Анда борурға пўя урарда сариъ бўл,
Холис бўлурни истаган ўзлигидин узди қўл,

Сайр эт фано тарабгаҳини, эй кўнгилки, ул
Бир боғдурки, етмагай асло хазон анга.

Мактуб ўлунди ҳар наки бор сунъ килкига,
Ҳам хайру шар тизилди фазо ҳабли силкига,
Эминлик истаган минодур фақр фулкига,
Киргил васиъ ер тиласанг ажз мулкига,
Ким, бир камина қасрдурур осмон анга.

Манзуринг ўлса хони тамаъ кўзларингни йим,
Олма таоми луқмасини оғзинг ичра дим,
Томеъ кўнгилга бўлма рафиқ, эй ҳазин дилим,
Дайри қаноат ичра мудом ул муқимким,
Лабрези жоми роҳат эрур жовидон анга.

Баҳри фано зулоли дури шаҳворлиғ,
Дашти фанода хислати хўб эрди зорлиғ,
Бўстони файзасар келибон инкисорлиғ,
Бир судманд пешадурур хоксорлиғ,
Ким, ҳодисоти даҳр етурмас зиён анга.

Вирд айлаганга субҳ ила бўлмоқни ҳамнафас,
Тавфиқ ила саодати дорайн дастрас,
Билган ҳамон жаҳонни хирад аҳлиға қафас,
Ҳар кимки даҳр шоҳлиғин айлади ҳавас,
Бордур ҳамиша ғуссаи фикри жаҳон анга.

Ё мўътий ал-атиййа, Ниёзийға бўлди тил,
Шукринг демакда шукр элининг зумрасида бил,
Йўқлиқ диёриға они ҳам солғил ой-у тил,
Ё раб, хамул гўшасида Огаҳийни қил,
Андоқ адамки бўлмасун асло нишон анга.

ФЕРУЗ ҒАЗАЛИҒА МУХАММАС

254

Ниҳоли коматинг битган чаманзорингға салламно,
Юзинг давридоғи лаъли шаккарборингға салламно,
Жамол ичра басе гулгун намудорингға салламно,
Нигоро, олди ҳушим тарзи рафторингға салламно,
Ёрутди тийра кулбам шамъи рухсорингға салламно.

Менинг ҳолим паришон айлади ишқинг ғами билкулл,
Фироқинг шиддатидин ўлгудекман, эй узори гул,
Дилу жоним сенинг шавқингдадурлар нолазан булбул,
Ишим котил кўзинг бедодидин бўлмиш басе мушкил,
Ичиб қонимни тўймас чашми хунхорингға салламно.

Висолинг фикр этиб жонлар олур роҳатни ҳажрингдин,
Бўлур ошиқларинг ҳижрон шабе масрур зикрингдин,
Масиҳосо такаллум айласанг жонбахш лаълингдин,
Лабинг сўздин берур жон ўлган элга дарди ишқингдин,
Равонпарвар лабу жонбахш гуфторингға салламно.

Жаҳон аҳли эрурлар дойимо васлинг харидори,
Жамолинг партавидин қизғусидур ишқ бозори,
Бу ташвиш ичра тун-кун тинмай айлаб нолаю зори,
Ҳама ишқ аҳлидур, эй муғбача, зулфинг гирифтори,
Боридин аҳлини банд этди зуннорингға салламно.

Таманно айладим лутфинг неча ажзу ниёз айлаб,
Қўл уздим ғайрдин ишқингда ўзни покбоз айлаб,
Сўруб ҳолим тараҳҳум бирла кўнглимни гудоз айлаб,
Дединг, лутф айлагум ўлтурдинг аммо неча тоз айлаб,
Агар лутфинг бу эрса жавру озорингға салламно.

Итобинг зоҳир этгунг ҳар қачон ифшойи роз этсам,
Не топғум роҳати ҳажринг ўтидин эҳтироз этсам,
Сенинг кўйингға бориб оҳу фарёдим дароз этсам,

Қилурсан ноз агар ман ҳар неча арзи ниёз этсам,
Ситамгар маҳвашо, бу навъи атворингға салламно.

Гар очса чеҳрасин кундуз фалак хуршиди топғай касф,
Не мумкин кечада нури қамарға бўлмағуси хасф,
Ниёзийға дуойи давлатингдин ишқ сирри кашф,
Санга Феруз ўлуб бахт этдинг ул ой қадди зулфинг васф,
Бу янглиғ табъи нозик бирла ашъорингға салламно.

НИЁЗИЙ МУХАММАСИ

255

Ҳолим эрур дилбарим асру хароб,
Зор кўнгилга тушибон печу тоб,
Етмак учун кўйинга айлаб шитоб,
Кечаю кундузда қилиб тарки хоб,
Изтараба йазтарибу изтироб.

Водийи ҳажрингда дилим зор ўлуб,
Санга маломат била афгор ўлуб,
Чекмагида ранжини бемор ўлуб,
Дарду алам домиға дучор ўлуб,
Иғтараба йағтарибу иғтироб.

Пўя урар чоғда ўзидин кетиб,
Ҳолати назъ мартабасиға етиб,
Сафҳаи шавқинг уза додин битиб,
Бодаи васлингни кўб уммед этиб,
Иртакаба йартакибу иртикоб.

Меҳри рухинг кўрмагин айлаб хаёл,
Гарчи хаёли бўлуб амри муҳол,
Хайли ғамини қилибон поймол,
Водийи ҳайратда мушъабид мисол,
Илтаъаба йалтаъибу илтиъоб.

Ўткариб ишқинг аро ёзу қиши,
Ҳайрат ила бўлмоқ эди варзиши,
Даҳрда ким кўрди мунингдек киши,
Рашк ўтиға тушмак бўлмоқ иши,
Илтаҳаба йалтаҳибу илтиҳоб.

Сол назари марҳаматинг, раҳм қил,
Расми талаттуф била ҳолини бил,
Мумкин эмасдур анга сўз дерга тил,
Бор ғамингни кўтариб неча йил,
Инҳадаба йанҳадибу инҳидоб.

Қошу кўзинг қатлиға майл этгали,
Ғамза қиличи бошиға етгали,
Фикри висолинг дилини кетгали,
Тиғи ғаминг бағриға беркитгали,
Интасаба йантасибу интисоб.

Ҳосил ўлуб ҳажр шаби зулмати,
Анда тутуб хайли бало улфати,
Дарди фироқинг алами ҳиддати,
Сабру шакиб мулкини ғам шиддати,
Интахаба йантахибу интихоб.

Меҳри жамолинг бўлубон жилвагар,
Олам аро тушгали ондин шарар,
Топди зуҳур эл ичида шўру шар,
Ҳоли Ниёзийға ажаб йўқ агар,
Инқалаба йанқалибу инқилоб.

НИЁЗИЙ МУХАММАСИ

256

Гул юзинг махжуриға ўлмак намоёндур эваз,
Ишқинг ичра куфри маз нуриға имондур эваз,
Кўзларинг манзуриға рашк ичра сўзондур эваз,
Базм аро ҳар дам лабинг махмуриға қондур эваз,
Кечалар тонг отғуча хуноби ҳижрондур эваз.

Кўзларинг жаллодидин ман қайда топғумдур омон,
Лутф этиб кулбамға келсанг жонға юз минг имтинон,
Сунбулинг эслаб сени оғушима олғон ҳамон,
Лабларинг сўрғонда қон этдим бадал қил қонға қон,
Лаълинг ар озурда бўлмишдур анга жондур эваз.

Расми ошиқлиқни, вовайлоки, кўзга илмадим,
Остонин ёстанурға нега ҳар тун келмадим,
Ҳажри шамширин жигардин манъи фикрин қилмадим,
Васл базмида сеҳрваш ишқ қадрин билмадим,
Эмди фурқат ичра юз хуноби ҳижрондур эваз.

Юзларинг қошида гар ой кулчасини истадим,
Кўргач-ўқ зулфинг пари сунбулчасини истадим,
Сарв қадлардин қадинг мавзунчасини истадим,
Лабларинг борида гар гул ғунчасини истадим,
Кўнглим ичра ҳар тарафдин захми пайкондур эваз.

Фурқат айёми дамодам оҳу фарёд айласам,
Кечаларда тинмайин изҳори бедод айласам,
Изтиробим ҳаддин ошиб навҳа бунёд айласам,
Новаки мижгонларинг ҳажрида гар дод айласам,
Кўнглима ҳажр офатидин тири буррондур эваз.

Партави ишқинг бузуқ кўнглимда гар бўлмас мазид,
Рашкдин ар олам аҳлиға эмас эрсам анид,
Қилмағон бўлсам висолинг бодасидин кўб умид,

Бўлмағон бўлсам агар қошинг қиличидин шаҳид,
Танда ғам шамширидин захми намоёндур эваз.

Фикр аро гар киймас эрсам дер пари жандасин,
Солмағон бўлсам оёқинг остиға жон пардасин,
Муғтанам тутмас эсам қаддинг ниҳоли жилвасин,
Гар ғанимат билмадим лаълингни шакархандасин,
Заҳри ғамдин комталх чашми гирёндур эваз.

Жавҳари ишқингға улким, бўлғон эрмас мужтабий,
Бори ҳижронинг кўтарган бўлмас эрса манкаби,
Хоҳ инсону малойик ё валийдур ё набий,
Оразинг кўрган ҳамон шукр этмаган кокил каби,
Сийнаи садпораи чоки гирибондур эваз.

Гар Ниёзийдек жунун дашти аро кирдим далир,
Топмадим ҳажринг шарори ёқмағонға бир назир,
Англадим ошиқға ёнмоқ қисмати Ҳаййу Қадир,
Кокилинг савдосидин жамъият истардим амир,
Хотири ошуфтаи табъи паришондур эваз.

МУНИС ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

257

Эй, зотинг уза ҳомий зилли сояи Субҳоний,
Юзингда муайяндур ҳам партави Раҳмоний,
Амирлиғингға падруддур одати меҳмоний,
Жонбахш лабинг узра чиқмиш хатти райҳоний,
Ким, кўрди Хизр бирла бир ерда Масиҳони.

Зеболиқи изҳорин деди демаки мунча,
Булбул била қумрини ўз шоҳиди қилғунча,
То маҳкамаға козиб шоҳидлари келгунча,
Даъвоға очиб эрди лаб оғзинг ила ғунча,
Бу тарки адабдур оғзидин оқар қони.

Кўк атласидин тунинг шоҳоналиғ истабдур,
Чарх анжуми нақдидин моҳоналиғ истабдур,
Меҳр олтунидин тожинг сосоналиғ истабдур,
Шамъи рухинга жоно парвоналиғ истабдур,
Беҳуда эмас ойнинг ҳар кечада даврони.

Хунрез аро йўқ саффоҳу жаллод кўзинга ҳамтак,
Ишванг қиличи даъби эл кўксини чок этмак,
Хайли ғам ҳижронинг жон қасдиға юз минг лак,
Пайваста қошинг ёйи мижгондин отар новак,
Кўнглим ҳадафи онинг жонимдоғи қурбони.

Етмак манга не мумкин гулзори висолингға,
Не дилда тасаввурдур тасвири мисолингға,
Фикрим чаманистони ер икки ғизолингға,
Бўлмиш дили тангимда ороми хаёлингға,
Зиндон аро тутғондек манзили маҳи Канъони.

Ишқинг эли шаънида ишқ оятидур нозил,
Тонг йўққим, агардурсан маҳвашлар аро фозил,
Ҳажринг юкига бўлғоч бир неча замон ҳомил,
Жонларға жамолингдин огоҳлиғ ўлуб ҳосил,
Ҳусн ичра санга бўлмиш ойинаи руҳоний.

Шавқинг ўти кўнглимга роҳату таъаб эрмаским,
Ноз ўқи Ниёзийға сандин ғазаб эрмаским,
Шамшири фироқингдин жонға караб эрмаским,
Пайваста ер алардин шукрим ажаб эрмаским,
Гулранг қабо топмиш Муниси тани урёни.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

258

Ўзгалар кўйида синсун пайкарим жо айласа,
Жисмим ўлсун кул, ёниб гар онда маъво айласа,
Бағрим оқсун ғайрдин сўзиш ҳувайдо айласа,
Кўнглим ўртансун агар ғайрингға парво айласа,
Ҳар кўнгил ҳамким сенинг шавқингни пайдо айласа.

Ғайрни фикр айласам ҳажринг аро жовид ўлай,
Қурбатинг уммидидин албатта беуммид ўлай,
Фурқатинг зулмоти ичра соҳиби таъбид ўлай,
Ҳар киши васлин таманно айласам навмид ўлай,
Ҳар киши ҳамким сенинг васлинг таманно айласа.

Сандин ўзга ёр зикри бир даме бўлса сўзум,
Дуди ҳирмондин қарорсун каҳрабо янглиғ юзум,
Аҳд боғлаб нафсима айтурман, эй дилбар, ўзум,
Ўзгалар ҳуснин тамошо айласам чиқсун кўзум,
Ўзга бир кўз ҳам сенинг ҳуснинг тамошо айласа.

Хотиримға бошқа ёди келса чок ўлсун дилим,
Ҳам узилсун ғайрға қад хам қилур бўлсам белим,
Ҳам куруб қолсун баданнинг моддаси бўлғон гилим,
Ғайр зикрин ошкора қилса лол ўлсун тилим,
Қайси бир тил ҳамки зикринг ошкора айласа.

Ғайратимдин рашк аро ҳар гул юзи бир шуъладур,
Ёқғоли кўнглумни ҳам булбул сўзи бир шуъладур,
Ҳар на бўстон ичрадур, балким ўзи бир шуъладур,
Рашкдин жонимға ҳар наргис кўзи бир шуъладур,
Боғ аро ногаҳ хиром ул шўхи раъно айласа.

Орзу бўлди азалдин кўнглима ишқинг фани,
Бу жиҳатдин чашми афгорим балонинг маскани,
Саъй бирла умрим ичра бир кўра олмай сани,

Оқибат жонимға етдим, эй хуш, ул муғким мани,
Бурқада бирла харобот ичра расво айласа.

Бу ажаб ҳусни гули асло хазондин сўлмағой,
Зулм этиб ҳар дам ўсонмай кўнгли ҳаргиз тўлмағой,
Ушбу гулшандин фалак золи доғи гул юлмағой,
Йўқ оғиздин нукта айтур маҳвашимдек бўлмағой,
Гар куёш ҳар заррасидин бир Масиҳо айласа.

Турфадур Мажнунлиғим ҳолимни билмасдур ҳабиб,
Бир нафас бўлмас ифоқатдин манга ҳаргиз насиб,
Волалиғ дашти аро эмди бўлубдурман ғариб,
Келтуринг рафъи жунунимға парихон, эй табиб,
Ким ул ансабдур пари ҳар кимни шайдо айласа.

Кўргусидур ҳодисоти даврнинг озорини,
Даҳр элидин муштаъил билгай ҳусднинг норини,
Бўлғой аҳволи паришон маҳв этиб азкорини,
Субҳдек бир дамда гардун қўймағой осорини,
Ногаҳ аҳли сидқ кўнгли меҳрин ифшо айласа.

Золи дунё фикрида сорғарма, сўлма нечаким,
Эй Ниёзий, алданиб узрини қўлма нечаким,
Инқиёд айлаб онинг юзига кулма нечаким,
Даҳр шўхиға, Навоий, сайд бўлма нечаким,
Кун узори узра тун зулфин мутарро айласа.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

259

Шавқинги тарк этганимға нори ҳирмондур сазо,
Салбима зикринг забондин тиғи буррондур сазо,
Қўйғонимға фикринги дилдин пушаймондур сазо,
Кўз-юзингдин олғонимға ашкдин қондур сазо,
Васл аро шукр этмаганга доғи ҳижрондур сазо.

Муғтанам гар тутмағон бўлсам жамолинг бадрини,
Чекмагон бўлсам бало-у ранжи ишқинг садрини,
Имтиноъ қилсам кўрардин чарх золи ғадрини,
Телба кўнглим билмагон бўлса висолинг қадрини,
Ҳажр анга еткурди инак онча имкондур сазо.

Чокаринг бўлмоқда гар комингға ҳаргиз етмадим,
Бўлмадим кўйингда ногаҳ гарчи аксар кетмадим,
Даргаҳингда дойимо дарбон қадидек битмадим,
Гулшани васлинг ватан эрканда гар шукр этмадим,
Дашт уза бўлмоқ алохон ал-омондур сазо.

Маҳрами розинг бўлурдин етгали сур узра сур,
Дамбадам кўнглимга ҳосилдур сурур узра сурур,
Ногаҳон содир бўлубман то тавонингдин қусур,
Ошкора лутфи хулқингдин агар топдим ғурур,
Фурқат ичра эмди доғи дарди пинҳондур сазо.

Мақсадим таҳсилида марғуби ахзар кох эдим,
Соҳати қурбингда гар лоболу ҳам фассох эдим,
Гар гаҳи чеккан муҳаббат пардасин саллох эдим,
Ҳажр ила берма сазо гар васл ила густох эдим,
Тиғи кийн бирла сиёсат қилки осондур сазо.

Бежиҳат кийн ишқ элиға лойиқи жонон эмас,
Журм эрур мумкин алардин қасд ила нишон эмас,
Саҳвдин гар бўлса содир мужиби ҳирмон эмас,
Ошиқ ар қилса гуноҳ қилмоқ сазо ҳижрон эмас,
Қатл тиғи сурки, қилмоқ ғорати жондур сазо.

Бодаи лутфингға маст ўлди ўзига келмади,
Фурқат олмоси Ниёзий сийнасини тилмади,
Бу сабабдин ишқ эли бирин кўзига илмади,
Васл базмида наво қадрин Навоий билмади,
Фурқат ичра кеча тонг отғунча афғондур сазо.

СУЛТОН ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

260

Йилондек товланур жисмим онинг ҳажрида зор ўлғоч,
Қадининг ҳайъати жонимда музмар интизор ўлғоч,
Рухининг шамъиға жону кўнгил парвонавор ўлғоч,
Узори васфин айларман анисим ул нигор ўлғоч,
Қилур пажмурда бўлғон шоха гул вақти баҳор ўлғоч.

Кўруб гесуларини рашкдин ўртанди сунбуллар,
Тушар жон ҳиндуси анқо деб ҳар торидин ғуллар,
Жаҳон боғи аро фарёду афғон тузса булбуллар,
Майи ноб тоби бирла ҳусни гулзори очар гуллар,
Қадаҳ ичмакка роғиб ҳар қачон ул гулузор ўлғоч.

Баён қилғум фироқи дашти ғамда этганини тарҳ,
Жудолиғ тиғидин бағримға етди деб аламлиғ жарҳ,
Қаттиғ дардимни чеҳрам зарди қилғоч ҳазратида сарҳ,
Қилурман арзи ҳолим ёринг олдида бир-бир шарҳ,
Келиб базмимға бир тун ишва бирла барқарор ўлғоч.

Тушар мунглиғ бошимға ҳар даме юз навъ савдолар,
Бу савдолар била даҳр аҳлидин бир неча даъволар,
Деса тарк этгил ишқин муддаъий бадхоҳ расволар,
Солурман оҳу афғоним била оламға ғавғолар,
Узори то ниқоби гўшасидин ошкор ўлғоч.

Дамодам истабон бўстон йиғочин ғайрға минмай,
Топиб қўнғоч анга майл этмай ўзга сориға инмай,
Наво оҳангини ҳаргиз сакта бўлмай бир даме синмай,
Қилур гулшан гули шавқида булбул нолалар тинмай,
Кўлидин ихтиёрини бериб беихтиёр ўлғоч.

Нечук боғ ичра топғай тайрлар парвоздин роҳат,
Қилурму дамбадам ўз нағмасини қумрилар одат,
Тузарму фохта оҳангин ўз таврида ҳар соат,

Қачон ул лаҳза булбулларда қолғай заррача тоат,
Тушуб гул юзи узра зулфи сунбул тор-тор ўлғоч.

Муҳаббат аҳлининг мажлисларига ногаҳон келким,
Тааммул айлабон ишқ ичра содиқ сидқини билким,
Ҳақиқий ишқ аро вобасталар кўз ёшини селким,
Тараҳҳум бирла ул ошиқни ҳолига назар қилким,
Бериб қўлдин инонин бевафо дилдора ёр ўлғоч.

Бўлур малҳукдин лутфу карам албатта лоҳиқға,
Ҳабибидин зиёд ўлғай мурувват ишқи содиқға,
Фузун ўлғондек Узродин муҳаббат расми Вомиқға,
Бўлур маъшуқ меҳри кун бакун асру ул ошиқға,
Умиди васл бирла ой-у йиллар устувор ўлғоч.

Ниёзий кўргуси Фарҳоддек кўб можаро ҳар ким,
Шаҳи Баҳром янглиғ рўзгоридур қаро ҳар ким,
Қилур ўз кулбасини шавқидин мотамсаро ҳар ким,
Бўлур, Султониё, Мажнун киби олам аро ҳар ким,
Агар ул қоши ёнинг ишқиға ногаҳ дучор ўлғоч.

РАВНАҚ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

261

Шакарналлоҳки, ҳайвон ичра бизларни ибод этди,
Ҳумоюн зилли била бизинг ишни адлу дод этди,
Бу зиллуллоҳ дуогўйға лутфин издиёд этди,
Биҳамдиллоҳки, ул султони олам бизни ёд этди,
Бу янглиғ марҳамат бирла ҳазин кўнглумни шод этди.

Мироран, гарчи борсам ҳазратиға чиқмас абрўсин,
Не тонг, эмдики ҳар азмим аро чолсам фараҳ кўсин,
Қилиб кўйи хасин ортурға лиҳйамдин супургусин,
Юзум даргаҳиға суртуб чу қилдим остонбўсин,
Насими субҳи давлат ғунчаи кўнглим кушод этди.

Раъият борчаси осудалиғ топди басе азмон,
Улум аҳли дуойи хайр этарлар борича имкон,
Нединким, адл ила хони карам мастур эмас бир он,
Зиҳиким, хусрави соний Абулғози шаҳи даврон,
Ки, фармониға онинг тожварлар инқиёд этди.

Келиб зебо қади бўстони олам ичра мавзунда,
Шакибу сабр кони нуктаси жонбахш мазмунда,
Ҳама шоҳу гадолар лутфу эҳсониға мамнунда,
Жаҳонжўйики, мундоғ комронлиғ рубъи маскунда,
Не Доро, не Искандар мунингдек Кайқубод этди.

Кўнгилдин эътиқод этган киши гар омм эрур ё хосс,
Ва ё бўлсун замона аҳли ўртасида хоссу-л- хосс.
Ризо жўбанда бўлса улки ваҳдат баҳриға ғаввос,
Қаю шаҳким жанобиға етурди жабҳаи ихлос,
Улувви жоҳгоҳин етти гардундин зиёд этди.

Тааддий аҳлиға шамшири қаҳри ахгари жонсўз,
Тазаллум хайлиға бўлди атуфи ришташи дилдўз,
Ситамгарлар била зулм аҳлидин кўкка чиқғон туз,
Замони давлатида элга ҳар кун байраму наврўз,
Нединким, рўзгор ғами жаҳондин хайрбод этди.

Ҳалимедурким, йўқ ҳар нутқи ношойистадин хашми,
Каримедурки, содиқ бўлмағой факр аҳлиға ғашми,
Билур шаҳлар ҳарир ўрнида ондин жомаи пашми,
Саодатлиғ шаҳаншоҳики, тушгач кўсаи ҳашми,
Қаро туфроғни ул кимиёдин зарниҳод этди.

Заминнинг арсасида барча кишвар бўлғоли обод,
Буларда ҳукмронлиғ қилғоли ҳар хусрави шаҳзод,
Адолат мағрибидин эсгали роҳатфизолиғ бод,
Таъолаллоҳ, зиҳи хоники, олам бўлғоли бунёд,
Қаю шаҳ даҳр мулкида онингдек адлу дод этди.

Фасиҳ шеър ичра камдур, сарваридур шоири доно,
Балоғатда онинг тақлиди кишида бўлур шайдо,
Ниёзий зоҳир этгач ҳар нури дилингни анга умдо,
Келиб шаҳр даргаҳиға Равнақи бедил бўлуб гўё,
Ғазал тайёр этиб ул ерда олам ичра од этди.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

262

Ўзга мажлисни нетай ул фарҳатафзо бўлмаса,
Файзи роҳатбахшлиқда жаннатосо бўлмаса,
Кирмагумдур бодаи гул онда пайдо бўлмаса,
Гул керакмасдур манга мажлисда саҳбо бўлмаса,
Найлайин саҳбони бир гул мажлисоро бўлмаса.

Эй, хуш ул мажлис аро тартиб топса жашни омм,
Анжумандин ҳар бири ишқ ичра топғон файзи томм,
Дайр биридин муҳаббат бобида кўрган низом,
Базм аро хушдур қадаҳ кавкаб, вале эрмас тамом,
Мутриби хушлаҳжаи хуршиди сиймо бўлмаса.

Нури Раҳмоний зоҳир айласа ҳар бир шумуъ,
Партавидин равшан ўлса ҳам усулу ҳам фуруъ,
Базм эли топса бу кайфият била асру хушуъ,
Меҳру Моҳу Муштарий, Зуҳра чун қилди тулуъ,
Ҳеч наҳс ахтар тулуъи анда қатъо бўлмаса.

Маҳжабин соқийлари ҳар дамда бўлса дилфурўз,
Қизса мажлис, тушса ондин аҳлининг кўнглига сўз,
Неча муддат бу сифат файз ўлса ҳосил лайлу рўз,
Мунча ҳам бўлса муяссар жамъ эмас хотир ҳануз,
Токи муғ кўйида бир маҳфуз маъво бўлмаса.

Бу уй атрофида сўзан сукбидек бўлмай тешик,
Дохилида май тўлуғ хумлар била чандин мешик,

Чарх золи қўзғамай тифли хиёнатға пишик,
Чун бу ерда ичкаридин руст бағланди эшик,
Одам эрмас ул кишиким бодапаймо бўлмаса.

Яхшидур маҳфилда жамъият вале оқшомғача,
Бўлмайин ўртада ғайрият вале оқшомғача,
Хўб эрур бу тавр кайфият вале оқшомғача,
Хушдурур бу навъ амният вале оқшомғача,
Гар фалакдир бир хиёнат ошкоро бўлмаса.

Хуш ангаким, тийра шомин йўқ қилиб субҳи аласт,
Айлади билкулл ўзин саҳбойи ваҳдат бирла маст,
Йўқ этиб ўзликни кўрса базм элидин ўзни паст,
Ҳар кишига умрда бу навъ бир кун берса даст,
То абад ғам йўқ агар бўлса яна ё бўлмаса.

Даҳр базмида тарабни хўб кўргай ҳар касе,
Хор кўрса ишқ ичида ўзни андоққим хасе,
Хотирин қилмай паришон даҳрнинг пешу пасе,
Умр базмида нишот асбоби дилкашдур басе,
Гар ҳаводис шаҳнасидин анда яғмо бўлмаса.

Маст бўлмоқ ёр васли бодасидин бўлди шак,
Тарк қил ҳушёрлиғни ё бало борини чак,
Бил, Ниёзий кўрмади ҳаргиз балони ман тарак,
Эй Навоий, гар насибингдур абад умри керак,
Хотирингда ёрдин ўзга таманно бўлмаса.

ТАБИБИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

263

Далирона такаллум қилмаким гуфтор нозикдур,
Дейилди «қалла далла» хуш, вале меъёр нозикдур,
«Қули-л-хайра» мухотаб табъиға изҳор нозикдур,
Сўзинг қил мухтасарким, хотири дилдор нозикдур,
Агарчи сўз гуҳардур лек ушбу тор нозикдур.

Дило, кўзгунг юзидин ғайрнинг нақши нигорин юв,
Тано, қўйма қадам тошқори кўйидин сари як мў,
Жамолин кўргали ғам тузидин гар топмасанг ёғду,
Ул ой кетгусидур, эй кўз, йўлиға ашкдин тўк су,
Вале соч сарф бирлаким анга рафтор нозикдур.

Вужудин йўқлағой ошиқ фано водийси таллида,
Агарчи бўлса якто барча мушкилларға ҳаллида,
Сен айлаб шўъбада маъшуқ кўйи бор маҳаллида,
Қилурсан гўфтугў беҳуда дилбар кўзи оллида,
Магарким билмадинг табъияти бемор нозикдур.

Жаҳон айвонини англа бақо бунёдидин ори,
Ҳаёти жовидона кимнинг эркандур сазовори,
Не мустаҳкам таноби вақтни душманлиғ изҳори,
Не тори умр бордур маҳкам, не дўстлиғ тори,
Бу икки риштадин афсуским бисёр нозикдур.

Жафову жавр элининг мажлисида бир даме турма,
Этарга зулм кирдорини аҳли ичра ўлтурма,
Эл озориға фитна ҳалқасин гардун киби қурма,
Ситамнинг тошини озодаларнинг кўнглига урма,
Тафаккур айла аввал шишани миқдор нозикдур.

Топиб зебо қадиға неча муддат алқалар, эй зулф,
Ғурурнинг жисмига чиндин солибдур ҳалқалар, эй зулф,
Адаб тут, кўрмагайсан фурқатингдин талқалар, эй зулф,
Белига айлабон густох урма ҳалқалар, эй зулф,
Мабодо қўрқарам синса миёни ёр нозикдур.

Ниёзий, оқил эрсанг ишқ элининг зумрасидин бўл,
Мақосид васлиға гўё муҳаббат роҳи бузруг йўл,
Вужудинг тарк этиб ҳабли диёнатға узотғил қўл,
Табибий, ур илик исломғаки, бас қавийдур ул,
Иноnма куфрғаким риштаи зуннор нозикдур.

МУХАММАС

264

То абад ишқингда Ҳаййи лойазол айлар мани,
Иштиёқинг маҳфилида бемисол айлар мани,
Гоҳ-гоҳи маст саҳбойи висол айлар мани,
Бўси лаълинг шуйла сероби зулол айлар мани,
Ким, кўран обиҳаёт ичмиш хаёл айлар мани.

Бўйла бўлмиш қисматимким, шавқ аро қон оғлайим,
Кеча-кундуз фикрим улким, ҳолими арз ойлайим,
Ҳазратингга сўз дуридин алйақини сойлайим,
Шоира сўз бўлмаға миннатни аммо найлайим,
Оҳким, ҳайрат сени кўрдукча лол айлар мани.

Олди ҳушим бир назар қилдукча сиймин ғабғабинг,
Турфа дилбарсан магар шамсу қамар умму абинг,
Гўйиё элдин хирад олмоқда бўлғоч матлабинг,
Севдигим, жоми майа ҳожат надур лаълу лабинг,
Бир шаккарханд ила масти бемажол айлар мани.

Даҳр аро мажҳулам андоқ барча бу кимдур дея,
Масжид аҳли дайр эли янглиғки бу кимдур дея,
Дашт аро кўргач гуруҳи ваҳш бу кимдур дея,
Боғда зулфу рухинг олдақча бу кимдур дея,
Сунбулу гул бири-биридин савол айлар мани.

Оразингдур осмони ҳусн уза тўлғон маҳи,
Қоматинг боғи маломат ичрадур сарви саҳи,
Бўлғоли бахтим кўли нақди висолингдин тиҳи,
Нотавоним шўйла чашминг ҳасратидинким гаҳи,
Сояи мижгони оҳу поймол айлар мани.

Шўхлиқ бобида бўлғондин ажиба мазҳабинг,
Бир нигаҳдин ишқ эли жонини олмоқ мансабинг,
Кўрганимдин боғ аро сайрингда чобук маркабинг,

Гардишин кўрдукча соқий мулойим машрабинг,
Орзу саргаштаи фикру мажол айлар мани.

Изтиробим дарди ишқингдин фузун, эй гулузор,
Сабру ҳушим тан уйидин кетди, бўлдим беқарор,
Сайрни вақти рабиъда қилғонингдин ихтиёр,
Накҳати зулфинг-ла келдикча насими навбаҳор,
Турраи сунбулсифат ошуфтаҳол айлар мани.

Ҳалқаи зулфинг-ла маҳкам жони зоримнинг нахи,
Дини исломим кўзинг куфри ила тавбам, ахий,
Бўлса гарчи базм бўлмасдур қатиғ кўнглинг сахий,
Ҳайрати чашминг комин ҳоли сиёҳ бўлсам дахи,
Бахти охир сурмаи чашми ғизол айлар мани.

Ишқ эли пок ўлмаса маъшуқ қўймас кийнасин,
Танимиз гар тири мижгониға тутсун сийнасин,
Тузса ҳам ҳар дам Ниёзий маърифатнинг зийнасин,
Гўйиё билмаз афандим бандаи диринасин,
Ким, Надимо, бумидур деса савол айлар мани.

МУХАММАС

265

Биҳукмиллоҳ манозил қатъини тақдир этар маҳтоб,
Паёпай издиёд журмини тасдир этар маҳтоб,
Заломин кашф этиб, шаб мулкини тасхир этар маҳтоб,
Ҳавойи файзи меҳри ишқ ила шабгир этар маҳтоб,
Ки, жомин салсабил нурдин пур шир этар маҳтоб.

Қилиб бу корхона соҳатин дўккони ноёби,
Тузуб санноълиқ расмини ҳар ердин очиб боби,
Муҳайё кимёгарликка гўё айлаб асбоби,
Этибдур бута мавжи партави шамси жаҳонтоби,
Нужуми чарха машқи санъати иксир этар маҳтоб.

Лужини суратин тоқи фалак лавҳи уза битди,
Муқобил шамса машриқ сориға ер остидин кетди,
Зиё касб этди, гарчи етмайин қолди, гаҳи етди,
Кийиб бир ол этаклик ҳоладин майдона азм этди,
Самода мавлавий ойинини тасвир этар маҳтоб.

Сарири кишвари гардунда Жамдур ёки Баҳмандур,
Ашиъъа хатларидин хайли Лакҳан, Жунди, Малҳандур,
Шикасти лашкари зулмат русуми ичра якфандур,
Фалакда гўйиё бир паҳлавон новакафкандур,
Шуъоъин тири буррон ҳоласин зиҳгир этар маҳтоб.

Кудурати сияҳдин зарраи журмида йўқдур ғаш,
Эрурму айний ё борму амома бошида бефаш,
Мунаввар манзарида бўлғуси бир тун жиҳоти шаш,
Олинда хомаи заррини Мавлонойи Румийваш,
Кеча осори шамсий шавқ ила танзир этар маҳтоб.

Ажаб йўқ, сайд бўлмоқ ҳар кун ичра бозий тамсанг,
Ки, ҳар субҳ бўлди мағмус ғадири водийи ғамсанг,
Чиқарғоч буржидин сар кеча бутраб ашхас дамсанг,
Ўлур ҳамвора мазҳар кимёйи файзаи самсанг,
Ки, ҳола чилласинда субҳадек шабгир этар маҳтоб.

Эрур торику равшан бир-бирига буғзнинг кони,
Нединким, бирриси бўлғон маҳалда бўлмағон соний,
Не мумкин ижтимоъи бир киши кўнгли аро они,
Сияҳ табъон ўлур равшандилоннинг душмани жони,
Ки, рўзу тийра рўзи дойимо дилгир этар маҳтоб.

Қачон чекмас ўзига ишқ элини ҳодийи ишқи,
Ким, ул иқболин истаб муқбил ўлмас нодири ишқи,
Қаю бир кимсани хушҳол қилмас шодийи ишқи,
Неча тарк айласун шабзиндадорони водийи ишқи,
Тани пур зўъфа мавжи шўъладин занжир этар маҳтоб.

Сабо, бергил хабар гулшанда тун гул юлмасун ул шўх,
Чиқиб хорижға уйдин мажлис ичра бўлмасун ул шўх,
Этай деб кеча сиррин заҳматидин бўлмасун ул шўх,
Бу шаб равнақфизойи базми маҳтоб ўлмасун ул шўх,
Ки, гармиййат-ла чашми покина таъсир этар маҳтоб.

Тавофи кўйида жунбуш қилурға бўлса дармонинг,
Азимат ул тарафга айлагил то тандадур жонинг,
Ҳамиша даргаҳида иштиҳоринг бўлса армонинг,
Агар бор эса жузийи фанни шабравликда нуқсонинг,
Сани кўйида борин олама ташҳир этар маҳтоб.

Ниёзий рамзи ишқа ишқ элининг жазми хосинда,
Муҳаббат аҳлининг маҳбуб сори азми хосинда,
Тариқат аҳлидин нафси аскариға ҳазми хосинда,
Балиғо, раъйати осафназиринг базми хосинда,
Бу назми хомаи заррин ила таҳрир этар маҳтоб.

МУХАММАС

266

Эй, лутфни бан ҳазина дўш этдира билмам,
Васлин дила пайғом суруш этдира билмам,
Найлайки қарини хирадла ҳуш этдира билмам,
Фарёдки, фарёдими гўш этдира билмам,
Мурғи дил шайдойи хамуш этдира билмам.

Лаънат тошин ишқида дуруст бўлмасам, урким,
Ҳамсанги балийят-ла раҳо бошима қурким,
Май иззатин айларга дахи ҳикмати сўрким,
Майгун экан ашким-ла мижам ҳурмати кўрким,
Жорубдур, бодафуруш этдира билмам.

Сайрида ажаб фиғон-ла гуллар кийҳандур,
Хуш анбару кофур риёҳ пеҳиндан,

Бу барчани маъжун этилан ғолийҳиндан,
Нек оҳ чекарман дахи зулфи сияҳиндан,
Миръоти рухин ғолияпўш этдира билмам.

Бу дамда қаён борур эсанг соҳати ер,
Йўл ишқ йўлидур, санга сан ар комил эр,
Акнун наки бордур санга маллоҳлара бер,
Тўфон ўлур ағларсам агар санимн ким дер,
Дарё киби бир жўшу хуруш этдира билмам.

Вуслат талаби камолидур табъи салимдан,
Табшири важоҳат келадур хулқи ҳалимдан,
Ҳар ишни Ниёзий кўра тақдири ‘Алимдан,
Наврасға бу миръоти нав-ла билмамки алимдан,
Нўш ўлса-да ул офата нўш этдира билмам.

ФЕРУЗ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

267

Тузалди базмгоҳи айш итёнинг аҳамм, келгил,
Бўлубдур манзури базм аҳли барважҳи атамм, келгил,
Басе еткурди шавқинг шиддати ранжу алам, келгил,
Очилмиш гул етурмиш боға зийнат, эй санам, келгил,
Ичарга бир нафас аҳбоб бирла жоми Жам, келгил.

Вафосиз онглабон аҳли муҳаббат чархнинг золин,
Қилур меҳринг била жисми уза пўшиши фано шолин,
Ниёзи ажз бирла ўткарурлар моҳ ила солин,
Даме нозинг не тарк этгил кўруб ушшоқ аҳволин,
Тузуб меҳру вафо расмин, қилиб лутфу карам, келгил.

Кушода тут замоне ман ҳазинға марҳамат бобин,
Не мумкин кўз равон қилма салиқи чеҳрамға хунобин,
Кўруб жисмимда ҳажрингдин етушган печ ила тобин,
Муҳайё айлабон гулшанда айшу ишрат асбобин,
Кўнгил кўз кўсидин дафъ айламакка занги ғам, келгил.

Таманно айлади боғ ичра маҳвашлар қароринғни,
Кўрай деб фикр ила булбулға алҳони гулузорингни,
Қадам ранжида қилғил шод этарга хокисорингни,
Тўшаб баргини гул сайр узра тортар интизорингни,
Гулистон ичра гул барги уза қўйғил қадам, келгил.

Равондур жўйлардин боғ аро тинмай замони об,
Чаман саҳнида сокин неча ходим соҳиби одоб,
Қаю ишрат сориға майл кўргузсанг очуқдур боб,
Ҳаводур мўътадил ҳам фасли гулдур кеча ҳам маҳтоб,
Тузуб мажлис ичарга лолагун май дам-бадам келгил.

Топилғой чашни омм айларга бўстонда васиъ майдон,
Ажойиб атъима мажлисда, турфа фокиҳа чандон,
Ҳамма арбоби мажлис хушвақтдур доғи сирдон,
Чаманлар сабзу хуррам, ҳавзлар лабрези гул чандон,
Билиб бу файзлиғ мавсимни асру муғтанам, келгил.

Келибдур оразинг меҳри фалак хуршидидин аҳсан,
Сифотинг хурдабинлар зикр этарда тиллари алкан,
Забундур дашти ҳажринг ичра ғам хайлиға мардафкан,
Олиб бурқаъ жамолингдин қилурға кўзларим равшан,
Жафою жавру зулмингни қилиб бир лаҳза кам, келгил.

Талабда рост кирдор англа ишқингда аминингни,
Кўруб бир қатла бўлғон мубтало нури жабинингни,
Еридур имтиёз айлар эсанг Рабб ул-аминингни,
Гаҳи айлаб баҳона гул тераргa бу ҳазинингни,
Қилурға хайли ушшоқ ичра, жоно, муҳтарам келгил.

Замона қилмади ҳаргиз сенингдек сайёидини ёд,
Ниёзийдур ғуломинг бўлмағон ғам қайдидин озод,
Вале сабр этди қилмай фурқатингдин ҳазратингда дод,
Санга Феруз эрур бир қул, вале ҳажрингдадур ношод,
Бу қулни шод этарга, эй нигори муҳташам, келгил.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

268

Сурат ичра келди инсон зумраси ашбоҳлар,
Топди фарқ аммо ҳидоят аҳлидин гумроҳлар,
Ишқ дардин онлардин фалак харгоҳлар,
Улки солғай шўъла аъзосиға ўтлиғ оҳлар,
Қайда билгай куймагин зарбафт кийган шоҳлар.

Эски тўн бечораларни кўзларига илмагай,
Зулм кўксини адолат тиғи бирла тилмагай,
Мустағис мазлумлар этган ноласиға келмагай,
Бағридин қон томғувчи ушшоқ захмин билмагай,
Тиғидин қон томғувчи бераҳм олийжоҳлар.

Айламас ҳижрон ғамидин ишқ эли парҳезким,
Васл жомин англағай ҳар дам аро лабрезким,
Ошиқ ўлсанг бўл адам ошуфтагона хезким,
Шиддатин Фарҳод қилғай фаҳм йўқ Парвизким,
Дардни хокийлар англар йўқ фалак даргоҳлар.

Қасд этибдурму ажал умрим гулини юлғоли,
Ким, етушмишдур ҳаётим нахли барги сўлғоли,
Ишқ аро манзилгаҳим сонсиз балодин тўлғоли,
Жону кўнглим кирдилар ғам даштиға гум бўлғоли,
Ман ҳам этдим азм чун азм этдилар ҳамроҳлар.

Улки бошиға муҳаббатдин балолар келтурур,
Дашти фурқат ичра саргардон кўрунган шул турур,
Роҳларким ондадур, лекин қаттиғроқ йўл турур,
Бўлсалар огаҳки бир беғамни маҳжур ўлтурур,
Фикр этар ҳолиға ҳижрон дардидин огоҳлар.

Урғонимдин пўя билмаслар тарабгоҳим недур,
Ишқ майдони сариким анда жонгоҳим недур,
Васл агар бўлса муяссар изз ила жоҳим недур,

Вах, на билгай ҳажри занжирида дилхоҳим недур,
Ҳалқа урғон базму айши даврида дилхоҳлар.

Бўлмағон янглиғ ғанийларда қаноат, шукри йўқ,
Ҳам фақирларға тама сармоя келди, зикри йўқ,
Муддатедурким, Ниёзий, жони тайри вакри йўқ,
Эй Навоий, шоҳларға чун гадонинг фикри йўқ,
Айлагил ҳам Тангри даргоҳиға шайъан лиллоҳлар.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

269

Вужудим кулбасини ишқ ўти эрди хароб айлаб,
Фироқи нотавон жисмимни андоқ печу тоб айлаб,
Магар ҳолимни билди ишқ элидин интихоб айлаб,
Тун ақшом келди кулбам сори ул гулрух шитоб айлаб,
Хироми суръатидин гул юза хайдин гулоб айлаб.

Хижолатманд ўлуб кўргач узорини маҳи анвар,
Бўлуб зоҳир кўзининг фитнасидин шўриши маҳшар,
Солиб ағёрға рашк оташидин юз туман ахгар,
Чекиб мижгони шабравлар каби жон қасдиға ханжар,
Белига зулфи анбар торидин мушкин таноб айлаб.

Латофат дурларини ончаким мумкин эди, терди,
Манга лутф айламак кўнгли аро сирри ниҳон эрди,
Кўзум равшан қилурға тийра кулбам ичра чун кирди,
Келиб ўлтурдию илким тутуб ёнида ер берди,
Такаллум бошлади ҳар лафзидин дурри хушоб айлаб.

Жамоли партави жон дийдасин айлаб басе равшан,
Гуҳарлар оғзидин ифшо қилурда кўргузуб шеван,
Деди, кўнглинг қилиб фурқат балоси хайлиға маскан,
Ки, эй зору балокаш ошиқим, мансиз нечукдурсан,
Ман ўлдум гунгу лол айтолмадим майли жавоб айлаб.

Хуморим фарти ҳушим ҳулласин сармағзидин суйди,
Хирад чашмин доғи бошоғриткининг ханжари ўйди,
Билиб эркан бу ҳолим дастини қўйни аро қўйди,
Чиқорди шишаи май доғи бир соғар тўло қуйди,
Ичиб тутди манга юз навъ нозосо итоб айлаб.

Не мумкин ҳолим изҳор айламак тил тебратиб сўздин,
Туруб хам бўлдим ул янглиғки манкуб ўлғоли ўздин,
Қўлидин жомин олдим ашкими жорий қилиб кўздин,
Ичиб фарёд этиб тушдим оёқиға бориб ўздин,
Мани йўқ бодаким лутфи онинг масту хароб айлаб.

Азалдиндур муҳаббат аҳлиға ишқ атласи қўндоқ,
Гадову шоҳға ишқ ичра чекмак дарду ғам ўрток,
Ниёзийдек топар вуслатни улким шавқи афзунроқ,
Ониким элтгай васл уйқуси ишрат туни мундоқ,
Навойидек ётар то субҳи маҳшар тарки хоб айлаб.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

270

Лутфу караминг ҳар дам кўргуз манга, эй хуш зот,
Олмас муҳаббатни кўнглимга басе ўрнот,
Махмур кўзинг очиб ашкимни даме тўқтот,
Шўх икки ғизолингни ноз уйқусидин уйғот,
То уйқулари кетсун, гулзор ичида ўйнот.

Хуршиди узорингни даҳр ичра дурахшон қил,
Шамшод қадинг гулшан саҳнида хиромон қил,
Хандон этибон лаълинг ғунча ичини қон қил,
Ташлабки сочинг ўрдинг, очғонда паришон қил,
Офоқ саводида жон ройиҳасин бутрот.

Ақлимни жунун шахси қилди келиб ошуфта,
Андоқ мани ғам тиғи бағрим тилиб ошуфта,

Бу меҳнат аро қўйма ҳолим билиб ошуфта,
Кулбамга хайафшон кел, зулфинг қилиб ошуфта,
Анжум сипаҳин синдур, офоқ улусин қўзғот.

Эй дилбари маҳбубим, ғафлатға солиб ўзни,
Бу зори ҳазинингдин рад айламагил юзни,
Мақбулин этиб умид, дедим санга бу сўзни,
Ораз қуёшин очиб ашки қуруғон кўзни,
Кўб ҳажр аро йиғлатдинг, бир васл ила ҳам йиғлот.

Ишқ арсасида ҳар ён фикрим отини чопиб,
Шавқимни қилиб пайванд, ғам нахли уза сопиб,
Рухсори ҳаётимни туфроқи фано ёпиб,
Бир оҳ ила кул бўлдим, эй чарх, тилаб топиб,
Фарҳод ила Мажнунға ошиқлиқ ишин ўргот.

Оламда ҳаёти Нуҳ мақсуминг эса, эй дил,
Анқо бошинга солса ҳар дамда ҳумоюни зил,
Дунёю ва мо фийҳо фоний бўлурин ҳақ бил,
Хоро тубида ётғунг йўқ, суд агар юз йил,
Кўк атласи устида жисмингни ётиб оғнот.

Бир маҳваши зебонинг ҳажри аро муштоқи,
Қўймас анга бехудлиқ дарду ғами, не боқи,
Бўлғонда Ниёзийдек майи базмини қилмоқи,
Базм ичра Навоий кўб йиғлар эса, эй соқий,
Ҳуш элтгувчи доруни жомиға солиб чойқот.

ХОЛИС ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

271

Мавсими баҳор инбот топди неча алвон гул,
Қилди сабзаи баргин боғ аро намоён гул,
Ғунчаси сабога чин кўрди, бўлди хандон гул,
Гарчи ҳусн ила эрди зийнати гулистон гул,
Лек гул юзинг кўргач бўлди зору ҳайрон гул.

Қилмади асар ҳар бир моҳрў манга чунким,
Ул сифатки гул юзлик тундхў манга чунким,
Ҳаргиз ўлмағой мақсуди мушкбў манга чунким,
Сунбули гул эрмасдур орзу манга чунким,
Кокилинг эрур сунбул, оразинг очилғон гул.

Боғбон қилур холи боғни битик битсанг,
Ашҳабинг сўруб ҳар субҳ боғ сарига кетсанг,
Воқиф ўлмайин ағёр лаҳзада анга етсанг,
Гулистон аро, жоно, ноз ила хиром этсанг,
Мақдаминг ғуборига айлагай фидо жон гул.

Даъбинг эрди истиғно ўзни ғофил айларсан,
Кўрсанг ишқинг аҳлини, эй малаксифат пурфан,
Гарчи ажзими зоҳир айламакда тил алкан,
Нола гул юзинг кўргач бехудона айларман,
Ўйлаким ҳазин булбул кўргач айлар афғон гул.

Даҳр золининг билгил бевафолиғин, эй шўх,
Кимса ҳарфдин англар жуз жафолиғин, эй шўх,
Кўрдинг эмди гулшаннинг босафолиғин, эй шўх,
Гулдин онглағил ҳуснинг бебақолиғин, эй шўх,
Ким, бу боғ аро сўлмай, ҳеч борму қолғон гул?

Дил дегусидур мийно иззатинг учун қулқул,
Дам ғаниматин билгил косани ичиб мулмул,
Тузгил ишрат асбобин очса боғ аро гул-гул,
Субҳу шом афғонинг паст этма, эй булбул,
Ким, эрур бу гулшанда беш кунча меҳмон гул.

Улки лутфи гулрўдин боғ аро эди роқис,
Ашк ўти Ниёзийдек бўлса кўнглида шохис,
Ҳайрат олғой атрофин ақлу ҳуш ўлуб ноқис,
Беқарор эса, тонг йўқ, рашкдин агар Холис,
Эсламагай илкига чунки олди жонон гул.

НИЁЗИЙ МУХАММАСИ

272

То гул юзингни кўрдим, йўқдур даме қарорим,
Булбул каби етушди кўкка фиғону зорим,
Кўйингда пўя урмоқ тинмай бўлуб шиорим,
Ҳайрат маҳалли эрмас гар қолмаса мадорим,
Оромижон нигорим, сарви равон нигорим.

Ишқинг асири бўлдим, ҳажрингда ютғоман қон,
Раҳм этмас эрсанг эмди ютмоқға қон не имкон,
Чунким, етушди ғамдин оғзимға чиқғоли жон,
Лутф айлагилки, кўрдинг аҳволими паришон,
Оромижон нигорим, сарви равон нигорим.

Солдинг мани назардин билмон надур гуноҳим,
Ҳажрингда хор бўлдим, не қолди иззу жоҳим,
Ғам маҳбасида қилдинг ҳар кеча хобгоҳим,
Не тонг, эрур фалакдин гар ўтса тири оҳим,
Оромижон нигорим, сарви равон нигорим.

Тутдим юзингдин айру ғам дашти ичра маъво,
Хайли балодин анда йўқ эрди тўлмағон жо,
Бу дашт ичра эрдим ишқингда зору шайдо,
Юз навъ қайғу кулфат бошимда бўлди пайдо,
Оромижон нигорим, сарви равон нигорим.

Васлинг тафаккур айлаб ҳолим басе забундур,
Қаддим чекардин ишқинг борини мисли «нун»дур,
Йиғларда фурқатингдин чашмимнинг ашки хундур,
Билдим хиёнат этган ҳақимда чархи дундур,
Оромижон нигорим, сарви равон нигорим.

Бордур санга латофат боғида турфа қомат,
Ғавғойи маҳшар ондин ҳам шўриши қиёмат,
Гўёки ул азалдин эл жонлариға офат,

Эмди нечук кетургум рашк оташиға тоқат,
Оромижон нигорим, сарви равон нигорим.

Бир кўргали жамолинг ошуфтавор бўлдум,
Топмай замон тахаллул ҳажрингда зор бўлдум,
Расволиғ ошди ҳаддин эл ичра хор бўлдум,
Кош ўлгай эрдим ул кун ким санга ёр бўлдум,
Оромижон нигорим, сарви равон нигорим.

Хуршиди оразингға ҳусн авжи келди маскан,
Оламға ёғдусиға ойу кун икки равзан,
Фирдавс арсасидин кўйингга соҳати аҳсан,
Бу боис ўлди, қилди ишқ аҳли они маъман,
Оромижон нигорим, сарви равон нигорим.

Эмди Ниёзий бўлди кўйинг аро гадойинг,
Сурма қилур кўзига гар топса хокпойинг,
Фақр аҳли кўнгли эрмиш сокин бўлурға жойинг,
Ким, хўблар шоҳисан, бас қилғил озмойинг,
Ороми жон нигорим, сарви равон нигорим.

ОГАҲИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

273

Айлаб кўзум ўтрусида бир жилва то қошу кўзинг,
Кўнглим уйини айлади мотамсаро қошу кўзинг,
Шавқ оташиға ёнмоқим кўрди раво қошу кўзинг,
Вах, на балодур билмадим, эй дилрабо, қошу кўзинг,
Ким, бир назарда солди ўт, эй дилрабо, қошу кўзинг.

Ман мубталоға жавр ила ўтди басе ойу йилинг,
Бир қатла комимча демай сўз нутқи жонпарвар тилинг,
Кўрган ҳамон дийдоринги бўлдим асири бедилинг,
Олди қарору тоқатим оқ сийнаву нозик белинг,
Солди қаро кун бошима икки қаро қошу кўзинг.

Ваҳким, хирад султонини сатр этди чоҳи ғабғабинг,
Дилбарлик ойини била ман сори сўрсанг ашҳабинг,
Кўз мардумиға тўтиё қилғум ғубори маркабинг,
Жонимға қўйди доғлар рашк ўтидин холи лабинг,
Кўнглимға еткурди туман дарду бало қошу кўзинг.

Маҳвашлар ичра шак эмас бўлмоқда мустасно ўзинг,
Ҳусн осмонида тулуъ кўргузди меҳросо юзинг,
Ишқ аҳли гар қилса назар ўлтургуси қотил кўзинг,
Ҳам юз ўлукни лаълинг аро тиргузур ширин сўзинг,
Ҳам минг тирикни ўлтурур айлаб жафо қошу кўзинг.

Ҳилму ҳаёнинг маъдани зотингдур, эй кони адаб,
Ҳажрингда афзун бўлғуси ҳар дам манга ранжу таъаб,
Айру узоринг меҳридин ёғду кунимдур тийра шаб,
Қошу кўзинг бедодидин дод айласам эрмас ажаб,
Кимни жафолар қилмади охир манга қошу кўзинг.

Эй, хўбликнинг тахтига чиқғон ҳукумат сўргали,
Ҳар дам муҳаббат аҳлиға зулму ситам еткургали,
Бир кимса зинда қолдиму шаҳло кўзингни кўргали,
Ҳусн аҳли шоҳисан бори ошиқларинг ўлтургали,
Гўёки жаллоду қилич бўлмиш санга қошу кўзинг.

Ҳусн оламида оразинг андоққи шамс анвари,
Ул кимсаким бўлса онинг даҳр ичра сендек дилбари,
Бўлғой жунун водийсида девоналар сардафтари,
Ман зори ҳайронинг нечук девона бўлмай, эй пари,
Ким, ақлу ҳушим айлади мандин жудо қошу кўзинг.

Йўқдур муҳаббат боринг, эй сарви қад, поёниким,
Чекса бу юкни аҳли дил бўлмас онинг армониким,
Мумкин эмас чекмак манга бу заъф бирла ониким,
Йўқдур манга ишқинг аро юрмак тирик имкониким,
Жонимни ёқди кўзинг олғуси ё қошу кўзинг.

Чун шўхликдин айладинг гулгун юзинг очмоқ шиор,
Не қолғусидур кўрган эл кўнгли аро сабру қарор,
Афғону нола ўзгача бўлғой ҳувайдо, эй нигор,
Қошу кўзинг иймосидин бўлди қиёмат ошкор,
Гўёки олам офати қилмиш Худо қошу кўзинг.

Ишқ аҳли қатли ком ўлуб кийн тиғини сурсанг агар,
Онларға мумкин бўлмағой бу тиғдин қилмоқ ҳазар,
Нобуд ўлурлар барчаси бир кимса қолмай сарбасар,
Эл қатлини қасд айлабон мастона қилғоч бир назар,
Солди жаҳонға нолаи во ҳасрато қошу кўзинг.

Субҳи азалда бўлмишам икки қароғинг бандаси,
Қилсам тахаллуф бўлғоман ишқ аҳлининг шармандаси,
Айлаб таманно бўлмоқинг, ман зоринг мақсадраси,
Айлай ҳаётим нақдини ҳар дам санову садқаси,
Ёшурмағил ман зордин айлаб ҳаё қошу кўзинг.

Шод этгали базм аҳлини ҳайратфизойи хос ўлуб,
Вақти тараннумда доғи марғуби хоссул хосс ўлуб,
Эл хотирин олмоқ учун бошдин оёқ ихлос ўлуб,
Мажлис фазосида усул этган чоғи раққос ўлуб,
Бир ғамзада юз жон олур, эй маҳлиқо, қошу кўзинг.

Изид латофат кишвари султони айлабдур сани,
Кўйинг аро фармонпазир этмиш Ниёзийдек мани,
Ўлганга жон бермак ишинг ишқингда, эй гул, хирмани,
Ширин лабингдин Огаҳий жисмиға жон бергим они,
Ўлтурди бир имо қилиб, боқғоч қиё қошу кўзинг.

СОДИҚ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

274

Ютар эрдим фироқи ичра қон оҳиста-оҳиста,
Чиқорға етди шавқи бирла жон оҳиста-оҳиста,
Бориб кўйи аро қилдим макон оҳиста-оҳиста,
Манга раҳм айлаб ул ширинзабон оҳиста-оҳиста,
Етушди бошим узра ногаҳон оҳиста-оҳиста.

Бўлуб фурқат шаби ғам муҳибби ичра манга маскан,
Не маскан эрди ул дардила(р)нинг хайлиға маъман,
Менинг ҳолимни кўргач меҳрибона кўргузуб шеван,
Фироқида қароргон кўзларимни айлади равшан,
Очиб рухсораи хуршидсон оҳиста-оҳиста.

Замоне иштиёқим хобидин чашмим эмас бедор,
Кўнгил девонадур ишқида қойдин бўлғуси ҳушёр,
Даво топмас таним заъфиға айлаб элдин истифсор,
Эдим ҳижрони дарди шиддатидин ўлгудек бемор,
Етурди васлидин сиҳҳат равон оҳиста-оҳиста.

Биҳамдиллоҳ, ўлар ҳолатға бўлғон чоғда ман дучор,
Бузуқ кулбамға келди лутф этиб ул шаккарин гуфтор,
Такаллум вақтида ҳар бир каломи эрди руҳосор,
Масиҳо мўъжизин жонбахш лаълидин қилиб изҳор,
Ўлук жисмимға берди тоза жон оҳиста-оҳиста.

Юруб кулбам сари лутф этгали меҳри дурахшоним,
Шуъоъидин мунаввар айламакка байтул аҳзоним,
Келиб қилди табассум, ўлтуруб ул лаъли хандоним,
Сўруб дилдорлиғ расми била ҳоли паришоним,
Қилиб ойини дилбарлик аён оҳиста-оҳиста.

Басе кўрган эдим зулму ситамни аҳли давриндин,
Кечиб эрдим фироқи шиддатидин нотавон жондин,
Бу дам навъи талаттуф ман ҳазинға етди жонондин,
Деди: к-эй ошиқи зорим, малоле берди ҳижроним,
Бўлубсан асру зору нотавон оҳиста-оҳиста.

Чекардин ранжу меҳнат имтиҳон ҳолингни қилмишман,
Фано даштида ажзу инкисоринг кўзга илмишман,
Сани лутфимға ансаб аҳли ишқим ичра билмишман,
Бу дам васлим била коминг раво қилмоқға келмишман,
Мақомингға борай элдин ниҳон оҳиста-оҳиста.

Улус жонлар нуқуди бирла истар борҳо лаълим,
Ҳануз қилғон эмас ҳеч биринг комин раво лаълим,
Вале мажжонан этдим марҳамат бу дам санга лаълим,
Агар истарсан ўпмакликни инак жонфизо лаълим,
Ва ё қучсанг белим инак миён оҳиста-оҳиста.

Дилингдур холи бўлғон ғайри нақшин сузук шиша,
Менинг фикримдин ўзга ишқ аро йўқ онда андиша,
Уруб Фарҳод ёнглиғ Бесутун ғам уза теша,
Неча кун дарди ҳижроним аро сабр айладинг пеша,
Бўл эмди васлим ичра шодмон оҳиста-оҳиста.

Дебон бу нукталарни раҳм этиб эгнимга қўйди даст,
Кетиб ўздин, қилиб қаддимни хам, олдида бўлдим паст,
Лабининг шаҳдини комимға қилди ул замон пайваст,
Ман ул дам ёр лаъли бодаси бирла бўлуб сармаст,
Фироқи ранжидин топдим омон оҳиста-оҳиста.

Ниёзий тўкди ҳажр аро кўздин сиришкин сув янглиғ,
Ҳаёти риштасин ғам бори ожиз қилди мў янглиғ,
Эди ишқ ичра содиқ топди комин комжў янглиғ,
Киши гар Содиқ ўлса ишқ аро васл ичра бў янглиғ,
Бўлур ферузбахт комрон оҳиста-оҳиста.

ФЕРУЗ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

275

Кулбамға келди ул пари гардун навардин ўйнатиб,
Рухсори узра зулфининг мушкин ниқобин ўрнатиб,
Суртуб рикобиға юзум юз ажз ила тил титратиб,
Дедим, кўзимни равшан эт меҳри жамолинг кўрсатиб,
Деди, узорим ўтиға жисминг нетарсан ўртатиб.

Йиллар фироқи даштида эрдим басе овворае,
Дарди муҳаббатдин эдим жон чиқғудек беморае,

Умид этиб бу дардима шояд қилур деб чорае,
Дедим, тараҳҳум айлабон ҳолимға қил наззорае,
Деди, кўзум жонинг фигор этгуси ноз ўқин отиб.

Ғам мажлисида, эй ҳабиб, дил соғари жомим эрур,
Васли хаёли жом аро саҳбойи гулфомим эрур,
Ўтрусида онингким, ул жонимға оромим эрур,
Дедим, висол ичра лабинг шаҳди мининг комим эрур,
Деди, санга бергум они захри фироқ ичра қотиб.

Фирдавс аро гарчи топиб зебу сафо кавсар суйи,
Лаъли зулолидек эмас роҳат расо кавсар суйи,
Сўз бўлғон эрди қошида мажлис аро кавсар суйи,
Дедим, лабингнинг шарбати ширинму ё кавсар суйи,
Деди, бўлурму ҳар сувни оби бақоға ўхшатиб.

Базмимда ишрат айлагач ул хўбларнинг сарвари,
То тонгға тегру олдида очдим муҳаббат дафтари,
Ул дамда роҳат хобиға майл айлаб эрди кўзлари,
Дедим, кўзинг бедор қил ноз уйқусидин, эй пари,
Деди, бу лаҳза фитнаи нойимни нетгунг уйғотиб.

Бедор бўлди уйқудин боди сабо эсган чоғи,
Ул дам эди гул устида ел хайлининг йўл солмоғи,
Берди саросар мушк исин барча шажарлар яфроғи,
Дедим, недин эркан бу кун олам муаттар бўлмоғи,
Деди, сочимни тонг ели юз узра солмиш бутратиб.

Фикри Ниёзий ўзгачадур турфароқ афсона дер,
Ким, бу кеча тутдим бориб ул гулузор олдида ер,
Хижлатдин олди чеҳраи зардимнинг атрофини тер,
Дедим, кўзингдин ўргулай Ферузға бир бўсаи бер,
Деди, юзимни оғритур ҳар ён хатинг ниши ботиб.

276

Еткурдимуким, ногаҳон санги ядога қон лабинг,
Ёғдурди кўзларинг абридин тинмай даме борон лабинг,
Жазм айламасман дегаликим, донаи руммон лабинг,
Ёқутдурму билмадим ё лаъл, эй жонон, лабинг,
Ё оразинг гулзорида борму гули хандон лабинг.

Йўқдур муҳаббат баҳриға осори поёну карон,
Кирса анга авлоди Нуҳ мумкин эмас топмоқ омон,
Ман зорға бу баҳр аро битган эди чиқмоқға жон,
Лаълингни бир ўпмак била топдим ҳаёти жовидон,
Эъжози Ийсому экан ё шарбати ҳайвон лабинг.

Дилбарлигинг ойинини мустаҳкам этмак ишларинг,
Зулму ситам даъбинг эрур, жавру жафо варзишларинг,
Жонимни олғой ноз ила ҳар дам итоб этмишларинг,
Кулгу чоғи зоҳир бўлур буким мусаффо тишларинг,
Гўё алардур бебаҳо дур, ҳуққаи маржон лабинг.

Сонсиз жафолар айлади ман зорға гардуни дун,
Қаддимни хам ишқинг юки айлабдурур андоққи «нун»,
Ҳасрат чекиб шавқинг била бўлди басе ҳолим забун,
Кўздин тўкуб ҳижрон аро дойим сиришки лолагун,
Ўпмаклик айлаб орзу, тун-кун ютарман қон лабинг.

Васлиға тун-кун айлаган паймонидин ортуқдурур,
Ишрат бу янглиғ васл аро нишёнидин ортуқдурур,
Юз ганжи Қорунни ато қилғондин ортуқдурур,
Минг беҳабо ёқуту дур эҳсондин ортуқдурур,
Бир сўрғоли бу зоринга қилсанг агар эҳсон лабинг.

На хуш кун эрдиким мани қилдинг ўзингга ошно,
Эмди не мумкин бўлмоқим сандин ҳаётимда жудо,

Қилдим йўлингда борҳо руҳи равонимни фидо,
Гар бўсаи лаълингға жон нақдин қилур бўлсанг баҳо,
Олғум нединким ер ўпуб ўлганга не армон лабинг.

Хотир аро тутдим басе фикри висолинг завқини,
Ҳукминг на бўлса бўйнима олғум итоат тавқини,
Қилдим арода бевуқуф густохликнинг фавқини,
Дедим, кўнгилда сақлабон пинҳон лабингнинг шавқини,
Эмди етибман ўлгали ўптур манга пинҳон лабинг.

Кўнглим очилмас бир даме гар сайр қилсам боғлар,
Фарҳоддек ҳасрат чекиб кезсам ҳамиша тоғлар,
Қилди анодилдек макон гулзори васлинг зоғлар,
Ўтлиғ замиримға менинг доғ узра кўйди доғлар,
Жон нуқтасидек холлар зоҳир қилиб ҳар ён лабинг.

Чекди Ниёзий даҳр аро ҳар дамда юз ранжу таъаб,
Кўйингга восил бўлса фирдавсни қилмас талаб,
Жаннат гулидин гул юзинг борида очмас эрди лаб,
Феруз жаннат равзасин гар истамас, эрмас ажаб,
Ким, оразинг жаннат гули, кавсар суйи, эй жон, лабинг.

ОГАҲИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

277

Субҳи азалда қилғоли жонларни шайдо оразинг,
Дин мулкига солди басе ошубу яғмо оразинг,
Бу нуктадин зоҳир қилур эл ичра ғавғо оразинг,
Жонбахш лаълинг узра то хат қилди пайдо оразинг,
Хуршид уза жамъ айлади юз минг Масиҳо оразинг.

Меҳр узоринг кўргали мадҳингда кенгдур хурдабин,
Еткургусидур ажз ила кўйинг ғубориға жабин,
Ҳар кун хижолатдин қамар бир гўшада бўлмиш макин,

Хўблар таассуфдин кўксига уруб хора,
Қуллуқингни қилмоқдин ўзга топмасун чора,
Чархнинг хиёнатдин ҳоли бўлсун аввора,
Рашк тиғидин қилсун гул юзини садпора,
Гулшан ичра рухсоринг ҳар тараф намоён қил.

Ишқинг ичра маҳжуринг ҳазратингда қилғой дод,
Гул юзинг кўруб булбул тинмай айлагай фарёд,
Сарв қилмасун ҳаргиз қадди мустақимин ёд,
Ҳасрат ўтиға куйсун қоматинг кўруб шамшод,
Қадди нозпарвардинг ноз ила хиромон қил.

Бор эдинг Ниёзийдек васли фикрида ёлғуз,
Ҳолинг эрди ошуфта ҳажр аро кеча-кундуз,
Секратиб самандини лаълидин чиқариб туз,
Лутф этиб агар ёринг келса базминга, Феруз,
Бу азиз жонингни мақдамиға қурбон қил.

РАВНАҚ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

279

Эй, фироқинг аро чиқмоқға етибдур жоним,
Сўзиши шавқинг ила рагда қурубдур қоним,
Элдин осойишини олди ҳазин нолоним,
Келгил, эй моҳлиқо, нодираи давроним,
Ким, чиқар кўкка ғамингдин кечалар афғоним.

Ҳурматин сарв тутуб солғуси ерга юзини,
Юммағой ҳусни тамошосида наргис кўзини,
Айтушур ишқида булбул била қумри сўзини,
Гул шаҳд этгай анга ўйлаки Фарҳод ўзини,
Сайри боғ айласа Ширин ҳаракат жононим.

Билмайин тийнатида бўйи вафо йўқ эканин,
Васл уммедида чекиб заҳмат ҳажри тиканин,
Тиладим кўзларидин ҳар неча новак фиканин,

Жон бериб истарам ўпмак лаби шаккар шиканин,
Гарчи йўқ ушбу таманнойи маҳол имконим.

Ишқ фарқ айламади жоҳил ила олимни,
Бўлдум ошуфта кўруб муғбачаи золимни,
Кечуруб йўлида беҳуда маҳу солимни,
Кимга айтай аламим, кимга дейин ҳолимни,
Оҳ, найлай, мани ўлтурди ғами пинҳоним.

Арсаи олам ўлур турфа ҳароратдин мўл,
Бу жиҳатдин бўлур эл ичра шарарлиғ ғулғул,
Чурканурдин не ажаб боғ аро булбул била гул,
Раҳм эт, эй ойки, қилур етти фалак қасрини кул,
Чекса бир шуъла агар оҳи дили сўзоним.

Бир кеча умрим аро бўлса висоли шабидин,
Тан бу тун ичра раҳо топса фироқи табидин,
Роҳат олсам тиюруб кўз юзими ғабғабидин,
Гар баногўшин ўпуб, коми дил олсам лабидин,
Жон ҳаловат топибон тоза бўлур имоним.

Бўлди атфоли балоларға Ниёзий ўртақ,
Билди кўйингни хаёлинг била гўё Ховарнақ[1],
Хома янглиғ бошини санги жанг айлабдур шақ,
Нечаким жонни фидо қилди йўлунгда Равнақ,
Демадингким, қани ул зору балогардоним.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

280

Ва лаҳу айзан:
Жаҳон айвонини хайли нашот олди гуруҳи ғам,
Паришон бўлдилар ондин тутуб аҳволиға мотам,
Шабистони ҳамал ичра шаҳи ховар бўлуб маҳрам,

[1] Ховарнақ – қадимги адабиётларда афсонавий шаҳар, қалъа, манзил номи деб тушунилган атама. (Ховарнақ қалъаси – Замахшарий ва Низомий асарларида ҳам эсланади).

Мувофиқ келдилар бўлмиш магар наврўз ила байрам,
Чаман сарви яшил хилъат, менинг сарви равоним ҳам.

Ажаб зийнат топиб бўстон, очилди лолаю райҳон,
Бўлуб гулшанда гул хандон, шамимин бутратиб ҳар ён,
Анга ногаҳ шаҳи хўбон, қазодин бўлғоли меҳмон,
Чаман сарви қолиб ҳайрон, менинг сарвим қилиб жавлон,
Онинг шайдоси бир деҳқон, мунга шайдо бари олам.

Эрур бу гунбази ахзар аро юз минг пари пайкар,
Бори маҳбубима лашкар ким, улдур хусрави сарвар,
Баҳукми Сонеъи акбар, ҳама шамшод ила аръар,
Чаман сарви қолиб бебар, менинг сарвим бўлуб дилбар,
Они ел айлабон музтар, бу елдек секратиб адҳам.

Санавбар сарв ила сунбул тиюр онлар уза мулмул,
Узр очғон санам гулгул, алар ҳайрон бўлуб билкулл,
Доғи гулшанда жинси гул бўлурлар рашк ўтидин қул,
Тўлуб ул гул уза булбул, чекиб гул шавқидин ғулғул,
Бу сарв узра очилиб гул, анга тердин тушуб шабнам.

Тараҳҳум қилмоқинг, оё, забун ҳолимға йўқ асло,
Асири ишқинга парво муносиб йўқмудур, жоно,
Манга зулм айлабон амдан, жавобинг на эрур фардо,
Қилиб оҳим сари парво буён майл этмадинг қатъо,
Сабодин, эй қади раъно, бўлур ҳам сарв гаҳ-гаҳ хам.

Эмас дунё уйи боқий, не онинг аҳли қолмоқи,
Онингдекким, фалак тоқи шаҳбойи нажми бурроқи,
Чаман ашжор ўроқи, не мумкин бўлди турмоқи,
Бу боғ ичра май, эй соқий, ки борман асру муштоқи,
Ки, онда сарв ҳам боқий эмас гул аҳди ҳам маҳкам.

Ниёзий ёр зикрин қил замоне бўлмайин ғофил,
Доғи фикрин ғанимат билки бўлма ғайриға шоғил,
На ишким ишқ аро ботин замирингдин қилиб зойил,
Навоий кўйин эт манзил юзу қаддиға бўл мойил,
Ки, боғ этмас сани хушдил, гулу сарв айламас хуррам.

МУНИС ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

281

Зиҳи, зотинг вужуди лутфи яздондин жалолидур,
Юзинг кўзгусида ҳақ нуридин навъи жамолидур,
Дилимда фикри васлинг, тилда авсофинг мақолидур,
Хиромон қоматингким, гулшани умрим ниҳолидур,
Суманбарлар қадди раъноси онинг поймолидур.

Кима зоҳир қилай кўйинг тавофин суймагимниким,
Доғи ишқинг дурин жон ҳулласига туймагимниким,
Изинг туфроқини бошимға андоқ уймагимниким,
Даме олғойман нечук шамъ рухингдин куймагимниким,
Мани парвона янглиғ ўртаган онинг хаёлидур.

Қаддинг тубийдин ўтса, тонг эмас, марғублиқ ичра,
Онингдек пайкаринг ҳусн аҳлидин маҳбублиқ ичра,
Топилмас ман каби ҳижронинга мансублиқ ичра,
Ёмон кўздин юзинг Ҳақ асрасунким хўблиқ ичра,
Қуёш бирла маҳи тобон онинг акси жамолидур.

Ҳавойи нафс учун улфат тутар кўйингда сагларким,
Азоси ишқ эли мақтулидин жисму сўнгакларким,
Сиришким рудида манзур ўлон эрмас самакларким,
Эмас гирён кўзим ичра ғубори мардумакларким,
Юзингни кўргали онинг нишони хатти холидур.

Қазодиндур тариқи ишқинга айланмоқим солик,
Кўзим хунобини рухсорим узра бўлмоқим долик,
Не қилғум бўлғудек ман дашти ҳижронинг аро ҳолик,
Бузулди кўнглим андуҳи фироқ ўлғоч анга молик,
Бале, вайрон бўлур мулкеки золим анда уволидур.

Агарчи неча муддат кишвари ҳусн ичрадурсан шоҳ,
Хаёл этма вафо айлар дебон бу нийлгун хиргоҳ,
Тараҳҳум айлабон ҳоли харобимдин бўлуб огоҳ,

Равон кўнглим уйи ичра қадам қўйким, биҳамдиллоҳ,
Ки, ғайрингдин неча йиллардур ул кошона холидур.

Қилур бежурмларни мубтало ранжу алам бирла,
Қатийл ишқ аҳлин айлар бир нигаҳдин дарду ғам бирла,
Жиноятсиз бокиб элдин хирад олғай карам бирла,
Гунаҳсизларни қул айлар кўзинг тиғи ситам бирла,
Они бемор қилғон гўйиё бу ишқ вуболидур.

Юзинг ойинаси нури илоҳий аксиға мазҳар,
Назиринг кўрмагай минг кўз очиб бу гунбази ахзар,
Бу боисдурки келдинг барча дилбарлар аро сарвар,
Не манзурим қуёшдур, не янги ой, эй пари пайкар,
Муродим оразинг хуршидию қошинг ҳилолидур.

Эл ичра шўришинг рўзи жазо шўри шариндекдур,
Сумансо пайкарингким, ҳури жаннат пайкариндекдур,
Узору лабларинг даҳр ичра гул барги тариндекдур,
Жаҳон ҳуснинг баҳори бирла фирдавси бариндекдур,
Йўқ эрса кўнглима, биллоҳки, ул дўзах мисолидур.

Урарман пўя шавқинг бирла тинмай кечаю кундуз,
Дамодам қўйғаман кўйинг ҳарими туфроқиға юз,
Забундур ҳолим афв этгил хижолат бирла дерман сўз,
Ўлубман ҳажр дардидин карам бирла мани тиргуз,
Ки, бу дардимга дармон жонфизо лаълинг зулолидур.

Ниёзий жам этиб кўйинг хасин ҳам бақлаи бақлин,
Этакка солди ортиб тошқариға айлади нақлин,
Кўтарди гарчи ишқинг бори бирла фурқатинг сақлин,
На офатсанки, ўйнай- ўйнамай олдинг Мунисинг ақлин,
Эрур мундинки ул шўридаҳолу лоуболийдур.

Мусаддаслар

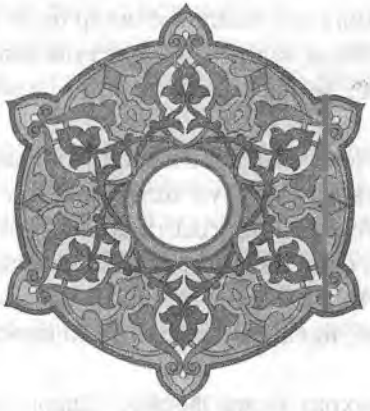

КИЛКИ АЗАЛ

282

Сабт этар чоғда вужудим рақамин килки азал,
Лавҳи ғам сафҳаи ҳасратни анга қилди маҳал,
Хотирим кўзгусини ёйди басе хубсу дағал,
Чеҳраи дил сори қойдин очилур боби заъал,
Оҳким, солди ҳалокатға мани тули амал,
Тонг эмас, йиғласам аҳволима то шоми ажал.

Моли дунёни манга йиғнамоқ ўлди варзиш,
Тинмайин жамъи учун айлагум онинг кўшиш,
Беркитиб кеча-кундузда тамаъ нониға тиш,
Айладим саъй била нафсу ҳаво комича иш,
Оҳким, солди ҳалокатға мани тули амал,
Тонг эмас, йиғласам аҳволима то шоми ажал.

Топди шуҳрат эл аро фосиқу бадкорлиғим,
Иллати жаҳл фузун айлади беморлиғим,
Талабим халқдин иззат сабаб хорлиғим,
Етмайин мақсади аслийға эрур зорлиғим,
Оҳким, солди ҳалокатға мани тули амал,
Тонг эмас, йиғласам аҳволима то шоми ажал.

Даҳр ошуби била ўтди манга неча замон,
Сийму зар истамагим бор эди кўнглимда ниҳон,
Тилаб асбоби маишатни бақадри имкон,
Фикратим рахшиға ҳар дамда берурман жавлон,
Оҳким, солди ҳалокатға мани тули амал,
Тонг эмас, йиғласам аҳволима то шоми ажал.

Не шабобат чоғи шойиста ибодат мандин,
Не қарилиғда даме оҳу надомат мандин,
Муддати умрим аро нуқсу касофат мандин,
Бўлмади лаъб ила лаҳвимға ниҳоят мандин,
Оҳким, солди ҳалокатға мани тули амал,
Тонг эмас, йиғласам аҳволима то шоми ажал.

Шўхи дунё ҳама авқот аро маҳбубим эрур,
Касрати айши нишоти доғи марғубим эрур,
Лаҳзаи қиллати ҳасрат била мандубим эрур,
Бебако шодлиғи кўнглима маҳбубим эрур,
Оҳким, солди ҳалокатға мани тули амал,
Тонг эмас, йиғласам аҳволима то шоми ажал.

Эй Ниёзий, манга юзланди басе нодонлиғ,
Ҳирс даштида тама арсасида ҳайронлиғ,
Билмадим охир дунё эканин вайронлиғ,
Кетгаман эмди бақо мулки сори армонлиғ,
Оҳким, солди ҳалокатға мани тули амал,
Тонг эмас, йиғласам аҳволима то шоми ажал.

БЎЛМИШАМ

283

Ҳодисоти даҳрдин хотир паришон бўлмишам,
Мубталойи фитнаи ошуби даврон бўлмишам,
Чархи бедод жафосидин бағри қон бўлмишам,
Чеҳраи комимни кўрмай дийда гирён бўлмишам,
Ўткариб ғафлатда умримни пушаймон бўлмишам,
Ҳасрати ғам чиркидин олуда домон бўлмишам.

Кўрдим анвоъи хиёнатни фалакдин дамбадам,
Қолмади мунглиғ кўнгилга етмагай ранжу алам,
Кўксуми чок этди ҳасрат ниши бирла тиғи ғам,
Етди даврон аҳлидин ҳар лаҳза юз турлук ситам,

Ҳодисоти даҳрдин хотир паришон бўлмишам,
Ҳасрати ғам чиркидин олуда домон бўлмишам.

Кўргали дунё арусини эрурман беқарор,
Айлагум васли таманноси била афғону зор,
Етгаман деб саъй ила йўлида бўлдим асру хор,
Қолмади жисмимда они эмди истарга мадор,
Чеҳраи комимни кўрмай дийда гирён бўлмишам,
Ўткариб ғафлатда умримни пушаймон бўлмишам.

Кўрмадим аҳли замон ичра мурувватдин нишон,
Топмадим ҳаргиз алар бедодидин бир дам омон,
Оташин оҳим била гардунга еткурдум фиғон,
Бўлмади мумкин менинг фарёдима ғавси замон,
Ҳасрати ғам чиркидин олуда домон бўлмишам,
Ўткариб умримни ғафлатда пушаймон бўлмишам.

Қилмадим асло қаноат маъмани ичра мақарр,
Нафси аммора муродин истабон қилдим сафар,
Айши роҳатдин талаб ичра даме топмай асар,
Балки бу афъоли ношойистадин кўрдим зарар,
Мубталойи фитнаи ошуби даврон бўлмишам,
Ҳасрати ғам чиркидин олуда домон бўлмишам.

Хонақаҳ сориға майл этдим не топдим инбисот,
Дохил ўлдим дайр аро юзланмади ондин нишот,
Ранжу меҳнатдин дигар кўргузмади эски работ,
Ноилож акнун ажал меҳмониға ёздим бисот,
Чархи бедод жафосидин бағри қон бўлмишам,
Мубталойи фитнаи ошуби даврон бўлмишам.

Эй кўнгил, солдим Ниёзийдек паришонликға йўл,
Сунмадим қатъан убудийят таноби сари қўл,
Топмадим ҳақ йўлниким, ҳар неча истаб соғу сўл,
Даҳр золи қайда кўргай ман каби нодон ўғул,
Ўткариб умримни ғафлатда пушаймон бўлмишам,
Ҳасрати ғам чиркидин олуда домон бўлмишам.

ҚИЛМАС

284

Азал килки мисолинг, эй гўзал, ҳаргиз рақам қилмас,
Замон даврони, осиби жаҳон қаддингни хам қилмас,
Макон кўйингни қилғон орзу тавфи ҳарам қилмас,
Замиридин висолинг фикрин ишқ аҳли адам қилмас,
Кўнгил кўрса юзингни майли гулзори Эрам қилмас,
Не гулзори Эрам, ёди гули Фирдавс ҳам қилмас.

Фироқи тиғидин кўнглимда турлук ёралар қилди,
Не топди илтиёмин гарчи дил юз чоралар қилди,
Хирад мулки не торож айлабон овворалар қилди,
Менинг шаънимда шаҳло кўзларин хунхоралар қилди,
Чекиб юз ноз ила ханжар юрагим поралар қилди,
Киши ўз душманиға ул сифат зулму ситам қилмас.

Онинг шавқи аро жисм ичра жонимнинг қарорини,
Тахайюл қилмағил, эй дил, кўруб афғону зорини,
Муҳаббат дардидин бил изтиробу изтирорини,
Не мумкин чекмаким ман нотавонға рашки борини,
Сабо ағёра элтур тўтиёликға ғуборини,
Сиришким кўйининг туфроқини беҳуда нам қилмас.

Кийиб ҳар кунда рангоранг зарбафт ўзгача заркаш,
Онингдекким, миниб ҳар навъ рому тавсани саркаш,
Мани ансаб кўруб меҳнатға ҳолимни билиб ғамкаш,
Итоб айлаб ситам қилмоқ учун гўё бўлуб оташ,
Худоға шукрким, жавру жафою зулмин ул маҳваш,
Қилур кун-кундин афзун жонима бир зарра кам қилмас.

Муҳаббат аҳлиға жуз ранж еткурмак эмас коринг,
Топилмас чекмаган ишқ аҳлидин бир кимса озоринг,
Эмасму рашк ўтининг мужиби дунё аро боринг,
Иноиб васлини гар ваъда қилса чашми хумморинг,

Рақибо, қилма нозиш ман кўрон ёр ўлса дилдоринг,
Мани шод этмади бори, сани ҳам муҳтарам қилмас.

Риёдин бўлмади холи намозинг бўлғоли сожид,
Ажаб худбинлик изҳор этдинг исмингни қўюб обид,
Ружуъинг дайрдин масжид сари ужбунғадур шоҳид,
Алардин турфароқ улким, ишинг бу биргадур оид,
Кўруб ул бут қошин меҳроба қилдинг сажда, эй зоҳид,
Сан этган ишни, биллоҳ, ҳеч раҳбону санам қилмас.

Бировким дайр пиридур харобот ичра дамсози,
Ниёзийдек муҳаббат аҳли бўлса барча ҳамрози,
Доғи масмуъ бўлмай ғайр зикри бирла овози,
Бўлуб кўнгли аро маҳбуб васли фикри оғози,
Муяссар бўлса синғон косаи гулхан кули ғози,
Ҳавойи тахти Доро, орзуйи жоми Жам қилмас.

ЭҲТИМОЛ

285

Вужуд аҳлиға бўлмади эҳтимол,
Қутулмас қазодин қилиб эҳтиёл,
Азал ҳукмиға кўргузуб имтисол,
Фироғ истамаклик керак моҳу сол,
Нединким, эрур олам аҳлиға ҳол,
Кўруб қисматин сўнгра топмоқ завол.

Муғойир келиб элга ҳар дам низом,
Бири манзилин бири айлар мақом,
Ҳаводис ҳусули бўлуб субҳу шом,
Топар соат албатта акнун қиём,
Нединким, эрур ахли оламға ҳол,
Кўруб қисматин сўнгра топмоқ завол.

Навозил нузул айлабон кун-бакун,
Улус баъзиси бўлди ҳоли забун,
Сарафрозлиғ бирга бир никун,
Қолур бир куни даврадин чархи дун,
Нединким, эрур аҳли оламға ҳол,
Кўруб қисматин сўнгра топмоқ завол.

Жаҳон арсасида наким бор эрур,
Азал қисматиға сазовор эрур,
Ҳаёт иллати бирла бемор эрур,
Фано дастида охири хор эрур,
Нединким, эрур аҳли оламға ҳол,
Кўруб қисматин сўнгра топмоқ завол.

Ҳама боғу роғу замину замон,
Бори қасри гулшан, бори гулистон,
Тамоми макину жамиъи макон,
Адам зулматида бўлурлар ниҳон,
Нединким, эрур аҳли оламға ҳол,
Кўруб қисматин сўнгра топмоқ завол.

Не анвоъи ҳайвон, не жинси набот,
Не жисму жамод ўлди жойим сабот,
Мазоқин сучутганға шаҳди ҳаёт,
Бўлур шубҳасиз шурбу заҳри мамот,
Нединким, эрур аҳли оламға ҳол,
Кўруб қисматин сўнгра топмоқ завол.

Ниёзий, эшит бўлса мағзингда ҳуш,
Ила аслиҳи йаржиъ бори суруш,
Кима зиндалик мажлиси бўлса туш,
Ажал бодасин айлар албатта нўш,
Нединким, эрур аҳли оламға ҳол,
Кўруб қисматин сўнгра топмоқ завол.

КЎРУНГ

286

Аҳли дил матлаб агар ишқи фазосини кўрунг,
Дилбари шаънида авсофи саносини кўрунг,
Ранжу фурқат била бежурм жазосини кўрунг,
Борҳо ҳажрида қўймоқға ризосини кўрунг,
Ул санамнинг улул аҳбоб жафосини кўрунг,
Кўзлари ғамзасини, қоши қаросини кўрунг.

Маҳжабинеки, такаллумда Масиҳосодур,
Лаъли шаккаршикани нуктаси руҳафзодур,
Орази меҳри сабоҳатда жаҳон ородур,
Даҳр сунбул мушкини абир ифшодур,
Ул санамнинг улул аҳбоб жафосини кўрун,
Кўзлари фитнасини, қоши қаросини кўрунг.

Турфаким, ҳусн сипеҳри узадур тўлғон моҳ,
Дойимо жабҳасида ломиъ эрур нури илоҳ,
Айлаган мояи жисми сориға Хизр нигоҳ,
Орзу эрса жамолиға гар ўлмоқ огоҳ,
Кўзлари ғамзасини, қоши қаросини кўрунг,
Ул санамнинг улул аҳбоб жафосини кўрунг.

Топғон ул гулки магар оби бақо бирла камол,
Гулшани равзаи жаннатда не имкон мисол,
Андалиб этса вафо накҳатин истар не хаёл,
Хирад англар бу хаёлини онинг айни муҳол,
Улул аҳбоб онинг жавру жафосини кўрунг,
Борҳо ҳажрида қўймоқға ризосини кўрунг.

Айлади аҳли муҳаббатни туну кун бемор,
Шиддати дарди фироқида қилиб зору низор,
Қойда ул хайл аро бир кимсада ором қарор,
Жавру зулми не суд эрди қилурдин изҳор,

Улу-л-аҳбоб онинг жавру жафосини кўрунг,
Борҳо ҳажрида қўймоқға ризосини кўрунг.

Кимки ишқ аҳли эрур ҳажри аро бағри қон,
Дарду ғам хайлиға жисмининг уйи дорул омон,
Вуслати ул хўйи тағофулдин эмасдур имкон,
Илтифот этмас агар сарф қилур жону жаҳон,
Ул санамнинг улул аҳбоб жафосини кўрунг,
Кўзлари ғамзасини, қошу қаросини кўрунг.

Гўйиё жоми жаҳолатға Ниёзийдур маст,
Хоби ғафлат аро қолғонму экан субҳи аласт,
Не муносиб қилур ул қасри муҳаббатда нишаст,
Қайда мумкиндур анга васли санам бермак даст,
Ул санамнинг улул аҳбоб жафосини кўрунг,
Кўзлари ғамзасини, қошу қаросини кўрунг.

АЙЛАДИ

287

Ишқ дарди шиддати жисмимни бемор айлади,
Касрати дарди юрак-бағримни афгор айлади,
Дарди дилни сели ашким фарти изҳор айлади,
Би-л-охир доми муҳаббатға гирифтор айлади,
Бевафо маҳбубнинг шавқи мани зор айлади,
Ҳажрида васли таманноси басе хор айлади.

Гул узорини кўрарга чекмишам кўб интизор,
Иштиёқимдин не қолди сабру тоқат, не мадор,
Не мағзда ҳуш қолди, пайкаримда не қарор,
Солғуси эмди ҳалокат вартасиға изтирор,
Бевафо маҳбубнинг шавқи мани зор айлади,
Ҳажрида васли таманноси басе хор айлади.

Ҳалқаи занжири зулфида кўнгил тутди макон,
Тандин айру жон қуши кўйида қилди ошён,
Вах, нечук қилғумдур эмди сирри ишқингни ниҳон,
Оташи ҳижронида бўлсам, не тонг, бехонумон,
Бевафо маҳбубнинг шавқи мани зор айлади,
Ҳажрида васли таманноси басе хор айлади.

Дўстлар турлук бало атрофим олмишдур давом,
Ранжу меҳнат хайли айларлар қабулим илтизом,
Дарди ғам анвоъи қилмишлар замиримни мақом,
Дойимо ошуфта аҳволимғадур ўзга низом,
Бевафо маҳбубнинг шавқи мани зор айлади,
Ҳажрида васли таманноси басе хор айлади.

Юзланур ҳар дам фалакдин бошима турлук азоб,
Бўлмади афроду анвоъи шумориға ҳисоб,
Хотиримға гар хутур этмас, тонг эрмас, хурду хоб,
Қайда топғум зулмати ҳижрон аро роҳи савоб,
Бевафо маҳбубнинг шавқи мани зор айлади,
Ҳажрида васли таманноси басе хор айлади.

Фикр этиб саҳбойи васлин пўя урғум дамбадам,
Дарди сар ортар, хуморимдин алам узра алам,
Англадим фикри маҳолимдин етиб анвоъи ғам,
Нотавон бўлди ҳама узвим, кўнгил гўши асамм,
Бевафо маҳбубнинг шавқи мани зор айлади,
Ҳажри аро васли таманноси басе хор айлади.

Панди носиҳни Ниёзийдек даме қилмай қабул,
Жон рамақға келди саъйимдин доғи топмай вусул,
Бўлғуси эмди қачон нақди муродимға ҳусул,
Оҳким, бахтим қушиға ҳар нафас етди нузул,
Бевафо маҳбубнинг шавқи мани зор айлади,
Ҳажрида васли таманноси басе хор айлади.

Қасидаи Баҳория

288

Ҳамду сано ли-холиқи ажноси инсу жон,
Тастиҳи арз санъати, татбики осмон.

Келди намуна қудратидин топмоқи вужуд,
Икки жаҳону аҳли ҳам, андоққи, бегумон.

Хостиға баста жунбиши анвоъи мунбитот,
Бўлмоқлиқи сукун жамодотдек аён.

Зотиға ваҳдат ўлди муайян бу навъким,
Бўлди азалда шуҳрат ила шойиъ жаҳон.

Зикри завокири бўлуб амтору зарралар,
Мадҳида ҳар бири очадур тинмайин лисон.

Бу гулшан ичра жумла шажар бирла барча об,
Ғофил эмас эдилар онинг ҳамдидин бир он.

Олими дину онинг элидин бениёз эрур,
Ким, етмади алардин анга нафъ ҳам зиён.

Не санъатда мулҳақ анга ажз ила қусур,
Андоққи, бўлмади адавоти сабаб ъавон.

Зоти муназзаҳ эрди нақойис вужудидин,
Авсофидин бириси келибдур ғуйубдон.

Ховар шаҳиға давра берур тўрт фасл аро,
Бири шитоу сайфу рабиъ, биридур хазон.

Олам, на олам ичра халқ этибдур ул,
Эрди туфайли улки набийи охир аз-замон.

Ул мурсалики, раҳмати жовид айнидур,
Раҳмат биҳори зотидадур, лек бекарон.

Фархунда исбаъи била қилмоқ қамарни шақ,
Бир турфа мўъжиза эди боизни мустаъон.

Маҳрам бўлуб висолиға меърож кечаси,
Масъули ҳақдин ҳар наки бахшишға тавъамон.

Ҳақдин таҳийя зотиға таслим ҳар даме,
Асҳобу ол сориға бўлсун дахи равон.

Эмди баҳор масвимининг турфароқ сўзин,
Қудсий каби татаббуъ ила айлайин баён.

Шамси сипеҳр саъйи била ҳут батнидин
Чиқди, замири барра аро айлади макон.

Кофури субҳ мушк шаби бирла эътидол,
Топғоч насими олам аро манфаат расон.

Лайлу наҳор топди мусовот вазн аро,
Гўёки бўлди ер юзи бир турфа бўстон.

Эсди сабо насими қилиб мушкфошлиғ,
Етгач наким машомиға топғуси тоза жон.

Ер арсасидин айлади маъдум гардини,
Сув дуррини саҳоби соҳиб чун гуҳарфишон.

Турлук гиёҳ чиқармоқини илтизом этиб,
Минг чок қилди сийнасини эски хокдон.

Ғабро масоҳатин тутубон ранг-баранг буқул,
Йўк-йўқ, буқул, лолаю райҳон, арғувон!

Гуллар ҳужуми тўлдурубон дашту тоғни,
Олам маҳалли ҳайрат эмас бўлса гулистон.

Гар жилва қилса гулшан аро варди аҳмари,
Не тонг, анодил этмагига оташин фиғон.

Бўлса ажаб эмаски басе ишқ дардидин,
Ишқ аҳлининг узори сориғ мисли заъфарон.

Гар мунча бўлса ҳам бу сифат мавсим ичрадур,
Нозир ҳабиб фикри била гулға нотавон.

Ишратға шоғил бўлди бу аснода хосу ом,
Дайр аҳли эрди хонақаҳда ёки зикрхон.

Саф тузди сарвқадлар этиб боғ аро умид,
Келмаклигини сайри аро хусрави замон.

Қой хусравики барча хавоқинға шоҳдур,
Султонлар ичра келди рафиъ, анга иззу шон.

Васфи Абу Музаффар мансури фатҳ эрур,
Тартиби исми эрди Муҳаммад Раҳимхон.

Бордур ҳамиша боли ҳумоюн давлати,
Фарқи сари муборакида ҳамчу соябон.

Раҳмон халифаси, доғи Субҳонға зилл эди,
Зотиға фахр қилғусидур амн ила омон.

Адли баҳори сарсари эл ичра фош ўлуб,
Бўлди ҳама раъийят эли барча шодмон.

Аҳли фасоду фисқ топиб инзиво ерин,
Зулму ситамни маҳбасида қолдилар ниҳон.

Фақр аҳли мушфиқи эрур, илм аҳлиға муҳиб,
Шаръи набий мураввижи, маҳбуби оламон.

Кўнгли фано-ю фақр нуқудиға маъдани,
Шахси ҳаё-ю ҳилму сахо гавҳариға кон.

Боби карамда миннати йўқ гарчи зотининг,
Базлу атода икки кафи икки баҳрсон.

Дили булбулға, Ниёзий, гулзори мадҳида,
Не ҳад эрурки, қилмоқи омода ошён.

Сўзни дуои хайр била айлайин тамом,
Умид эрурки, топғой ижобатға иқтирон.

Ё раб, вужуди наврўзи навсолға мурур,
То бордур, этгил они маишатда жовидон!

ЭРУР

289

Ҳамд онгаким, барча жон аҳлиға ондин жон эрур,
«Коф» ила «нун» жумла олам будиға фармон эрур.

Зотидин келди жаҳон ичра адам бирла вужуд,
Ким, вужудиға фано осиби не имкон эрур.

Юз жаҳон нобуд ўлур, дин мулкига етмас қусур,
Қайда етсунким азалдин мулки бенуқсон эрур.

Анбиёлар афзалиға олу асҳобиға ҳам,
Раҳмати нозил бўлурда, не адад, не сон эрур.

Шукрким, келди баҳор айёми билмак муғтанам,
Борчаға ансаб эрурким, муддате меҳмон эрур.

Чиқди батни Ҳутдин Юнуссифат Меҳри мунир,
Ким, Ҳамалнинг соҳати акдомиға бўстон эрур.

Тун саводи кун зиёси муставийдур негаким
Иккисининг сооти теъдод аро як сон эрур.

Абркким, кўрди бу мавсимнинг зуҳурин ногаҳон,
Гиряи шодини қилди, кўзлари гирён эрур.

Айну баҳр ичра тамаввуж кўргузур сув унсури,
Руҳпарварликда гўёким суйи ҳайвон эрур.

Воқиф ўлғондин замоннинг турфароқ аҳволиға,
Гулшани оламда гуллар ғунчадин хандон эрур.

Топса равнақни жаҳоннинг арсаси азҳордин,
Тонг эмасдурким, бу муддат наврўз ўлғон он эрур.

Очилиб гуллар гулистон ичра булбуллар иши,
Тинмайин ишқида онларнинг даме афғон эрур.

Жилва қилди сарвлар юз ноз ила бўстон аро,
Қумрилар ағсони ҳайратда туруб нолон эрур.

Чарх жавфи сунбулу гул бўйидин мўл бўлдиким,
Боғ-роғ устида елга жунбушу жавлон эрур.

Бош чиқарди бақлалар ғабро замирин чок этиб,
Бу ажойибдин само ажроми саргардон эрур.

Шоду хуррам айшу ишрат мажлисин тузди улус,
Кўргуза олмай хиёнатлар фалак ҳайрон эрур.

Қолмайин эл хотирида зарра янглиғ дарду ғам,
Барча даврон аҳлиға жоми тараб даврон эрур.

Мунча шоду мунча хуррамлиғ ҳусули боиси,
Соҳиби адли тамаккун сояи Субҳон эрур.

Қайси зиллдурким, топилмас қуллиқ изҳор этмагин,
Остонбўсин қилиб султону гар хоқон эрур.

Бўлмағой шаҳлар насаб бирла адили негаким,
Мо тақаддамда абу жадди амиру хон эрур.

Сидқи Сиддиқи, Умар адли анга мерос ўлуб,
Вориси васфи Али ҳам хислати Усмон эрур.

Фазлу донишда камоли ўйла ҳаддидур фузун,
Олдида донолар атфоли дабиристон эрур.

Илми ҳикмат рамзиға моҳир эрур бу навъким,
Бу Али Сино, Фулотун олдида нодон эрур.

Фатҳу нусрат ашҳаби қуддомида урмиш қадам,
Даргаҳида давлату иқбол икки дарбон эрур.

Жабҳаси эрди мурувват мазҳари ҳар ҳол аро,
Соф кўнгли ҳар дам ичра маскани ирфон эрур.

Тийнатида мундариж бўлди сахонинг жавҳари,
Ким, муборак зоти ондин маъдани эҳсон эрур.

Мадҳида бўлсанг, Ниёзий, нотавонлиғдин ҳазин,
Мужиби фарҳат дуойи давлати султон эрур.

Мухтасар қилғил дуо бирла сўзингни бўлмағил,
Ғофил ондин, тарки онинг гўйиё исён эрур.

Давлатин афзун, Илоҳо, умрин этгил пойдор,
То заминнинг сафҳасида жунбуши инсон эрур.

Бахту иқболини айши ишратин қил баркарор,
То фалакнинг сатҳида меҳри маҳу тобон эрур.

Ҳосил этгил ҳар наким Ферузшоҳнинг комидур,
То қуёш олтуни Баҳром эгнида қалкон эрур!

ФАСЛИ БАҲОР

290

Шукрким, келди фалак давронидин фасли баҳор,
Сафҳаи ғабро, тонг эрмас, бўлса акнун сабзазор.

Ҳут даштида шаҳи анжум манозил тай қилиб,
Маскан айларга ҳамал бўстонин этди ихтиёр.

Шаъшаъа изҳоридин офоқ уза олтун ъалам,
Тортибон бўлди фалак якрони устига сувор.

Саф ба-саф тузди зиёси жайшини ул навъким,
Айлади зулмат асбобин лаҳза ичра тору мор.

Тўлғонидин арсаи олам бурудат хайлидин,
Қой тарафға мумкин эрди элга қилмоқлиқ фирор.

Қолмади бу хайлнинг даҳр ичра осори недин,
Ким, ҳарорат аскарин филжумла қилди ошкор.

Қилди мезон адолатни халойиқ ичра фош,
Йўқса, авзонида қойдин муставий лайлу наҳор.

Олам аҳлиға ададсиз зоҳир ўлди рифъати,
Бергали мулки жаҳонға зебу зийнат бешумор.

Яъни, қилғоч файз учун мазҳар рабиъи лутфини,
Соҳати ерни улусга айлади фирдавсвор.

Қатрарез ўлди дамодам оби найсондин саҳоб,
Тушгали бўлди садаф батниға дурри шоҳвор.

Ер юзи амторидин топди басе сероблиғ,
Гўйиё олам гулистониға бўлди об ёр.

Ҳар тарафдин наҳрлар мавжи талотум кўргузуб,
Жўйлардин боғ аро жорий эрур оби биҳор.

Оби ҳайвон чашмаси янглиғ ‘уйуни дашту кўҳ,
Ҳар сари майлон қилурлар зоҳир айлаб инфижор.

Турфа зийнат еткурур сабза канори жўй аро,
Бўлғоли маҳбуб лаъли хат янглиғ устувор.

Гулшани олам сафобахш ўлди ондинким қилиб,
Жилва гуллар юз назокат бирла очдилар узор.

Гул юзига еткуруб зийнатни сунбул кокили,
Гулжабинларнинг юзига бўлғонидек интишор.

Сарв ила шамшоди дилкаш қилди қадди қоматин,
Турфа жилва кўргузуб ул навъким зебо нигор.

Бутратур боди сабо даҳр ичра гуллар накҳатин,
Атрини оламға сочди гўйиё мушки татор.

Юммади нечун кўзин гулшанда наргис лаҳзае,
Гар чаманнинг шоҳидин кўрмакка эрмас интизор.

Гулнинг ишқида балобил бўлғонидек нолазан,
Шавқида тузди наво бўлғоч қимори беқарор.

Келди би-л-жумла туман минг файз ила наврўзи эл,
Тонг эмасдур, топсалар амну фараҳни сад ҳазор.

Айшу ишрат мажлисин тузди халойиқ барчаси,
Ичгали жоми тараб ўз аҳли бирла ҳар на бор.

Сархуш ўлдилар топиб комини нўш айлаб басе,
Соқийи гулчеҳрадин саҳбойи софу хушгувор.

Қолмади бир кимса мақсуди гули очилмағон,
Топди андоқким, муродини сиғору ҳам кибор.

Арсаи офоқ ўлуб айши тарабдин асру мўл,
Қайда холи бўлмоқи имкони дашту кўҳсор.

Бу сифат амну фароғат айшу ишрат боиси,
Адли Жамшавкат била эҳсони шоҳи комкор.

Барча шаҳру жумла саҳро аҳлиға ҳукми нуфуз,
Айлаган амну омоннинг кишварида шаҳриёр.

Хусрави олийнасаб келди вужуди зий шараф,
Барча элнинг фарқи узра сояи Парвардигор.

Қуллуқини қилса қайси шаҳриёру шоҳзод,
Давлату иқбол анга ёр ўлди, топди эътибор.

Кимсага етса ҳаводис шаҳнасидин бир ғами,
Воқиф ўлғоч раъфати бешак ангадур ғамгусор.

Қайси шаҳким хусрави соний Муҳаммадлур Раҳим,
Исми маймуни топиб хуршид янглиғ иштиҳор.

Айлади маҳкам асоси мулкини меъмори сунъ,
Етмагудек давлати қасриға ҳаргиз инкисор.

Бўлдилар бир неча мискинлар атоёси била,
Кўргузуб аҳли ғино олдида онинг ифтиқор.

Эй Ниёзий, сан киму мадҳин демаклик ким, сўзинг
Хусрави одил дуоси бирла қилғил ихтисор.

Даргаҳида давлату иқбол бўлғой мустақим,
То жаҳон бордур жаҳон аҳлиға наврўзу баҳор!

Кишвари Хоразм топсун адлидин ободлиғ,
Ишрат авранги жулуси бирла қилғой ифтихор!

ЛУҒАТ

А

Абас – беҳуда
Абб – ота
Абвоб – эшиклар
Абёт – байтлар
Абир – хушбўй модда
Абйаз – оқ
Абр – булут
Авбош – бебошлар
Авранг – тахт
Авсоф – васфлар, сифатлар
Авқот – вактлар
Адавот – асбоб-анжом; захира
Адам – йўқлик
Адвам – давомлироқ
Адён – динлар
Адл – адолат
Адув – душман
Ажз – ожизлик
Ажнос – жинслар
Ажром – жисмлар, юлдузлар
Ажсом – жисмлар
Аздод – зидлар
Азкор – зикрлар
Азмон – замонлар
Азубат – ширинлик
Азҳор – гуллар
Айёш – ҳаётдан шод, қониқиб яшовчи
Айна-л-висол, айна-л-ҳабиб – висол қаерда, дўст қаерда
Айна-н-насаб – насаб қайда
Акнун – энди
Акрам – иззатлироқ
Алазз – лаззатлироқ
‘Алас – буғдой нави
Аласт – аласту («оё Мен раббингиз эмасманми») оятига ишора
Алзам – кераклироқ
Алйақ – лойиқроқ
Алкан – дудуқ
Алтоф – лутфлар
Алқа – қимматбаҳо нарсалар
Алҳон – куй
Амвол – моллар, бойликлар
Аммора – буюрувчи
Амният – омонлик
Амом – олди
Амсол – мисоллар
Амтор – булутлар
Анбиё – набийлар
Анвор – нурлар
Анвоъ – ҳар хил
Ангушт – бармоқ
Андалиб – булбул
Анжум – юлдузлар
Анис – улфат, дўст
Ано – қийинчилик
Анодил – булбуллар

Аносир – унсурлар
Ансаб – муносиброк
Анфос – нафаслар
Анқо – афсонавий қуш номи
Арса – майдон
Арсаи офоқ – дунё майдони
Аруз – шеър қоидалари
Арус – келин
Аръар – арча
Аслам – энг тўғри
Асмор – самарлар, мевалар
Аснон – тишлар
Асобиъ – бармоқлар
Асрор – сирлар
Асру – жуда
Астағфируллоҳ ал-азим – улуғ Аллоҳдан кечиришини сўрайман
Асқом – касалликлар
Асҳоб – дўстлар
Атамм – тугалроқ
Атуф – меҳрибонлик кўрсатувчи
Атқо – тақволироқ
Афвож – тўдалар
Афгор – ғамгин
Афкор – фикрлар
Афсар – тож
Ахгар – чўғ
Ашбоҳ – соя, шакл
Ашжор – дарахтлар
Ашк – кўз ёши
Ашкбор – кўз ёшли
Ашраф – шарафлироқ
Аъзам – улуғроқ
Ақвол – сўзлар
Ақдоҳ – қадаҳлар
Ақдам – муқаддамроқ
Ақли кулл – фаришта (Жабраил а.с.)
Ағёр – ғайрлар, бошқалар
Ағсон – дарахт шохлари
Аҳамм – муҳимроқ
Аҳком – ҳукмлар
Аҳлам – мулойимроқ
Аҳмар – қизил
Аҳсан – яхшироқ
Аҳқар – ҳақир, бечора

Б

Бадкор – ёмон иш
Бадхоҳ – ёмонликни хоҳловчи
Базл – сарф этувчи
Базр – уруғ
Байт ал-аҳзон – ғамгинлик уйи
Байт ал-жадас – қабристон
Балийят – касаллик
Балобил – булбуллар
Балоҳат – нодонлик
Барважҳ – шундай тартибда
Барроқ – ялтироқ, нур сочувчи
Бархурдор – насиба олувчи
Басе – кўп
Басир – кўрувчи (Аллоҳнинг сифатларидан бири)
Батн – қорин
Бахшиш – совға, ҳадя
Баълбак – Суриядаги шаҳар номи
Баъсат – пайғамбарнинг чиқиши

Бақо – боқийлик
Баҳр – денгиз
Баҳраёб – баҳра топувчи
Бебақо – узоқ турмайдиган
Бедод – адолатсизлик
Беиртиёб – шубҳасиз
Берайб – шубҳасиз
Бесутун – тоғ номи, Беҳустун
Бешумор – саноқсиз
Беҳбуд – яхшилик, фойда
Биҳамдиллоҳ – Аллоҳга шукрлар бўлсин
Биҳукмиллоҳ – Аллоҳ ҳукми билан
Би-з-зот – зоти билан
Би-л-кулл – тўлиқ, бутунлай
Би-л-охир – охири
Би-л-яқин – аниқ
Бистар – палос
Биҳи йанжалийа би-казо – у билан шунингдек жило топади
Бод – шамол
Бода – шароб
Бодафуруш – май сотувчи
Бозу – қўл
Бол – қанот
Болин – болиш
Болоу шийб – баланд ва паст
Борон – ёмғир
Борҳо – такрор
Булбашар – аслида Абул Башар – Одам (а.с.)нинг лақаби
Булбулосо – булбулга ўхшаш
Буррон – ўткир, кескир
Бороқ – от номи
Бурудат – совуқлик
Буружот – буржлар
Бурқаъ – парда
Бурҳони сариҳ – очиқ, равшан ҳужжатлар
Буқоъ – жойлар

В

Вабол – гуноҳ
Вадоъ – видолашиш
Важҳ – юз
Валад – ўғил, фарзанд
Ва лаҳу айзан – яна уники
Вараъ – тақво
Варзиш – машқ
Варта – гирдоб
Васах – кир, ифлос
Ваъид – берилган ваъда
Ваққос – синдирувчи, эгувчи
Ваҳдат – бирлик, танҳолик
Ваҳла – вақт, лаҳза
Ваҳҳож – нур сочувчи
Вирд – доим такрорлаб турилади ган вазифа, дуо
Вовайло – оҳу воҳ қилиш
Вожгун – йиқилган, чаппа
Ворид – келадиган, келган
Восил – етувчи
Воший – чақимчи
Воқиз – қулатувчи, ҳолдан тойдирувчи
Вофиқ – мувофиқ
Вузуҳ – аниқ, равшан
Вуслат – етишиш
Вусъат – кенглик
Вуҳуш – ваҳший ҳайвонлар
Вуқуф – воқиф бўлиш

Г

Гавҳарон – гавҳарлар
Газоф – ёлғон, беҳисоб
Гард – чанг
Гардун – осмон
Гарон – оғир
Гаронмоя – қимматли
Гесу – кокил
Гетийнамо – дунёни кўрсатувчи
Гил – лой
Гирди – атрофи
Гирифт – олиниш
Гудоз – куйиш
Гулосо – гулга ўхшаш
Густох – қўпол
Гулфом – гул рангли
Гумроҳ – йўлини йўқотган
Гуфтугў – сўзлашиш
Гўш – қулоқ
Гўшвор – сирға

Д

Дабиристон – бошланғич мактаб
Даввор – айланувчи
Дамсоз – дўст
Дамъ – кўз ёши
Даражот – даражалар
Дарднок – дардли
Дароз – узун
Дастгир – қўлга олувчи, қўлловчи
Дастрас – имконият, куч-қудрат
Даъб – одат
Даҳр – дунё, олам
Дег – қозон
Дерина – қадимий, эски
Дилпазир – дилни тортувчи
Додхоҳ – адолат қилувчи
Дож – қоронғи тун
Дойир – айланувчи
Дом – тузоқ
Домод – куёв
Домон – этак
Дофиъ – даф этувчи, йўқотувчи
Дохил – кирувчи
Дуд – тутун
Дулдул – тортиш, тушириш; от номи
Дун – паст
Дурафшон – дур сочувчи
Дурж – тақинчоқлар идиши
Дурри хушоб – тоза дур
Дуруд – саловот
Дуру дароз – узундан-узоқ
Дусус – йиртилиш
Душвор – қийин
Дўш – кеча

Ё

Ёвар – ёрдамчи, кўмакчи
Ё мунъим ал-бариййа – эй ердагиларни неъматлантирувчи
Ёфун – Япония

Ж

Жабин – пешона
Жабҳа – соҳа

Жадд – бобо
Жайш – армия
Жалодат – ботирлик, куч, қувват
Жамил – чиройли
Жамодот – жонсиз жисмлар
Жаройим – айблар, гуноҳлар
Жарҳ – яра, жароҳат
Жафв – ичи бўш
Жаҳран – баланд овозда гапириш
Жимоъ – жинсий алоқа
Жинон – жаннатлар
Жирм – тана
Жовид – абадий
Жомаи нах – кўркам либос
Жонгудоз – жонни ёқувчи
Жонсипор – жонини берувчи
Жоруб – супурувчи
Жоҳ – улуғлик
Жуд – олийжаноблик
Жуз – бошқа
Жуллоб – гулоб
Жунбиш – ҳаракат
Жунбойиш – қимирлаш, ҳаракат
Жунун – жиннилик
Журм – гуноҳ
Жустужў – кидириш
Жўй – ариқ
Жўш – қайнаш
Жўянда – қидирувчи

З

Забба – жағ, олд тишлар; эшик занжири
Забиҳ – сўйилган
Забун – йиқилган, бечора
Завокир – зикр айтувчилар
Завъ – нур
Зай – жон
Залил – хор
Занах – юз чуқурчаси
Зарбафт – зарбоф чопон
Зарниҳод – қимматбаҳо
Заррор – зарар келтирувчи
Зарофат – зийраклик, донолик
Зарф – идиш
Заъал – ғазаб
Заъф – заифлик
Заръ – экин; газ, аршин
Заҳаб – олтин
Заҳамот – заҳматлар
Зевар – тақинчоқ
Зий – эга
Зилл – соя
Зиллуллоҳ – Аллоҳнинг сояси
Зинда – тирик
Зишт – хунук
Зиҳгир – камон ўқи
Зиҳи – қандай яхши, қандай ажойиб
Зойеъ – йўқотиш
Зойиқ – таъмни тотувчи
Зол – қари кампир
Золи чарх – чарх кампири (дунёнинг лақаби)
Зоҳидо – эй зоҳид
Зулминан – олийжаноб, улуғ
Зулмоний – зулматли
Зумра – доира

Зуҳд – зоҳидлик
Зуҳурот – кўринувчи нарсалар
Зокир – ёдга олувчи
Зумра – доирасида, ичида
Зуннор – ғайридинлар белига боғлаб юрадиган ип, белбоғ

И

Ибод – бандалар, қуллар
Ибриқ – обдаста, оптова
Ибтидо – бошланиш
Ибтисом – табассум
Ибтиҳож – шодлик, хурсандлик
Ибъод – узоқлаштириш, ҳайдаш
Идом – нонга қўшиб ейиладиган нарса (мас., сирка)
Иёб – қайтиш
Иёдат – касал кўриш
Иёс – маъюс
Ижтиноб – қочиш
Изз – иззат, ғолиб
Издивож – уйланиш
Издиёд – зиёда бўлиш
Изъон – изн, рухсат
Ийжоз – мўъжаз, киска
Иксир – эликсир
Иктисоб – касб этиш, топиш
Ила йавм ал-ҳисоб – ҳисоб кунигача, киёматгача
Илтибос – адашиш, ноаниқлик
Илтизом – лозим тутиш
Илтиъоб – ўйин қилиш
Илтиҳоб – куйиш
Илтиҳос – ҳақини олиш
Имдод – кўмак
‘Имрон (умрон) – ободлик
Имтизож – қўшилиш, аралашиш
Инбот – ўстириш
Инкимош – қисқариш, сиқилиш
Индилос – махфий
Инжилос – бирга бўлиш
Инжирор – берилиш, машғул бўлиш
Имтинон – миннатдорчилик
Имтирос – курашиш, тортишиш
Имтирош – тирнаш
Имтисол – фармонга бўйсуниш
Имтиҳош – қўрқувни ҳис этиш
Индирос – эски, эскиган
Инжу – марварид
Инзиво – узлатга кириш, ёлғиз бўлиш
Инзижор – безак; ман этиш, юз ўгириш
Инзимом – қўшилиш
Инкисор – синиш
Инкисоф – қуёш тутилиши
Инкишоф – кашф этиш
‘Инон – юган
Интимос – бузиш, йўқ қилиш
Интишор – ёйилиш
Интиқош – нақш

Инс – инсон
Инсижом – силлиқлик, мослик
Интиёш – куйиш
Интиъош – яшаш, маишат
Интисоб – кўтарилиш, туриш
Интиҳоб – талаш
Интиқол – ўтиш
Интиқос – камайтирмоқ, нуқсон
Интихоб – танлаш
Интиҳо – охири, тугаш
Инқиёд – бўйинсуниш
Инҳидоб – эгрилик, букрилик
Инҳино – эгри
Инҳироф – издан чиқиш, йўлдан қайтиш
Инфижор – портлаш
Инфикок – ажралиш, чириш
Инфирож – қутулиш
Инфиъол – уялиш, хижолатлик, алам тортиш
Инҳироф – қўлдан чиқиш
Ирниҳос – тайёрламоқ; арзонлаштирмоқ
Ирсод – кузатиш
Иртиёш – қанот чиқариш
Иртижос – шовқин; бақирик; пастлик
Иртикоб – миниш
Иртикос – айланиш, қайтиш
Иртисом – ифода, таъбир, ташқи кўринишдаги белгилар
Иршод – йўлга солиш
Истибор – сабр қилмоқ
Истимоъ – тинглаш
Истифсор – сўраб суриштириш
Истиғно – беҳожат бўлиш
Итён – етиб келиш, хабар етказиш
Итоб – таъна
Итобосо – таънаомуз
Иттико – суяниш
Иттимоъ – тамаъ
Иттиҳом – муттаҳам қилиш
Ифоқат – енгил тортиш, тузалиш
Ифрод – ёлғизлаш
Ифрот – ҳаддан ортиқ
Ифтиро – алдаш
Ифтирос – ўлжани тилкалаш
Ифтиқор – фақирлик, камбағаллик
Ифшо – фош қилиш
Ихтилож – учиш
Ихтилос – халос бўлиш
Ихтисом – ўзаро душманлик
Ихтисор – қисқа
Ихтисос – хослик
Ихтитом – тугалланиш
Иштиҳор – машҳур бўлиш
Ишҳод – гувоҳ қилиш
Иқомат – истиқомат қилиш
Иқтино – эга бўлиш, қўлга киритиш
Иқтирон – яқинлашиш
Иқтисос – қисса, ҳикоя қилиш

Иғтироб – ғариб бўлиш
Иҳота – ҳимоя
Иҳтимош – хафалик

Й

Йавм ал-жазо – қиёмат куни
Йўфқа – юпқа

К

Кавкаб – юлдуз
Кавнайн – икки олам
Кавсарафшон – кавсар сувини сочувчи
Кажрафтор – эгри юрувчи
Ка-л-адам – йўқ каби
Канор – қирғоқ
Карам – саховат
Касир – кўп
Каҳкашон – сомон йўли
Каҳрабо – янтарь (минерал модда)
Кизб – ёлғон
Килк – қалам
Кирфик – киприк
Кишвар – мамлакат
Кобин – қалин
Комжў – мақсадини қидирувчи
Комрон – бахтиёр
Кош – кошки
Косид – касод бўлувчи
Кудурот – кирлик; ғам-ғусса
Кулли нақойис – барча нуқсонлар
Кулкул – тебратиш, силкиш
Кумун – сир, яширин
Кунж – бурчак, чет жой
Кунҳ – замир, моҳият
Кушод – очиқ
Куҳан – эски
Кўҳкан – тоғ кавловчи (Фарҳоднинг лақаби)
Кўҳсор – тоғли жой

Л

Лабрез – тўла
Лавҳ – лавҳа (устига китоб қўядиган мослама)
Лагад – тепки
Лам йазал – йўқ бўлмайдиган
Ламъ – шуъла, учқун
Ламъа – учқун
Ламаъот – учқунлар
Ланг – оқсоқ
Лан тара – ҳеч вақт кўрмайсан
Ларзу таб – титраш ва иситма
Лағв – беҳуда сўз; бекор қилиш
Лаҳн – чўзиш, ун чиқариш
Лижом – юган
Ливо – байроқ
Лисон – тил
Лиқо – юз, чеҳра
Лобис – кийинувчи, кийинган
Ложарам – ноилож, шубҳасиз
Лозиз – маҳкам тутиб турувчи
Лолафом – лолага ўхшаш
Ломакон – маконсиз, бўшлиқ
Ло муҳола – иложсиз
Лоуболий – беташвиш, бепарво

Лош – жасад
Лоғар – озғин
Лоҳиз – қаровчи
Лоҳиқ – етувчи; қўшимча
Лужин – кумуш
Лусус – ўғри
Луълуъ – марварид
Луъоб – сўлак, шира

М

Мабдаъ – бошланиш жойи
Мабҳут – ҳайронлик
Маввож – мавжланувчи
Мавкуз – урилган
Мавло – хожа
Мавсуқ – ишончли
Мавт – ўлим
Мавъиз – насиҳат
Мавқуз – касалланган, иллатли
Мадиҳ – мақтовчи
Мадфан – кўмилган жой
Мадхал – кириш жойи
Мадҳуш – ҳушини йўқотган
Мажзуз – кесилган, қирқилган
Мажзум – ҳал этилган; мохов бўлган
Мажнуз – ўлик, жасад
Мажолис – мажлислар, ўтиришлар
Мажҳул – номаълум
Мазаллат – хорлик
Мазмум – ёмон, ёқимсиз
Мазоҳир – пайдо бўлиш жойи
Мазраъ – экинзор
Мазруб – урилган
Мазруф – ичига олган, ўралган
Мазҳар – зуҳур этадиган жой
Майгун – май рангли
Малзуз – сиқилган, маҳкамланган
Малиҳ – малоҳатли
Малкуб – эгилган
Малмал – безовталик
Малфуз – тилга олиш
Малҳуз – мулоҳаза қилинган; хотирга келган
Манбат – ҳосилдор ер
Мандуб – мусибатда ёки йиғи пайтида айтиб йиғлаш
Манжув – кутилган, умид қилинган
Манзуз – ҳаракатланган
Манозил – манзиллар
Манол – мол-мулк
Мансух – насх қилинган, бекор қилинган
Мантуқ – нутқ сўзлаш
Манфуз – ўтувчи
Маншаъ – бошланиш жойи
Маншур – сочилган
Манқаб – истеъдод
Манҳий – амал қилишдан қайтарилган нарса
Маоб – охират жойи; паноҳгоҳ
Марг – ўлим
Мардуд – рад қилинган
Мардумак – кўз қорачиғи

Маржув – кутилган, умид қилинган
Марзот – розилик
Марзуқ – ризқланган
Мариз – бемор
Марғуб – ёқимли
Маркаб – улов
Марқад – қабр
Марҳун – бирор нарса билан боғлиқ бўлиш
Масаррат – шод бўлиш
Масбуқ – хабардор, огоҳлантирилган
Масдуд – бекилган, тўсилган
Масиҳ – Исо (а.с)нинг лақаби
Масиҳнафас – Исо нафасли
Маскун – яшаш жойи
Маслуб – ажратиб ташлаш
Масмуъ – эшитилган
Маълул – иллатли
Масо – тун
Масос – силаш
Масоф – жанг майдони
Масрур – хурсанд
Масъуд – бахтиёр
Матбах – ошхона
Матлаъ – чиқадиган жой
Матлаб – талаб қилинган нарса
Матъумот – ейимликлар
Мафаррат – нафрат қилиш, қочиш
Мафлул – душманни ҳайдаш
Мафъун – ёмонликдан сақланиш
Мафқуд – йўқотилган
Махзан – хазина
Машқуқ – ёрилган
Машҳун – тўлдирилган
Маъбун – зарар қилиш
Маъво – тураржой
Маълул – иллатли
Маъмур – обод
Маъоф – озод, бўш
Маъосий – гуноҳ ишлар
Маъҳуд – аҳд қилинган
Мақарр – қароргоҳ, манзил
Мақдам – қадам
Мақлуъ – юлинган, қўпорилган
Мақосид – мақсадлар
Мақсум – тақсимланган
Мақҳур – қаҳрга дучор бўлган
Мағбун – хафа қилинган
Мағлуз – хато, ишончга нолойиқ
Маҳбас – қамоқ
Маҳв – йўқ бўлиш
Маҳвашо – эй маҳваш
Маҳжабин – пешонаси нурли
Маҳжур – ҳижронда қолган
Маҳзуз – баҳра олиш
Маҳи Канъоний – Канъон ойи (Юсуф пайғамбарнинг лақаби)
Маҳлик – ҳалокатли жой
Маҳмуд – мақталган
Маҳрус – қўриқланган
Маҳсуб – ҳисобланган
Маҳтоб – Ой

Маҳфуз – сақланган
Маҳфил – тўпланиш жойи
Маҳшар – тирилтириладиган жой
Меҳросо – меҳр берувчи
Мидҳат – мақташ
Мижмар – хушбўй нарсалар тутатиладиган идиш
Минқош – шам учини олувчи қисқич
Минҳож – ёруғ йўл
Миръот – ойна
Мироран – такроран
Мишкот – чироқ
Миҳан – меҳнатлар
Мо'адо – мустасно, бошқа
Мокис – жим турувчи
Мосил – томизғи
Мо фийҳо – ундаги нарсалар
Моя – сабаб; асос; бойлик
Моҳ – ой
Моҳий – балиқ
Моҳитобон – нур сочувчи ой
Моҳоналиқ – ойлик
Муаззаз – азиз қилинган
Муайяш – айш, маишат
Муанбар – анбар ҳидли
Муассас – ўрнатиш, асос қилиш
Муаттас – аксириш
Муатташ – ташна
Муашшаш – қидириш, етишиш; уй қилиб ўтириш
Мубалбал – безовта бўлиш, ташвиш чекиш
Мубарро – озод, пок
Мувалвал – қичқириқ
Муваҳҳаш – қўқинчли
Мудаввар – думалоқ
Муддаъий – даъво қилувчи
Мудофиъ – ҳимоя қилувчи
Мужалжал – қалтираш, силкиниш
Мужда – хушхабар
Мужиб – сабаб
Мужтабий – танлаб олинган, сайланган
Мужтамиъ – йиғилган
Музайян – зийнатланган
Музалзал – зилзила
Музирр – зарар берувчи
Музоъаф – икки баравар
Музтараб – изтиробга солувчи
Музтариб – изтиробга тушувчи
Мукаддар – кир, ифлос
Мултазам – ўзига масъулият олган
Мултамиш – илтижо қилувчи
Мулҳақ – қўшилган
Мумажжас – билишга интилиш
Мумтаниъ – манъ қилинган
Муназзаҳ – тоза, пок
Мунаққаш – нақшланган
Мунаққас – ағдарилган
Мунбитот – ўсимликлар
Мундафиъ – йўқ қилинган
Мунжало – жилоланган
Мунис – улфат, ҳамдам
Мункир – инкор қилувчи

Мунтазиҳ – кўнгил очадиган жой
Мунтасаҳ – насиҳат олувчи
Мунтафиъ – фойда олиш
Муншараҳ – шарҳланган, тушунтирилган
Мункалиб – эгилган
Мункатиъ – кесилган
Мункод – бўйинсунувчи
Мунҳазим – ҳазм бўлувчи
Мураввиж – ривож берувчи
Мурур – ўтиш
Мусаввар – тасвир этилган
Мусаддар – олиб бориш, жўнатиш
Мусаддақ – тасдиқ этилган
Мусаллам – таслим бўлиш
Мусалсал – ҳалқаланган, доимий
Мусаххар – қўлга киритилган
Мусовот – тенглик
Муставий – баробар, текис
Мусталаҳ – истилоҳ қилинган
Мустаманд – бандга тушган
Мустамиъ – тингловчи
Мустатоб – яхши, ёқимли
Мустаъид – тайёр
Мустаъон – Аллоҳдан кўмак сўраш
Мустақим – тўғри, маҳкам
Мустаҳсан – яхши, соз
Мусқид – туширувчи
Мутриб – созанда
Муттазаҳ – очиқ, равшан
Мутталиъ – хабардор
Муттасиъ – кенг
Муттафиқ – келишиш
Муфавваз – топширилган
Муфтазаҳ – обрўсиз, уятга қолган
Муфтатаҳ – очилиш
Муфтахир – фахрланувчи
Мухавваф – хавфли
Мухаммар – оширилган хамир
Мухотаб – тингловчи
Мухтариъ – ихтиро қилувчи
Мухтасс – хос бўлиш
Мушаббаш – шодлик, табассум
Мушавваш – ташвишли
Мушалшал – томиш, томчилаш
Мушаммар – бирорта ишга кириш; тез юрувчи от
Мушаммас – қуёшдек ёритувчи
Мушваъбид – кўзбойлоқчилик
Мушкафшон – мушк ҳидини тарқатувчи
Мушкбў – мушк ҳидли
Мушкин – мушк ҳидли
Муъин – кўмак берувчи
Муқаввас – ёйсимон
Муқаддар – тақдир қилинган
Муқаллас – кулиш, ҳазил қилиш, эгилиш
Муқалқал – ҳаракатга солиш, ҳаяжонлантириш

Муқаммар – куйдирувчи ой
Муқорин – яқин, бир-бирига боғлиқ
Муқриз – эҳтиётқор
Муқтараҳ – яраланган
Муғалғал – боғланган
Муғойир – қарама-қарши
Муғтанам – ғаниматли
Муҳалҳал – топталган, йиртилган
Муҳиббо – эй дўст
Муҳлик – ҳалокатли
Мўътакиф – эътикоф ўтирувчи
Мўътод – одатий нарса

Н

Наботот – ўсимликлар
Навмид – умидсиз
Навозил – нузул этган, тушган жойлар
Навотиқ – нотиқлар
Наврас – янги етилган
Навсол – янги йил
Навҳа – йиғи, нола
Надам – надомат
Нажжор – дурадгор
Назир – ўхшаш
Назофат – тозалик
Назъ – жонни олиш
Найсон – апрель ойи
Намудор – кўриниб турувчи
Нанг – ор, уят
Наргис – гул номи
Насақ – хил, кўриниш, тартиб
Насси қотиъ – қатъий ҳужжат (оят)
Нахл – ёш дарахт
Нигаҳбон – кузатувчи
Нигор – безак
Нигунсор – ағдарилган, тўнтарилган
Низом – тартиб, қоида
Низор – озғин, заиф
Нийлгун – осмон рангли
Нишот – шодлик
Ниҳон – яширин
Нобиз – юлиб отиб ташловчи
Новак – ўқ
Новакфиган – ўқ отувчи
Новакафкан – ўқ отувчи
Ножиз – тайёр, тугалланган
Нозиш – ноз этиш
Нолон – нола чекувчи
Носиҳ – насиҳат қилувчи
Носиҳо – эй насиҳатчи
Нофа – мушк, мушкдан
Нофиз – таъсир этувчи
Нофиъ – наф қилувчи
Ношойиста – нолойиқ
Ноқид – пул ва танга йиғувчи
Нубувват – пайғамбарлик
Нужумот – юлдузлар
Нузул – тушиш
Нузҳат – поклик
Нукот – нукталар, ҳикматлар
Нусах – нусхалар
Нусус – ҳужжатлар, оятлар
Нуқуд – нақдлар, пуллар, бойликлар

Нуқуш – нақшлар
Нуқус – нуқсонли, кучсиз
Нўш – ичиш

О

Об – сув
Обид – ибодатга берилган одам
Озурда – ғамгин, озорли
Ойинафом – ойнага ўхшаш
Олийжоҳ – улуғ мартабали
Олот – асбоблар
Олохону ал-амон – ёрдам беринг, раҳм қилинг маъносида
Омода – тайёр
Ориф – билимдон
Осий – гуноҳкор
Осор – таъсирлар, асарлар
Остонбўс – остонасини ўпиш
Оташолуд – оловли
Оташнок – оловли
Охиз – олувчи
Ошуб – ғавғо, тўполон
Ошуфтавор – паришонҳол
Ошуфтагон – ҳайратда қолганлар, ошиқлар
Оқид – банд қилувчи, боғловчи; никоҳ
Оғоз – бошланиш, ибтидо

П

Падийдор – кўриниш, кўзга ташланиш
Падруд – хайрлашиш
Пайваста – доимо; боғлиқлик
Пайк – хабарчи
Пайкар – ҳайкал, жусса
Пайрав – изидан юриш
Пайғом – хабар
Партав – нур
Печу тоб – тўлғаниш; изтироб
Пироҳан – кўйлак
Покбоз – истарали, чин ошиқ
Пурфан – билимдон; ҳийлакор
Пўя урмоқ – елиб юрмоқ

Р

Равза – боғ, жаннат
Равшанзамир – кўнгли тоза
Ражъат – қайтиш
Рамақ – охирги нафас
Рамод – кул
Расад – улуш, хисса
Рафтор – юриш
Рафъи бурқаъ – пардани кўтариш
Рафиъ – юқори
Рафиқо – эй дўст
Рафъ – кўтариш; йўқ қилиш
Рахш – олачипор, югурик от; Рустамнинг оти
Рахшанда – ялтироқ
Рахшон – нур сочувчи
Раъй – ихтиёр, фикр
Раъфат – меҳрибонлик

Раҳ – йўл, маслак
Раҳбон – роҳиблар
Реш – соқол; яра, ҳасрат
Риёзат – машаққат; нафсни қийнаш
Ризожў – розилик қидирувчи
Рикоб – узанги; подшоҳ ҳузури
Риоят – риоя қилиш
Рисолат – пайғамбарлик
Рифъат – юқорилик
Ришта – ип
Рокиъ – рукуъ қилувчи, бош эгувчи
Роғиб – рағбат қилувчи
Роҳ – йўл
Ружуъ – қайтиш; мурожаат; юклаш
Руммон – анор
Румуз – рамзлар; сирлар
Рустахез – ғавғо; қиёмат
Рутба – мартаба
Руфу – тузатиш; тўқиб ямаш
Рухсор – юз
Руҳосор – руҳни кўтарувчи
Рўй – юз; бронза
Рўъйат – кўриш

С

Сабақ – дарс; илгарилаш
Сабиҳ – чиройли
Сабоҳ – тонг
Сабт – мустаҳкам; ёзиб маҳкамлаб қўйиш (дафтарга, китобга ва ҳ.).
Сабъаи сайёра – еттита сайёра
Сабук – енгил
Савобит – ҳаракат қилмайдиган юлдузлар
Савт – овоз; қамчи
Саг – ит
Сагбон – итга қаровчи
Сад – девор, тўсиқ; 100 сони
Сажжода – жойнамоз
Саййиди кавнайн – икки олам саййиди
Сайлон – оқиб турувчи
Саканот – сокин турувчи нарсалар
Сакта – камчилик; турғунлик; сакта касаллиги
Салаф – ўтмишдошлар
Салб – тониш, йўқ қилиш
Салиқ – завқ, майл
Саллоҳ – терини шилувчи
Салотин – султонлар
Самак – балиқ, ер ости
Самоъ – дарвишлар зикри; мусиқа эшитиш
Самум – гармсел шамоли
Самъ – эшитиш; қулоқ
Санавбар – дарахт номи
Сар – бош; чўққи
Сарафкан – боши эгилган, камситилган
Сарбасар – бошдан-оёқ
Сариъ – тез
Саркаш – қайсар
Сарнавишт – тақдир
Сарсар – совуқ кучли шамол
Сарпўш – қопқоқ; бош уртуги, ёпинчиқ
Саршикаст – боши синиқ

Саршор – тўла
Сариҳ – очиқ, равшан
Саъд – бахт; яхшилик
Саъй – ҳаракат
Сафҳа – саҳифа, бет
Сахо – сахийлик
Сақл – оғир; ғализ
Саҳбо – қизил шароб
Саҳв – хато, нуқсон
Саҳиҳ – тўғри
Саҳл – енгил; осон
Сиймбар – кумуш бадан
Сийминбадан – кумуш танли
Сикка – зарбланган танга
Силк – қатор, ип
Сипаҳ – лашкар
Сипеҳр – осмон
Сиришк – кўз ёши
Сирож – чироқ
Сироят – таъсир қилиш
Сируш – хабарчи (Жаброил а.с. лақаби)
Сиғор – кичик болалар
Сожид – сажда қилувчи
Соил – сўровчи; гадо
Сокир – маст бўлувчи
Сойир – сайр этувчи
Солис – учинчи
Солиҳ – яхши одам
Сомиъ – эшитувчи
Соот – соатлар
Софиъ – шапалоқ
Соқиё – эй соқий
Соғар – қадаҳ
Соҳат – майдон, кенг жой
Суббок – пўлат қуювчи, қилич ясовчи
Субут – мустаҳкам қарор, исботланиш
Суд – фойда, наф
Судманд – фойдали
Судоъ – бош оғриғи
Суй – сув; томон
Сукнат – туриш, яшаш
Суман – ёсмин гул
Суманбар – ёсмин гули каби оқ; севгили
Сумансо – ёсмингa ўхшаган гўзал
Сунбул – ўсимлик номи, севгилининг сочи
Сунъ – Аллоҳнинг ижоди, яратувчанлиги
Сур – тўй, кўрғон, карнай
Суруд – ашула
Сурхоб – қизғиш
Суҳайл – юлдуз номи
Сўзон – куйган, аламли
Сри як мў – битта соч толаси

Т

Тааддий – зулм қилиш
Тааллум – оғриқ берувчи
Таарруф – таништириш
Тааққул – ақл юргизиш
Тааҳҳуд – аҳдлашиш
Таб – иситма
Таб ларза – безгак
Таблиғ – етказиш
Табойиъ – табиатлар
Табшир – хушхабар билан хурсанд қилиш
Тавассул – таяниш; баҳона

Таваққуф – тўхташ; воқиф бўлиш
Тавозуъ – камтарлик
Тааммуқ – чуқур қараш
Табоҳ – бузилган, айниган
Таважжуҳ – диққат қилиш
Тавзиҳ – тушунтириш
Тавил – узун
Тавлид – туғиш
Тавсан – ўйноқи от; хаёл оти
Тавсиъ – кенгайтириш
Тавф – тавоф қилиш
Тавъамон – эгизак
Тажарруд – ёлғизланиш
Тазаллум – зулмдан шикоят қилиш
Тазарруъ – зорланиш, ёлвориш
Тазйин – зийнатлаш
Тайёш – енгил фикрли, паришон
Тайр – қуш, учиш
Такаллум – сўзлаш
Такассур – синиш, шикастланиш
Такзиб – ёлғонга чиқармоқ
Такрим – ҳурмат қилиш
Талаттуф – илтифот кўрсатиш; эркалаш
Талотум – чайқалиш
Талмиҳ – ишора, ўхшатиш
Талъат – юз, чирой
Талқа – қийинчилик
Тамаввуж – мавж уриш
Тамаккун – куч, қудрат, ҳокимият
Таманно – тилак, истак, орзу
Тамъ – тама қилиш
Таносул – кўпайиш, насл қолдириш
Танқиҳ – тозалаш
Таодул – мос, баравар
Тарабгоҳ – шодлик қиладиган жой
Тарашшуҳ – сизиб оқиш; билиниб қолмоқ
Тарвиҳ – шамоллатиш; хушбўй қилиш
Таржиҳ – устунлик
Тарохий – ғамгинлик
Тар – ҳўл; янги, тоза
Тараҳҳум – раҳм қилиш
Таржиъ – қайтариш, такрорлаш
Тарҳ – режа; қурилган бино; тузиш; ташлаш
Тасдиъ – ташвишлантириш, жонга тегиш
Тасжиъ – шеъриятдаги саж усули
Таслийа – саловот айтиш
Тасомуҳ – беҳудалик, бепарволик, эҳтиётсизлик
Тасриъ – тезлик
Тасриҳ – очиқ ва аниқ ифодалаш
Тастиҳ – текислаш, баробарлаш
Тасхир – эгаллаш, ўзига қаратиш
Татаббуъ – изидан юриш, ўхшашга интилиш

Тафаввуқ – мувофиқ бўлиш
Тафарруқ – айрилиш, ажралиш
Тафриҳ – шодлантириш
Тахайюл – хаёл қилиш
Тахаллул – халал бериш
Тахаллуф – хилофлик; ихтилоф; орқада колиш
Тахаллуқ – хулқланиш
Тахмис – мухаммас
Таашшуқ – ошиклик
Ташаввуқ – соғиниш
Ташовиш – ташвишлар
Ташниъ – таъна айтиш
Таъаб – қийинчилик
Таъолаллоҳ – Улуғ Аллоҳ
Тақбиҳ – қабиҳлик, ёмонлаш
Тақаррур – қарор қилинган, ўрнатилган
Тақниъ – қаноатлантириш
Тақтиъ – шеърнинг тақтиъи
Тағайюр – ўзгариш
Тағофул – ғафлатга солиш
Таҳажжур – тошга айланиш
Таҳайюр – ҳайронлик
Таҳаллуқ – тозалаш
Таҳаммул – чидаш
Таҳассур – оҳ тортиш, афсусланиш
Таҳаррук – ҳаракатга келиш
Таҳаққуқ – ҳақиқатни қидириш
Таҳния – олқиш, қутлаш
Тағарруқ – ўзига тортиш, ғарқ қилиш
Таҳиййат – салом, дуо, макташ; ҳаёт бериш; ҳозирлаш
Тезрав – тез юрувчи
Теъдод – ададлар, сонлар
Тийнат – табиат, феъл-атвор
Тийра – хира; ғам-ғуссали
Тин – лой, кесак
Тири буррон – кесиб ўтувчи ўқ
Тифл – бола
Томиъ – тама қилувчи
Торож – талаш
Тулуъ – чиқиш
Тундхў – ўжар; нозиктабиат
Турра – кокил
Туфанг – милтиқ
Туҳаф – туҳфалар

У

Убудийят – бандалик
Ужб – такаббурлик; риёкорлик
Узор – ёноқ
Улоло – ўйин, кўнгил очиш
Улул албоб – ақл эгалари
Умрон – ободон жой
Урён – яланғоч
Уруж – кўтарилиш
Усрат – қийинчиликлар
Уқбо – охират
Утрук – кет, бор, йўлга тушт
Уқбо – охират

Ф

Файазот – файзлар
Файзосор – файз етказувчи
Фаллоҳ – кемачи
Фано – тугаш, йўқ бўлиш

Фарас – от
Фараҳнок – хурсанд
Фарбиҳ – семиз
Фардо – эртага
Фармонпазир – фармонни қабул қилувчи
Фародис – боғлар
Фаромуш – унутиш
Фарт – ортиқчалик
Фархунда – бахтли
Фарҳат – шодлик
Фасд – қон олиш
Фасиҳ – сўз устаси
Фассос – қимматбаҳо тошлар билан зийнат берувчи
Фассох – бекор қилувчи, ажратувчи
Фасоҳат – сўзга усталик
Фатлубний тажидний – қидирсанг топасан (арабча қасидадан)
Фаттон – фитна солувчи
Фатҳбоб – эшикларни очувчи
Фахомат – улуғлик, машҳурлик
Фаш – салла учи
Факросор – камбағалнамо
Фаҳво – маъно, мазмун
Фирдавс – жаннат боғи
Фирифт – алдаш
Фирор – қочиш
Фитан – фитналар
Фожир – ёмон одам
Фокиҳа – мева
Фориғулбол – хотиржам
Фосид – бузуқ, айниган
Фохта – қирғовул
Фузун – кўп, ортиқ
Фуйузот – файзлар, нурлар
Фулфул – мурч
Фуруъ – бўлимлар, шохобчалар
Фусун – афсун
Фўлод – пўлат

Х

Хабас – ифлос, бадбўй
Хабс – ифлос нарса
Хаввос – хос одамлар
Хавоқин – хоқонлар
Хадим – ходим
Хай – тер
Хайёр – яхши кишилар
Хайлу ҳашам – моллар, хизматкорлар
Халал – нуқсон, зарар
Хамр – ичкилик, шароб
Харгоҳ – чодир
Харобот – харобалар; дарвишлар йиғиладиган жой
Харрож – харж қилувчи
Харос – ҳўкиз билан айланадиган тегирмон
Харош – тирнаш; йўниш
Хатти райҳоний – райҳоний хатига ишора
Хаффош – кўршапалак
Хез – туриш
Хеш – яқинлар
Хидев – ҳукмдор; улуғ киши
Хижлат – хижолатлик
Хирад – донолик, ақл

Хиссат – пасткашлик, хасислик
Хитобот – мурожаатлар
Хишт – ғишт
Хоб – уйқу
Хок – тупроқ
Хокистарин – кул мисоли
Хористон – тиканзор
Хосс ул-хосс – хосларнинг хоси
Хубз – нон
Хубон – гўзаллар
Хубрў – чиройли, гўзал
Худ – ўзи
Хулус – холислик; самимият
Хулф – хилоф
Хулфу ваъд – ваъдага хилоф иш қилиш
Хун – қон
Хунбор – қонли
Хуноб – қонли ёш
Хунсо – ҳосилсиз, фойдасиз
Хунхор – қонхўр
Хурд – майда, зарра; олтин
Хурдабин – доно; нозикфаҳм
Хурду хоб – ейиш ва ухлаш
Хуруш – жўшиш
Хуршидсон – қуёшга ўхшаш
Хусравона – подшоҳларча
Хуфятан – яширинча
Хушгувор – яхши ҳазм бўлувчи; лаззатли
Хушрафтор – чиройли юрувчи
Хушуъ – зорланиш, бўйин эгиш
Хуш фиъол – хуш феълли
Хўбрў – чиройли
Хўжаста – бахтиёр
Хўй – феъл, одат; тер

Ч

Чандон – бир қанча
Чашм – кўз
Чобук – чаққон; чавандоз
Чоки гирибон – ёқа чоки
Чокар – хизматкор
Чоҳ – қудуқ; зиндон
Чусту чобук – тезу чаққон
Чўфин – ёғочдан қилинган нарса

Ш

Шайъан лиллоҳ – Аллоҳ ҳурмати учун
Шаб – кеча, тун
Шабас – сурбет одам
Шабгир – тун; тунда ухламайдиган
Шабгуна – тунга ўхшаш
Шабистон – тун; кечки ётоқхона
Шабиҳот – ўхшаш нарсалар
Шабоб – ёшлик
Шабобат – ёшлик
Шабрав – тунда юрувчи
Шабҳаб – от
Шайхухат – қарилик
Шакарафшон – шакар сочувчи
Шакарналлоҳ – Аллоҳга шукрларимиз бўлсин
Шакиб – чидам, сабр

Шарор – аланга; яркираш
Шарора – олов, учқун
Шаръ – шариат
Шаръан – шариат бўйича
Шафеъ – шафоат қилувчи
Шаъас – тартибсиз ҳолат, сочнинг тўзғиши
Шаъшаъа – нур, ёруғлик
Шақоват – бадбахтлик
Шаҳавот – иштаҳа тортувчилар
Шаҳсувор – отга ярашган
Шиканж – қийноқ; букилиш
Шиква – шикоят
Ширб – ичиш
Шифта – мафтун
Шиҳна – миршаб
Шобблиғ – ёшлик
Шойиба – шубҳа, доғ; қусур
Шойиста – лойиқ
Шойиъ – тарқалган, ошкор
Шок – шикоят қилувчи
Шомил – ўз ичига олувчи
Шомих – баланд, юқори кўтарилган
Шорид – адашган, дайди
Шофий – шифо берувчи
Шоъил – ёндирувчи, куйдирувчи
Шоққ – қийинчилик, оғирлик
Шоғил – машғул бўлувчи
Шоҳиз – ўткирловчи (мас., пичоқни)
Шуаб – тоғ йўли
Шукри Борий – Аллоҳ шукри
Шумор – ҳисоб
Шумуъ – шамлар
Шурб – ичимлик
Шуъубот – шуъбалар
Шуъоъ – шуъла, нур
Шуур – сезиш, идрок
Шуғл – машғул бўлиш
Шуҳуд – шоҳид бўлиш

Э

Эъвижож – эгрилик
Эъдод – миқдор
Эъжоз – мўъжаз
Эътизоз – улуғлик, шараф
Эътисос – қийин, оғир
Эҳсос – ҳислар, сезгилар
Эҳтижож – ҳужжатлаш, далиллаш
Эҳтибос – қамалиш
Эҳтивош – қаршилик қилиш, ушлаб туриш
Эҳтиёл – ҳийла қилиш
Эҳтимом – ҳаракат

Я

Яздон – Яратувчи
Якрон – тўриқ от
Ялдо – тун билан кун тенглиги
Яъжуж – охир замонда чиқадиган жонзотлар
Яғмо – талончилик; юрт номи

Қ

Қабо – кийим номи
Қавий – кучли
Қайс – Мажнуннинг оти
Қаллош – ишёқмас, дангаса
Қамош – молу мато
Қамъ – бўйсундириш, эгиш
Қафуғ – эшик
Қақнус – афсонавий қуш
Қаққаро – орқага қайтиш, таназзул
Қосир – қисқа
Қудом – қадим
Қудс – муқаддас
Қумриосо – қумрига ўхшаб
Қусур – нуқсон; қасрлар
Қусус – чуқур илм

Ғ

Ғабро – ер, ер юзаси
Ғабғаб – бақбақа
Ғаддор – алдоқчи
Ғарас – очлик
Ғизо – овқат
Ғоратгир – таловчи
Ғуйубдон – ғойибни билувчи
Ғулув – ғалва
Ғулғул – ғулғула
Ғурра – худбин; янги ой
Ғусун – шохлар
Ғуфрон – Аллоҳнинг кечиримли, шафқат

Ҳ

Ҳабб – уруғ; думалоқ дори
Ҳабл – арқон; ип
Ҳад – чегара; даража; ҳуқуқ
Ҳадаб – букрилик, шиш, кўтарилиш
Ҳадас – янгилик; ўзгариш; ахлат
Ҳадаф – мақсад, нишон
Ҳаййу қадир – Тирик ва Қодир (Аллоҳнинг сифатлари)
Ҳажжож – ҳаж қилувчилар
Ҳажраз – азоб бериш
Ҳазимат – енгилиш
Ҳазин – ғамгин
Ҳаллож – пахта титувчилар
Ҳамвор – текис
Ҳамроз – сирдош
Ҳарим – ҳарам, бегоналарга манъ этилган жой
Ҳаросон – қўрқиш
Ҳасуд – ҳасад қилувчи
Ҳашшош – шодлик, очиқюзлик
Ҳашр – тирилиш; тўпланиш
Ҳаққоки – Ҳақ ҳурматики
Ҳидоят – тўғри йўл
Ҳижомот – қон олиш
Ҳилм – юмшоқлик
Ҳилол – янги ой
Ҳирс – очкўзлик
Ҳирқат – куйиш; қайғу
Ҳисор – қалъа, қўрғон
Ҳифз – ёдда тутиш, сақлаш
Ҳодисот – ҳодисалар

Ҳомид – ҳамд этувчи
Ҳомун – дала, чўл
Ҳосид – ҳасадчи
Ҳу – Аллоҳ
Ҳубло – ҳомиладорлик
Ҳубуб – шамол эсиши
Ҳувайдо – ошкор бўлиш, кўриниш
Ҳудуб – киприк
Ҳулул – жойлашиш, кириш
Ҳурваш – ҳурга ўхшаган
Ҳурзод – ҳур фарзанди
Ҳуррос – қоровул, қўриқчи
Ҳут – катта балиқ
Ҳуққа – тақинчоклар қутичаси

МУНДАРИЖА

Сўзбоши 3
Ниёзий ва унинг девони ҳақида 6
Ғазаллар 15
Мухаммаслар 195
Мусаддаслар 241
Қасидаи баҳория 251
Луғат 262

Адабий-бадиий нашр

ОТАНИЁЗ ДЕВОН ОХУНД

ДЕВОНИ НИЁЗИЙ

Муҳаррир Музаффар Аҳмад
Рассом-дизайнер Б. Зуфаров
Техник муҳаррир Б. Каримов
Мусаҳҳиҳлар: Ш. Ҳакимова, Д. Маҳмудова
Кичик муҳаррирлар: Д. Холматова,
Г. Ералиева
Компьютерда тайёрловчи Ф. Ботирова

Нашриёт лицензияси AI № 158, 14.08.2009.
Босишга 2016 йил 30 ноябрда рухсат этилди.
Бичими 84x108$^{1}/_{32}$. Офсет қоғози. «Times New Roman» гарнитурасида офсет усулида босилди. Шартли босма табоғи 15,12. Нашр табоғи 12,53.
Адади 2000. Буюртма № 16-645.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг
«O‘zbekiston» нашриёт-матбаа ижодий уйи.
100011, Тошкент, Навоий кўчаси, 30

Телефон: (371) 244-87-55, 244-87-20.
Факс: (371) 244-37-81, 244-38-10.
e-mail: uzbekistan@iptd-uzbekistan.uz
www.iptd-uzbekistan.uz

Охунд, Отаниёз Девон

О 94 Девони Ниёзий [Матн]/Отаниёз Девон Охунд. – Тошкент: «O‘zbekiston» НМИУ, 2016. – 288 б.

УЎК 821.512.133-1
КБК 83.3(5Ў)6